

Huonoja naisia ja mystisiä olentoja

Subjektipositiot ja naiseuden myyttinen kuvasto
opiskelijoiden tekemässä seksityössä

Pro gradu -tutkielma
Helsingin yliopisto
Kulttuurien osasto
Folkloristiikka
Jaana Ahtiainen
Maaliskuu 2020

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta / Kulttuurien osasto		
Tekijä – Författare – Author Jaana Ahtiainen		
Työn nimi – Arbetets titel – Title Huonoja naisia ja mystisiä olentoja. Subjektipositiot ja naiseuden myyttinen kuvasto opiskelijoiden tekemässä seksityössä.		
Oppiaine – Läroämne – Subject Folkloristiikka		
Työn laji – Arbetets art – Level	Aika – Datum – Month and year	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages
Pro gradu -tutkielma	Maaliskuu 2020	117 + 6 liitesivua
Tiivistelmä – Referat – Abstract		
<p>Tutkielmassani lähestyn opiskelijoiden tekemää seksityötä tarkastellen siihen liittyvän salailun ulottuvuuksia subjektipositioiden kautta sekä analysoiden naiseuteen ja seksuaalisuuteen kytkeytynyttä myyttistä kuvastoa. Tavoitteenani on selvittää, miten seksityötä tekevät opiskelijat erittelevät siviilielämän ja seksityön positioita ja miten he suhteuttavat seksityötä yhteisön asenteisiin ja kulttuuriin merkityksiin. Tämän yhteydessä selvitän stigman ja tabun merkityksiä aineistoni seksityöntekijöiden kokemuksissa. Kartotan lisäksi seksityöhön liittyviä naiseuden ja seksuaalisuuden myyttisiä kuvastoja pohtien, millainen on myyttisen tiedon seksityöntekijä ja millaisena huonon naisen myytti näyttäytyy seksityön puitteissa.</p> <p>Tutkielmani kaksiosaisen aineiston ensimmäinen osa koostuu viidestä kevään 2015 aikana toteutetusta seksityötä tekevän opiskelijan puolistrukturoidusta haastattelusta. Toinen osa puolestaan sisältää seksityötä tekevien opiskelijoiden viisi blogia, joita on julkaistu aikavälillä 2012–2018. Tutkielmani teoriatausta on painottunut sekä seksityötutkimukseen että myyttitutkimukseen, joiden rinnalla sovellan myös seksuaalisuutta, naiseutta, stigmaa ja tabua käsitteleviä tutkimuksia. Tutkielmani metodipohja puolestaan on diskurssianalyyseissä ja Mary Douglasin symboliantropologiassa.</p> <p>Seksityötä tutkiessa olen valottanut yhteisössä vallitsevia kulttuurisia merkityksiä ja yleistä (seksuaali-)asenneilmapiiriä. Kaikki seksin ja seksuaalisen toiminnan muodot eivät suinkaan ole tasavertaisia, vaikka seksuaaliasenteet ovatkin nykypäivänä entistä vapaa- mielisempiä. Seksityöhön ja seksityöntekijöihin suhtaudutaan monilta osin kielteisesti ja ennakkoluuloisesti ylläpitäen vahingollisia stereotyyppioita. Erityisesti seksityötä tekeviin äiteihin kohdistuu moraalisesti latautuneita odotuksia, eikä äitiyden ja seksityön nähdä sopivan saman kategorian sisälle. Samanlaisia mielikuvia koetaan kuuluvan käsityksiin opiskelijasta ja seksityöstä. Seksityöntekijät eivät kuitenkaan itse suurilta osin häpeä seksityötä tai koe sitä saastuttavana, vaan ongelma nähdään olevan yhteisön asenneilmapiirissä.</p> <p>Aineistossa ilmenee, miten uhriuden, tautisuuden ja rikollisuuden diskurssit määrittävät julkisessa keskustelussa esitetyjä kuvia seksityöntekijästä. Näitä diskursseja kuitenkin pyritään kyseenalaistamaan seksityöntekijöiden keskuudessa. Samalla kritisoidaan kaupallisen seksin toimijoiden näkemistä yhtenäisenä ja homogeenisenä joukkona. Analyysini perusteella seksityö on ilmiönä varsin moninainen, ja paikoitellen aineistoni seksityöntekijöillä on yhteistä lähinnä se, että jokainen heistä työskentelee opintojen ohella kaupallisen seksin alalla. Monin paikoin heille on yhteistä myös seksityön keskiloikkaisuus, työhön suhtautuminen siviilielämän ehdoilla ja halu estää seksityön tuleminen julki laajassa mittakaavassa. Salailulla ja stigmalla koetaan tässä mielessä olevan jatkumoa nykyhetken lisäksi myös tulevaisuudessa, jopa seksityön lopettamisen jälkeisessä ajassa. Ajallisten ulottuvuuksien lisäksi salailu ja stigma ulottuvat työminän alueelta siviilielämän puolelle, ja näitä eri positioita pyritäänkin pitämään erillään. Erityisesti äidin positio rajataan tiukasti erilleen seksityöpositiosta. Työminään sisältyy olennaisesti myös esittämisen ja esiintymisen ulottuvuuksia, jolloin asiakastilanteisiin kuuluu nautinnon ja läheisyyden esittäminen. Näistä piirteistä huolimatta seksityötä rinnastetaan ensisijaisesti muihin töihin, ei siviilielämän suhteisiin, jolloin työssä korostuu ammatillisuuden ja asiakaspalveluasenteen esiin tuominen.</p> <p>Tutkielmassani esitän naiseuden myyttisen kuvaston ilmenevän seksuaalista käyttäytymistä ja naiseuden kaksijakoisuutta koskevissa odotuksissa ja merkityksissä. Seksityöntekijöihininkin liitettävä huonon naisen kuvasto pitää sisällään käsityksiä sopimattomasta seksuaalisuudesta ja siveettömyydestä, jolloin seksityön alaisuuteen on vaikea mieltää kuvia tavoiteltavasta ja sopivasta naiseudesta ja seksuaalisuudesta. Myyttisen kuvaston tutkimisella on seksityön kohdalla yhteiskunnallista ja kulttuurista painoarvoa, sillä myytteillä on kulttuuristen merkitysten, arkipäivän käsitysten ja seksuaaliasenteiden kautta vaikutusta laajimmillaan jopa siihen, miten viranomaiset, poliittiset päättäjät ja laaja yleisö suhtautuvat seksityöhön ja seksityöntekijöihin.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords seksityö, seksiala, opiskelijat, stigmat, tabut, myytit, diskurssianalyysi, symbolit, symboliantropologia, asenteet, naiseus		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Keskustakampanin kirjasto		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TEORIATAUSTA	7
2.1 Tutkimuksen rajaus.....	9
2.2 Seksityö vai prostituutio?	10
2.3 Tabu ja stigma.....	12
2.4 Huonon naisen myytti.....	13
3 SUOMALAINEN SEKSITYÖ	16
3.1 Seksityön määrittely	16
3.1.1 Osa-aikaisen ja päätoimisen seksityön raja	18
3.1.2 Arvioita seksityöntekijöiden määrästä.....	18
3.1.3 Vapaaehtoista vai pakotettua?	19
3.1.4 Seksityön toimintaympäristöjä	20
3.2 Opiskelijat seksityöntekijöinä.....	21
3.3 Lainsäädäntö	23
3.4 Asiakkaat	25
4 AINEISTO	27
4.1 Haastattelut aineistona	28
4.1.1 Haastateltavien etsiminen	29
4.1.2 Haastattelutilanteet	30
4.2 Blogit aineistona	31
4.2.1 Blogiaineiston valinta	31
4.2.2 Julkisuus ja yleisö internetissä.....	32
4.3 Eettiset kysymykset	33
5 METODI.....	36
5.1 Diskurssianalyysi.....	36
5.2 Mary Douglas, saastuttavuus ja kategoriat	38

5.3 Analyysin toteutus	40
6 TYÖMINÄ JA SIVIILIMINÄ.....	42
6.1 Salailun keinoja	42
6.1.1 Seksityö ja läheiset	43
6.1.2 Salailu suhteessa asiakkaisiin ja muuhun ympäristöön	47
6.2 Ammatillisuus seksityössä.....	52
6.3 Läheisyyden ja seksin kokemukset.....	58
6.4 Minät ja tilan kokemukset	66
7 YHTEISÖ JA SEKSITYÖNTEKIJÄ	70
7.1 Ennakkoluulot.....	71
7.2 Äiti seksityöntekijänä	76
7.3 Seksityö tabuna.....	79
7.4 Myyttejä seksityöstä ja seksityöntekijästä	85
7.5 Naiseuden kuvia seksityössä: huora ja madonna.....	91
7.6 Erilaisia seksityöntekijöitä.....	97
8 PÄÄTELMÄT: SEKSITYÖNTEKIJÖIDEN MONINAISET KUVAT JA KOKEMUKSET	101
LÄHDELUETTELO.....	107
Tutkimusaineisto.....	107
Blogit	107
Haastattelut	107
Kirjallisuus.....	108
LIITTEET	118
Liite 1: Haastattelupyynnö.....	118
Liite 2: Haastattelurunko	119

1 JOHDANTO

Seksityön asema yhteiskunnassa on alati ajankohtainen ja tärkeä tutkimuskohde, jota ei ole kuitenkaan Suomessa tutkittu kattavasti kulttuurintutkimuksen näkökulmasta. Seksityön tutkiminen tarjoaa näköaloja niin naiseuteen, valtasuhteisiin kuin yleiseen asenneilmapiiriin liittyvien piirteiden kartoittamiseen. Se on myös ilmiönä jatkuvassa muutoksessa, mikä aiheuttaa sen, että sitä koskeva tieto voi monilta osin vanheta nopeasti samalla, kun sen toimintaympäristöt muuttuvat (Skaffari 2010: 22). Tämän laajan ja monitahoisen ilmiön tutkimus on ollut monilta osin vajavaista, sillä vaikka seksityötä on tutkittu monitieteisesti ja tieteellisiä tutkimuksia aiheesta julkaistaan säännöllisesti, tutkimus on ollut tutkimustarpeeseen ja ilmiön moniulotteisuuteen nähden sirpaleista. Esimerkiksi opiskelijoiden Suomessa tekemää seksityötä on tähän mennessä sivuttu hajanaisesti osana muita tutkimuksia. Kaupallisen seksin alalla työskenteleviä opiskelijoita käsittelevän tutkimuksen parissa on siis selkeä tutkimustarve, johon oma pro gradu -tutkimukseni vastaa.

Kiinnostukseni seksityötä kohtaan pohjautuu kulttuurintutkimuksen tarjoamaan näkökulmaan seksityötutkimuksessa. Kun seksityötutkimuksen pääpaino on vahvasti ollut yhteiskuntatieteissä ja oikeustieteissä, kulttuurintutkimus tarjoaa tuoreen lähestymistavan ilmiöön. Tarkoitukseni on hyödyntää myös yhteiskuntatieteitä kulttuurintutkimuksen ohella tarkastellessani, miten seksityötä tekevät opiskelijat itse erittelevät seksityötä suhteessa siviilielämäänsä, yhteiskuntaan ja muihin ihmisiin.

Tutustuin opiskelijoiden tekemään seksityöhön jo kandidaatintutkielmassani *Kaksi henkilöllisyyttä, kaksi minää. Työminä ja siviiliminä seksityötä tekevien opiskelijoiden blogikirjoituksissa* (2014), jossa käsittelin salailua ja stigmaa siviili- ja työminän näkökulmista. Tämä toimi pohjustuksena ilmiöön ja viitoitti tietä pro gradu -tutkimuksen aiheen valinnassa. Kandidaatintutkielman viitoittaman ennakkoymmärryksen lisäksi tutkimuskysymykset muotoutuivat osittain aineiston karttamisen myötä. Lopulliseen muotoonsa tutkimuskysymykset muovautuivat, kun tutustuin lähdekirjallisuutta lukiessani ja aineistoa koostaessani tarkemmin naiskuvien kahtiajakoon sekä erityisesti huonoihin naisiin liittyviin kuvastoihin, jotka ohjasivat huomiotani seksityöstigmasta sekä työ- ja siviilielämän erotteluista enemmän myyttisiin kuviin.

Tarkastelen tutkimuksessani seksityötä tekevien opiskelijoiden kokemuksia ja tuntemuksia heidän tekemästään seksityöstä ja yhteisön suhtautumisesta seksityöhön. Nostan esille työminän ja siviiliminän suhteen, erityisesti salailun eri puolien kautta avaten näin myös seksityöhön liitettävän seksityöstigman leimaavuuden ulottuvuuksia. Tällä tavoin hahmottelen, miten seksityötä tekevät opiskelijat itse erittelevät siviilielämän ja työn suhdetta sekä seksityötä suhteessa yhteisöön ja muihin ihmisiin. Tämän kannalta kiinnitän huomiota myös, ilmenevätkö leimaaminen ja seksityön tabumai-

suus aineiston seksityöntekijöiden kokemuksissa, ja mikäli ilmenevät, millä tavoin. Tällä tavoin puolestaan lähestyn seksuaalisuuteen ja naiseuteen liittyviä käsityksiä ja mielikuvia sekä niihin sisältyvää myyttistä kuvastoa. Pohdin lisäksi, millainen on myyttisen tiedon seksityöntekijä tarkastellen seksityötä huonon naisen myytin ja tähän oleellisesti sisältyvän huora ja madonna -jaottelun kautta. Näihin kysymyksiin kytkeytyvät myös mielikuvat naiseudesta ja seksuaalisuudesta.

Seuraavassa luvussa käyn läpi tutkielmani lähtökohtia ja teoriataustaa esitellen tutkimukseni rajausta ja sen keskeisimpiä teoreettisia käsitteitä. Tämän jälkeen kolmannessa luvussa määrittelen suomalaisen seksityön raameja avaten kattavammin seksityötutkimuksen puitteita, seksityötä sivuaavaa lainsäädäntöä ja opiskelijoiden asemaa seksityön kentällä. Lisäksi tarkastelen lyhyesti seksityömarkkinoiden asiakkaita. Näiden osioiden laajuus suhteessa koko tutkielman pituuteen on perusteltua tutkimani aihepiirin taustoituksen kannalta, sillä lähestymistapani keskiössä on nimenomaan seksityön kulttuurinen ja yhteiskunnallinen konteksti, jota pohjustan kyseisissä osioissa. Aihepiirin pohjustuksen merkitystä tukee myös se, ettei suomalaisten opiskelijoiden tekemää seksityötä ole aiemmin tutkittu kattavasti.

Aineisto-luvussa kuvaan sekä haastatteluaineistoni että blogiaineistoni muodostamista ja niiden erikoispiirteitä, kuten myös niihin liittyviä eettisiä pohdintoja. Tämän jälkeen esittelen viidennessä luvussa tutkimukseni metodipohjaa. Esittelen sekä diskurssianalyysia että Mary Douglasin symboliantropologiaa ja liian käsitettä. Näissä luvuissa avaan lyhyesti myös metodipuoleen liittyvää käsitteistöä. Tämän lisäksi kuvaan analyysini toteutusta.

Tämän jälkeen siirryn analyysilukuihin, jotka olen jakanut kahteen osaan, joista ensimmäinen luku käsittelee työminän ja siviiliminän suhdetta näiden kahden position eroja ja yhtäläisyyksiä pohditen. Tarkastelen näitä positioita muun muassa salailuun ja ammatillisuuteen kytkeytyvien merkitysten kautta. Ensimmäisessä analyysiosiossa käsittelen myös tilan sekä läheisyyden ja seksin kokemuksia suhteessa näihin positioihin. Toisessa analyysiluvussa kiinnitän huomion yhteisön ja seksityöntekijän välisiin jännitteisiin tarkastelemalla seksityötä ja seksityöntekijöitä naiseuden myyttien, ennakkoluulojen ja tabun näkökulmasta. Lopuksi pohdin tekemäni analyysin pohjalta seksityöntekijöiden moninaisia kuvia ja esittelen tutkimuksessani tekemiäni johtopäätöksiä siitä, miten tutkimieni seksityöntekijöiden kokemusmaailma näyttäytyi aineistossani.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TEORIATAUSTA

Suomalaista seksityötä on käsitelty erityisesti yhteiskunta- ja sosiaalitieteissä muun muassa Anna Kontulan (2005; 2008), Pia Skaffarin (2004; 2010), Sari Näreen (1994), Hannele Varsan (1987; 1985) ja Saija Ranzin (2009) tutkimuksissa. He ovat kartoittaneet ilmiön esiintymistä suomalaisessa yhteiskunnassa keskittyen kukin sen eri puoliin tai piirteisiin. Oikeustieteissä (esimerkiksi Minna Kimpimäki (2009)) seksityötä käsittelevän tutkimuksen näkökulma on puolestaan ollut seksityöhön liittyvässä ja sitä sivuavassa lainsäädännössä. Tämän lisäksi seksityö on huomioitu historiantutkimuksen parissa esimerkiksi Kirsi Vainio-Korhosen (2018) ja Antti Häkkisen (1995) tutkimuksissa. Myös ihmiskauppa ja paritus sekä seksiturismi ovat saaneet oman huomionsa seksityötutkimuksessa (ks. esim. Kimpimäki 2009). Kuluneina vuosina esimerkiksi terveyskasvatuksessakin¹ on annettu huomiota seksityölle. Ilmiön voi siis todeta herättäneen kiinnostusta eri aloilla. Näkyvimmin seksityötä on kuitenkin tutkinut sosiologi Anna Kontula, jonka väitöskirja *Punainen eksodus. Tutkimus suomalaisesta seksityöstä* (2008) on edelleenkin kattavimpia suomalaisesta seksityöstä tehtyjä tutkimuksia.

Folkloristiikan tutkimuksissa seksityö ei ole saanut aiemmin huomiota. Seksuaalisuutta, naiseutta, leimaamista ja stigmoja on kylläkin käsitelty. Esimerkiksi Helena Saarikoski (2001) on tutkinut tyttöjen maineen rakentumista ja Satu Apo (1995) on tutkimuksissaan käsitellyt laajalti naiseutta. Naisen myyttisyyttä tai naiskuvien kaksijakoisuutta on folkloristiikassa ja sen lähiaineissa sekä esimerkiksi teologisella tieteenalalla tarkasteltu monipuolisesti. Muun muassa Aili Nenola (1986), Irma Korte (1988), Elina Vuola (1994) ja Hannele Koivunen (1995) ovat tehneet tutkimusta aiheen parissa. Muita pro gradu -tutkimukseni kannalta maininnanarvoisia tutkijoita ovat Veikko Anttonen (1997; 2004; 2006) ja Anna-Leena Siikala (2004; 2012).

Kootessani lähdekirjallisuutta pro gradu -tutkimustani varten sain huomata, miten sirpaleista aihepiiriin liittyvä tutkimus on. Sekä seksityö että naiseus muodostavat laajat kentät, jotka saamastaan tutkimushuomiosta huolimatta ovat edelleen lisätutkimuksen tarpeessa. Samoin myös aihepiiriä koskeva käsitteistö on paikoitellen hyvinkin moninaista, kuten käsitteitä koskevissa luvuissa tulee ilmi. Pro gradu -tutkimuksessani käyttämieni käsitteiden suhteen kandidaatintutkielmani tarjosi perustan, jonka päälle lähdin luomaan esiyymmärrystä aihepiiristä. Tutkimuksen edetessä tämä alustava esiyymmärrys kehittyi ja muuttui ymmärryksen lisääntymisen myötä. Tämä vaikutti merkittävimmin siten, että siinä, missä tutkimuksen alkuvaiheissa huomioni oli voimakkaammin siviiliminän ja työminän ympärillä, ymmärryksen kehittymisen myötä tämän ohelle lomittui ilmiön hahmottamista etenkin

¹ Ks. Maiju Lehtosen ja Sarianne Taipaluksen opinnäyte *"Huora en ole kaikille": diskurssianalyysi seksityötä käsittelevistä blogikirjoituksista* (2014).

naisuutta ja seksiä koskevien myyttisten kuvien kautta. Kandidaatintutkielman tarjoama ymmärrys aiheesta kuitenkin säilyi mukana ja yhdistyi osaksi uudempaa ymmärrystä aiheesta. Osaltaan esiymmärryksen kartoittaminen tapahtui myös epävirallisessa kontekstissa. Kävin keskusteluita seksityöntekijöiden kanssa sähköpostitse ennen haastatteluiden sopimista sekä niiden jälkeen. Tämä johti jopa ymmärryksen tarkentamiseen ja uusiin oivalluksiin, kuten myöhemmin haastatteluita käsittelevissä luvuissa kuvailenkin.

Seksityön tutkimisessa on myös huomioitava se, ettei kyse ole pelkästään seksuaalisuudesta tai seksistä, tai edes työstä ja vaihdosta, vaan myös normeista, yhteisön ja yksilön välisestä suhteesta sekä valtarakenteista. Tämän ansiosta seksityötutkimus avaa väyliä tarkastella muun muassa naiseuteen liittyviä luokitteluita tai yhteiskunnassa vaikuttavia kategorisointeja. Sen kautta voi paljastaa valtarakenteita ja valottaa yhteiskunnan asenneilmapiiriä. Se antaa myös mahdollisuuden pohtia, millaisia myyttejä seksityön piiriin sisältyy ja millainen on näiden myyttien nainen.

Kaupallista seksiä käsittelevän tutkimuksen keskiössä vaikutti pitkään medikalisoiva näkökulma. Tähän on sisältynyt muun muassa huoli seksitaudeista, mutta myös oletuksia alalla toimivien naisten poikkeavuudesta ja häiriintyneestä seksuaalisuudesta. Tämän ohella kaupallisen seksin tutkimukselle on ollut tyypillistä suhtautua seksityöntekijöihin uhriuden näkökulmasta, jolloin oletetaan, ettei alalla voi toimia omasta vapaasta tahdostaan. (Kontula 2008: 17, 20.) Seksityötutkimusta on myös kritisoitu siitä, miten tutkimuksen valokeilassa on ollut hyvin voimakkaasti seksi eikä esimerkiksi työn tai vaihdon käsitteet (Willman & Levy 2010: 4). Samoin hyväksikäytön ja valinnan välinen kahtiajako kaupallista seksiä käsittelevässä tutkimuksessa on vienyt huomiota työn, ammatin ja verkostojen havainnoimiselta, vaikka kaupallisen seksin keskiössä kuvataan olevan sukupuolten väliset suhteet, seksuaalisuus ja juurikin työ (Sanders, O'Neill & Pitcher 2009: 13).

Kontula (2008: 16, 33) toteaa tähän liittyen väitöskirjassaan, miten niin seksityötutkimusta kuin keskusteluita kaupallisesta seksistä ohjaavat asenteet ja kysymyksenasettelut, jotka kulloinkin ovat voimassa. Asenneilmapiirille on ominaista jopa rajutkin vaihtelut sosiaalisten, uskonnollisten ja taloudellisten muutosten myötä. Tällaisten muutosten yhteydessä myös seksuaalinormeja neuvotellaan uusiksi. Siksi suhtautuminen kaupalliseen seksiin saattaa aikakausittain vaihdella moraalipanikiasta kiinnostuksen uupumiseen. Sukupuoltakaan ei voi ohittaa puhuttaessa kaupallisesta seksistä, vaan se nousee keskeiseen asemaan. Kuitenkin sen rinnalle voi nostaa myös luokan, etnisyyden, uskonnon ja seksuaalisen suuntautumisen, jotka kaikki yhdessä vaikuttavat hallinnan rakenteisiin kaupallisen seksin alalla.

Kontula esimerkiksi toteaa länsimaissa keskiluokkaisen seksityön olevan kasvussa ja etenkin Suomessa se on hallitsevassa asemassa. Keskiluokkaiseen seksityöhön sisältyy hyvä neuvotteluasema

suhteessa asiakkaisiin, internetin välityksellä toimiminen, ammatillisten arvojen näkyminen ja hyvät tienestit. Monet seksityöntekijät siis työskentelevät Suomessa suhteellisen turvatuissa oloissa. (Kontula 2008: 37.) Myös oman tutkielmani puitteissa olen näistä lähtökohdista käsin tutkinut nimenomaan keskiluokkaista seksityötä.

Myös sosiaalityöntekijä Saija Ranz (2009: 208–210) on artikkelissaan *Vieraimpana naisena* tuonut esille seksityön sukupuolittuneen historian, jolla on yhteytensä sosiaaliseen luokkaan. Hän on pohtinut kulttuurihistoriallisen kehityksen merkitystä seksityön tarkastelussa ja todennut tähän liittyen, miten seksityötä on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti eikä esimerkiksi vain stigmasta käsin. Ranz toteaa seksuaalisuuteen ja naiseuteen liittyvän arkiajattelun olevan länsimaisen seksityön kulttuurihistoriallisessa kehityksessä keskeinen ulottuvuus. Samoin etenkin moraalikysymysten kohdalla uskonnolla ja uskonnollisuudella on edelleen huomattava merkitys.

Kontula nojaa antropologi Gayle Rubinin ajatuksiin kuvatessaan, miten myös seksi näyttäytyy vahvasti kontekstisidonnaisena ja miten erilaiset seksiaktit ja -suhteet eivät suinkaan ole tasa-arvoisia keskenään, vaan niiden välillä vallitsee hierarkioita, joiden kautta vain osa seksiakteista ja -suhteista määritetään turvallisiksi, terveellisiksi, kypsiksi, laillisiksi tai poliittisesti korrekteiksi. (Kontula 2008: 28–29; Rubin 1989: 278–279, 282).

2.1 Tutkimuksen rajaus

Rajasin tutkimukseni kohteeksi seksityötä tekevät opiskelijat, sillä osa-aikaisten seksityöntekijöiden joukossa seksityötä tekevät opiskelijat ovat edelleen hajanaisesti tutkittu osa-alue. Samalla näkökulman rajaaminen opiskelijoihin määritteli selkeät raamit tutkimukselle sen sijaan, että keskittyisin tutkimaan osa-aikaista seksityötä laajempaan kokonaisuuteen, mikä voisi pro gradu -tutkimuksen puitteissa osoittautua aivan liian laveaksi ja hajanaiseksi rajaukseksi. Keskittyminen seksityötä tekeviin opiskelijoihin siis esti tutkimuksen paisumisen liian suureksi ja asetti samalla tarkkarajaisemmat ja helpommin määriteltävät raamit aineistolle. Tutkimuksen rajaaminen opiskelijoihin myös helpotti haastattelupyynnön kohdistamista. Kertoessani etsiväni haastateltavaksi seksityötä tekeviä opiskelijoita, sain muodostettua alustavasti selkeän rajauksen. Samoin minun oli helppo seuloa seksityötä käsitteleviä blogeja sen perusteella, ilmaistiinko niissä kirjoittajan olevan opiskelija.

Rajauksissa en halunnut tehdä muita määryksiä sen suhteen, millaisia aineistoni tutkittavat olisivat. Sen sijaan ilmaisoin haastattelupyynnössäni, ettei haastateltavien opiskeluasteella, iällä, asuinpaikalla tai sukupuolella ole väliä. Haastattelupyynnön julkaiseminen vain suomeksi toki määritteli omat rajauksensa siten, että sain yhteydenottoja vain suomenkielisiltä henkilöiltä. Samalla tavoin

etsin blogiaineistooni vain suomeksi kirjoittavia henkilöitä.

Vaikka en sinänsä pyrkinyt tekemällä tekemään maantieteellisiä tai kansallisia rajauksia tutkittavien suhteen, tällaiset kielen suhteen sidonnaiset päätökset ohjasivat siihen, että aineistoni tutkittavat tarjoavat pienen edustuksen Suomessa suomen kielellä toimivista seksityötä tekevistä opiskelijoista. Vaikka aineistossa saatettiin nostaa esille myös satunnainen Suomen rajojen ulkopuolella työskentely, liittyi tämä asiakkaan kanssa ulkomaille lomamatkalle matkustamiseen eikä ulkomaille kohdennettuun toimintaan, vaikka aineistossa pohdittiin myös jälkimmäistä vaihtoehtoa (H1; H3). Rajasin pro gradu -tutkimukseni ulkopuolelle siis rajat ylittävän seksityön. En myöskään syväluotavammin paneutunut seksityöhön liittyvään rikollisuuteen tai paritukseen ja ihmiskauppaan muutoin kuin niissä yhteyksissä, jolloin haastateltavat tai blogien kirjoittajat itse nostivat kyseiset aihepiirit esille.

2.2 Seksityö vai prostituutio?

Eri tutkimuksissa lähestytään seksipalveluiden myymistä erilaisilla käsitteistöillä. Karkeasti jaoteltuna käsitteistön valinta perustuu siihen, puhutaanko seksityöstä ja seksityöntekijöistä vai prostituutiosta ja prostituoiduista. Seksityötutkimukselle on tyypillistä seksityöntekijän oman kokemuksen kunnioittaminen. Täten prostituutio on käsitteenä pitkälti problematisoitu siihen liittyvien negatiivisten sävyjen vuoksi. (Kontula 2008: 34.) Seksityökään ei ole käsitteenä ollut kritiikkiä vailla, vaan sitä on moitittu siitä, miten se jättää huomioimatta taloudelliset ja sosiaaliset valtarakenteet (Kontula 2008: 35). Kuitenkin tähän liittyen Kontula rinnastaa seksityön parissa esiintyvän hyväksikäytön muihin harmaan talouden töihin liittyviin ongelmiin ja pohtii yhtäläisten ratkaisujen löytämistä (Kontula 2008: 36–37). Tällöin seksityö ei käsitteenä sulje pois kaupalliseen seksiin liittyviä ongelmia, vaan ottaa ne osaksi tutkimusta.

Oman tutkimukseni kohdalla käsitteiden valinta on seksityötutkimuksen ja muun tutkimuskirjallisuuden tarjoamien suuntaviivojen lisäksi tapahtunut sekä asiantuntijajärjestö Pro-tukipisteen verkkosivuston ja tiedotteiden osoittaman mallin että haastatteluaineiston informanttien pyynnön mukaisesti. Seksityöntekijä-käsitteen lisäksi Pro-tukipisteen verkkosivuilla puhutaan myös seksi- ja erotiikka-alalla toimivista tai työskentelevistä ihmisistä, jota käytän itsekkin tutkielmassani seksityöntekijä-käsitteen ohella. (Pro-tukipiste 2018.) Myös kaupallinen seksi ja seksuaalipalvelut toimivat neut-

raaleina käsitteinä seksityöstä puhuttaessa, ja käytänkin näitä paikoitellen seksityön rinnalla puhuesani laajemmin seksi- ja erotiikka-alan palveluista².

Aineistossa ilmeni, miten tieteellisellä tasolla kaupallisesta seksistä puhuttaessa odotetaan käsitteiden käytöltä asiallisuutta, mikä noudattaa tutkimuskirjallisuudessa näkyviä linjoja (B2; B5; H1; H2; H4). Samalla linjalla kaikki haastateltavat sekä osa blogien kirjoittajista puhuivat seksuaalipalveluiden tarjoajista seksityöntekijöinä tai seksityöläisinä (B2; B4; B5; H1; H2; H3; H4; H5). Yhdessä haastattelussa myös mainittiin seuralaispalveluntarjoaja-nimitys sopivana käsitteenä (H1). Lisäksi escort-käsite nostettiin esille yhdessä haastattelussa ja yhdessä blogissa, kun pohdittiin oman ammatillisuuden määrittelyä suhteessa kaupallisen seksin kenttään (B3; H3). Blogiaineistossa sen sijaan käytettiin seksityöntekijä-käsitteen sijasta myös prostituoitu-käsitettä (B1; B3). Seksityöntekijät itse sen sijaan saattoivat omassa puheessaan käyttää seksityöhön ja seksityöntekijöihin liittyen käsitteistöä vapaammin ja ronskimmin, kuten käyttämällä ilmaisuja huora, portto, lortto ja huorata yms. (B1; B2; B5; H2; H4).

Aineistoni seksityöntekijät osoittivat tällä tavoin haluavansa itse vaikuttaa siihen, miten kukin heistä puhuu ja millaisissa yhteyksissä. Käsitteistö tulee tällöin määrittää tutkittavan näkökulmasta käsin. Käsitteistön valinnalla kuitenkin aina arvotetaan ilmiötä. Seksityön kaltaisten tunteita herättävien ja normittuneiden ilmiöiden suhteen on vaikeaa, ellei mahdotonta, puhua asioista täysin neutraalisti, mutta silti on tärkeää pyrkiä aihepiirin käsittelyyn mahdollisimman kunnioittavasti ja vähän leimaavasti.

Arkaluontoista aineistoa tutkiessa onkin hyvä pohtia, miten aihepiiriä käsittelee, millaisia käsitteitä käyttää ja millaiseen positioon itse asettuu suhteessa tutkittavaan aiheeseen. Arkaluontoisuuteen liittyvät myös eettisyyteen kytkeytyvät kysymykset. Oma positio on hyvä hahmottaa suhteessa käsiteltävään aiheeseen, ja onkin pidettävä mielessä, millaista sosiaalista rakennetta itse luo omalla kielenkäytöllään. Tässä suhteessa tärkeään asemaan asettuu kyky tarvittaessa reflektoida itseään ja omaa tutkimustaan. Tutkijan asemointiin liittyen haastattelemani henkilöt kyselivät itsekkin omaa suhtautumistani tai mahdollista kytköstä seksityöhön.

Aineistossa painotettiin tärkeänä piirteenä myös seksityön erottamista ihmiskaupasta.³ Seksityöntekijät korostivat erityisesti sitä, miten heidän tekemänsä seksityö on erotettava ihmiskaupasta, sillä vaikka kaupallisesta seksistä puhuttaessa ilmiöön lukeutuu myös vasten omaa tahtoaan alalla olevia, vapaaehtoisesti työskentelevät saattavat kokea tarvetta erottautua ihmiskaupasta. (B1

² Näiden käsitteiden määrittelemisestä tarkemmin luvussa 3.1 Seksityön määrittely.

³ Seksityön ja ihmiskaupan erottamisesta ks. luku 7.1 Ennakkoluulot.

2.3 Tabu ja stigma

Tabu ja stigma linkittyvät yhteen ja saavat merkityksensä yhteisön sosiaalisessa elämässä, erityisesti sen normikäytännöissä. Pro gradu -tutkimuksessani olen lähestynyt tabua uskontotieteilijä Veikko Anttosen (1997; 2006) määritelmän mukaan. Hän puolestaan nojaa tabun määrittelyssä antropologi Bradd Shoren (1989) tutkimukseen. Tämän lisäksi olen hyödyntänyt sosiaalityön tutkija Merja Laitisen (2009) huomioita nykyajan tabuista sekä Saija Ranzin (2009) ajatuksia tabun yhdistämisestä suomalaiseen seksityöhön. Stigman käsittelyä sen sijaan nojaan Anna Kontulan (2008) tarkastelussa olleeseen seksityöstigman käsitteeseen. Kontulan (2008) käyttämä määrittely puolestaan perustuu sosiologi Erving Goffmanin *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity* -teokseen (1990), johon myös pohjaan Kontulan tavoin käsitystäni stigmasta.

Tabu perustuu Polynesian ja Tyynen valtameren saarikulttuurien tapu-sanaan, jolla alettiin merkitä myös muiden kulttuurien epäpuhtaudesta johtuviin kosketuskieltoihin ja välttämissääntöihin kytkeytyviä asioita ja ilmiöitä (Anttonen 2006: 417; Shore 1989: 143). Tabu on siis merkityksenkantaja, joka merkitsee loukkaavat tai normikiellon alaiset asiat. Tällä vältetään tahaantumisen ja normisidonnaisen sosiaalisen järjestyksen rikkoutuminen. (Anttonen 2006: 417; Laitinen 2009: 5.)

Laitinen (2009: 5–6, 8–9) toteaa tabun syntyvän sosiaalisen yhteisön kulttuuris-historiallisissa käytännöissä ja tulevan ilmi ihmisten välisissä kohtaamisissa ja institutionaalisissa käytännöissä. Hän kuvaa tabua käytettävän myös itsestään selvinä pidettyjen vaihtoehdottomuuksien yhteydessä, jolloin selvien kieltojen sijasta kyseessä voikin olla vaikeneminen. Laitinen huomioi myös sen, miten ilmiöistä voi muodostua tabuja kulttuuristen myyttien vaikutuksesta ja miten tabut useimmiten liittyvät arkisiin paheisiin sen sijaan, että niissä olisi kyse suoranaisestä pahuudesta.

Tabu ei kuitenkaan tarkoita mitä tahansa kiellettyä asiaa, vaan tabuun vaaditaan kulttuurinen sidos, moraalinen ulottuvuus ja arvojen tuoma vaikutus. Tabunalaisia asioita ei myöskään usein helposti kyseenalaisteta, vaan niiden kohtaaminen ja niihin vaikuttaminen voi olla haastavaa sekä arkisessa elämässä että institutionaalisissa käytännöissä. (Laitinen 2009: 9.) Tabunalainen asia erotetaan muista, sillä se nähdään uhkana. Esimerkiksi epäsiiveellisinä pidetyt asiat uhkaavat siiveellisyttä. Anttonen kuvaakin tabun ja pyhän käsitteiden kytkeytyvän toisiinsa erityistä arvoa saavien asioiden ja kiellon kautta. (Anttonen 2006: 419.)

Ranz on tutkimuksessaan käsitellyt (2009: 205–207) seksityön ja tabun suhdetta ja seksityöntekijän asemaa yhteiskunnassa. Hän kuvaa seksityön näyttäytyvän usein tabuna, jolloin seksityö on

yhteistä ja julkista, mutta samalla myös yksityinen asia, johon liittyy vaikenemista. Tabun käsittely seksityön yhteydessä paljastaa täten erilaisia yhteiskunnallisia ja kulttuurillisia merkityksiä muun muassa naiseuden, seksuaalisuuden ja valta-asetelmien suhteen.

Seksityöntekijän voi tabun pohjalta nähdä olevan yhteisössä vieras. Tällainen vieras naiseus sijoittuu Ranzin mukaan erilleen hyvästä naiseudesta, hoivaavasta äitiydestä, ja määrittyy seksuaalisen käytöksensä kautta hallitsemattomaksi. (Ranz 2009: 207.) Tältä kannalta vieraan naisen tabuun kytkeytyy seksityöstigma, joka aiheuttaa marginalisoitumista. Seksityöstigma tarkoittaa yhteisössä vallitsevan tabun – tässä tapauksessa seksityön – pohjalta lyötyä kielteistä leimaa. Siihen sisältyy yhteisöstä syrjäyttämistä ja se voi ulottua myös siviilielämän puolelle, jolloin seksi- ja erotiikka-alalla työskentelevän päätöksiä ja valintoja tarkastellaan seksityöstigman kautta. (Kontula 2008: 56–57.) Leimattu yksilö lakkaa tällöin olemasta kokonainen henkilö. Sen sijaan häntä tarkastellaan leimaavan piirteen, kuten seksityön, kautta. Mikä tahansa erilainen piirre ei kuitenkaan riitä stigmatisoimaan yksilöä, vaan stigmaan sisältyy myös sosiaalisen ympäristön asettama vaatimus toimia tietyllä tavalla tai olla tietynlainen. (Goffman 1990: 12–13, 16–18.) Kyse ei ole pelkästään siitä, että yhteisö sulkee stigman vuoksi yksilöitä ulos, vaan myös yksilö reagoi stigmaan ja yhteisön suhtautumiseen. Yksilö alkaa tällöin itsekin pyrkiä välttelemään stigman vaikutuksia salailun avulla. Kontulan määritelmän mukaan stigma onkin mekanismi, jolla normista negatiivisesti poikkeava sekä määritellään marginaaliin että hän myös määrittää itsensä marginaaliin. Keskiöön päätyy tällöin stigmatisoiva piirre. (Kontula 2008: 55–57.)

Kontula (2008: 64) muistuttaa stigmaa käsitellessä, miten kaikki seksityöntekijät eivät ole yhtä alttiita stigmalle ja sen haitoille. Mitä anonyymimpana työtä pystyy tekemään, sitä paremmin stigmalta voi suojautua. Suomalaisen seksityön kontekstissa tämä asettaa internetin kautta asiakkaita etsivät seksityöntekijät parempaan asemaan verrattuna julkisilla paikoilla työskenteleviin seksityöntekijöihin.

2.4 Huonon naisen myytti

Anttonen määrittää mytologisen tiedon olevan erottamaton osa sosiaalisesti rakennettua ja jaettua tietoa (Anttonen 2004: 53–54). Mytologinen tieto tulee ilmi arkipäivän ajattelussa sekä käsityksissä ja se antaa perustan yhteisölliselle tiedolle (Ranz 2009: 204–205). Antropologi Jan Löfströmin (1999) tavoin Ranz kuvaa myös hyvän ja huonon naiseuden mallien perustuvan mytologiseen tietoon. Mytologinen tieto siis kertoo etenkin sukupuoleen liittyviin symboleihin ja toimijuuteen keskittyen, mikä ei kuulu hyvään naiseuteen, samalla määrittäen huonon naiseuden kuvaa. (Löfström

1999: 10–11, 125–126; Ranz 2009: 204–205, 207.)

Ihmisten arkiajattelu sisältääkin valmiita malleja siitä, mitä niin naiseuteen kuin mieheyteen sisältyy. Löfström kuvaa, miten naiseutta ja yhtä lailla mieheyttä määrittävät symboliset rajat, etenkin seksuaalisuuden ja valtasuhteiden kannalta. Näiden taustalla vaikuttavat arkipäiväiset oletukset ja odotukset, jotka usein ovat myös julkilausumattomia sekä kulttuurisesti ja sosiaalisesti määrittyviä. Ihmisillä on siis oletuksia ja odotuksia siitä, mitä hyväksyttävään naiseuteen sisältyy. Vastaavasti myös huono naiseus on arkipäiväisten oletusten ja odotusten raamittamaa. Kyse ei ole kuitenkaan pysyvistä tai universaaleista kategorioista, vaan ajassa ja paikassa muotoutuvista malleista, jotka ovat aina kulttuurin ja yhteiskunnan muokkaamia. Täten myös hyväksytyn ja huonon naiseuden kuvat ovat ajallisesti ja paikallisesti moninaisia. (Koivunen 1995: 39–40; Löfström: 10–11, 126.)

Folkloristi Anna-Leena Siikalan (2012: 19) mukaan myyttejä voidaan lähestyä monesta suunnasta ja monenlaisin määrittelyin. Tutkimukseni kontekstissa myytin käsitteellistäminen kuitenkin tapahtuu symbolien kautta. Folkloristi Frog (2014: 62–63) kuvaa tämän määritelmän perustuvan ajatukseen siitä, että mytologia koostuu symbolisista, havainnollistavista ja selittävästä malleista, jolloin myytti nähdään elettyinä todellisuutena, eikä esimerkiksi kerrottuna tarinana. Myyteissä ei myöskään ole kyse siitä, onko jokin asia objektiivisesti totta (Frog 2014: 62). Sen sijaan olennaista on se, että myytit ovat kulttuurisilta merkityksiltään painokkaita (Doty 2000: 37–38; Siikala 2004: 41).

Frog (2014: 62) viittaa Siikalaan puhuessaan myyttisestä diskurssista, jossa mytologian ei oleteta olevan sisäisesti johdonmukaista, vaan sisältävän vaihtelevia ja jopa kilpailevia näkökulmia. Siikala (2004: 40) kuvaa myyttisten kuvien tällöin muistuttavan ”alati liikkeessä olevaa kaleidoskooppia”. Myytit ovat myös kontekstisidonnaisia, ja myyttisten kuvien merkitykset pohjautuvat kulttuuriseen tulkintaprosessiin (Siikala 2012: 36–37; Siikala 2004: 40).

Oman tutkimukseni kontekstissa myytti näyttäytyy symboliikkana naiskuvien ympärillä. Eri-tyisesti huonon tai vieraan naiseuden voi olettaa pitävän sisällään myyttisiä käsityksiä seksuaalisuuteen liittyen, kun taas hyväksytyyn naiseuteen liitetään usein kulttuurisesti ajatuksia hoivaamisesta ja äitiydestä (Ranz 2009: 207, 211). Myös uskontotieteilijä Hannele Koivunen (1995: 39–41) on todennut ihmisten arkiajattelussa vaikuttavien valmiiden mallien näkyvän erityisesti naiseuteen, seksuaalisuuteen ja valtasuhteisiin liittyvissä asetelmissä. Nämä ajassa ja paikassa muotoutuvat arkiajattelun mallit heijastavat oletuksia siitä, miten asiat ovat tai miten niiden kuuluisi olla.

Hyväksytyn ja huonon naiseuden taustalla siis vaikuttaa syvälle ulottautuva ja monitahoinen järjestelmä. Myös naiseuteen liittyvä symbolisuus on monikerroksista ja siinä kytkeytyy yhteen myös

naisuutta sivuavia järjestelmiä, kuten puhtausjärjestelmät, äitimyötti ja oikean naisen kuva. Vastavuoroisesti näitä vasten hahmottuu huonon naisen kuva, johon puolestaan liitetään vääränlainen seksuaalinen toimijuus sekä mielikuvia muun muassa epäpuhtaudesta. Naiseuteen liittyvä symbolisuus ei siis ole kytköksissä pelkkään naiseuteen, vaan siihen sisältyy myös aiemmin mainittuja muita järjestelmiä, joiden yhteisessä vuorovaikutuksessa symboliset merkitykset määrittyvät ja vahvistuvat. (Ranz 2009: 213.)

Näiden eri järjestelmien lomittuminen näkyy myös seksityön parissa huonon naiseuden kuvaston kytkeytyessä elämän eri osa-alueisiin. Tällöin huono naiseus ja epäpuhtaus eivät koske vain työminän alueella toteutettua seksuaalisuutta, vaan ne ulottuvat myös siviilielämän puolelle, erityisesti äitiyden osa-alueelle. Tällöin käydään myös keskustelua huonosta äitiydestä hyvän äitiyden rinnalla sekä vedetään rajaviivoja puhtauden ja epäpuhtauden välille. Huono naiseus ja hyväksytty naiseus linkittyvät siis tiukasti yhteen ja heijastavat toisiaan.

Länsimaisessa kontekstissa naiseuteen, oli kyse sitten hyväksytystä tai huonosta naiseudesta, liittyy olennaisesti toiseus tai toissijaisuus. Nainen on ensisijaisesti toinen suhteessa mieheen, jolloin naisen arvoa saatetaan määrittää äitiyden ja hoivatyön kautta. Kuitenkin naiseuden sisällä itsessäänkin ilmenee toiseutta, kuten aiemmin olen tuonut esille. Nimenomaan naiskuvien kahtiajako hyväksytyyn ja huonoon naiseuteen asettaa jälkimmäisen toissijaiseen asemaan suhteessa hyväksytyyn naiseuteen. (Dinnerstein 1977: 125; Nenola 1986: 41–42.)

3 SUOMALAINEN SEKSITYÖ

Ilmiönä seksityö ulottuu moniin yhteiskunnallisiin kerrostumiin ja jää monilta osilta piiloon (Kontula 2005: 19; Skaffari 2010: 22; Varsa 1987: 192). Seksityö on moraalisesti latautunut ilmiö, johon sisältyy merkittävästi hiljaista tietoa. Karkeasti määritellen se on vähintään kahden osapuolen välistä vaihtoa seksistä tai seksuaalisesta stimulaatiosta, josta maksetaan ei-seksuaalinen korvaus. Yleisimmin korvaus maksetaan rahana, mutta myös päihteet, ruoka, matkat tai muut materiaaliset hyödykkeet, kuten vaatteet, voivat toimia korvauksena tai olla osa sitä. (Ranz 2009: 205.) Aineistosani ilmeni, miten seuralaispalveluiden kohdalla rahallisen korvauksen lisäksi seksityöntekijälle voitiin tarjota esimerkiksi ravintolaillallinen tai teatterikäynti. Asiakkaat saattoivat muutoinkin tuoda seksityöntekijöille lahjoja, kuten viiniä. (H1; H2; H3; H4; H5.)

Seksityölle on ominaista myös se, että sitä määrittää voimakkaasti sen ajallinen ja paikallinen konteksti. Jo pelkästään muuttuva lainsäädäntö voi asettaa seksityön uuteen kontekstiin yhteiskunnassa. (Skaffari 2010: 22.) Seksityö ilmiönä onkin Ranzin kuvailun mukaan eräänlainen historiallisen nykyhetken totaliteetti, jota on tarkasteltava ilmiöstä itsestään käsin sen kulttuurihistoriallisen kehyksen huomioiden eikä esimerkiksi pelkkään stigmaan takertuen (Ranz 2009: 209).

Vaikka suomalainen seksityö on monimuotoinen ilmiö, on se myös selkeästi sukupuolittunut. Alalle mahtuu monenlaisia palveluntarjoajia sekä asiakkaita, mutta kuitenkin suurin osa palveluntarjoajista on naisia, kun taas suurin osa asiakkaista on miehiä (Kontula 2005: 19; ks. myös Sanders ym. 2009: 33). Sukupuolella on merkitystä seksityössä myös sen suhteen, että vaikka yhteiskunta on tasa-arvoistunut muun muassa taloudellisen itsenäisyyden ja kouluttautumisen suhteen, eivät kulttuuriset valtaajat ja sukupuolittamisen politiikka ole historiaa (Ranz 2009: 204).

3.1 Seksityön määrittely

Seksityön määrittely voi osoittautua lähes yhtä haastavaksi kuin keskimääräisen seksityöntekijän määrittely: rajalinjat ovat veteen piirrettyjä. Seksityöntekijät ovat hyvinkin erilaisia, ja alalla on monenlaisia ihmisiä erilaisista perhe-, työ- ja koulutustaustoista. Ikäskaala on todella laaja, kuten seksityöntekijöiden seksuaaliset suuntaukset sekä sukupuoli-identiteetit. Suomalaisen seksityön parista löytyy myös ihmisiä erilaisista etnisistä ja kulttuurisista taustoista. Seksityöntekijät eivät siis ole homogeeninen joukko.

Yhtä lailla seksityö näyttäytyy heterogeenisenä kenttänä, ja eri tutkijat tekevät erilaisia rajauksia seksi- ja erotiikka-alan palveluita määritellessään. Siinä missä yksi tutkija sijoittaa esimer-

kiksi seuralaispalvelut seksityön kapeamman rajauksen sisään, toinen sen sijaan sijoittaa sen kaupallisen seksin laajempaan kenttään.⁴ Ylimalkaisesti seksityön alaisuuteen määritellään kuuluvan niin kutsutun klassisen seksin lisäksi erityisesti thaihieronta- ja hierontapaikoissa tarjottavaa intiimihierontaa, erilaisia seuralaispalveluita sekä erikoispalveluita, kuten fetissi- ja BDSM⁵-palveluita. Klassisella seksillä tarkoitetaan pääsääntöisesti emätinyhdyntää sekä sitä mahdollisesti edeltävää tai siihen sisältyvää oraaliseksiä ja/tai intiimihierontaa. (Kontula 2005: 28–30; Kontula 2008: 44–46; Sanders ym. 2009: 34; Skaffari & Urponen 2004: 29.) Näiden lisäksi Kontula on eritellyt seksityön alaisuudessa omaksi palvelumuodokseen erityisesti Pohjois-Suomeen Venäjältä suuntautuvan seurustelunomaisen tyttöbussi-ilmiön, jossa seksityöntekijä majoittuu asiakkaan luokse pidemmäksi aikaa. Tähän palveluun sisältyy usein myös kodinhoitoa sekä ajanviettoa asiakkaan kanssa. (Kontula 2008: 46.)

Seksityön ohella voi puhua myös laajemmasta kaupallisen seksin tai seksi- ja erotiikkapalveluiden kentästä, johon myös seksityö luetaan. Tällöin yllä lueteltujen seksityön muotojen lisäksi lasketaan mukaan seksimessut, seksikaupat, seksielokuvateatterit, pornografia ja seksivideot. Myös eroottinen tanssi ja puhelinseksipalvelut luokitellaan kaupallisen seksin laajempaan kenttään. (Skaffari & Urponen 2004: 29.)

Kaupalliseen seksiin sisältyy siis monimuotoisia palveluita, joilla on omia erityispiirteitensä. Nämä palvelut eivät aina ole selkeästi erotettavissa toisistaan, vaan seksityöntekijä voi esimerkiksi tarjota sekä seuralaispalveluita että klassista seksiä tai vastaavasti sekä erikoispalveluita että klassista seksiä. Aineistoni seksityöntekijät tarjosivat pääsääntöisesti klassista seksiä, mutta myös erilaiset erikoispalvelut, seksivideot tai pelkästään oraaliseksiä tarjonta kuuluivat muutaman aineistoni seksityöntekijän palveluvalikoimaan klassisen seksin rinnalla (H2; H5). Joukkoon mahtui tämän lisäksi myös heitä, jotka kuvasivat tarjoavansa ennemminkin seuralaispalveluita (B3; H1; H3). Seuralaispalveluiden kohdalla on kuitenkin muistettava, ettei niihin välttämättä jokaisen seuralaispalveluita tarjoavan kohdalla kuulu seksi tai seksuaalisten stimulaatioiden tarjoaminen. Tällöin ei kuitenkaan voida puhua seksityöstä. (Kontula 2008: 45.) En tätä tarkemmin määritä, miten seksityö tässä kontekstissa käsitteenä palveluiden suhteen rajautuu, sillä tarjottavat palvelut muovautuivat jokaisen aineistoni seksityöntekijän kohdalla ainutlaatuisesti. Seksityö siis toimii lähinnä kattokäsitteenä alasta puhuttaessa. Seksityön ohella käytän yhtä lailla kattokäsitteenä myös kaupallista seksiä tai seksi- ja erotiikkapalveluita, mikäli haluan viitata ilmiöön laajemmassa muodossa.

⁴ Vrt. esim. Ranz 2009: 205–206.

⁵ Sadomasokistisen seksin kirjo, johon yleensä sisällytetään *bondage–discipline*, *dominance–submission* ja *sadism–masochism* -toimintamallit (Paalanen 2014: 274–275).

3.1.1 Osa-aikaisen ja päätoimisen seksityön raja

Määrittellessäni suomalaisen seksityön ajankäytöllisiä raameja nojaan Kontulan nelikenttään jaotteluun. Kontula (2008: 40–42) arvioi suurimmaksi seksityöntekijöiden ryhmäksi Suomessa asuvat satunnaisesti seksityötä tekevät. Tämän lisäksi Suomessa toimii myös Suomessa asuvia seksityöntekijöitä, jotka toimivat alalla päätoimisesti. Myös Suomessa vierailevat seksityöntekijät voidaan jakaa sekä päätoimisesti että satunnaisesti työskenteleviin.

Pro gradu -tutkimuksessani huomioni on erityisesti Kontulan luokituksen suurimmassa ryhmässä: Suomessa asuvissa satunnaisesti alalla toimivissa. Raja satunnaisesti ja päätoimisesti työskentelevän välillä on kuitenkin monilta osin häilyvä. Henkilö voi paikoitellen työskennellä hyvinkin satunnaisesti, kun taas esimerkiksi kesän ajan toimia päätoimisesti. Seksityöntekijät saattavat myös pitää pitkiä taukoja työstään, jonka jälkeen he palaavat viikoksi tai kuukaudeksi työskentelemään päätoimisesti, ennen kuin palaavat jälleen tauolle. Työn joustavuus ja vaihtelevuus tekevät osa-aikaisuuden tai päätoimisuuden määrittämisestä paikoitellen haastavaa. Seksityötä tekevien opiskelijoiden kohdalla opintojen vaikutus ajankäyttöön kuitenkin helpottaa työn määrittämistä osa-aikaiseksi tai satunnaiseksi. Toisaalta on muistettava, etteivät opinnot myöskään estä työskentelyä päätoimisesti, joten opiskelijastatusta ei pidä ajatella oletusarvoisesti osa-aikaisuuden ehtona.

3.1.2 Arvioita seksityöntekijöiden määrästä

Tarkkoja arvioita Suomessa toimivista seksityöntekijöistä tai suomalaisista seksityöntekijöistä on mahdotonta muodostaa, sillä etenkin Suomessa asuvien osa-aikaisten toiminta on hyvin huomaamatonta. Kattavimman lukumääräarvion suomalaisista seksityöntekijöistä on tehnyt Kontula väitöskirjassaan *Punainen eksodus. Tutkimus suomalaisesta seksityöstä* (2008). Hän on eri raporttien ja tekemiensä haastatteluiden perusteella laskenut arviot sekä päivittäisellä tasolla että vuosittaisella tasolla työskentelevistä. Päivittäisellä tasolla hän on arvioinut Suomessa työskentelevän noin 500 seksityöntekijää. Tähän lukumäärään sisältyvät sekä Suomessa asuvat että Suomessa vierailevat seksityöntekijät. Vuosittaisella tasolla seksityöntekijöiden määrä sen sijaan on noin 8000 ja näistä suurin yksittäinen joukko eli 3000 henkilöä on Suomessa pysyvästi asuvia osa-aikaisesti työskenteleviä, jotka ovat pääosin suomalaisia. He ovat kuitenkin vaikeasti tavoitettava joukko, ja tämän takia heidän täsmällistä lukumääräänsä on vaikea kartoittaa. (Kontula 2008: 38–39, 42.) Myös tutkimani opiskelijat kuuluvat karkeasti määrittäen tähän kategoriaan.

Seksityön määrän vaihtelu on suurta Suomessa. Siksi tarkkoja ja pysyviä arvioita seksityön-

tekijöiden määrästä on vaikea tehdä. (Kontula 2005: 17.) Tiedonsaantia vaikeuttaa myös ilmiön piiloluonteisuus ja se, etteivät toimijat ole useinkaan halunneet julkisuuteen (Skaffari 2010: 22). Seksityöntekijöiden määrän arviointia vaikeuttaa olennaisesti myös se, ettei ole olemassa yksioikoista määritelmää seksityöntekijälle. Määrittely on toki selkeä niissä tapauksissa, kun henkilö itse ilmoittaa olevansa seksityöntekijä, mutta tällaista määrittelytapaa ei voi hyödyntää yksittäistapausten tai pienten aineistojen ulkopuolella, kuten arvioidessa seksityöntekijöiden kokonaismäärää Suomessa tai seksityötä laajemmin. Etenkin satunnaisesti seksityötä tarjoavien kohdalla on vaikea hahmottaa, milloin voidaan puhua seksityöstä, sillä seksuaalipalveluiden tarjonnassa voi esiintyä helposti kuukausien, jopa vuosien taukoja elämäntilanteiden vaihtelun mukaan. Työskentelyä voivat tauottaa muun muassa opiskelukiireet, työharjoittelu ja muutokset pari- tai perhesuhteissa. Aineistossa pohdittiinkin, milloin ylitetään raja, jonka jälkeen henkilö voidaan määrittää seksityöntekijäksi.

Just se, että mikä sen määrittää, että jos myy kerran pillua niin, onko seksityöläinen. [...] Ehkä mä itse näkisin, että jos aktiivisesti etsii asiakkaita, että vaikei nyt netissä, mutta menis baareihin. Mä en tiedä, miten sitten, kun mä en myy silleen muualla kuin netissä, että miten se käytännössä menee. Ehkä sitten jos etsii aktiivisesti asiakkaita, niin sitten mä ehkä kokisin, että olis seksityöläinen.

H2

Yhtenä hyvänä kriteerinä seksityöntekijän määrittelyssä pidettiin seksityön jonkinasteista suunnitelmallisuutta. Tällöin asiakkaita etsitään tai tavoitellaan tavalla tai toisella aktiivisesti. Tämä voi esimerkiksi tarkoittaa palveluiden tarjontaa internetissä tai solmimalla asiakaskontakteja julkisilla paikoilla, kuten ravintoloissa tai kadulla. Suunnitelmallisuuteenkin sisältyy oma rajamaastonsa, sillä asiakaskontakteja on toki mahdollista sopia olemalla itse passiivinen tai epäsuunnitelmallinen tilanteissa, joissa asiakas lähestyy julkisella paikalla tai esimerkiksi treffipalstalla henkilöä, jolta haluaa ostaa seksuaalipalveluita. Seksuaalipalveluita voidaan tiedustella myös erilaisten verkostojen tai tuttavapiirien kautta.

3.1.3 Vapaaehtoista vai pakotettua?

Kaikkien näiden jaotteluiden, määrittelyiden ja kategorioiden kohdalla on pidettävä mielessä, etteivät ne ole selkeärajaisia, vaan seksityöntekijät voivat asettua eri luokitusten välille. Jopa vapaaehtoisen ja pakotetun seksityön kohdalla rajanveto voi tilannekohtaisesti olla hyvinkin vaikeaa. Vaikka aineistossa tehtiin erontekoa seksityön ja parituksen välille, ei näiden selkeä erottelu aina ole kovin yksinkertaista (B1; H4).

Kontula (2008: 50) kuvaa, miten seksityöntekijän hyväksikäyttöaste vaihtelee paritusrikollisuuden parissa. Parittajan kanssa työskentely voi joissakin tapauksissa olla seksityöntekijän kannalta hyödyllistä, mikäli hänellä on mahdollisuus esimerkiksi vuokratessa työskentelytilaa kohtuulliseen

hintaan toimia muutoin itsenäisesti ja omaehtoisesti. Samoin tilanteissa, joissa seksityöntekijän kielitaito asettaa rajoitteita seksityön tarjontaan, parittajasta voi olla jonkinasteista hyötyä. Kontula huomauttaa myös, miten seksityöntekijä voi itsekin joissain tapauksissa toimia parittajan roolissa toisille seksityöntekijöille. Kuitenkin hyväksikäyttöasteen toisessa ääripäässä seksityöntekijän mahdollisuus itsenäiseen toimintaan ja päätöksentekoon on hyvin rajattua. Työskentelyn tilannekohtaisuudesta huolimatta seksityöhön liitetään monilla tasoilla voimakkaita dikotomioita, jotka usein näyttäytyvät toisensa poissulkevinä. Tällöin seksityöntekijöitäkin usein ajatellaan joko pakotettuina uhreina tai menestyvinä kutsumusammattilaisina. (Ranz 2009: 220–221). Todellisuus alalla on kuitenkin paljon monimuotoisempaa, ja sekä uhriuttamiseen että glorifioimiseen sisältyy ongelmia.

Vapaaehtoisen ja pakotetun seksityön häilyvää rajanvetoa pohdittiin aineistossakin muun muassa internetilmoittelun ja työskentelytilan vuokraamisen suhteen. Ammatillisuuden kokemuksia käsittelevässä luvussa 6.2 tuon myös esille, miten seksityöntekijät kritisoivat ajatuksia siitä, että seksityön tekeminen rahantarpeen vuoksi rinnastetaan helposti pakotettuun seksityöhön. Kielteinen suhtautuminen paritukseen kumpusi kuitenkin nimenomaan tapauksista, joissa seksityöntekijöiden itsenäisyyttä ja päätäntävaltaa heikennetään. Tämän takia aineistoni seksityöntekijöiden kaltaisten itsenäisten toimijoiden kohdalla on asiaankuuluvaa tehdä heidän pyyntönsä mukainen rajanveto vapaaehtoisesti alalla toimivien henkilöiden ja parituksen tai ihmiskaupan uhrien välillä.

3.1.4 Seksityön toimintaympäristöjä

Seksityö on ilmiönä jatkuvassa muutoksessa. Samalla sen toimintaympäristöt muovautuvat ajassa ja paikassa reagoiden erilaisiin muutoksiin. Suomen kontekstissa esimerkiksi Neuvostoliiton hajoaminen ja rajojen avautuminen mahdollisti idästä tulevien seksityöntekijöiden määrän rajun kasvun 1990-luvulla, jolloin myös kaupallisen seksin kysyntä kasvoi rajusti. Tämän lisäksi seksityö on kytkeytynyt laajalti globalisaatioon, seksin viihteellistymiseen, seksiteollisuuden kasvuun sekä ihmisten jatkuvaan liikkuvuuteen työssä ja vapaa-aikana. (Skaffari 2010: 22–23.)

Tällä hetkellä seksityölle on ominaista sen toimintaympäristöjen siirtyminen entistä enemmän ravintoloista ja kadulta internetiin. Sanomalehdet lakkasivat julkaisemasta niin sanottuja päiväkahviseurailmoituksia⁶ 2000-luvun alkupuolella, minkä jälkeen ilmoittelu siirtyi sanomalehtien sivuilta internetiin. Seksityön siirtyminen internetissä tapahtuvan ilmoittelun ja asiakkaiden etsinnän puitteisiin sai aikaan myös sen, että seksityö on helpompi pitää salassa sekä seksityöntekijän että

⁶ Päiväkahviseura-käsite viittaa aikaan, jolloin seksipalveluista ilmoitettiin vielä sanomalehtien ilmoituspalstoilla. Tällöin palveluita ei voitu tarjota suorasanaisesti, vaan se tehtiin käyttämällä eräänlaisia koodisanoja, kuten päiväkahviseuraa. (Laukkanen 2000: 32.)

asiakkaan kohdalla. Internetin tarjoamalla anonymiteetin mahdollisuuksilla onkin ollut suuri merkitys seksityön salailun suhteen, mutta myös seksityöntekijöiden turvallisuutta ajatellen.

Internetissä on syntynyt päiväkahviseurailmoitusten hengessä omanlainen ilmoittamisen tapa, etenkin treffisivustoilla, joilla ei seksin myymisestä saa suorasanaisesti ilmoittaa, vaan se täytyy jättää asiakkaan tulkittavaksi.

Monet myös laittavat seksitreffien/deittipalveluiden sivuille ilmoituksen, joka vihjailee millaista seuraa he hakevat. Voit siis esimerkiksi laittaa vihjailevan nimimerkin tai ammatiksi ilmoittaa, jonkun prostituutioon viittaavan työn. Ei kannata suoraan kertoa julkisesti, että myyt itseäsi, sillä ylläpito poistaa tunnukseksi välittömästi, yksityisviestissä vasta sitten kerrot, että minkälaista seuraa oikein tarjoat.

B5 8.2.2014

Jotkut tietää heti, jotka on aikaisemminkin käyttänyt seksipalveluita. Ne osaa sitten kysyä heti hintaa ja mitä teet. Onhan se sitten joillekin vähän, kun huomaa, että ne ettii jotakin muuta, niin laittaa, että opiskelijatyttö lisätienestien perässä. Sitten ne monesti onkin vähän loukkaantuneita, että miten sä kehtaat multa pyytää rahaa seksistä. Mä vain, että en mä sulta pyydä, mä pyydän kaikilta.

H3

No, mikä on itsekin ihan mielenkiintoista, jotenkin katsellut niitä muita ilmoituksia, niin kyllä ne on musta tosi läpinäkyviä. He itsekin tietää sen. Mutta siellä on sen takia, että ei saa jotain tiettyjä ilmauksia käyttää, koska ne voi saada sitten siitä parituksesta syytettä. Ilmoitusta laittaessa saattaa joku sana pomputa sieltä, ei saa tätä sanaa käyttää. Joku perinteinen päiväkahviseura on jo hyvinkin.

H5

Koodien turvin ilmoittelu on siis paikoitellen säilynyt, sillä treffisivustoilla asiakkaita etsiessä harvemmin suorasanaisesti ilmoitetaan, mistä täsmälleen on kyse, vaan se jää ostajan pääteltäväksi. Tämän takia treffipalstoilla markkinoidessa tapahtuu väärinkäsityksiäkin, jolloin yhteydenottoja tulee myös maksutonta seuraa etsiviltä. Vastaavasti liian ilmiselviä ilmauksia käyttäessä piilee riskin poistamiseen.

Treffipalstojen lisäksi seksipalveluiden markkinointi oli pitkään internetissä painottunut Sihteeriopisto-sivustolle (Skaffari & Urponen 2004: 31). Sihteeriopisto korostui myös omassa aineistossani keskeisimpänä julkaisualustana, mutta myös alalla toimivien sekä asiakkaiden yhteisenä keskustelupalstana, jossa saattoi tarvittaessa kysellä neuvoja tai jakaa kokemuksia seksityöhön liittyen (H2; H4). Vuoden 2019 keväällä kyseinen sivusto kuitenkin suljettiin, ja tilanne uuden julkaisualustan suhteen on jäänyt elämään (Kerkelä 2019a; Kerkelä 2019b).

3.2 Opiskelijat seksityöntekijöinä

Kuten luvussa 2 totesin, seksityön parissa toimivia opiskelijoita on tutkittu valitettavan vähän, eikä kattavaa tietoa tarjoavia tutkimuksia ole toteutettu. Osa-aikaista seksityötä sen sijaan on käsitelty

tutkimuksissa lupaavasti Suomen mittakaavalla, mikä toimii hyvänä pohjana myös opiskelijoiden tutkimiselle, sillä usein opiskelijoiden tekemä seksityö toteutuu osa-aikaisesti opintojen ohella. Monessa tapauksessa seksityötä ei myöskään suunnitella jatkettavan valmistumisen jälkeen, vaan siihen suhtaudutaan tilapäisenä valintana. Toisaalta osa aineiston seksityöntekijöistä pohti voivansa jatkaa seksityötä osa-aikaisesti tai keikkaluontoisesti opiskeluiden päätyttyäkin.

Seksityön parissa toimivia opiskelijoita tutkittaessa ei voi ohittaa Pia Skaffarin ja Kyösti Urposen (2004: 39, 57) tekemää huomiota opiskelijoiden kasvaneesta määrästä osa-aikaisen seksityön parissa. Skaffarin ja Urposen huomioon liittyen Kontula pohti, miten opiskelijoiden kasvaneeseen määrään seksityön parissa on mitä todennäköisimmin vaikuttanut opintoetuuksien heikentyminen suhteessa elinkustannuksiin (Kontula 2005: 18–19). Tässä suhteessa voi olettaa, ettei seksityötä tekevien opiskelijoiden määrässä ole tapahtunut huomattavaa laskua. Päinvastoin opintojen vaatima ajallinen panostus koettiin aineistossa suurena, ja tätä kautta seksityö nähtiin ajallisesti ja taloudellisesti järkevänä vaihtoehtona muille osa-aikaisille töille.

Olen viime aikoina maksellut opintolainani pois. Otin sitä, kun huoraamisessa hankitut rahat loppuivat. Varsinkin lainaa ajatellessa käy mielessä, että se voisi olla paljon suurempikin summa, jos en olisi keikkaa tehnyt. Ihan hyvän valinnan mielestäni silloin tein.

B1 3.8.2018

Katselin hieman säälivin silmin reipasta asiakaspalvelutyttöä, joka noukki ranskalaisia lattialta ja pyyhki ketsuppitahroja valkoisilta pöydiltä. Tuli omituinen olo. Aivan älytöntä, että tuo ahkera, kiva tyttö tuossa joutuu tekemään aivan saatanasti duunia, että saa maksettua edes vuokransa, ja minä haukottelen maireasti pehmeällä sängyllä, kallistan selkääni viettelevästi kuin kissa ja tienaan small talkista ja keimailevasta hymystä monta sataa tunnissa.

B4 9.5.2016

Aineistossa keskeisimpinä motivaattoreina seksityölle mainittiinkin opintojen ja elämisen rahoittaminen. Etenkin kesän todettiin olevan opiskelijalle taloudellisesti haastavaa aikaa (B2 22.6.2017). Kesätöitä tai vastaavasti osa-aikaisia töitä opintojen ohelle saattoi olla vaikea saada, ja niille oli tyypillistä huonot tienestit sekä työajat, joita oli vaikea sovittaa yhteen opintojen kanssa. Kyseiset työt myös koettiin usein henkisesti ja fyysisesti uuvuttavina. (H2; H3; H4)

Yhtä lailla seksityön saama näkyvyys mediassa on saattanut tehdä ilmiötä tutummaksi ja helpommin lähestyttäväksi. Pari haastateltavistani kuvaili, miten he olivat tutustuneet alaan ja hankkineet tietoa erinäisistä lähteistä ennen kuin itse aloittivat palveluiden tarjonnan (H1; H5). Toisaalta opiskelijoiden tekemän seksityön kohdalla kasvu on voinut olla myös ilmiön muuttumista näkyvämmäksi sen sijaan, että kyse olisi pelkästään seksipalveluita myyvien opiskelijoiden kasvaneesta lukumäärästä.

3.3 Lainsäädäntö

Suomen laissa seksityötä ei varsinaisesti kontrolloida omalla lainsäädännöllään. Termit seksityö tai seksityöntekijät eivät siis esiinny Suomen laissa. Seksityö ei itsessään ole laitonta, mutta siihen liittyy silti sääntelyä ja rajoituksia. Rikoslain puitteissa laittomaksi määritellään seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta eli alle 18-vuotiaalta. Tämä koskee korvauksen antamista tai lupaamista sukupuoliyhteydestä tai muista seksuaalisista teoista. (Rikoslaki 743/2006 8 a §.) Rikoslaki määrittelee sukupuoliyhteyden sukupuolielimellä tehtäväksi tai sukupuolielimeen tai peräaukkoon kohdistuvaksi seksuaaliseksi tunkeutumiseksi toisen kehoon tai toisen sukupuolielimen ottamista omaan kehoon. Seksuaalinen teko puolestaan määritellään teoksi, joka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen (Rikoslaki 509/2014 10 §).

Myös paritusta ja ihmiskauppaa säännellään Suomen laissa. Rikoslaki määrittelee parituksen ja törkeän parituksen sekä ihmiskaupan ja törkeän ihmiskaupan rangaistaviksi teoiksi. Myös näiden yritykset on rangaistavaa. (Rikoslaki 578/2004 3 §; Rikoslaki 578/2004 3 a §; Rikoslaki 563/1998 9 §; Rikoslaki 563/1998 9 a §.) Rikoslakiin tehtiin vuonna 2015 lisäys seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä. Lakiuudistuksessa seksuaalipalveluiden ostamisesta parituksen kohteelta tai ihmiskaupan uhrilta tehtiin rangaistavaa myös tapauksissa, joissa ostaja ei tiedä ostavansa seksuaalipalveluita parituksen kohteelta tai ihmiskaupan uhrilta, kun ennen lakiuudistusta rangaistavuus koski vain tilanteita, joissa ostaja tiesi ostavansa seksuaalipalveluita parituksen kohteelta tai ihmiskaupan uhrilta. (Rikoslaki 384/2015 8 §.)

Rikoslain lisäksi seksityötä säädellään järjestyslain ja ulkomaalaislain tahoilta. Järjestyslain nojalla seksityön harjoittamiseen voidaan puuttua, mikäli se tapahtuu yleisellä paikalla. Tällöin seksuaalipalveluiden ostaminen ja maksullinen tarjoaminen on määritelty ”muuksi häiriötä aiheuttavaksi toiminnaksi”. (Järjestyslaki 612/2003 7 §.) Ulkomaalaislain perusteella puolestaan ulkomaalainen voidaan käännäyttää Suomesta, mikäli hänen voidaan perustelluista syistä epäillä myyvän seksuaalipalveluita (Ulkomaalaislaki 301/2004 148 §).

Myös haastattelemani seksityöntekijät ottivat kantaa lainsäädäntöön. Esimerkiksi parituksen määritelmien toimivuus käytännössä herätti paikoitellen epäilyksiä. Haastatteluissa pohdittiin esimerkiksi seksityöilmoituksia julkaisevia internetsivustoja ja sitä, voiko sivustojen ylläpitäjien tulkita harjoittavan paritusta, sillä rikoslaisissa paritukseksi määritetään taloudellisen hyödyn hankkiminen tilanteissa, joissa yhteystietoja välittämällä tai markkinoimalla edistää teon toteutumista. (H4; Rikoslaki 563/1998 9 §.) Samoin pohdittiin asunnon vuokraamista seksityötä varten. Tässä yhteydessä mietittiin, voiko asunnon vuokraaminen seksityöntekijälle olla luettavissa paritukseksi vuokranantajan

osalta. Pohdittiin myös, miten lain puitteissa määritellään tilanteita, joissa kumppani osallistuu vuokraamaan asuntoa, jossa seksityötä tehdään. (H4.) Rikoslaki kuitenkin linjaa, että huoneen tai muun tilan järjestäminen korvausta vastaan tapahtuvaa sukupuoliyhteyttä tai siihen rinnastettavaa seksuaalista tekoa varten luokitellaan paritukseksi, mikäli siitä saa taloudellista hyötyä (Rikoslaki 563/1998 9 §). Vaikka Suomen lainsäädännössä ei suoranaisesti kielletä seksipalveluiden myymistä, mainitut seikat saattoivat herättää seksityöntekijöiden parissa epäluuloisuutta lainsäädännön toimivuutta kohtaan. Tämä epäluuloisuus yhdistyi paikoitellen pelkoihin, että seksipalveluiden myymistä voitaisiin alkaa tulkita esimerkiksi paritukseen liittyvän lainsäädännön kautta vaikeuttaen seksityöntekijöiden toimintaa.

Lainsäädännön ja seksityön puitteissa on syytä huomioida vero- ja kirjanpitovelvollisuus, jotka koskevat myös seksipalveluiden tarjoamista ja joiden laiminlyönti voi johtaa jopa syytteeseen veropetoksesta (Kontula 2005: 22; Pro-tukipiste 2020a; Pro-tukipiste 2020c). Seksipalveluiden tarjoaminen saattaa jatkuvan toiminnan yhteydessä vaatia myös yritystoiminnan perustamista tai yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimimista toiminimen alaisuudessa (Pro-tukipiste 2020c). Seksityö kuitenkin toteutuu etenkin osa-aikaisten seksityöntekijöiden parissa pitkälti harmaan talouden piirissä, ja vero- sekä kirjanpitovelvollisuuden hoitaminen toteutuu lähinnä ammattilaisiksi määriteltävien seksipalveluiden tarjoajien parissa (Kontula 2005: 15).

Ammattilaistenkin tapauksessa seksityötä saatetaan tehdä toiminimen alaisuudessa, joka on perustettu johonkin muuhun tarkoitukseen (Kontula 2005: 22). Vuonna 2010 toimintansa lopettaneen Seksialan Liitto SALLI ry:n entinen puheenjohtaja Johanna Sirkiä totesikin seksityöntekijöiden kohtaavan verotuksen suhteen ongelmia siinä, ettei ammattirekistereistä voi valita ammatiksi seksityöntekijää, vaan titteliksi on valittava jokin muu, kuten konsultti. Tällaisten teknisten syiden lisäksi ongelmat verojen maksamisessa ja ammatin harjoittamisessa voivat liittyä siihen, miten yhteiskunnassa asennoidutaan seksityöhön. (Toivonen 2018: 21.) Tällöin asenneilmasto vaikuttaa siihen, että seksityöntekijä pyrkii stigman pelossa salaamaan seksipalveluiden myymisen.

Lainsäädännöllisten puolien pohtimisen ohella aineistoni seksityöntekijät olivat valveutuneita mediassa 2000- ja 2010-luvuilla käsitellyn seksin ostokiellon suhteen. He kritisoivat sitä ilmaisten halunsa nähdä lainsäädännön kulkevan toiseen suuntaan, jotta seksipalveluiden tarjoamista ei vaikeutettaisi. Muutamassa haastattelussa ehdotettiin Suomeen samanlaista lainsäädäntöä kuin Saksassa oli vuonna 2015 tehdessäni haastatteluita. (H2; H4.) Tällöin Saksan malliin voitiin viitata liberaalina, prostituution laillistaneena mallina (Marttila 2006: 31). Sittemmin Saksan lainsäädäntö⁷ on muuttunut

⁷ Kyseessä on niin kutsuttu ”Prostitutes Protection Act” eli ”Prostituiertenschutzgesetz, ProstSchG”, joka astui voimaan heinäkuussa 2017.

suuntaan, jossa jokaiselta seksi- ja erotiikka-alan toimijalta vaaditaan rekisteröintiä ja heidän on hankittava lisenssi käyttämiinsä työtiloihin, jopa yksityiseen asuntoon. Saksan lainsäädännön muutosta onkin kritisoitu seksi- ja erotiikka-alan toimijoiden elämää vaikeuttavaksi (The International Committee on the Rights of Sex Workers in Europe (ICRSE) 2017: 3–4). Tällaisten rekisteröintiä vaativien lakien voi myös nähdä vaikeuttavan mahdollisuutta salata seksi- ja erotiikka-alalla toimiminen.

3.4 Asiakkaat

Kaupallisen seksin asiakaskunta on seksityötä tekevien opiskelijoiden ohella hajanaisesti tutkittu aihepiiri. Sini Viitanen tutki pro gradu -tutkimuksessaan *"Kaikkihan siitä maksavat": Seksien ostaminen prostituution asiakkaiden verkkokeskusteluissa* (2010) seksien ostamiselle annettuja merkityksiä. Hannele Varsa puolestaan kartoitti osana tutkimusryhmää 1980-luvulla painettujen lehtien tarjontailmoituksiin vastanneiden miesten kokemuksia (Varsa 1987: 194–195). Varsa on pro gradu -tutkimuksensa *Prostituution näkymätön osa: miesasiakkaat* (1985) lisäksi perehtynyt muutenkin aihepiiriin.

Varsa kuvasi, miten asiakkaista kaksi kolmasosaa oli 30–49-vuotiaita, kolmasosa naimisissa tai avoliitossa olevia ja alle puolet naimattomia. Koulutustaustan puolesta jakauma oli myös kirjavaa. Tutkimuksessa asiakkaat oli jaettu kolmeen lähes yhtä suureen ryhmään: akateemisiin, keskiasteen koulutuksen saaneisiin ja peruskoulutuksen saaneisiin. Suurin yksittäinen asiakasryhmä puolestaan olivat kaupallisella alalla työskentelevät. Jopa kolmasosa tutkimuksen asiakkaista toimikin liikealalla. (Varsa 1987: 194–195.) Varsa (1987: 196) kuvasi, miten asiakkaat liittyivät seksien ostamiseen lyhytaikaisuuden, velvoituksettomuuden ja luottamuksellisuuden. Hänen mukaansa ilmiötä määrittivät voimakkaasti kysynnän ja tarjonnan epäsuhtaisuus. Sama päti 2000- ja 2010-luvuilla Suomen kaupallisen seksin kentällä; kysyntää oli tarjontaa enemmän (Skaffari 2010: 23; ks. myös Kontula 2008).

Yllä mainitut tutkimustulokset noudattavat osittain samaa linjaa kuin aineistossani ilmenevät havainnot ja kokemukset. Ajatukset olivat siis samansuuntaisia, vaikka Varsan mainitsemat havainnot on tehty yli 30 vuotta sitten. Aineistossa asiakkaiden arveltiin käyttävän kaupallisen seksin palveluita juurikin niiden lyhytaikaisuuden ja velvoittamattomuuden sekä asiakkaan ja työntekijän välillä vallitsevan luottamussuhteen vuoksi (B1 18.7.2012; H4). Asiakkaiden kuvailtiin edustavan hyvin kirjavaa joukkoa. Heidän joukossaan oli avioliitossa tai avoliitossa olevia, naimattomia ja eronneita (B1; H2; H4; H5). Kuitenkin erityisesti varattujen osuutta korostettiin (B1; B5; H2), vaikka vasta-
vuoroisesti eräässä blogissa kuvattiin, miten asiakkaiksi tavoiteltiin erityisesti naimattomia ja lapset-

tomia (B3 15.2.2016). Koulutustaustaltaan tai sosiaaliselta luokaltaan asiakkaita kuvattiin keskiluokkaisiksi, hyvätuloisiksi, korkeakoulutetuiksi (H1; H3; H5) tai ”rikkaiksi uraohjuksiksi” (B4 29.3.2016). Iän suhteen korostettiin keski-ikäisten osuutta (H2) tai kuvailtiin asiakkaiden olevan kaikkea “yhdeksäntoistavuotiaasta kuusikymppiseen” (H4, ks. myös B2; H5). Samoin myös oman ikäisten asiakkaiden määrää saatettiin tuoda esiin (B1) tai korostaa, miten asiakkaille pyrittiin asettamaan yläikärajota (B4 28.6.2016). Muutoin asiakkaita kuvailtiin sanoilla, kuten asiallinen, ystävällinen, kiltti, ymmärtäväinen, siisti ja mukava, vaikkakin myös yksittäisten asiakkaiden kohdalla tehtiin poikkeuksia (B1; B4; H3; H4). Hyvään ulkonäköön viittaavia ilmaisuja nostettiin esiin erityisesti blogeissa (B1; B3).

Aineistossa myös kuvailtiin sitä, miten huolella asiakkaiden valintaa toteutettiin:

Ensimmäisenä karsin pois ne, jotka eivät ole tajunneet millä asialla olen. Ehdotellaan kahvittelua, leffaan menoa ja tarjotaan ilmaista panoseuraa. Sitten heitän roskikseen parin sanan mittaiset viestit, joista ei ota mitään selvää. Jee, olet Make ja käsket soitella? Joo ei. Parhaat vastaukset ovat sellaisia, joissa kysytään rehdisti hinnoista/ehtoista eikä kierrellä. Kerrotaan myös hieman itsestään. Näistäkään ei kaikki toteudu, sillä joittenkin pitäisi saada puoli-ilmaiseksi tai sitten halut ja tarjonta ei kohtaa.

B1 12.7.2012

No, sen pitää kuulostaa silleen suurin piirtein täyspäiseltä. Että jos ne on menestyviä ja silleen, se on aina plussaa, koska niillä on enemmän hävittävää. Ne ei voi ruveta sekoileen. [...] Ja sitten mä en ota ulkomaalaisia. Ei sillä, että mä dissaisin, mutta niissä on jotenkin enemmän riskejä, koska se kulttuuritausta vaikuttaa siihen, miten ne ajattelee naisista, puhumattakaan jostain huorasta.

H2

Yleensä mä oon aika tiukka, että mä otan vain semmoisia fiksuja yhteydenottoja, semmoisia, jotka osaa kirjoittaa lauseita. Yhdyssanoista ei ole niin väliä, mutta sekin on plussaa. Sitten kun tulee vain niitä jotain semmoisia alkaa pienellä kirjaimella, ei oo koskaan pistettä, on joku yksi lauseentapainen, että voidaanko nähdä tänään, panettaa. Semmoisiin mä en vastaa. Ne menee suoraan hylkyyn.

H4

Näissä kokemuksissa korostettiin paljon hyvien kommunikaatiotaitojen merkitystä asiakassuhteen luomisessa. Asiakkaalta vaadittiin kykyä ilmaista itseään kirjallisesti, sillä asiakkaiden karsintaa toteutettiin nimenomaan sähköpostitse (H3; H4; H5). Huonolla kielellä kirjoitetut yhteydenotot eivät usein poikineetkaan asiakassuhteen solmimista, vaan niihin jätettiin reagoimatta. Asiakkailta toivottiin muutenkin kykyä yhteisymmärryksen saavuttamiseen. Täten esimerkiksi tinkaajia ei suvaittu. Asiakkaiden vaivattomuus ja tasapainoisuus sen sijaan nostettiin arvoonsa (B2 22.4.2016). Tällöin myös asioista neuvottelu luonnistui.

4 AINEISTO

Aineistoni koostuu sekä internetissä julkaistuista blogeista että haastatteluista. Tutkimukseni käsittelen siis kahta eri tavoin tuotettua aineistoa. Haastatteluaineisto tuotetaan haastateltavan ja haastattelijan vuorovaikutuksessa, ja vaikka se lopulta litteroidaan tekstiksi, sitä ei voida erottaa tilanteesta, jossa se on tuotettu. Blogiaineisto puolestaan tuotetaan hyvin eri tavalla. Blogeissa yhdistyy kirjoittaminen, jota voi pitää itseän suuntautuvana toimintana, sekä internetin julkisuus. Tällöin kirjoituksen tuotoksella on hyvin erilainen yleisö kuin kahden kesken tehdyllä haastattelulla.

Folkloristi Helena Saarikoski tuo esiin teoksessaan *Nuoren naisellisuuden koreografioita. Spice Girlsin fanit tyttöyden tekijöinä* (2009) kaksi eri tiedontuotannon tapaa: juttelemisen ja kirjoittamisen. Kirjoittamisen hän kuvaa olevan yksinäistä ja refleksiivistä. Siinä kirjoittaja tuottaa itseään yksilönä ja vahvistaa yksilön rajoja sekä puolustautuu ulkomaailman uhkaa vastaan. Juttelua puolestaan kuvataan vuorovaikutukselliseksi ja yhteisöä muodostavaksi. (Saarikoski 2009: 108–109.) Aineistossani seksityöntekijöiden haastattelut voi erottaa tiedontuotannon kahdesta tavasta jutteleksi, mutta blogiaineisto muodostaa monitahoisemman kokonaisuuden. Se on kirjoitettua aineistoa, mutta julkaistaan internetissä siten, että lukijoilla on mahdollisuus kommentoida kirjoituksia. Tällöin blogeissa yhdistyy kirjoittamisen monologisuus ja juttelemisen vuorovaikutuksellisuus. Juurikin blogien vuorovaikutuksellisuus liikuttaa blogiaineistoa tiedontuotannon tapana kirjoittamisesta juttelemista kohti. Saarikoski (2009: 109) toteaaakin kirjoittamisen voivan tehdä sanasta julkisen, ja tällöin henkilökohtaisesta voi tulla poliittista, yksityisestä yhteistä. Seksityöstä julkisesti kirjoittaessa jostain hyvin yksityisestä ja henkilökohtaisesta tehdään yhteistä ja aihepiirin huomioon ottaen hyvinkin poliittista. Oma reflektio ikään kuin tarjotaan osaksi laajempaa keskustelua aiheesta. Diskurssianalyysi näyttää tällöin hyödyllisenä työkaluna selvittäessä, millaista todellisuutta seksityöntekijät rakentavat kielenkäytöllään.

Haastatteluiden litteroimisen jälkeen minulla on kaksi tekstimuotoista aineistoa, jotka teemoinnin pääpiirteittäin samoja teemoja käyttäen. Haastatteluaineiston suhteen minun on huomioitava se, että aineisto on tuotettu vuorovaikutuksessa ja minulla on haastattelijana mahdollisuus vaikuttaa sen sisältöön. Voin kysymyksilläni rajata, mitä aihepiirejä vuorovaikutustilanteessa käsitellään ja tarkentavilla kysymyksillä saada lisätietoa silloin, kun koen sitä tarvitsevani. Blogiaineisto käytetty tässä suhteessa eri tavoin. Se on valmis aineisto, jonka muodostumiseen en ole voinut vaikuttaa. Kirjoittajat ovat itse valinneet aiheet, mistä he ovat kokeneet tärkeäksi kirjoittaa ja samalla rajanneet ulkopuolelle aiheita, joista olisin saattanut haluta tietää enemmän. Samoin minun on huomioitava se, että näissä kahdessa aineistossa yleisö on erilainen. Blogeja kirjoittaessa yleisö on erilainen kuin kahdenkeskeisessä haastattelutilanteessa. Haastattelutilanteessa aineisto tuotetaan tietyssä hetkessä

prosessoiden, kun taas blogia kirjoittaessa ulosannin prosessointiin on mahdollista käyttää eri tavalla aikaa, sillä tekstiä on mahdollista muokata jälkikäteen tai jopa tehdä päätös jättää se kokonaan julkaisematta. Näitä kahta aineistoa analysoidessa on myös huomioitava se, että näissä kahdessa eri tavoin tuotetussa tekstiaineistossa erilaisia retorisia keinoja käytetään eri tavoilla. Keinot, jotka esiintyvät blogikirjoituksissa, eivät välttämättä esiinny lainkaan haastattelutilanteissa. Tähän vaikuttavat esimerkiksi yleisö ja tilanne, jossa aineistoa tuotetaan. On eri asia kertoa seksityöstä anonyymille yleisölle itsekin anonyymina kuin kasvotusten seksityöstä tutkimusta tekeväälle.

Aineistojen suhteen on huomioitava myös seksityöhön liittyvä leimallisuus ja miten se on omalta osaltaan vaikuttanut aineistojen muodostumiseen. Seksityön kaltainen arvolutautunut ja vaietukin ilmiö vaikuttaa vahvasti aineiston saatavuuteen sekä sen puuttumiseen. Vaikka seksityöstä on kasvavissa määrin puhuttu julkisuudessa ja sitä on alettu käsitellä monipuolisemmin pelkästään sinä aikana, kun olen tutkielmaani tehnyt, ei ilmiön saama julkisuus missään nimessä kaikkien seksityöntekijöiden kohdalla lisää avoimuutta alasta puhumisen suhteen. Sen sijaan ilmiön julkisuus voi aiheuttaa vastentahtoisuutta astua sen tiimoilta näkyville, puhumaan aiheesta omilla kasvoilla. Haastateltavaksi valikoitui nimenomaan henkilöitä, jotka olivat valmiita kohtaamaan aihetta tutkivan kasvotusten. Aihepiiristä puhumista liian arkaluontoisena pitävät eivät täten todennäköisesti olisi ilmoittautuneet haastateltaviksi tai kirjoittaneet aiheesta julkisesti (Kuula 2006: 136–137). Julkisia blogeja kirjoittavat yhtä lailla henkilöt, jotka ovat valmiita keskustelemaan aihepiiristä kommentoijien kanssa ja tuomaan esille omia kokemuksiaan sekä näkemyksiään seksityöstä. Blogin kautta toimiminen kuitenkin mahdollistaa anonyymiyden säilymisen, joten siinä seksityöntekijöiden edustaminen toteutuu erilaisissa puitteissa kuin haastatteluissa.

4.1 Haastattelut aineistona

Valitessani haastattelutapaa tasapainoilin puolistrukturoidun haastattelun ja teemahaastattelun välillä. Halusin antaa haastateltaville vapauden puhua heille tärkeistä ja oleellisista asioista, mutta kuitenkin samalla tarkoitukseni oli kysymysten avulla osoittaa suuntaviivoja siihen, millaisista aihepiireistä olen tutkimuksessani kiinnostunut. Lopulta kuitenkin koin teemahaastattelun jättävän liikaa auki haastattelutilanteessa ottaen huomioon, kuinka laajasta ilmiöstä on kyse, kun taas puolistrukturoitu haastattelutapa mahdollisti aihepiirin rajausta ennalta niihin teemoihin, joita olin kiinnostunut tutkielmassani käsittelemään. Puolistrukturoiduissa haastatteluissa esitetäänkin haastattelurungon pohjalta haastateltaville suunnilleen samat kysymykset likipitäen samassa järjestyksessä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a). Tämä haastattelutapa tarjosi oivan mahdollisuuden hankkia tietoa tietyltä alueelta laajasta ilmiöstä puhuttaessa.

Kandidaatintutkielmani pohjalta koin osaavani tehdä haastattelurungon (liite 2), jolla saisin kartutettua tietoa minua kiinnostavista aihepiireistä seksityön parissa. Esiymmärrys aiheesta vaikutti siis paljolti siihen, miten lähdin pro gradu -tutkimustani rajaamaan sekä siihen, millaista haastattelurunkoa tältä pohjalta aloin koota. Minulla olikin alustavasti selvillä, millaisista teemoista haluaisin saada haastattelutilanteissa tietoa. Tietenkin haastattelutilanteesta ja haastattelun kulusta riippuen kysymysten järjestys myös vaihteli, jolloin haastattelutilanteet muistuttivat jo teemahaastatteluita, sillä ne olivat keskustelunomaisia ja paikoitellen kulkivat haastateltavan tarjoaman informaation mukaisesti (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b). Tämän lisäksi annoin haastateltaville mahdollisuuden keskustella heidän tärkeiksi kokemistaan aiheista myös haastattelurungon kysymyksiä sivuten tai ne ohittaen. Haastateltavilla oli tietenkin myös mahdollisuus olla vastaamatta kysymyksiin ja näin ollen päättää, mitä asioita suljettiin keskustelun ulkopuolelle. Vähemmän tärkeiksi koetut kysymykset ohitettiin nopeammin, kun taas tärkeitä painotettiin, niihin palattiin myöhemmin haastattelussa ja niistä puhuttiin enemmän tai yksityiskohtaisemmin

Aihepiirit muovautuivat myös haastatteluita tehdessä. Lähetin haastattelurungon ennalta haastateltaville, ja osan kanssa keskustelimmekin etukäteen esimerkiksi siitä, millaisia aihepiirejä he itse halusivat painottaa. Ensimmäiseltä haastateltavalta en osannut kysyä, mitä mielikuvia äitiys ja seksityö herättävät, sillä vasta toisen haastattelun jälkeen ymmärsin kysyä tätä muiltakin kuin äideiltä. Samalla tavoin haastatteluiden aikaan julkaistu seksityötä käsittelevä *Helsingin Sanomien* artikkeli⁸ nousi keskusteltavaksi haastatteluiden aikana vasta toisesta haastattelusta lähtien. En kuitenkaan näistä seikoista huolimatta tehnyt uusia haastatteluita, sillä koin saavuttaneeni haastatteluiden ja blogien pohjalta tarpeeksi tiheän aineiston pro gradu -tutkimuksen laajuutta ajatellen.

4.1.1 Haastateltavien etsiminen

Ennen haastattelupyynnön lisäämistä tutustuin erilaisiin keskusteluforumeihin ja sivustoihin, joilla kandidaatintutkielman pohjalta tiesin käsiteltävän seksityötä tai joilla huomasin käsiteltävän seksityötä jossain määrin. Tutustumiseni pohjalta lisäsin haastattelupyynnön (liite 1) internetiin Sihteeriopiston Sexwork- ja Seksitreffit -keskusteluforumeille, joilla totesin olevan eniten keskustelua seksityöstä, vaikka jälkimmäisellä sivustolla seksityön markkinointi ja siitä ilmoittaminen oli forumin säännöissä kiellettyä. Sihteeriopisto sen sijaan oli seksityöntekijöiden ja asiakkaiden yleisessä käytössä, ja sen vuoksi forumilla ilmoittaminen oli ensimmäinen valintani. Lisäksi Sihteeriopisto nostet-

⁸ Seksityöläisten auttaja: "Miehet kohtelevat prostituoituja kuin rättejä". *Helsingin Sanomat* 16.4.2015.

tiin yleisesti esiin kandidaatintutkielmassa käyttämissäni blogeissa. Myös haastattelupyynnön tehdessä yhteydenotoissa tai haastattelutilanteissa moni haastateltava tai tutkimuksesta kiinnostunut ilmoitti löytäneensä ilmoitukseni nimenomaan Sihteeriopiston Sexwork-keskusteluforumilta.

Ennen haastattelupyynnön julkaisemista olin yhteydessä (3.2.2015 sähköpostitse) Seksitreffit-foorumin ylläpitäjään, jolta kysyin lupaa pyynnön julkaisemiseen, sillä sivustolla oli tarkka linja siitä, että maksullisen seksin tarjoaminen oli kielletty ja halusin saada varmistuksen siitä, että haastattelupyynnön julkaisemiseen oli ylläpidon lupa. Lupa pyynnön julkaisemiseen tuli nopeasti. Sexwork-foorumilla puolestaan oli aikaisemmin julkaistu haastattelupyynnöjä erinäisiin medioihin, joten sen suhteen luotin voivani julkaista haastattelupyynnöni ilman erillistä lupaa.

Tiistaina 3.3.2015 viimeistelin haastattelupyynnön (liite 1) ja rekisteröidyin Sexwork- ja Seksitreffit-sivustoille haastattelupyynnön lähettämistä varten. Näiden sivustojen lisäksi jäin vielä harkitsemaan haastattelupyynnön lisäämistä seksiin yleisesti keskittyvälle Seksifoorumi-sivustolle sekä mahdollisesti Suomi24-sivustolle tai Cosmopolitanin keskustelupalstalle, sillä jälkimmäisiltä keskustelupalstoilta löysin keskustelua seksityöstä, vaikka keskustelupalstat eivät olleetkaan suuntautuneet seksin tai seksityön käsittelyyn laajemmin. Olin myös käynyt läpi erilaisia seksitreffit-sivustoja, mutta näillä ei ole ollut erillisiä keskustelupalsta-alueita, vaan pelkästään seuranhakuilmoituksia ja seuranhakijoiden profiileja, joten en löytänyt järkevää keinoa lisätä haastattelupyynnöä. Yhteydenottoja kuitenkin tuli jo seuraavana päivänä haastattelupyynnön jättämisestä viisi, joten päätin olla lisäämättä haastattelupyynnöä enää muille sivustoille.

Haastattelupyynnön jättämisen yhteydessä pohdin myös sitä, keitä mahdollisesti jää haastattelupyynnön katveeseen. Olin haastattelupyynnössä määritellyt kutsun koskevan opiskelun ohella seksityötä tekeviä henkilöitä. Asuinalueen, iän, sukupuolen tai etnisyyden suhteen en halunnut tehdä määritelmiä. Mahdollisia paikkoja asiakkaiden etsimiseen voivat olla myös tavalliset deittisivustot (ks luku 3.1.4). Nämä sivustot pois rajaamalla haastattelupyynnö jäi huomaamatta henkilöiltä, jotka eivät Sihteeriopisto- tai Seksitreffit-sivustoilla vieraile.

4.1.2 Haastattelutilanteet

Lähetin jokaiselle tutkimuksen takia yhteyttä ottaneelle kandidaatintutkielmani sekä alustavan haastattelurungon, jotta he saisivat paremman kuvan siitä, millaista tutkimusta olen tekemässä (Kuula 2006: 105). Samalla vastailin heidän kysymyksiinsä ja kartoitin, miten mahdollinen haastattelu toteutettaisiin, sillä olin kasvotusten tapahtuvan haastattelun lisäksi kertonut olevani valmis tekemään haastatteluita myös puhelimen tai Skypen välityksellä (Kuula 2006: 106–107). Kuitenkin

suurimman suosion sai kasvotusten tapahtuva haastattelu. Kaikki haastateltaviksi päätyneet toivoivatkin haastattelun toteutuvan kasvotusten.

Lähdin toteuttamaan haastatteluita huhtikuun alussa ja huhtikuun aikana ehdinkin tehdä kaikki aineistoni viisi haastattelua. Haastatteluiden kestot vaihtelivat tunnista ja viidestätoista minuutista lähemmäs kahteen tuntiin. Kaiken kaikkiaan sain kaksitoista yhteydenottoa, joista viiden kanssa haastattelut toteutuivat. Joukosta karsiutui pois seitsemän haastattelupyynnön vastannutta, joista muutaman kiinnostusta osoittaneen kanssa emme syystä tai toisesta saaneet sovittua haastatteluai-koja. Tilanteeseen vaikutti muun muassa aihetta tutkivan kohtaamiseen sisältyvä epävarmuus. Yhteydenpito päättyikin aina ensimmäisenä informanttiehdokkaiden taholta.

4.2 Blogit aineistona

Aineistoni toisena osana käyttämieni blogien suhteen jouduin toimimaan hyvin eri tavoin kuin haastatteluiden suhteen. Kuten aineisto-luvun alussa totesin, blogeissa kirjoittaminen lähestyi paikoi-tellen tiedontuotannon tapana juttelua ja internetin julkisuus sekä sitä kautta saatava yleisö vaikuttivat kirjoitusten julkaisuun. Kuitenkin blogeissa korostui vahvasti nimenomaan kirjoittaminen.

Blogeja määrittä tekstipainotteisuuden lisäksi kirjoittamisen ja lukemisen eriaikaisuus, osal-listumisen epäsuhtaisuus ja viestien säilyvyys. Blogeihin liittyi usein kommentoinnin mahdollisuus, joka toi kirjoittamiseen vuorovaikutteisuutta, vaikka blogeissa oli myös paljon päiväkirjamaisia piir-teitä, kuten henkilökohtaiset pohdinnat, jotka tuotiin julkisuuden äärelle. (Koskinen 2014: 130–131; Virkkunen 2011: 3, 7.) Yksityinen ja julkinen siis kohtasivat blogeissa. Erityisesti seksityötä käsitte-levissä blogeissa yksityinen ja julkinen kytkeytyivät toisiinsa näkyvästi, sillä näissä blogeissa kirjoj-tettiin hyvinkin arkaluontoisista ja henkilökohtaisista aiheista. Samalla kaikilla oli kuitenkin pääsy julkisiin blogeihin.

4.2.1 Blogiaineiston valinta

Tehtäväni oli etsiä seksityötä käsitteleviä blogeja, joista löytyi maininta siitä, että kirjoittaja on ollut opiskelija seksityön tekemisen aikaan. Kirjoittajat tunnistin opiskelijoiksi sen perusteella, että se mainittiin joko blogiteksteissä tai blogin kuvauksessa. Blogiaineistoa koostaessa pohdin myös mahdollisuutta, että käyttäisin viittä samaa blogia, joita käytin myös kandidaatintutkielmassani, mutta totesin yhden näistä blogeista olevan poistettu ja toisen olevan muutettu yksityiseksi. Päädyin lopulta

siihen, että tutustuisin uudelleen Blogger- ja WordPress-blogialustoilla julkaistaviin pääasiassa seksityötä käsitteleviin blogeihin ja valitsisin näistä viisi blogia. Blogien määrä valikoitui tasapainottamaan viisi haastattelua kattavaa haastatteluaineistoani.

Valitsin blogit vuoden 2016 aikana käyttäen samoja kriteerejä kuin haastateltavien valinnassa eli sukupuolella, asuinpaikalla, etnisyydellä tai iällä ei ollut väliä, mutta sen sijaan keskityin aineiston muihin ominaisuuksiin, kuten blogin päivittämisen määrään ja tiheyteen. Pohdinnan aiheeksi muodostui se, millä perustein tekisin valinnat blogien suhteen. Blogeihin tutustuessani kiinnitin huomiota siihen, miten paljon blogeissa oli kirjoituksia, miten tiheästi niitä päivitettiin ja milloin niitä oli viimeksi päivitetty. Lopulta kuitenkin päädyin valitsemaan aineistooni viisi blogia, joita oli viimeksi päivitetty saadakseni ajallisesti suunnilleen saman tasoista aineistoa kuin haastatteluni. Tällöin joutokosta karsiutui pois kaikki blogit, joita oli viimeksi päivitetty ennen vuotta 2015 tai 2016. Jouduin kuitenkin tekemään vuonna 2018 uusia muutoksia aineistooni, sillä totesin kirjoitustauon jälkeen erään aiemmin valitsemani blogin muuttuneen yksityiseksi ennen kuin olin ehtinyt paneutua sen analyysiin kunnolla. Säilytin aikaisemmat neljä blogia ja valitsin aineistooni yhden blogin lisää samoilla kriteereillä kuin aiemmin. Huomasin kuitenkin jälleen vuoden 2019 lopulla tutkielmani viimeistelyn yhteydessä, että yksi aineistoni blogeista oli poistettu internetistä (B5). Olin kuitenkin ehtinyt analysoida kyseisen blogin aiemmin ja tallentaa aineistonäytteet, joten päätin säilyttää sen aineistossani ja olla tekemättä enää muutoksia aineistooni.⁹

Blogeja valitessa totesin tarpeeksi kattavan blogikohtaisen kirjoitusten määrän määrittämisen olevan haastavaa, sillä se osoittautui hyvin tapauskohtaiseksi. Päivitysten määrä blogissa ei välttämättä kertonut mitään päivitysten pituuksista eikä blogin ikä kertonut kirjoitustiheydestä. Monesti kirjoitusten sisällötkin olivat toisistaan hyvin poikkeavia, eikä päivitysten määrä kertonut siitä, miten monessa niistä käsiteltiin seksityötä. Jossain blogissa saatettiin tehdä vuorokauden aikana useita muutaman virkkeen pituisia päivityksiä, kun taas toisessa keskittyä tekemään pitkiä päivityksiä harvalla aikavälillä. Jouduinkin jokaisen löytämäni blogin kohdalla pohtimaan erikseen nämä seikat. Aineistoni blogien päivitysten määrä vaihtelikin seitsemän ja 113:ta välillä. Sanamäärät niissä jakautuivat 2 500 sanasta 60 000 sanaan

4.2.2 Julkisuus ja yleisö internetissä

Kuten aiemmin totesin, julkisuus asettuu olennaiseen rooliin blogien suhteen. Vaikka blogiaineiston tuottamisessa ei tapahdu kasvokkainkontaktin luomista, tilannetta ei voi olla näkemättä

⁹ Tähän liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä erittelen tarkemmin luvussa 4.3 Eettiset kysymykset.

vuorovaikutustilanteena. Bloggeja ei kirjoiteta tyhjiössä huomioimatta kommentoijia ja muita mahdollisia lukijoita, vaan nämä otetaan huomioon blogitekstejä kirjoittaessa. Se saatetaan tuoda esille esimerkiksi vastaamalla kommentoijien kysymyksiin tai puhuttelemalla lukijaa. Lisäksi bloggaajat voivat seurata toisia seksityötä käsitteleviä bloggeja ja tällä tavoin osoittaa lukevansa toistensa kirjoituksia. Vuorovaikutuksellisuus siis näkyy blogeissa eikä kirjoittaja voi olla tiedostamatta yleisöä, joka kirjoituksia lukee. (Kuula 2006: 188.)

Kommentointi oli tärkeä osa aineistoni blogien kirjoittamista, ja sitä kautta blogien vuorovaikutuksellisuus näkyi selkeimmin. Kommentointi vaikutti blogin kirjoittamiseen, sillä sitä kautta kirjoittaja sai uusia ideoita, palautetta ja kritiikkiä. Hän vastasi kysymyksiin jo kirjoittamistaan aihepiireistä ja tällä tavoin selvensi käsittelemiään aihepiirejä. Kommenteja voitiin julkaista blogiteksteissä ja myös negatiivisiin kommentteihin paneuduttiin joko tuoden esiin niiden naurettavuus tai esittäen rakentavaa kritiikkiä niitä kohtaan. Kirjoittajalla oli lisäksi mahdollisuus kommenttien poistamiseen tai ennakkoseulontaan ennen niiden julkaisua, samoin kuin tiettyjen kommentoijien tai anonyymien kommentoinnin estämiseen, joten tämä vaikutti myös yleisön muodostumiseen. Oma joukkonsa olivat myös blogit, joita pääsivät lukemaan vain blogialustalle kirjautuneet henkilöt tai muutoin rajatulle yleisölle näkyvät blogit. Koska oma aineistoni koski vain julkisia bloggeja, jätän näiden huomioimisen vain maininnan tasolle.

Blogeissa kirjoittaminen muuttui yksityisestä yhteiseksi ja henkilökohtaisesta poliittiseksi. Seksityön kaltaisessa aiheessa tämä tuli aika ajoin esille blogikirjoituksissa. Kirjoittajat ottivat kantaa seksityöntekijöiden oikeuksiin tai kohteluun, pohdiskelivat seksuaalisuutta ja seksiä sekä kritisoivat seksityöstä käytyä julkista keskustelua (ks. esim. B2 18.4.2016; B4 29.3.2016; B5 14.11.2013). Bloggaamisessa voikin havaita olevan identiteettityön ulottuvuuksia, ja siihen kuuluva itseilmaisu oli pitkälti sosiaalista ja julkista. Tämän kautta voi esimerkiksi pyrkiä vaikuttamaan lukijoiden mielipiteisiin tai herättämään heissä affekteja. Bloggaamisen voikin nähdä affektiivisena suhdetyönä. (Koskinen 2014: 132, 135, 142.)

4.3 Eettiset kysymykset

Sekä haastatteluiden että blogiaineiston kohdalla jouduin pohtimaan erilaisia tutkimuseettisiä kysymyksiä. Minun oli tehtävä linjauksia blogien käyttämisessä aineistona ja kirjoittajien informoinnissa. Haastatteluiden suhteen henkilöllisyyden salaaminen oli tärkeä kiintopiste (Kuula 2006: 214–219). Aihepiirin arkaluontoisuuden vuoksi päätin jo tutkimuksen alkuvaiheissa, että haastatteluaineisto jää pelkästään omaan käyttööni enkä esimerkiksi tarjoa sitä jollekin arkistolle säilytettäväksi

(ks. Kuula 2006: 135–136). Aineistoa ei ilman tiukkaa pseudonymisointia tai anonymisointia olisi voinut luovuttaa eteenpäin toiselle taholle, joten päädyin siihen, että haastatteluaineisto litteraatioineen jää omaan haltuuni (ks. Kuula 2006: 89, 115). Tätä toivoivat myös haastateltavat. Aineiston jääminen vain omaan käyttöni vaikutti siihen, että koin tarpeelliseksi käyttää tutkielmassani runsaasti aineistonäytteitä.

Haastatteluista allekirjoitettiin haastateltavien kanssa sopimukset, joissa määriteltiin aineiston jääminen vain haastatteluiden tekijän käyttöön. Samalla sovittiin siitä, miten haastateltavien henkilöllisyys suojataan tutkimuksessa. Tähän sisältyi tunnistettavien tietojen, kuten asuinpaikkojen, opiskelupaikkojen tai ihmisten nimien mainitsematta jättäminen litteraatioissa. (Kuula 2006: 108–109.) Näitä poistettuja kohtia olen aineistonäytteissä merkinnyt hakasulkeilla, jolloin poistettu tieto ilmaistaan esimerkiksi [nimi] tai [ammatti]. Vastaavasti olen hakasulkeisiin merkinnyt haastattelun sävyä ilmaisevat nonverbaaliset viestit, kuten [nauraa], sekä lisännyt hakasulkeisiin aineistonäytteitä selkeyttäviä tietoja, kuten [asiakkailla].

Haastateltavilla oli myös mahdollisuus jälkikäteen ottaa kantaa haastattelunsa käyttämiseen pro gradu -tutkimuksessani, jolloin poistaisin pyydyt kohdat haastattelulitteroinneista tai tarvittaessa koko litteroinnin haastatteluäänitteineen (Kuula 2006: 142–143). Blogiaineiston kohdalla tällainen menettely ei ollut samalla tasolla tarpeen, sillä kyseessä oli julkisesti saatavilla oleva aineisto ja näin ollen blogit olivat kenen tahansa luettavissa internetissä (Kuula 2006: 118, 195–196). Tällöin sisällön arkaluontoisuus ja henkilökohtaisuus eivät asettuneet samanlaiseen asemaan kuin haastatteluiden kohdalla. Sen sijaan arvioin tarvetta saada blogien kirjoittajilta hyväksyntä blogien käyttämiseen aineistona. Kaikista blogeista ei kuitenkaan löytynyt kirjoittajien sähköpostiosoitetta yhteydenottoa varten. Osa blogeista ei myöskään ollut enää aktiivisia, eikä bloggaajiin saanut yhteyttä blogeista löytyneiden sähköpostiosoitteiden avulla. Tämän vuoksi jouduin sivuuttamaan hyväksynnän pyytämisen bloggaajilta ja luottamaan siihen, että blogeja voi tutkia myös ilman sivustojen haltijoiden lupaa (Kuula 2006: 188).

Eettisyyden suhteen nojasin ajatukseen siitä, että eettisyys on jatkuva reflektiivinen prosessi sen sijaan, että olisi olemassa valmiit ja muuttumattomat linjaukset, joita noudattaisin tutkimuksessani (Hine 2015: 188). Tämä ajatus kulkeekin käsi kädessä hermeneuttisen tutkimusotteen kanssa. Monet tutkimuksessa vastaan tulleet eettiset kysymykset kuitenkin vaativat tilannekohtaisten valintojen tekoa. Julkisen, mutta samalla paikoitellen arkaluontoisen blogiaineiston kohdalla tapauskohtainen arviointi osoittautui erityisen tärkeäksi. Erityistä arvioinnintarvetta aiheutti yksi aineistoni blogeista, joka poistettiin tutkimuksen aikana (B5). Aikaisemmassa vaiheessa tutkimusprosessia olin poistanut aineistosta yksityiseksi muutetun blogin, mutta poistetun blogin tapauksessa olin kuitenkin

ehtinyt aiemmin analysoida siinä julkaistavat kirjoitukset ja lisätä aineistonäytteet tutkielmaani. Vertasin omaa tilannettani Suvi Sipilän (2012: 45) pro gradu -tutkielmaan *Islam, identiteetti ja naiseuden tuottaminen suomalaisten musliminaisten blogeissa*, jonka aineistossa oli säilytetty tutkimuksen aikana poistettu blogi. Aineiston blogin tunnistetiedot oli kuitenkin poistettu, eikä poistettua blogia ollut niiden kautta mahdollista tunnistaa. Vastaavasti Larissa Potkosen (2012: 10) pro gradu -tutkielmassa *Ihanat tytöt verkossa – tutkimus blogeissa yhteisöllisesti tuotetusta tyttöydestä* todettiin, miten yksittäisiä blogikirjoituksia saatettiin tutkimusprosessin aikana muokata ja poistaa.

Näihin esimerkkeihin nojaten en kokenut tarpeelliseksi poistaa poistettua blogia aineistostani. Sen sijaan päädyin poistamaan kyseisen blogin tunnistetiedot, kuten blogin nimen, julkaisuvuodet ja verkko-osoitteen lähdeluettelostani (ks. Haverinen 2014: 89; Hine 2000: 24; Sipilä 2012: 45). Kyseisen blogin kohdalla kiinnitin myös entistä tarkemmin huomiota aineistonäytteiden käyttöön esimerkiksi poistamalla arkaluontoisia tai henkilöihin viittaavia kuvauksia minimoidakseni mahdolliset haitat, joita blogin säilyttämisestä aineistossa voisi koitua. Tässä tilanteessa kirjoitusten takana olevan henkilön tunnistamisen mahdollisuus on mitättömän pieni. (Kosonen, Laaksonen, Rydenfelt & Terkamo-Moisio 2018: 119.)

5 METODI

Aluksi suunnitelmissani oli käyttää pelkästään diskurssianalyysia kuten kandidaatintutkielmassani, mutta tutustuttuani sosiaaliantropologi Mary Douglasin *Puhtaus ja vaara* -teokseen (2000), totesin hänen symboliantropologiansa tarjoavan lisää tarttumapintaa käsittelemääni aiheeseen. Douglasin ajatukset likaisuudesta ja anomaliaista tarjosivat hedelmällisen lähestymistavan seksityön käsittelyyn erityisesti yhteisön ulkopuolelle sulkemisen kannalta. Diskurssianalyysi sen sijaan tuntui tarjoavan yleisemmällä tasolla työkaluja aineistojen kielenkäytön ja siinä tuotettujen merkityssisältöjen tutkimiseen. Diskurssilla tarkoitan tutkimukseni yhteydessä yksinkertaisesti ilmaistuna merkityssuhteiden kokonaisuutta, joilla rakennetaan sosiaalista todellisuutta. Tällöin huomio keskittyy voimakkaasti kielenkäyttöön tekoina ja toimintana. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 18–22.)

5.1 Diskurssianalyysi

Diskurssianalyyttistä lähestymistapaani pohjaan Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja Eero Suonisen diskurssianalyysiä käsitteleviin teoksiin. He puolestaan viittaavat brittiläisen tradition kanssa vuorovaikutuksessa muotoutuneeseen suomalaisen yhteiskuntatieteen omaksumaan suuntaukseen (Jokinen, Juhila & Suoninen 1999: 17–18). Kuten aiemmin totesin, diskurssianalyysissa huomio kiinnittyy kielenkäyttöön tekoina ja toimintana. Lähtökohtana voi olla esimerkiksi se, mitä sanastoa aineistossa käytetään ja näkökulmaa syvennetään tästä siihen, miten kielenkäyttö kielellisinä tekoina muotoutuu (Jokinen ym. 1999: 18–19). Ei kuitenkaan kannata erehtyä luulemaan diskurssianalyysia yhtenäiseksi ja selkeärajaiseksi tutkimusmenetelmäksi, sillä se määritellään ennemminkin useita eri traditioita ja painopisteitä kattavaksi lähestymistavaksi (Jokinen ym. 1993: 17).

Ihmisillä on tapana tukeutua tuttuihin merkity maailmoihin ja vuorovaikutuksen käytäntöihin. Kyseessä eivät kuitenkaan ole mitkä tahansa merkitykset, vaan kulttuuriset merkitykset, jotka rakentuvat ja joita rakennetaan tilannekohtaisesti ihmisten keskinäisessä toiminnassa. Merkitysten rakentaminen on alati käynnissä olevaa toimintaa ja merkityksiä voidaan vahvistaa tai niitä voidaan kyseenalaistaa. (Jokinen ym. 1993: 34, 54, 56.) Merkityksellisyyden suhteen voin lähestyä aineistoani joko tutkimalla, millaisia merkityksiä kirjoituksissa ja haastatteluissa luodaan, tai tarkastelemalla, millaisia kielellisiä keinoja käyttämällä luodaan merkityksiä (Jokinen ym. 1999: 66). Tutkielmassani painotus on ensimmäisessä tavassa, vaikkakaan näitä kahta tapaa ei voi täysin erottaa toisistaan. Seksityötä tutkiessa hedelmälliseksi tarkastelutavaksi osoittautui erityisesti vakiintuneiden merkitysten kyseenalaistamisen tarkastelu. Seksityöntekijällä onkin mahdollisuus kyseenalaistaa ja murtaa aiempia merkityssysteemejä kielellisten tekojen avulla, ja tällä tapaa ottaa kantaa myös valtajärjestelmiin.

Tällaiseen eri roolien ja kategorioiden kyseenalaistamiseen paneudun lisää myös käsitellessäni seuraavassa luvussa Douglasin käyttämiä kategorioita.

Identiteetin rakentumisen voi nähdä osana merkityssysteemiä. Se koetaan moninaiseksi ja tilanteiden mukaan vaihtelevaksi. Toisin sanoen tietyissä merkityssysteemeissä rakentuu tietynlaisia identiteettejä. Tällöin puhutaan subjektipositioista, jotka ovat kielellisesti tuotettuja kategorioita. Näitä positioita on ihmisellä useita yhden sijasta, eikä ilman niitä voi toimia. (Jokinen ym. 1999: 68, 201–202) Seksityötä tutkiessa huomio voi kiinnittyä esimerkiksi siihen, miten seksityöntekijät tuovat esille erilaisia positioita riippuen siitä, puhuvatko he työ- vai siviilielämästä.

Seksityöntekijän position, työminän, lisäksi tuodaan esille myös muita positioita, joihin seksityötä tekevä asettuu. Näistä muista positioista olen puhunut yleisesti käsitteellä siviiliminä. Siviiliminä ei kuitenkaan ole yksiselitteinen ja yksitahoinen positio, vaan siihen sisältyy monia positioita, tai monia rooleja¹⁰, kuten seksityöntekijät itse kuvaavat. Kuten myöhemmin käy ilmi, seksityötä tekevällä on siviiliminän piirissä lukuisia positioita opiskelijasta tyttäreen. Seksityöntekijän positio vedetään muista positioista selkeimmin erilleen. Se salataan muilta ja sitä tuotetaan vain rajatuissa tilanteissa, pääasiassa seksityötä tehdessä. Subjektipositioita ei kuitenkaan rakenneta vain sisältäpäin, vaan myös ulkopuolelta osoitetaan subjektiposition luokitteluita, joiden kautta määritellen odotetaan ihmisen toimivan tietyllä tavalla. Nämä luokittelut sekä mahdollistavat tietynlaisia subjektipositioita että rajaavat jotain pois. (Jokinen ym. 1999: 177, 209.) Tästä esimerkkinä toimii esimerkiksi aikaisemmin käsittelemäni seksityökategoria ja siihen liittyvien mielikuvien kyseenalaistaminen.

Myös tutkijoilla on valta määrittää seksityöntekijän positiota. Mikäli tutkijan asenne seksityöhön on leimaava, hän voi asettaa seksityöntekijöille tiettyjä positioita, kuten uhrin position, jonka raameissa he näyttäytyvät. Omien positioiden luokitteluiden heijastelulta ei tietenkään voi kokonaan vältyä, mutta omassa tutkielmassani yritän keskittyä seksityöntekijöiden itse esiin tuomiin positioihin leimaavien positioiden sijasta.

Subjektipositioiden lisäksi toinen hedelmällinen tapa käsitellä seksityötä on valtajärjestelmät. Kulttuurin jäsen on aina tiettyjen diskurssien ympäröimä, ja näiden kautta hän jäsentee myös valtasuhteita, jotka ovat läsnä kaikissa sosiaalista todellisuutta tuottavissa vuorovaikutustilanteissa (Jokinen ym. 1999: 164–165, 247). Valtarakenteita voi joko uusintaa tai sitten muovata niitä toisenlaisiksi. Vallan ja vastarinnan, marginaalin ja hegemonian, voi kokea kuuluvan yhteen, sillä argumentaatio on sidoksissa vallitsevien rakenteiden uusintamiseen tai purkamiseen. (Jokinen ym. 1999: 157, 164–

¹⁰ Tutkielmani kontekstissa roolilla on arkikielinen merkitys. Vrt. *Tieteen termipankki* 12.02.2020: Nimitys: rooli.

165.) Näitä diskurssien uusintamisen tai uudelleen muovaamisen tapoja harjoitetaan toimijoiden erilaisista positioista käsin. Voikin pohtia, mitä milläkin puheella oikeutetaan. (Jokinen ym. 1999: 247.) Valtarakenteet eivät sijaitse pelkästään suuren mittakaavan asioissa, vaan niitä sijaitsee kaikista arkisimmista ja pienimmissä tilanteissa. Ne voivat olla kulttuurisia itsestäänselvyksiä, joita ei edes hahmota ilman erillisiä ponnisteluita. Tähän liittyvän argumentaation avulla voidaan nojata hegemonisiin diskursseihin. Näitä rakenteita tutkimalla voidaan hahmottaa, miten joistain asioista rakennetaan normaalia poikkeavia. (Jokinen ym. 1999: 32, 157.)

Argumentaatiota tutkiessa onkin hyvä pitää mielessä se kulttuurinen konteksti, johon tutkittava aihe sijoittuu. Merkitysten rakentuminen on kuitenkin aina sidoksissa kontekstiin ja taustalta löytyy laajempia kulttuurisia käytäntöjä (Jokinen ym. 1999: 40). Kulttuurinen konteksti ja siinä vallitsevat valtarakenteet ovat hyvä tulkinnan kohde seksityön parissa. Näitä en erittele ainoastaan minä tutkielman tekijänä, vaan myös aineiston seksityöntekijät itse erittelivät valtarakenteita ja kulttuurista kontekstia. He ottivat kantaa seksityöhön liittyviin ennako-oletuksiin ja marginalisoidusta asemasta käsin haastoivat hegemoniset diskurssit. Seksityön käsittelyn lisäksi seksityöntekijät haastoivat käsitteitä seksuaalisuudesta ja naiseudesta. He toimivat paikoitellen eräänlaisina vastarinnan ääninä seksityötä määrittäviä valtarakenteita kohtaan.

Argumentaation vakuuttavuus nousee keskeiseksi tekijäksi siinä, miten blogien kirjoittajat muodostavat suhdetta yleisöön. Tällä on kuitenkin merkitystä myös haastattelutilanteissa, joissa haastateltavan vakuutettavana on haastattelija. Voidaankin kysyä, kenet kirjoittaja pyrkii vakuuttamaan. Puhe on kuitenkin myös puhetta jollekin sen lisäksi, että se on puhetta jostakin. (Jokinen ym. 1999: 128–129.) Julkisissa blogeissa tekstien yleisöä on mahdotonta tietää ennalta siinä, missä haastateltavan yleisönä toimii haastattelija. Vaikka blogisivustoilla käyvien vierailijoiden määrää pystyykin seuraamaan kävijälaskureiden avulla, ei tämä kerro vielä mitään siitä, ketkä tekstejä lukevat ja miten he niihin reagoivat. Tällöin kirjoittaja ei voi täsmälleen tietää, millaiselle yleisölle hän kirjoittaa. Blogeissa yleisön hahmottamista kuitenkin helpottaa mahdollisuus kirjoitusten kommentointiin. Näin olen kirjoittaja on tietoinen lukijoiden läsnäolosta ja kiinnostuksesta aihepiireihin, joita kirjoittajat merkinnöissään käsittelevät.

5.2 Mary Douglas, saastuttavuus ja kategoriat

Symboliantropologian puolelta keskityn sosiaaliantropologi Mary Douglasin teoriaan liasta ja saastasta sekä yhteisöstä sulkemisesta *Puhtaus ja vaara* -teoksen (2000) tarjoamasta näkökulmasta. Douglas edustaa brittiläisen sosiaaliantropologian strukturalistista linjaa, ja hänelle keskeistä on se,

miten ihminen näkee maailman kategorioiden kautta. Kategorioita puolestaan määrittävät kulttuuriset oletusarvot (Douglas 2000: 10–11, 13). Kategorioiden, järjestelmien ohessa syntyy myös aina likaa, joka loukkaa järjestystä. Kun ihminen systemaattisesti järjestää asioita kategorioihin, syntyy niiden ulkopuolelle anomalioita, jotka eivät sovi luokituksiin. (Douglas 2000: 11, 86, 88.) Mutta silti yhteisön järjestystä pidetään yllä juurikin lian avulla. Järjestyksen ylläpitämiseen liittyy erottelemista, puhdistamista, rajojen vetämistä ja rajojen rikkomisesta rankaisemista, kuten myös uskomuksia, joiden avulla pidetään yllä moraalisia arvoja. Järjestys vaatii rinnalleen epäjärjestystä. (Douglas 2000: 48–50, 156.)

Vaikka nykypäivän seksityössä ei täytykään yksiselitteisesti ajatukset likaisuudesta ja konkreettisesta epäpuhtaudesta verrattuna rituaalisiin välttämissääntöihin tai taudin välttämiseen, ovat siihen liittyvät ennako-oletukset ja asenteet suhteutettavissa Douglasin ajatuksiin asioiden asettumisesta kategorioihin ja liasta järjestelmässä. Tällöin lian nähdään syntyvän systemaattisen järjestämisen ja luokittelun oheistuotteena, kun järjestelmään sopimattomia elementtejä aletaan hyljeksiä. Asioille on siis omat paikkansa järjestelmässä. Meitä hallitsevat kaavamaiset hahmotustavat, joihin viitataan myös skeemoina. Näiden avulla rakennamme ympäröivistä ärsykkeistä ja vihjeistä vakaata maailmaa. Ristiriitaa aiheuttavat vihjeet ovat yksinkertaisinta hylätä, sillä helpompaa on hyväksyä vihjeitä, jotka sopivat valmiisiin rakennelmiin. (Douglas 2000: 86–87.)

Järjestelmässä, jossa asioille on omat paikkansa, seksityötä voi tarkkailla asiana, joka ei sovi selkeisiin kategorioihin. Suomalainen seksityö on työtä, jota tehdään pääsääntöisesti pimeänä eli epävirallisesti ilman yritystä, toiminimeä tai verokorttia. Tulojen lähde ei usein paljasteta muille, ja seksityö salataan systemaattisesti jopa läheisiltä ihmisiltä. Seksityöhön ja seksityöntekijöihin liittyy paljon ennako-oletuksia, ja esimerkiksi Ranz (2009: 200–208) on pohtinut tabun sekä seksityön suhdetta. Hän on tullut johtopäätökseen, että seksityön ollessa tabu seksityötä tekevä nainen näyttyy yhteisössä vieraana. Seksityötä tekevä nainen ei siis kuulu tavallisen naisen kategoriaan, vaan häneen on liitetty kielteinen leima.

Douglas (2000: 192) on luokitellut sosiaalista saastuttavuutta neljään lajiin. Näitä ovat ulkoisten rajojen koettelemisesta syntynyt uhka, järjestelmän sisäisten rajojen rikkomisen tai ylittämisen uhka, rajojen reuna-alueilla piilevä uhka, sisäisen ristiriidan muodostama uhka eli tilanne, jossa järjestelmä sotii itseään vastaan. Seksityöntekijän voi esimerkiksi nähdä uhkaavan järjestelmän sisäisiä rajoja vääränlaisen seksuaalisen toimijuutensa vuoksi (luku 7.4). Samalla aineistoni seksityöntekijöiden voi nähdä aiheuttavan sisäisiä ristiriitoja olemalla opiskelijoita, jotka tekevät seksityötä. He eivät siis istu mielikuviin opiskelijoista, saati seksityöntekijöistä. Kun he vielä kuvailevat itseään blogeissaan opiskelijatyöiksi ja naapurintyöiksi tai tuovat muuten esiin tavallisuuttaan, seksityöntekijään

liitetty kielteinen leima ja ennakko-oletukset ajautuvat ristiriidan alaisiksi (B1 2.11.2013; B4). Samalla tavalla sisäisiä ristiriitoja aiheuttaa seksityöntekijänä toimiva äiti. Tällöin seksityötä tekevä opiskelija, joka on vielä äiti, aiheuttaa monia sisäisiä ristiriitoja sekä yhteisössä että toisinaan myös seksityöntekijälle itselleen. Jos sisäisen ristiriidan muodostamiseen riittää se, että opiskelija on myös seksityöntekijä, äitiys tuo tähän vielä oman ulottuvuutensa, sillä samalla rikotaan äitiyden kategoriaan liittyviä odotuksia. Kategorioihin kuulumattomuuteen liittyy sosiaalinen saastuttavuus. Saastumisen ja likaisuuden yhdistäminen seksityöhön ja seksityöntekijöihin kategorioiden tasolla tarjoaakin hedeilmällisen näkökulman, joka diskurssianalyysin ohella mahdollistaa syväluotaavan lähestymistavan aihepiirin tutkimiseen.

Puhtaudessa ja vaarassa Douglas (2000: 160) myös käsittelee ihmisiä marginaalisina olentoina silloin, kun heillä ei ole paikkaa yhteisöllisessä järjestyksessä. Hän käsittelee esimerkkeinä entisiä vankeja ja laitoshoidossa olleita psyykkisesti sairaita. Heille yhteistä on ajatus siitä, että jonkun muun pitäisi huolehtia heidän aiheuttamastaan uhasta, kun he eivät sovikaan sosiaaliseen järjestykseen. Samanlaista retoriikkaa voi havaita seksityöntekijöitä ja seksityötä koskevassa puheessa. Seksityöntekijät kuvataan tällöin usein uhreina, jotka eivät kykene ajamaan omaa etuaan. Kuten seksityön myyntejä käsittelevässä luvussa käy ilmi, tällaista uhrin positiota asetetaan seksityöntekijöille yhteisöstä käsin (luku 7.4).

5.3 Analyysin toteutus

Aineistoon tutustuminen tapahtui analyysimetodeihin tutustumisen jälkeen, jolloin analyysia tapahtui jo aineistoa kootessa. Tämä osaltaan ohjasi aineiston keräämistä. Etenkin haastattelurunkoa (liite 2) kootessa ja siihen sisältyviä aihepiirejä jaoteltaessa teemoittelu oli jo esillä. Jaoin haastattelurungon kahdeksaan temaattiseen osioon, jotka sisälsivät joukon kysymyksiä. Osiot olivat toiminnan aloittaminen, työ ja asiakas, työn sisältö, minä(t), siviiliminä ja työminä, stigma/yhteisön suhtautuminen, tila sekä ruumiillisuus. Haastattelun kulku oli alustavasti suunniteltu tapahtuvan näiden teemojen mukaan. Teemoittelu tapahtui ennen kuin aineistoa oli koossa, sillä se pohjautui aihepiirin esiyymmärrykseen, joka oli saavutettu kandidaatintutkielmaa tehdessä ja tutkimuskirjallisuuteen tutustuessa. Ymmärryksen kasvamisen myötä ja aineiston alkaessa karttua, lisäsin haastattelurungon osioihin lisää kysymyksiä ja muotoilin vanhoja. Blogiaineiston kohdalla peilasin tekstejä näiden samojen teemojen kautta, mutta pidin mieleni avoinna teemoille, jotka poikkeaisivat haastatteluaineiston teemoista ja täten muodostaisivat uusia teemoja. Sekä blogi- että haastatteluaineiston kohdalla esimerkiksi ruumiillisuuden teemaa syvensivät seksin ja läheisyyden kokemukset sekä näihin liittyvät esiintymisen ja esittämisen ulottuvuudet. Samoin stigmaa ja yhteisön suhtautumista tarkastelemalla

pääsin käsiksi naiseuteen ja seksuaalisuuteen liitettyihin kuvastoihin. Varsinaisia uusia teemoja ei kuitenkaan ilmennyt.

Analyysin rakenteen muotoutumista ohjasi näkyvästi kandidaatintutkielman pohjalta toimiminen. Analyysini muotoutuikin hermeneuttisen kehän mukaisesti ymmärryksen syventyessä sitä myötä, mitä enemmän tutustuin aineistoon ja tutkimuskirjallisuuteen. Kandidaatintutkielman tekeminen oli valmentanut aihepiiriin kanssa toimimiseen sekä diskurssianalyysin käyttämiseen seksityötä tutkittaessa. Näin ollen minulla oli valmiita suuntaviivoja, joiden mukaan lähteä soveltamaan diskurssianalyysia keräämääni aineistoon. Tältä pohjalta löysinkin aineistosta subjektipositivoiden asemaan viittaavia ilmaisuja, joiden kautta lähestyin työminän ja siviiliminän suhdetta. Hyödynsin diskurssianalyysia myös jaettujen kulttuuristen merkitysten ja valtarakenteiden tarkasteluun.

Douglasin symboliantropologian kohdalla sen sijaan jouduin käyttämään enemmän aikaa teorian soveltamiseen suhteessa aiheeseen, ja analyysimenetelmän soveltaminen aineistoon asettui paikalleen vasta aineiston kattumisen myötä. Douglasin symboliantropologian kautta pääsin käsiksi esimerkiksi tilan käytön ulottuvuuksiin ja seksuaalisuuteen liitettyihin luokitteluihin sekä lian ja puhautauden vastakkainasetteluun seksityössä. Douglasin tarjoama analyysikehys tarjosi tekstianalyysissa välineitä havaita latautuneita kuvauksia, joiden kautta paljastui luokitteluissa ilmeneviä jännitteitä ja ristiriitoja.

6 TYÖMINÄ JA SIVIILIMINÄ

Tutkielmani analyysiluvut olen jaotellut kahteen osioon: työminän ja siviiliminän suhdetta käsitteleviin lukuihin sekä yhteisön ja seksityöntekijän suhteen analysointiin. Työminää ja siviiliminää koskevissa luvuissa käsittelen seksityöntekijöiden pohdintaa seksityöstä, eri positioiden, työminän ja siviiliminän kautta. Siviilielämän ja työn suhdetta lähestyn erityisesti salailun ja stigman kautta. Näiden positioiden kautta tarkastelen, miten valtarakenteet näyttäytyvät aineistossa ja millaisia vakiintuneita merkityksiä aineistossa tuodaan esille.

Aineistossa eriteltiin suhteita läheisiin, erityisesti nykyiseen tai tulevaisuuden kumppaniin, vanhempiin ja ystäviin. Näitä positiota kumppaneina, lapsina ja ystävinä tuotiin usein esiin salailun puitteissa. Pohdittiin, mitä tapahtuisi, mikäli läheiset saisivat tietää seksityötä. Saatettiin pohtia myös tulevien kumppanien suhtautumista seksityöhön, jolloin työn ja salailun vaikutuksia ulotettiin menneisyydestä ja nykypäivästä tulevaisuuteen. Käsittelen lisäksi seksityöntekijöiden työllensä antamia merkityksiä ammatillisuuden kokemuksen kautta. Tässä luvussa paneudun myös eri positiot huomioiden seksin ja läheisyyden kokemuksiin sekä erittelen asiakaskohtaamisiin ja siviilielämän suhteisiin asetettuja merkityksiä. Läheisyyttä ja seksiä lähestyn myös esiintymisen ja esittämisen näkökulman kautta. Tämän lisäksi tarkastelen tilan kokemuksia salailun ja Mary Douglasin tarjoaman analyysikehyksen pohjalta.

6.1 Salailun keinoja

Seksityöstigma saa aikaan sen, että seksityöhön liittyen omaa identiteettiä pyrittiin salaamaan muilta ihmisiltä. Salailua pohdittiin aineistossa ensinnäkin suhteessa läheisiin, mutta myös suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja asiakkaisiin. Salailua siis heijasteltiin suhteessa kulttuurisiin merkityksiin. Omilta tuttavilta ja muilta siviilielämän puolella kohdattavilta ihmisiltä salattiin usein kaupallisen seksin parissa toimiminen, ja vastaavasti asiakkailta salattiin erinäisistä syistä ja monilta osin siviilielämän puolta. Salailuun linkittyi myös seksityöhön liittyvä lainsäädännöllinen puoli (ks. luku 3.3).

Ranz (2009: 209, 216) on huomionut, miten vieraan naiseen tabuun kiinteästi kuuluvaan seksityöstigmaan liittyi marginalisoitumista ja yhteisöstä syrjäyttämistä. Stigma ei kuitenkaan ulottu vain seksityön alueelle, vaan myös seksityön ulkopuolella, siviiliminän alueella tehtyjä päätöksiä ja valintoja heijastetaan stigman kautta, vaikka siviiliminän puolella kukaan muu kuin itse ei tietäisi seksityöstä. Tässä vaiheessa onkin hyvä viitata eri elämän osa-alueilla esiintyviin subjekti-positioihin,

joita käsittelin diskurssianalyysi-luvussa. Kandidaatintutkielmassani tutkin, miten työminän ja siviiliminän erottelu toimi keinona estää seksityöstigman leviämistä siviilielämän puolelle (Ahtiainen 2014: 19). Samalla heräsi kysymys, voiko vain yksi positio olla se, jota syrjäytetään yhteisöstä. Tämän suhteen totesin, ettei stigmaa voi rajata vaikuttamaan vain yhden position alueella, eikä yhteisöstä syrjäyttäminenkaan siis tapahdu vain yhden position alueella. Tästä huolimatta seksityöstigman leviämistä työminän alueelta siviiliminän puolelle estetään eri keinoin.

6.1.1 Seksityö ja läheiset

Seksityössä salailu kietoutui yhteen luottamuksen kanssa. Salailua tuotiinkin paljon esille kuvailemalla suhteita henkilöihin, jotka tiesivät seksityöstä. Nämä henkilöt olivat pääsääntöisesti kumppaneita (B5; H2), kämppekavereita (H5) tai ystäviä (H1; H2; H3). Näitä ihmissuhteita kuvaillessa pohdittiin yleisesti salailun ja luottamuksen suhdetta erittelemällä, millaisille henkilöille seksityöstä oli valmis kertomaan ja millaisissa rooleissa seksityöstä tietävät läheiset toimivat suhteessa seksityöhön.

Sitten se tuo tiettyä turvaa tähän työhönkin, kun mä just aina sanon, et mihin mä oon menossa ja osoitteen ja tämmöistä, ovikoodin. Sitten jos ei vaikka kuulu, niin sitten se soittaa perään ja tälleen. Yks kerta mulla venähti sen yhden asiakkaan kanssa, ja se oli ihan paskat housussa himassa, että missä mä oon, että onko kaikki okei. Mutta se tiesi, että se on se asiakas, jonka mä olin jo aikaisemmin tavannut, että mä luulen, että se lähinnä vain pelkäsi, että oonko mä ehkä ajanut jonnekin tai muuta, kolaroinut tai muuta. Kyllä siihen asiakkaaseen luotettiin molemmat.

H2

Niistä jäi mulle semmoinen hyvä luotettu kaveriporukka, että mä niille kerron, jos mä olen menossa tekemään asiakkaalle jotain hommia, että mä kerron niille aina, mihin mä olen menossa. Ja mä sanon, että mä kuitaan siihen ja siihen mennessä ja jos en oo kuitannut, niin soitelkaa perään. Tai jos ette saa silloinkaan kiinni, niin soitakaa poliisit. Mutta ei ole onneksi tarvinnut sellaista.

H4

Työminän salaamisesta huolimatta seksityöntekijöillä oli usein siviilielämän puolella uskotuja henkilöitä, jotka tiesivät työstä ja toimivat paikoitellen eräänlaisina turvaverkkoina sekä selustan varmistajina. Heille saatettiin kertoa, mihin osoitteeseen asiakasta oli menossa tapaamaan, tai jopa antaa ohjeita alkaa selvittää tilannetta, mikäli ei tiettyyn aikaan mennessä tulisi varmistusviestiä turvallisuudesta kotiin pääsystä. Turvallisuuden tunnetta haettiin joissain kohdin nimenomaan mahdollisia konkreettisia väkivalta- tai uhkatilanteita ajatellen, mutta myös aivan yleisellä tasolla erittelemättä sen tarkemmin, mistä on kyse. Tällaisilla keinoilla saatettiin esimerkiksi tukea omaa tai kumppanin mielenrauhaa. Erityisen paljon vastaavia keinoja kuvailtiin haastatteluissa, kun taas blogikirjoituksissa tätä ei ilmennyt.

Kaikilla aineistoni seksityöntekijöillä ei ollut läheisiin perustuvia turvaverkkoja, vaikka osa

läheisistä tiesikin seksityöstä. Seksityöstä ei välttämättä keskusteltu arkisella tasolla, saati kerrottu läheisille asiakastapaamisista. Sen sijaan läheisille kertominen nähtiin enemmänkin henkisenä keventäjänä suhteessa siihen, että asian pitäisi täysin salassa. Tällöin kertominen toteutui yleisluontoisemmalla tasolla.

No, aluksi mä ajattelin, että se olis ollut vain siistiä, että se on kaikilta salassa, mutta se, että jos jollekin voi kertoa siitä ohimennen, niin se vähän keventää. Että ei tarvii kertoa, mitä on tehnyt, miten tekee, vaan että mä teen tämmöistä.

H1

Goffmanin (1990: 113–114, 125–127) mukaan stigmojen peittämiseksi luodaan erilaisia tekniikoita, jolloin yksilö voi nähdä paljonkin vaivaa peittelyssä ja salailussa. Yksinkertaisimmillaan se on julkitulemisen välttelyä. Julkitulemisen välttelyä toteutettiin aineiston perusteella etenkin tekemällä valintoja siitä, kenelle oli valmis kertomaan tekemästään seksityöstä ja kenelle ei. Osa pohti myös sitä, miten paljon ylipäättänsä he uskalsivat paljastaa tietävänsä seksityöstä vaikuttamatta epäilyttäviltä (B1 2.11.2013; H3). Seksityöhön liittyvän liiallisen tiedon ei tällöin koettu noudattavan niitä odotuksia, joita ulkopuolelta asetettiin. Kuulumisista kerrottaessa keskustelua ohjattiin pois seksityöhön liittyvistä aiheista ja välteltiin kertomasta, mihin käyttää aikaansa opiskelun ohella (B1 2.11.2013). Samalla pohdittiin omaa rahankäyttöä ja jopa seksuaalista käytöstä, joiden kautta voi löytyä linkki siviiliminän alueelta työminään.

En muista olinko jo lopettanut vai oliko se loppupuolta, kun päädyin säätämään erään pojan kanssa. Päästiin kondomin laittoon asti, ja laitoin sen kun sen omasta laatikostani käsiini sain. "Kuin ammattilainen" kommentoi poika, joka toi vähän oudon sävyn tilanteeseen. Kyllähän minä sen todella sutjakasti siihen päälle sain, mutta ettäpä ihan ammattilaisen ottein? Rullaanko sitä liian tottuneesti? Pitäisikö tässä alkaa naamioitua, "Ohoh, mitenkäs tämä toimiikaan..."...hahahaha.

B1 2.12.2015

Joku asiakas joskus kysyi "Eikö sun kaverit muka tiedä mitä teet? Eikö ne ihmettele sun elintason nousua?". Ei ne tiedä eikä mun elintasossa ole tapahtunut mitään muutosta. Elän edelleenkin kuin köyhä opiskelija.

B2 25.4.2015

[...] mähän oon monesti puhunut tän asian puolesta, ja jos joku on vähän ihmetellyt, miten mä tiedän siitä niin paljon, niin mä oon sanonut, että tää on vain kiinnostanut mua. Ja sitten mä oon sanonut, että mä oon tehnyt yhteistyötä Pro-tukipisteen kanssa, vaikka en mä nyt oikeasti oo. Että oon tehnyt jotakin koulutehtäviä ja näin poispäin.

H3

Valintoja sen suhteen, kenelle on tekemästään seksityöstä valmis kertomaan ja kenelle ei, tehtiin eri lähtökohdista ja erilaisin perustein. Siinä missä yksi veti todella tiukkaa linjaa eikä halunnut paljastaa asiaa kenellekään, toinen koki kertomisen asiasta suhteellisen helpoksi ja seksityöstä keskusteltiin avoimesti lähipiirissä. Useimmissa haastatteluissa ja blogeissa kuitenkin linjattiin, ettei seksityön toivota tulevan laajassa mittakaavassa julki, vaikka siitä olisikin valmis kertomaan valikoiduille henkilöille. Tätä valintaa saatettiin pohtia muun muassa työn tai henkilökohtaisten suhteiden

näkökulmasta. Näissä ajatuksissa ilmeni järjestelmän sisäisen ristiriidan aiheuttama jännite, jolloin seksityön positio ja siviilielämän positiot eivät sopineet saman kategorian sisälle.

Frendit tietää, koska mulla on kaikki frendit vähän silleen samantyyliisiä kuin minä tai muuten vain avoimia. Mutta sukulaisille ja tällaisille en mä kerro, koska ne on tietysti vanhempia, ja niillä on se tietty mielikuva seksityöläisyydestä ja tälleen. Ei ne niin kuin tajuais sitä, vaikka oma suhtautuminen on silleen, että se on tavallaan duuni muiden joukossa, vaikka onkin vähän henkisempää ja tälleen. Ja silleen vähän valikoidusti kertoo, ettei mee sitten väärin ihmisten korviin. Kun se yleinen mielihäpe on, mikä on, niin sitten, jos joku laulaa jonnekin duuniin tai jonnekin, että toi muuten myy pillua.

H2

No, ehkä sitä vielä tarkemmin vähäsen ehkä kertoo ihmisille ulos päin, että tekee seksityötä, koska on äiti. Sitten ei tuu mitään. Justiin väärät ihmiset ja silleen, jos ne käy tekeen jonkun lasun, tietsä, sen perusteella, että on huora. Mutta en mä kyllä ylipäätään silleen levittelis sitä tietoa joka paikkaan. Tulevan ammatinkin takia. Sitten jos on [ammatti], ja on toisaalta portto, niin sitten se on vähän jotenkin vähän omituinen kombo, että pitäis olla tosi asiallinen.

H2

Kai se oli se, että he ovat molemmat tosi erikoisia, vapaasti ajattelevia persoonia, että mä ajattelin, ettei ne tuomitse sitä suoraan. Mä tunsin ne niin hyvin ja mä tiesin, mitä ne aattelee monestakin asiasta. Mutta on mulle käynyt niinkin, että mä oon kertonut yhdelle ihmiselle, johon mä aattelin, että mä voin luottaa, ja se vähän niin kuin kiristi mua sillä. Että jos mä en tee niin kuin hän haluaa, niin hän kertoo kaikille. Silloin se tuntui tosi pahalta. Onneksi se oli sen verran epätasapainoinen ihminen muutenkin, että mä luulen, ettei ihmiset olis edes uskonut sitä.

H3

Seksityön julkitulemista haluttiin säädellä itse eikä antaa sitä muiden käsiin, jolloin asian hallinta poistuisi itseltä. Oma työpositiota haluttiin muodostaa omista lähtökohdista käsin tunnistaen samalla, millaisia positioita seksityöhön ulkoa päin liitettiin ja miten valtarakenteet sen ympärillä asettuivat. Läheisille kertomisen ja yleisen julkitulemisen suhde ilmeni näistä lähtökohdista luottamuksen pohtimisena; jokainen ihminen oli puntaroitava sen kannalta, miten henkilö suhtautuu seksityöhön ja pysyykö seksityö salassa. Ennalta tilanteisiin varautumista kuvailtiin tapahtuvan myös pohtimalla tulevaisuuden elämänvalintoja. Seksityöstigma vaikutti osan kohdalla näiden valintojen taustalla rajoittaen halukkuutta astua julkisuuden valokeilaan ajatuksenkin tasolla. Toisaalta arveltiin myös tulevaisuuden asenneilmapiirin todennäköisesti olevan hyväksyvämpi seksityötä kohtaan, jolloin yhtä kattava tarve salailulle ei olisi silloin enää yhtä tarpeellista (H4).

Joidenkin mielestä on väärin seurustella, jos ei kerro menneisyydestään kumppanille. Milloin rikos vanhentuu, vanhentuuko ikinä? Pitääkö 40-vuotiaana kertoa uudelle kumppanilleen, että hei, noin 20 vuotta sitten myin seksiä alle vuoden ajan?

B1 9.5.2015

Mulla ei ole tarvetta kertoa tulevalle kumppanille näistä hommista ellei asia tule jotenkin luontaisesti esiin ja mulla olisi ennakkoon tieto/aavistus että tyyppi saattaisi olla asian kanssa sujut.

B2 3.9.2017

Ennen lähtöään hän sanoi minulle vielä, että toivoo minun lopettavan "itseni myymisen", muttei kuitenkaan tahdo tietää jos päätän jatkaa. Lupasin miettiä asiaa. Taas uusi valhe, sillä en aio edes harkita lopettavani.

B5 5.11.2014

Ystävien lisäksi kumppanienkin kohdalla pohdittiin salailun tarvetta. Kumppanit olivatkin paikoitellen tietoisia seksityöstä, etenkin niissä tapauksissa, joissa suhde oli pidempiaikaisempi. Aineiston ainoan avioliitossa olevan kohdalla myös seksityön aloittamisesta oli keskusteltu yhdessä puolison kanssa (H2). Ei toisaalta ollut ennenkuulumatonta, että seksityö salattiin kokonaan nykyiseltä kumppanilta ja aiottiin salata mahdollisilta tulevaisuuden kumppaneilta. Tulevaisuuden kumppanille kertomista pohtiessa jopa todettiin, miten ei uskalleta toivoa ymmärrystä, mutta toivottiin asian hyväksymisen riittävän (B3 15.2.2016). Tällöin heijasteltiin ympäristön merkitysmaailmoja (ks. luvut 7.1 & 7.4).

Viisi - kuusi vuotta on ilmeisesti minulle sellainen aika, että tapahtuneet unohtuu, etäisyys muistoihin kasvaa, alkaa kohdella niitä eri tavoin. En enää koe osana itseäni tätä huoraamishistoriaa, pystyn käsitellä sitä rennommin, ehkä objektiivisemmin ja itsevarmemmin. Tulin nimittäin kertoneeksi ihan ensimmäistä kertaa kellekään, että minä, kyllä minä, olen ottanut rahaa seksistä. [...] Tilanne oli turvallinen, joten en edes punninnut asiaa vaan kerroin. En tosin ihan koko totuutta, siihen minusta ei ole. Vielä? Kerroin, että minulla oli vanhempi mies vakipanona, joka maksoi minulle. Kerroin hinnan ja kaikki. Eli kerroin yhdestä entisestä vakiasiakkaastani, mutta erittäin pienen osan koko totuudesta. Hän ei suuremmin reagoinut asiaan, sanoi, että naisenahan se nyt onkin helppoa. Asiasta ei taidettu puhua enää sen koommin ja meidän seksisuhde jatkui yhtä hyvänä.

B1 3.8.2018

Ajallinen etäisyys seksityöstä sen lopettamisen jälkeen alensi kynnystä kertoa seksityöstä. Seksityöhön liittyvä stigma ei kenties vaikuttanut enää yhtä vahvasti, kun nykytilanteen sijasta oli mahdollista puhua menneisyyden tapahtumista. Paljastuminen ei myöskään tällöin enää ollut samalla tavalla akuutti aihe kuin seksityötä tehdessä, kun salailu ei tapahtunut nykyhetken aktiiviseen toimintaan kohdistuen, vaan johonkin menneisyydessä tapahtuneeseen, jopa jo etäiseksi luokiteltuun asiaan.

Salailu tapahtui vaikenemisen ja valikoidun asiasta kertomisen lisäksi pohtimalla valmiita selityksiä tilanteisiin, joissa seksityö paljastuisi läheisille. Aineistossa tällaiseksi tilanteeksi mainittiin muun muassa se, että joku tuttava löytäisi seksityöilmoituksen internetistä ja tunnistaisi esimerkiksi kuvien perusteella sen tehneen henkilön omaksi tuttavakseen (H1). Ongelmaratkaisuksi tähän liittyi vetoaminen identiteettivarkauteen tai omien kuvien leviämiseen internetissä. Siksi ilmoituksissa tai yhteydenotoissa asiakkaiden kanssa ei paljastettu omaa puhelinnumeroa tai sähköpostiosoitetta, vaan seksityötä varten luotiin pääsääntöisesti erillinen sähköpostiosoite ja hankittiin erillinen sim-kortti tai jopa erillinen puhelin prepaid-liittymällä (H4; H5). Tällä edesautettiin oman anonymiteetin säilyttämistä niin läheisten kuin vieraiden ihmisten suhteen. Erillisen puhelinnumeron tai sähköpostiosoitteen hankkimista työtä varten pidettiin varsin yleisenä ja niiden puuttuminen tunnistettiin tietoturvariskiksi. Niillä siis tehtiin konkreettista rajanvetoa eri positioiden välille.

Mutta mä oon laittanut sinne vain sellaisia kuvia, mitkä on voitu vaikka varastaa jostain mun Instagram-tililtä, että siellä ei ole mitään tissit paljaana tai peppu paljaana, mitä taas muilla on. [...] Ja just se, että jos joku mun tuttu näkisi niitä kuvia, niin se on ihan autenttinen selitys mun mielestä. Mutta sen sijaan jos se olis mun kuva ja mä sensuroisin sen, vaikka just silmät, niin sitten vois luulla, että okei, tää on oikeasti [haastateltavan] kuva. Mulle on jo käynyt silleen, että mun kaverit, tai jotkut

tutut, on silleen, että joku on sun kuvilla tuolla. Sitten mä oon, että ai, kauhea.

H1

No, mulla on just se, että mä en koskaan käytä mun omaa nimeä. Mä en koskaan näytä mun naamaa mun ilmoituksissa. Mulla on siis kuvia netissä, mutta ei koskaan naamaa, ei koskaan nimeä. En tosiaan käytä sitä omaa puhelinta. Sitten mun omassakin puhelimesta mä oon salannut mun numeron, että sitten jos jotenkin tulisi selville tai soittaisin vahingossa omasta puhelimesta tai jotain, niin sitä ei ainakaan pitäisi löytyä sieltä. Mitäköhän muuta? No, en ota kotiin, en kerro osoitetta enkä opiskelupaikkaa.

H4

No, esimerkiksi se työpuhelin on. Se, että ei voi sen kautta löytyä mitään tietoja. Ettei oo omalla nimellä tietty eikä niillä omilla muillakaan tiedoilla. Siinä vaiheessa vielä, kun tein siinä omassa kodissani, niin mä salasini osoitetiedot tai olin jo aikaisemmin tehnyt sen.

H5

Lähes kukaan aineistoni seksityöntekijöistä ei maininnut toimivansa omalla numerollaan tai sähköpostiosoitteellaan. Vain yksi mainitsi käyttävänsä omaa salattua puhelinnumeroaan (H1). Oman salaisen numeron käyttöä ei kuitenkaan pidetty erityisen vaarallisena, vaikka siihen nähtiin sisältyvän riskejä, kuten oman nimen paljastuminen. Tässä yhteydessä kuitenkin pohdittiin, miten erillisen puhelimen kanssa työn rajaaminen erilleen siviilielämästä helpottuisi. Myös *outcallina*¹¹ toimivien kohdalla salailua ja oman yksityiselämän suojelua toteutettiin salaamalla oma osoite ja muita keskeisiä henkilökohtaisia tietoja (H2; H4; H5).

6.1.2 Salailu suhteessa asiakkaisiin ja muuhun ympäristöön

Läheisten ihmissuhteiden lisäksi salailua pohdittiin erityisesti suhteessa asiakkaisiin, mutta myös suhteessa laajempaan julkisuuteen ja koko ympäröivän yhteisön asenteisiin. Näissä tilanteissa stigma ulottui työminän puolelta siviiliminän alueella vaikuttaen siellä tehtyihin valintoihin.

Eniten huoraamisessa harmittaa se, että nyt en ehkä uskalla tehdä mitään julkisia asioita. Otetaan vaikka niinkin realistinen asia kuin presidentin vaaleihin lähteminen. Ihan varmasti joku asiakas huutelisi iltpäivälehdille, että tuo ehdokas on sitten myynyt itseään joskus. Tämä saa minut arvioimaan asioita uudelleen ja ehkä jopa hylkäämään ideoita. Mitä jos päädyn jossain muodossa telkkariin? Osallistuisin vaikka johonkin Suomen paras kokki -kisaan. No enpä osallistukaan, koska pelkään menneisyyteni takia. Ihan naurettavaa. Tai paikallislehdessä esiintyminen, jos vastaan vaikka katugalluppiin. He saavat tietää oikean nimeni. Ehkä todella kaukaa haettua, mutta silti hieman epäilyttää. Pitäisi vaihtaa ulkonäköä, vaihtaa vaikka hiusten väriä niin en olisi niin tunnistettavissa. En ole kyllä koskaan kuullut muuta kuin Miss Suomi -ehdokkaiden salaisista alastonkuvista, jotka ovat tulleet julkisuuteen. Pitävätkö kaikki entiset maksulliset täydellistä hiljaiseloa maan alla, vai pysyykö menneisyys julkisuudesta huolimatta piilossa?

B1 29.7.2014

Kuten edellisessä luvussa totesin, ei seksityön haluttu tulevan yleisesti julki, vaikka se olisi

¹¹ Tutkielmassani *outcall* tarkoittaa yleisesti oman kodin ulkopuolella työskentelyä. Vrt. *Incall*: omassa kodissa työskentely.

jopa laajassa mittakaavassa omien läheisten tiedossa. Salailu saattoi opettaa havainnoimaan yhteisöä ja ympäristöä uusin silmin, jolloin merkkejä paljastumisesta havaittiin arkisistakin tilanteista, kuten pohtimalla, ”mitähän tuo kassaneiti ajattelee kun aina maksan isoilla seteleillä” (B1 16.5.2013). Toistuvasti isojen seteleiden kanssa asioiminen liitettiin nimenomaan epäilyttäviin tuloihin ja työpositioon. Tällöin ympäristöä tarkasteltiin seksityön kautta heijastellen, mutta samalla tarkasteltiin itseä, omaa käytöstä ja seksityötä ympäristön asenteita heijastellen.

Henkilöllisyyden ja yksityisyyden suojaamista pohdittiin aineistossa työminän ja siviiliminän erottelun kautta. Erityisesti blogiaineistossa kuvattiin, miten tilanteisiin varauduttiin tuomalla paikoitellen esiin paljastumisen pelko asiakkaan taholta. Aina näihin tilanteisiin ei liittynyt välitöntä uhkaa, vaan pelkkä ajatus tilanteesta riitti lietsomaan epämukavuutta ja sai ryhtymään varotoimiin. Haastatteluissa sen sijaan ei blogiaineiston tavoin nostettu esille asiakkaisiin ja paljastumiseen liittyvää uhkaa.

Käänsin nopeasti pääni takaisin ja toivoin, ettei hän huomaisi minua. Humalainen epämääräinen mies, siinähan saattaisi olla jopa mahdollisuus vihjaileviin kommentteihin yhteisestä menneisyydestä?

B1 2.12.2015

Olin kummityttöni kanssa eilenn karkki ja keppos kierroksella. Pelkäsin koko ajan, että joku entinen asiakas, joka on muuttanut vanhasta osoitteestaan tai joku jota olen tavannut hotellissa, avaisi oven. Ajatuskin siitä, että joku vanha mies olisi tullut ovelle ja nähnyt minut lapsen kanssa hirvitti. En tullut aiemmin ajatelleeksi koko asiaa, mutta ensimmäisellä ovelle sen tajusin. Mitä jos törmäisimme johonkin vanhaan ongelma-asiakkaaseen tai stalkkeriin?

B5 1.11.2014

Siinä oli vähän semmoinenkin ajatus, että silloin jos mä tapaan hotellissa, se on suurella todennäköisyydellä joku ulkopaikkakuntalainen. Silloin on pienemmät riskit, että on tuttuja, myös se, että mä kohtaisin vaikka mun työssäni sitten. Kun [opiskelualaa] opiskelen ja sen alan töitä tekee, niin se ei välttämättä olis kauhean mukava, että siellä oliskin jonkun lapsen iskä joku tuttu.

H5

Pääsääntöisesti asiakas pyrittiin rajaamaan pois siviiliminän alueelta, liittyi näihin tilanteisiin uhkaa tai ei. Vastaavasti siviilielämän ihmiset haluttiin rajata pois työminän alueelta. Jo pelkästään ajatus asiakkaiden kohtaamisesta siviilielämässä tai vastavuoroisesti tuttavien ja läheisten kohtaamisesta työminän alueella aiheutti ristiriitoja merkityssysteemeissä ja niissä rakentuvissa subjektipositioissa (ks. Ahtiainen 2014: 14). Näitä ristiriitoja kuvailtiin erityisesti voimakkaasti blogiaineistossa, mutta myös haastatteluaineistossa todettiin positoiden erillään pitämisen mielekkyys.

Pahin pelkoni on, että asiakas olisi joku tuttuni. Siitä olisi vaikea selvittää eteenpäin, jos joku mies elämässäni tietäisi mitä olenkaan tehnyt.

B3 12.4.2016

Jos asiakas joskus jossain vastaan tulee, en ole huomaavinaanakaan häntä. Ei ole koskaan sellaista tilannetta onneksi tullut, että asiakas olisi tervehtinyt saati sitten tullut jutustelemaan. Kaksi kertaa koko huiman urani aikana on käynyt niin, että asiakas on ollut tuttu. Kyllähän se nolostuttaa kum-

paakin, mutta varmasti paljon enemmän kuin miestä, joka täytyy maksaa saadakseen seksiä. Asenteeni on se, että kaikki vedetään pokalla loppuun. Näissä tapauksissa olen vain hymyssä suin todennut, että varmaan jätetään väliin ja toivotellut mukavat illan jatkot. Kerran kävi niinkin, että deittisivuillani joskus viimeisyksynä rupesi eräs miespuolinen kaverini kyselemään hintoja ja miten olisin tavattavissa, jätin tietysti vastaamatta.

B5 27.7.2014

Ehkä toi on osittain sitä tiettyä semmoista salailua, että mä en oikein anna itestäni hirveästi niille. Vaikka en mä suoraan valehtelis niille, mutta en mä kyllä mitään ainakaan kerrokaan.

H2

Aina identiteetin paljastumiseen ei kuitenkaan liity pelkoa stigmasta. Oli tapauksia, joissa tavalla tai toisella siviilielämän puolelta tuttu henkilö päätyi asiakkaaksi, eikä tähän liittynyt pelkoa seksityön paljastumisesta laajemmalle lähipiirille. Tällaisessa tapauksessa raja siviiliminän ja työminän välillä hämärtyi aiheuttamatta ristiriitoja subjektipositivoiden tai merkityssystemien välillä.

Tänään sattui myös jotain **todella mieleenpainuvaa**: tapasin asiakkaana ihan sattumalta sellaisen tyyppin, joka mun on ollut tarkoitus tavata siviilipuolella jo kaksi vuotta sitten. Siis KAKSI VUOTTA sitten! Ihan uskomaton yhteensattuma! En todellakaan tunnistanut häntä puhelimesta enkä vielä sisälle tultuaankaan heti tajunnut kuka hän on. Ei siinä, ei hänkään tunnistanut mua.. Tuijottelin häntä pitkään ja olin ihan varma että olen nähnyt hänet jossain.. Ja sitten välähti. :D Mulla on siis todellakin syytä uskoa että mussa on jotain mistä hän pitää kun hän on kahta eri kanavaa pitkin pyrkinyt ja lopulta päätynyt tapaamaan mua.

B2 8.6.2016

Asiakkaat saattoivat myös harvoissa tapauksissa hämärtää rajaa työminän ja siviiliminän välillä, jolloin asiakassuhde alkoi muistuttaa ”jonkinlaista ystävyysuhdetta” (H3; ks. myös B2 25.10.2016). Näille ystävyys- tai kaveruussuhteille ominaista oli, etteivät ne syntyneet ensikohtaamisen aikana, vaan ne kehittyivät asiakassuhteen myötä, jolloin merkityssystemeillä oli siis aikaa muokautua tilanteeseen. Kuitenkin ominaista näillä suhteilla oli myös se, ettei aineiston perusteella kaveriksi tai ystäviksi muuntuneita asiakkaita kohdattu selkeästi siviiliminän alueella, vaan heihin pääsääntöisesti säilytettiin asiakassuhde, tai satunnainen yhteydenpito tapahtui puhelimitse asiakassuhteen päättymisen jälkeen. Jonkinlainen raja siviiliminän ja työminän välillä siis säilyi näissäkin tilanteissa.

Entinen asiakkaani, ainut asiakkaani jolle annoin oman numeroni, on aina välillä kysellyt kuulumisia. Eivät ne häiritse. Viestit ovat ystävällisiä, eivät vaadi eivätkä ole seksuaalisävytteisiä.

B1 2.12.2015

Ja mitä paremmin tuntee, sitä rennommin voi olla. Se ei oo enää sitten niin semmoista suorittamista, siinä kohtaa se alkaa olla tietynlaista kaveruutta.

H3

Myös asiakkaan havaittiin paikoitellen salailevan omaa henkilöllisyyttensä ja asiakassuhteen ulkopuolista elämäänsä. Salailua tapahtui etenkin siinä vaiheessa, kun asiakkaaseen tutustui ensimmäisen kerran. Asiakas kohdisti salailua myös omia läheisiänsä kohtaan aivan kuten seksityönteki-

jätkin tekivät. Heidänkin eri positioillansa oli siis erilaisia toimintaympäristöjä. Erityisesti parisuh-
teessa ja avioliitossa olevilla asiakkaila oli tarkkoja keinoja rajata seksityön paljastuminen läheisille.

En käyttänyt hajuvesiä ja minulta toivottiin myös monesti, etten laittaisi mitään hajusteita, ettei vaimo haista. [...] Yleensä käytiin suihkussa touhun jälkeen peseytymässä hajusteettomalla saippualla. Vaatteet jätettiin tuolin reunalle, ei todellakaan keräämään lattialle hiuksia. Takki jäi yleensä naulakkoon. Huulipunaa en käyttänyt, en muista kommentoiko kukaan koskaan siitä mitään. Hiuksetkin pestiin, ettei tuoksua jäänyt vaimolle vietäviksi. Huoralle soitellaan tuntemattomalla numerolla, vaikka toivomus useimmiten on, että numero näkyvissä. Huorahan voisi soitella takaisin ja vaimo saisi tietää! [...] Välillä hankitaan prepaidnumero huoria varten tai omistetaan eri sähköpostiosoitteita.

B1 22.7.2013

Mutta se on ollut tosi jännittävää, että jos joku asiakas kirjoittaa sähköpostiin jollakin nimellä ja mä laitan sen Facebookiin, niin sitä ei löydy. Mutta sitten ne esittäytyy ihan toisella nimellä. Ja sitten kun ne yhdistää, niin ne löytyy Facebookista.

H1

Monilla [asiakkaila] on kans prepaid ja ihan erillinen puhelin. Toiset ei taas voi ottaa hotelliin sen takia, koska jotkut hotellit tekee sitä, että sitten, kun ne tietää, että jotkut tyypit tulee sinne huorien kanssa. Sitten kun ne on käynyt siellä, niin ne lähettelee semmoisia mainoslappuja, että kiitos, kun käytitte meitä.

H2

Asiakkaat käyttivät samantapaisia salailukeinoja ja tapoja rajata eri positiot erilleen toisistaan kuin seksityöntekijät. Heillä oli käytössään prepaid-liittymiä tai erillisiä sähköpostiosoitteita. Joissain tapauksissa myös asiakas esiintyi seksityöntekijän tavoin salanimellä (H1). Aineistossa kuitenkin ilmeni myös se, miten osa asiakkaista ei pyrkinyt salailemaan henkilökohtaista elämäänsä seksityön alueella, vaan olivat hyvinkin avoimia sen suhteen.

Mielestäni parhaimpia asiakkaita ovat sellaiset, jotka eivät kerro liikaa itsestään. Ei, en halua nähdä tyttäresi kuvaa, enkä halua tietää vaimosi nimeä.

B3 20.9.2015

En mä oo huomannut semmoista kauheata piilottelua. Ja mullekin kun tulee vaikka ukkomiehiä, niillä on sormukset sormessa ja ei ne yritäkään peitellä sitä.

H4

Tämä on saattanut ajaa jopa siihen, että asiakkaiksi valittiin mieluummin sellaisia, jotka kertoivat olevansa sinkkuja ja lapsettomia (B3 15.2.2016). Tätä perusteltiin haluttomuutena aiheuttaa surua asiakkaiden vaimoille ja tyttöystävälle. Asiakkaan rajaamiseen siviiliminän alueelta sisältyikin oleellisesti myös rajautuminen pois asiakkaan siviilielämän alueelta ja asiakkaan läheisten kohtaamisen välttely. Tämä aiheutti jopa sen, ettei varattujen asiakkaiden kotiin haluttu mennä (H3). Tilanteissa, joissa seksityöntekijä kohtasi tai joissa oli potentiaalinen uhka kohdata asiakkaan läheisiä – etenkin kumppaneita – paljastui seksityöhön liittyvän salailun molemminpuolisuus. Seksityöstigman voi vastaavissa tilanteissa havaita ulottuvan myös asiakkaaseen. Paljastumisen uhka oli tällöin merkittävä sekä seksityöntekijän että asiakkaan kohdalla.

Tänä iltana jouduin kokemaan jotain sellaista, mitä en koskaan aikaisemmin ollut kokenut. Se asia,

jota jokainen hupakko jossain kohti taivaltaan tulee miettimään. Se, mitä kukaan meistä tytöistä ei halua koskaan kokea. Se asia, joka monia meitä jopa pelottaa. Asiakkaan vaimon tapaaminen. [...] Ei hän tajunnut, että olin vain rahaa vastaan paikan päällä. Hän sätti ja haukkui minua vaikka miksi.

B5 6.11.2014

Seksityöntekijä saattoi paljastumisen riskin kohdalla kuitenkin tunnistaa oman valtansa myös asiakkaan paljastamiseen ja stigman siirtämiseen myös asiakkaan harteille:

Myönnän, googlailen asikkaitani jos tiedän oikean nimen. Oikean nimen saatan löytää porraskäytävän taulusta, kenties jo yhteydenotosta valmiiksi, kotikäynnillä esillä olevista papereista, jotka ovat keskellä näkökenttää. En siis katso numeroita enirosta, auton rekkareita rekisterikeskuksesta tai kai-vele toisten kaappeja. Jutellessa vaan tulee paljon vinkkejä ihmisestä, ja olen perus utelias ihminen. Enhän minä niillä tiedoilla mitään oikeastaan tee, kunhan ihmettelen yksikseni, ja tuntuu vapauttamalta, kun tietää kuka toinen on. Jos jossain marginaalitapauksessa henkilö alkaa kiristää minua, onpahan minullakin jotain mitä käyttää vastaan.

B1 6.8.2012

Tapasin hänet kaksi kertaa, mutta mokasin kun oikea henkilöllisyyteni osittain paljastui, mutta mies ei ole toistaiseksi käyttänyt tätä minua vastaan. Jos hän käyttää sitä minua vastaan, minä kyllä koston takaisin. Voisin viedä halutessani hänen koko elämän pois häneltä, jos kertoisin hänen saastaisista tottumuksistaan.

B3 12.4.2016

Mutta toisaalta, ne, jotka on tilannut videoita, niin nehän tietää sitten [nimen], kun ne maksaa mulle tilille. Niin ne tietää. Mutta sitten mäkin tiedän niiden, että se on vähän sitten silleen tasaväkinen tilanne. Ja sitten ne ei toisaalta tiedä mun kasvoja.

H2

Seksityöhön liittyvän stigman pystyi siis eräällä tavalla ottamaan puolustuskeinoksi siltä varalta, että asiakas sai selville seksityöntekijään liittyviä yksityisiä tietoja tai jos seksityöhön muutoin liittyi paljastumisen uhkaa asiakkaan taholta. Asiakkaan paljastamiseen liittyvät mahdollisuudet toimivat myös turvakeinona ja mielenrauhan tuojana. Erityisesti blogiaineistossa stigma ymmärrettiin suoja- tai kostovälineeksi asiakasta ja paljastumisen uhkaa kohtaan. Haastatteluaineistossa sen sijaan lähinnä todettiin, miten stigman ja paljastumisen uhan kannalta tilanne vaikutti monilta osin tasavertaiselta. Sekä blogi- että haastatteluaineiston kohdalla valtarakenteet saivatkin vastaavissa tilanteissa uusia merkityksiä ja asettuivat seksityöntekijän eduksi.

Mielenrauhaa ja turvallisuudentunnetta ylläpitävien ajatusleikkien ja suunnitelmien lisäksi seksityöhön on todettu sisältyvän myös konkreettista naamioitumista. Jonna Similä (2012: 71) käsiteli pro gradu -tutkimuksessaan *”Sovrumsterapeut” eller ”prinsessan på stjärten”?* – *säljares emotionella arbete och skyddsmekanismer i sexhandeln*, miten seksityöntekijät löysivät keinoja identiteettinsä suojaamiseen käyttämällä työssään salanimiä, peruukkeja ja siviilielämästä poikkeavia vaatteita.

[...] mä aika vähän ite meikkaan arkena tai toisaalta, jos meikkaan, niin aika vähäsen, mutta se on kuitenkin aika paljon vahvempi meikki silloin, kun on töissä. Ja jotenkin se pukeutuminen tietenkään ei nyt silleen, varsinkin, kun nyt menee noihin hotelleihin, että aivan ei viitsi missään verkkosukkahousuissa mennä, jotta ei herätä huomiota. Mutta silleen tietynlainen semmoinen aika mustaa ja sitten semmoista jotenkin vähän virallisemmän näköistä, mitä mä en kyllä arkena pidä.

H5

Salanimillä toimiminen oli yleistä myös oman aineistoni seksityöntekijöiden kohdalla. Ainoastaan yksi asian esille nostanut mainitsi toimivansa omalla lempinimellään, sillä keksityllä nimellä toimiminen tuntui hänestä vieraalta (H1). Pukeutumiseen ja muuhun naamioitumiseen aineistoni seksityöntekijät eivät kuitenkaan suhtautuneet samalla tavalla kuin Similän haastattelemat seksityöntekijät. Kukaan omassa aineistossani ei tunnustanut käyttävänsä peruukkeja, ja vaikka pukeutuminen asiakaskohtaamisissa paikoitellen erosikin siviilielämän pukeutumisesta, ei sitä pääasiassa yhdistetty seksityön salailuun. Yhdessä haastattelussa seksityöntekijä kuvasi näyttävänsä asiakastapaamisissa erinäköiseltä kuin muuten (H5). Sen sijaan pukeutuminen ajateltiin työvaatteiden kannalta. Asiakaskohtaamisissa käytettyjä vaatteita kuvailtiin seksikkäiksi (B3 9.9.2015; H2), vietteleviksi (B3 9.9.2015; H2) tai huolella valituiksi (B5 19.2.2014). Vaatteiden kuvailtiin paikoitellen olevan samantaisia kuin arkena käyttäessä (B1 9.7.2012; H1), mutta toisaalta myös roolipukeutuminen asiakastilanteissa kuului osan toimintaan (B2 3.9.2017; H2). Tällöin pukeutuminen toimi sekä työminän ja siviiliminän erotteluna että tuoden palveluammattilaisen otetta työhön.

6.2 Ammatillisuus seksityössä

Aineistossa seksityötä ja seksityöntekijöitä koskevien vakiintuneiden merkitysten kyseenalaistamista tapahtui karkeasti rajaten kahdella tavalla. Ensimmäinen ja yleisempi tapa oli erottaa itsensä ammattimaisiksi koetuista ja nimetyistä seksityöntekijöistä esimerkiksi korostamalla omaa harrastelijamaisuuttansa tai työuransa vajavaisuutta. Tällöin korostettiin muun muassa sitä, miten ammattilaisina nähtiin ne seksityöntekijät, jotka olivat olleet alalla vuosikymmenen tai kahden ajan (H2; H4). Toinen tapa oli korostaa seksityötä palveluammattina, kuten ajatellessa asiakastilanteisiin pukeutumista työvaatteiden kannalta. Jälkimmäiseen tapaan liittyi myös sen tuominen esiin, miten ammattimaisestikin toimivat seksityöntekijät ovat tavallisia ihmisiä, joilla asiat ovat hyvin seksityöstä riippumatta (ks. Sanders ym. 2009: 33). Kummankin tavan voi nähdä oman identiteetin toiminnallisen rakentamisena vastustamalla niitä tapoja, joilla oletti muiden ihmisten näkevän seksityöntekijän. Usein näitä molempia tapoja esiintyi rinnakkain, ja niitä nostettiin esille sopivissa puheenvuoroissa. Ne eivät siis rajautuneet käyttöön sen mukaan, kokiko seksityöntekijä itsensä ammattilaiseksi tai amatööriseksi. Ammattilaisen ja amatöörin jaottelu voitiin myös kokonaan ohittaa omalla kohdalla ja kutsua itseä näiden sijasta osa-aikaduunariksi (H4).

Ammattilaisen ja amatöörin välinen rajanveto osoittautuikin aineistossa hämäräksi ja vaikeasti toteutettavaksi:

Huoratessani ilmoittelin vaan yhdellä sivulla, joka ei ollut Sexwork. Sinne ilmoituksen laittaminen tuntui niin pelottavan ammattimaiselta. Tuntui, että olen niin amatööri, etten kehtaa... Jos asiakkaat odottavat sitten jotain ammattitaitoista hupakkoa, jolla on verkkosukkahousut jalassa, hahah! Helpompi oli laittaa ilmoitus toiselle sivustolle, missä vahingossa voitiin luulla tavalliseksi seuran etsijäksi.

B1 2.11.2013

Normaalipäivinä miesten tapaaminen on tuntunut hyvältä, normaalilta, jopa arkiselta. En nyt sano että huoraaminen on alkanut tuntua tylsältä, mutta kyllä se alkuaikojen jännitys on tiessään. Sanoisin että se on kuitenkin vain hyvä asia, kokemus on nimittäin tuonut rutkasti itsevarmuutta ja **koen olevani "ammattilainen"**.

B2 25.10.2016

No, tää on ihan täysin perustuen mun mielikuviin, mutta mä esim luokittelen itseni amatööriksi, koska mulla ei oo mitään temppeja tai musta tuntuu, etten mä ole siinä itse puuhassa mitenkään kovin taitava. Mutta sen sijaan joku ammattilainen, niin sillä voisi ehkä ollakin jotain erilaisia tekniikoita ja sitten se olisi jotenkin tosi taitava monialaisesti, että se osaisi vaikka hieroa tai tanssia tai stripata.

H1

Kandidaatintutkielmassani totesin, miten seksityötä käsittelevissä blogeissa seksityöntekijät pyrkivät muuttamaan ajatusta seksityöntekijäkategoriasta sekä lisäämällä uusia kategorioita seksityöhön tuomalla harrastajat ammattilaisten rinnalle että murtamalla seksityöntekijään liitettyä paatuneisuuden mielikuvaa ja samalla muuttamalla kategorian sisältöä (Ahtiainen 2014: 19–21). Siinä missä Venla Toivosen (2018: 22) pro gradu -tutkimuksessa *Uhreja vai asiantuntijoita? Seksialan liitto Salli ja seksin oston kriminalisoinnin prosessi 2002–2006* ammattimaista työskentelyä tarkastellessa viitattiin verojen maksamiseen ja toiminimeen, ei omassa aineistossa nostettu tällaisia piirteitä esiin pohtiessa seksityötä omana ammattina tai työnä. Sen sijaan aineistossa ammattilainen määriteltiin sekä työuran pituuden että työkokemuksen monipuolisuuden, jolla tarkoitettiin esimerkiksi temppeja ja tekniikoita, kautta (B1 24.9.2012; H1). Blogeissa puolestaan itseä saatettiin kutsua ”ammattilaiseksi”, jolloin ei enää koettu itseä amatööriksi, mutta ei myöskään asetettu itseä täysin ammattilaisen kategoriaan (B2 25.10.2016; B5 22.10.2014).

Amatööriryden tai ammattilaisen kokemus saattoi myös rajoittaa johonkin tiettyyn palveluun. Esimerkiksi itsensä koettiin amatööriksi nimenomaan dominan roolissa (H2). Tällöin itseä verrattiin pidempään kyseistä palvelua tarjonneisiin dominoihin ja heihin verraten korostettiin omaa amatöörityyttä. Kuitenkin niissäkin tapauksissa, joissa seksityöntekijä ei itse kokenut itseään ammattilaiseksi, korosti hän omaa ammatillista linjaansa. (ks. myös B2 14.4.2016.)

Ehkä mä oon amatööri. Mä koitan pitää ammatillisen linjan, mutta mä oon aika kokematon vielä, et mulla ei oo ollut vielä niin hirveän paljon asiakkaita, kun ne kuukaudet, mitä mä oon tehnyt, niin en mä varmaan vuottakaan oo kaiken kaikkiaan oo tätä hommaa tehnyt.

Mikä sitten tekee ammattilaiseksi?

Varmaan kokemus. Jollain tasolla ehkä ikä. Tietty asenne varmaan siihen, että miten hyvin osaa hoitaa ne hommansa. Siellä on joitain tyyppisiä, jotka tehnyt vissiin viistoista, kakskyt vuotta tätä hommaa.

H2

Ammatillisuuden kokemus ei näyttäytynyt tutkielmani aineistossa yhteneväisenä, vaan siihen sisältyi moninaisia kokemuksia ja tulkintoja. Sen voi liittää sekä ammattimaisesti alalla toimiviin että amatööreinä itsensä kokeviin. Kokemus itsestä asiakaspalvelijana liittyi vahvasti ammatillisuuden kokemukseen. Asiakaspalveluasenteesta todettiin, miten työhön suhtauduttiin ammatillisesti ja ”miten muuten siihen voisi suhtautua kuin ammatillisesti” (H2). Samoin tuotiin esille, miten seksityössä myydään nimenomaan palveluita, ei ihmistä (B3 20.9.2015).

Olen asiakaspalvelijana hyvin inhimillinen ja pyrin antamaan kaikkeni, jotta asiakas nauttii. En tosiaankaan tee tätä pelkästään rahasta ja asiakkaan mielipiteellä ja palautteella on oikeasti mulle arvoa. Jotkut asiakkaat haluavat tulla ensin vain kahville tai jopa Skypettää, ennen kuin päätös intiimimmistä tapaamisesta tehdään. Nämäkin on mulle ihan ok, olen valmis "paljastamaan kaikki korttini", jotta asiakas saa aidon kuvan siitä mitä on tarjolla.

B2 1.10.2014

Sen takia mun pitäiskin skarppaa, koska mun pitäis olla enemmän asiakaspalvelija, semmoinen lämmin ja tämmöistä. Pitäis päästä yli semmoisesta pidättyväisyydestä. Enemmänkin, että pystyy tarjoamaan sitä laadukasta palvelua. Se ei mun mielestä ole laadukasta, jos mä olen vähän semmoinen tietyllä tavalla varovaisen oloinen.

H2

Asiakaspalveluasenteessa ja ammatillisuudessa pyrittiin suuntautumaan pois kylmyydestä ja pidättäytyväisyydestä (H2; H4; H5). Usein seksityöhön kuvattiinkin sisältyvän emotionaalisen työn puoli, jolloin seksityö oli rinnastettavissa työn henkisen ja sosiaalisen puolen kautta muihin naisvaltaisiin palveluammatteihin tai aloihin, kuten hoitoalaan (Koken 2010: 35, 54, 56; Kontula 2008: 98; Sanders ym. 2009: 11). Lämpimyyden ja inhimillisyyden ohella asiakaspalveluasenteeseen kuului kuitenkin myös eräänlainen itsensä etäännyttäminen.

En välttämättä ole kaikissa tilanteissa edes läsnä "omana itsenäni", vaan mahdollisen torjunnan ottaa vastaan tuote- tai työ-minä. Siten torjunta tai ikävä kommentti ei mielestäni koske "aitoa minua" vaan "tuotetta" jota myyn, **eikä kommenttia täten tarvitse ottaa henkilökohtaisesti.**

B2 5.5.2016

Työminän ja siviiliminän erottelua tapahtui tällöin ammatillisuuden määrittelyn kautta, jolloin seksityöntekijä pystyi ottamaan asiakaspalvelijan roolin, eivätkä työssä kohdatut epämiellyttävät kommentit koskeneet hänen siviiliminänsä aluetta. Tällöin työssä yhdistyivät fyysinen läheisyys ja emotionaalinen etäännyttäminen. Ajatellessa seksityötä työn tai tuotteen kautta ja siirtäessä ”aidon minän” siviilielämän puolelle omalta osaltaan autettiin ylläpitämään omaa hyvinvointia ja omien rajojen ylläpitämistä seksityössä. (Koken 2010: 50–51.) Myös Mindy S. Bradley-Engen ja Carrie M. Hobbs (2010: 77) totesivat eroottisia tanssijoita tutkiessaan, miten asiakkaiden edessä lavalla toimittiin eri tavalla kuin lavan ulkopuolella esimerkiksi muita tanssijoita tai ravintolahenkilökuntaa kohtaan. Aidot tunteet ja käytös kuuluivatkin lavan ulkopuolelle, eivät kohtaamisiin asiakkaiden kanssa.

Vastaavissa tilanteissa työminän fyysiseen läheisyyteen linkittyi esiintymisen ulottuvuus, jota käsitelien tarkemmin seuraavassa luvussa.

Hyvinvoinnin ja omien rajojen ylläpitämistä tuotiin aineistossa esille myös ajankäytön hallinnan kautta. Sen lisäksi, että työminä ja siviiliminä haluttiin pitää erillään, haluttiin varmistaa, ettei työminä saisi ajallisesti liian suurta roolia elämässä. Aineistossa pohdittiinkin, mitä tapahtuisi, jos seksityölle omistautuisi liikaa taukoja pitämättä tai jos omista rajoista ei osaisi pitää kiinni.

Varmasti seksi muuttuisi vain pelivälineeksi liiallisuuksissa. Alkaisi varmaan peilata itseään liikaa sen ammatin kautta. Ei ehkä kykenisi enää erottamaan siviiliminää ja huoraminaa, minkä minä ainakin haluan tehdä, kun huoraaminen olisi niin vahvasti arkipäiväisessä elämässä mukana.

B1 2.11.2013

Kun mä en esim tee öisin tai mitään viikonlopun yli, vaikka ne olis tosi kannattavia. Mä pyrin ottamaan kaikki samalle päivälle kerran viikossa. Mutta just vaan silleen, että se sopii mun omaan elämään, että mä en tykkää stressaa siitä. Jossain vaiheessa mä yritin ottaa niitä niin paljon, mutta sitten mä vaan kiukustuin siitä, että ei nää mahdu mun elämään, mä en ehdi.

H1

Mä koen ne, joille on ihan semmoinen terapeutti ja jotka tosi avautuu, mä koen, että ne on tosi raskaita. Kun mä koen, että mä en valmistaudu kuitenkaan sellaiseen, vaikka musta siihen rooliin ehkä on. Mutta kun siihen ei jotenkin oo valmistautunut, niin ehkä tulee yllättäen.

H5

Näissä tilanteissa seksityö näyttäytyi henkisesti ja emotionaalisesti vaativana työnä, joka voi pahimmillaan olla uuvuttavaa ja stressaavaa. Seksityöhön nähtiin myös liittyvän riski siitä, että ellei omasta henkisestä hyvinvoinnistaan ja omista rajoistaan pidä kiinni, suhtautuminen seksiin voi muuttua liian työkeskeiseksi, jolloin työminä valtasi liikaa aikaa elämästä. Opiskelijoita seksityöntekijöinä käsittelevässä luvussa totesin, miten seksityön etuna verrattuna muihin opintojen aikana tehtäviin osa-aikaisiin töihin nähtiin paremmat tienestit ja työajat, jotka olivat helpommin sovitettavissa muun elämän kanssa (ks. luku 3.2). Kuitenkin aineistossa tuotiin esille, miten myös seksityö saattoi muodostua ajallisesti haastavaksi ja stressiä aiheuttavaksi. Pääsääntöisesti seksityötä kuitenkin suosittiin yli kesätöiden tai opintojen aikana tehtävien osa-aikaisten töiden sen mahdollistaman taloudellisen ja ajallisen kompensaation vuoksi.

Teen kokopäiväduunia, josta palkkaa saan noin 1000e kuussa. Lisätienestejä hankin siis satunnaisesti aina jos rahaa tarvitsee. Suuremmat laskut, lainanlyhennykset, isommat ja pienemmät hankinnat tms. kustannan sitten näitä pimeitä hommia tekemällä. Joskus mietin, että minkä hiton takia edes teen oikeita töitä kun tienaan hutsuilemalla kuudessa tunnissa jo yli koko kuukauden palkan verran.

B5 27.7.2014

No, oikeissa töissä mua helpottaa, että mä lähdin sieltä pois ja mä haluan sieltä pois. Mutta se ehkä, että mä oon silleen, että ei, huomenna mun pitää mennä sinne kuitenkin uudestaan, että kyllä se jää vähän päälle. Mutta sitten taas tässä työssä, seksityössä, vähän silleen, että nyt tää loppui, nyt mä voin jatkaa mun elämää. Tietysti jos on joku vakiasiakas, niin mä tiedän, että jossain vaiheessa se ottaa yhteyttä, mutta mun ei tarvii ajatella, että huomenna mä teen sitä taas, ellen mä ole oikeasti tekemässä. Oikeastaan se raha on siinä ihan lohduttava kompensaatio.

H1

Se on taas semmoista, että pitäis tehdä niin paljon niitä tunteja, että mä en yksinkertaisesti kerkeäis panostaa kouluun enkä mä kerkeäis elää mitään muuta elämää, niin sen takia mä rupesin miettiä, että olisko jotakin muutakin hommaa, jota vois tehdä pikkuisen vähemmällä tunneilla. Oikeasti mistään et saa niin hyvää tuntipalkkaa kuin myymällä seksiä. Se on ihan fakta. Kun sulle kilahtaa se kaksisataaviiskymppiä tunnista, niin siinä ei haittaa, vaikka on vähän joku karvaisempi tai vanhempi köntys.

H4

Seksityötä verrattiinkin usein muihin opintojen aikana tehtäviin töihin, joista aineistossa monin paikoin puhuttiin seksityötä ajallisesti rankempina ja vähemmän stressaavina. Näiden töiden kautta korostettiin seksityön järkevyyttä opintojen aikana suhteessa muihin työvaihtoehtoihin. Seksityötä tehdessä yhdellä asiakastapaamisella saattoi saada samat tienestit kuin opintojen oheen sovitetuilla ”oikeilla töillä” koko kuukauden aikana (B4 9.5.2016). Aineistossa ennen seksityötä tehdyistä tai niiden rinnalla tehtävistä töistä puhuttiin usein myös henkisesti kuluttavina. Näillä erotteluilla haastettiin seksityöhön liitettyjä merkitysmaailmoja ja kyseenalaistettiin oletuksia seksityön raskaudesta tuomalla esille muiden alojen huonoja työkokemuksia.

Rahan puute sai aloittamaan, en ollut koskaan ollut köyhempi kuin silloin, joten tein hetken kesätöitä, mitkä tuntuivat kamalilta ja joista lähdin välillä itkien kotiin. Se sai sisuuntumaan ja ajattelin, että minähän en tällaista touhua jatka, ennemminkin huoraan.

B1 2.11.2013

Siis, mä oon tehnyt paljon töitä ennen kuin mä keksin tän. Mua harmittaa, etten mä keksinyt tätä aikaisemmin. Silloin mua kohdeltiin kuin tiskirättiä. Mulle huudettiin ja mua haukuttiin ja mua nolattiin asiakkaiden edessä. Silloin mä oon joutunut töissäkin, se on mennyt välillä niin pahaksi, että mä oon itkenyt.

H3

No, kyllä mulla on ollut paljon parempaa kohtelua seksityössä kuin mitä missään muussa asiakaspalvelutyössä. On välillä satanut niin paskaa niskaan muissa. Ei tossa oo tullut. En mä sitten tiedä, tuleeko ihmisillä paljon semmoista, että haukuttaisi oikeasti päin naamaa, mutta kyllä mä luulen, että tommoisessa noin intiimissä kohtaamisessa tavallaan ehkä se kynnyks kans lähteä tölvimään pahasti ehkä on kans korkeampi.

H4

Seksityön ohella tehtyjä matalapalkkaisia töitä kutsuttiin jopa ”paskaduuneiksi”, joita kuitenkin tehtiin, jotta kaikki tienestit eivät olisi seksityön varassa ja jotta työhistoriaan ei jäisi tyhjiä aukkoja (H2; H5). Osalla aikaisemmat huonot työkokemukset vahvistivat mielikuvaa seksityön paremmuudesta. Siinä, missä aiempiin työkokemuksiin oli saattanut sisältyä huonoa kohtelua ja töiden vuoksi itkemistä, seksityössä koettiin saavan yleisellä tasolla parempaa kohtelua. Kuitenkin seksityöntekijät eivät aina kokeneet ympäristön suhtautuvan heidän valintoihinsa tehdä seksityötä muiden töiden sijasta omana vapaaehtoisena valintana, etenkin silloin, kun valintaa tehtiin vahvasti taloudellisin perustein. Eräessä haastattelussa tuotiinkin esille, miten seksityön tekeminen rahan tarpeesta rinnastui helposti pakotettuun seksityöhön. Tällöin seksityöntekijä oli helppo leimata uhriksi, joka ei kyseistä työtä tekisi, ellei olisi pakko. Tällaisissa kokemuksissa heijasteltiin subjektipositioita ja valtarakenteita tukevia kulttuurisia merkityksiä, jotka määrittivät raamit sille, millainen työ nähtiin

yleisesti sopivana, ja millaiset olivat hyväksyttävät syyt tehdä seksityötä.

Ja sitten kun sanot, että mä teen töitä rahan tarpeessa. Aaa, se on uhri! Kuinka moni ei tee työtään ensisijaisesti rahasta? [...] Mutta siis, että yleensä se ykkösmotiivi on se raha. [...] Ja se, että mä oon kuitenkin valkannut tän. Mulla on tosi laaja työtausta tätä ennen, mä oon tehnyt monenlaista duunia. Mulla olisi mahkut tehdä vaikka minkälaista osa-aikaista duunia ja mä valkkaan tän niitten ohi, koska mä koen, että tää on miellyttävämpää, mulla on enemmän valtaa siihen, milloin mä teen töitä, mä stressaan tätä vähemmän kuin vaikka sanotaan [oman koulutusalan ammatti], mikä on vitun huonosti palkattua ja ainakin siellä, missä mä oon ollut töissä, henkilökunta ei oo ollut ihan parhaasta päästä. Mä koen tän miellyttävämmäksi, vaikka siinä onkin huonoja puolia ja saatat stressata uusia asiakkaita tai muuta. Mä stressaan silti vähemmän kuin vaikka sinne menemistä tai johonkin kassalle tai vartijaksi menemistä tai whatsoever mitä on tehnyt.

H4

Ja ehkä just ylipäättänsäkin niihin opiskelijoihin ja muihin liittyy se ajatus, että ne ei halua tehdä niitä paskaduuneja. Niinhän se voi toki ollakin. Mutta jotenkin tosi moralisoivaakin semmoinen, että nyt mennään vain helppoa rahaa tienaamaan. Tekeehän ihmiset sitä, että ne vaihtaa työpaikkaa, että ne saa parempaa palkkaa toiselta.

H5

Eräässä haastattelussa kuitenkin tuotiin myös esille se, miten mitä tahansa työtä tehdään usein ensisijaisesti rahantarpeen vuoksi (H5). Tätä samaa ajatusta tuettiin myös toisessa haastattelussa, jossa tuotiin esille, miten seksityöllä tienaamiseen suhtaudutaan helposti moralisoivasti (H4). Siksi uhriuttavan puheen taustalla voi havaita vaikuttavan yleisen asenteen seksityötä kohtaan eikä suinkaan sen, tekivätkö seksityöntekijät työtä rahan tarpeesta vai muista syistä, tai olivatko he alalla pakon vuoksi vai vapaaehtoisesti. Seksityöhön työnä liittyikin monia asenteellisia ajatusmalleja. Kyseissä haastattelussa nostettiin esille myös kunniallisen ammatin määritelmä, ja miten julkisessa keskustelussa seksityö asettui kunniallisuuden määritelmän ulkopuolelle (H4).

[...] oli muun muassa, että missä koulussa opetetaan huoraamista ammattina, sinä päivänä, kun minä näen, että seksityö tulee ammattikouluun tai yliopistoon, niin ehkä voidaan puhua kunniallisesta ammatista.

H4

Keskustelussa kunniallisen ammatin määrittelystä vedottiin tutkintoihin ja instituutioihin, joiden ulkopuolella seksityö sijaitsee, ja joihin kuulumattomuus erottaa seksityön niin sanotuista oikeista töistä. Tässä ajatusmallissa kunniallisen ammatin määritelmän voi nähdä olevan yhteydessä myös kunniallisen naisen määritelmään, sillä seksityön kaltaista epäkunniallista työtä voivat tehdä vain epäkunnialliset naiset. Huomioitavaa onkin, miten julkisessa keskustelussa usein ohitetaan se seikka, miten seksityön parissa toimii myös miehiä sekä sukupuolivähemmistöihin kuuluvia henkilöitä. Seksityön sukupuolittuneisuus ja julkisen keskustelun painottuminen nimenomaan seksityötä tekeviin naisiin kuitenkin osaltaan aiheuttavat sen, että seksityöntekijä hahmotetaan pääsääntöisesti naisena.

6.3 Läheisyyden ja seksin kokemukset

Seksityö koetaan sekä nykypäiväisessä seksityötutkimuksessa että seksityöntekijöiden omissa kokemuksissa luonteeltaan vahvasti emotionaaliseksi (Koken 2010: 35; Kontula 2008: 98). Kuitenkin siihen sisältyy tärkeänä osana myös työn fyysinen puoli. Sekä blogeissa että haastatteluissa pohdittiinkin laajalti läheisyyden ja nautinnon kokemuksia sekä siviilielämän suhteissa että asiakassuhteissa. Jokaisella aineistoni seksityöntekijällä oli ainutlaatuiset suhtautumisensa näihin seksin ja läheisyyden kokemuksiin, mutta aineistosta oli myös tunnistettavissa toistuvia teemoja. Aivan kuin ammattimaisuuden ja amatööriyden kokemuksissa, myös seksin ja läheisyyden kokemuksissa vaikuttivat moninaiset merkityssysteemit. Samoin eri subjektipositioilla oli merkityksensä siinä, miten seksi ja läheisyys koettiin.

Yksi seksin ja läheisyyden kokemuksissa toistuva teema oli, miten asiakkaiden läheisyyden tai seksin tarpeita kuvailtiin. Asiakaskontakteista kerrottaessa tuotiin esille myös asiakkaan läheisyydenkaipua ja pohdittiin, miten seksityön kautta saatettiin seksin lisäksi tavoitella myös hellyyden ja läheisyyden tarpeiden täyttymistä. Samalla tuotiin esiin tarvetta ihmiskontaktille.

Mies puki lopulta päälleen, kun aikaamme oli jäljellä vielä 30 minuuttia, ja kiitteli kovasti ihanasta, vieraanvaraisesta ja aidosta persoonastani ja katosi rappukäytävän hämärään. Jäin miettimään, miten ankeissa ja rakkaudettomissa parisuhteissa ihmiset kituvatkaan vuodesta toiseen. Laskin setelit lompakostani ja tunsin syyllisyyttä siitä, että olin taas satoja euroja rikkaampi vain siksi, että joku yksinäinen sielu tuolla jossain halusi tuntea tunnin ajan toisen ihmisen läheisyyden ja ihon. Uskomatonta.

B4 14.4.2016

Mutta sitten varsinkin, jos on poikamies, niin sitten ne kaipaa semmoista, että niillä on se joku tyttöystävä siinä vähän aikaa. Ihminen tykkää läheisyydestä.

H2

Ja sitten osa taas on semmoisia, että ne panee murto-osan ajasta ja sitten ne selvästi hakee vain sitä läheisyyttä ja saattaa sitten kertoilla elämästään, tai olla kertomatta. Tosi moni hakee semmoista läheisyyttä. Oli ne sitten parisuhteessa tai sinkkuja. Se on jotenkin ihan koskettavaa, että tosi monella on semmoinen läheisyyden puute. Näkee, ettei ne saa semmoista hellyyttä.

H4

Toisaalta aineistossa kuvattiin, miten joidenkin asiakkaiden kohdalla on havaittavissa, miten seksityöntekijän luota haettiin myös seksuaalisia palveluita, joita asiakas ei omassa parisuhteessaan tai maksuttomissa irtosuhteissa saanut tai uskaltanut pyytää.

Mutta sitten on just joku tämmöinen, että jos se seksuaalisuus on siinä sen vaimon kanssa vähän semmoinen asia, ettei se vaikka saa jotain. Tai just joku sadeasufetish. Ei ne välttämättä kehtaa pyytää sitä syystä tai toisesta sitä naista käyttään kumisaappaita sängyssä. Sitten ne saa sen palvelun jotain muuta kautta.

H2

Mutta sitten on näitä joitain just sadeasuja, persseksiä, yhdellä oli kenkäfetissi! Ja se ei ollut uskaltanut... Siis korkokengistä tykkäs! Ja ei oo uskaltanut pyytää tyttöystävältä, että pistäis korkkarit

jalkaan. Tosi tavallaan pieneltä tuntuvia asioita.

H2

Ja sitten, mitä mä tiedän, että mitä muilla käy, mulla nyt ei oo käynyt, mutta semmoiset kaikki erikoiset fetissit, voi olla vaikea löytää baarista esimerkiksi sillai, että hei, mennäänkö meille vai teille, btw mä tykkään paskoa päälle. Se ei välttämättä oo semmoinen, minkä sanot ekanä. Mutta kun jotkut seksityöntekijät, kun taas tekee sitä, niin sehän on vain tosi suoraa ja turvallista, kun sä tiedät, ettet loukkaa ketään siinä.

H4

Tällöin asiakkaat toteuttivat eri positioiden alueilla erilaisia tarpeita. Siinä missä siviilielämän puolella he eivät välttämättä kyenneet olemaan avoimia kaikkien tarpeidensa suhteen, kaupallisen seksin asiakkaan positiossa heillä oli mahdollisuus irtautua siviilielämän odotuksista. Tällöin seksityöntekijä asettui erilaiseen asemaan suhteessa siviilielämän suhteisiin (ks. luku 7.5).

Seksityöntekijätkin tekivät usein erontekoa siviilielämän ja seksityön alueilla toteutettuihin seksiaakteihin ja seksuaaliseen toimintaan. Tähän liittyen eräässä haastattelussa tehtiin oivallinen huomio siitä, miten seksityöntekijän seksuaali-identiteetti ja työminä eivät voi olla yhteneväiset, seksityön kautta muodostetut. Seksuaali-identiteetti on rakennettava ensin siviiliminän puolella, työminä ja siihen sisältyvä seksuaalisuus liitettävä vasta sen jälkeen siihen oheen. (H4.) Myös toisessa haastattelussa todettiin, miten oman identiteetin on oltava selvillä ennen kuin ryhtyy harjoittamaan seksityötä. (H3)

Kyllä semmoinen tietty terve itsetunto pitää olla. Enkä mä suosittelisi kauhean nuorelle, koska ei se mun mielestä ole tervettä, että jos oma seksuaali-identiteetti taas pohjaa vain seksin myymiselle. Mun mielestä pitää olla ensin se joku oma pohja seksuaali-identiteettiin, ja sitten sä voit rakentaa sen työminän siihen oheen. Mutta se ei saa olla mun mielestä se, minne se pohjaa.

H4

Aineistossa seksuaali-identiteetin rakentamisella ennen seksityön parissa aloittamista tuotiin esille oman hyvinvoinnin ja omien rajojen ylläpitoa erityisesti työminän ja siviiliminän välisen rajanvedon suhteen. Seksityötä ei muutenkaan ollut hyvä nähdä koko ihmistä määrittävänä piirteenä, vaan se oli huomioitava vain yhtenä elämän osa-alueena (Sanders ym. 2009: 33). Siispä myöskään seksuaalisuuttansa ei ollut hyvä perustaa pelkästään seksityön varaan. Aineistossa tästä kannettiin huolta erityisesti nuorten ihmisten suhteen, joiden kohdalla oltiin huolissaan omien rajojen ylläpidosta (B1 22.7.2013; B1 8.7.2012; B3 15.2.2016; H4). Sama piirre huomioitiin liettualaisia seksityöläisiä ja ihmiskaupan uhreiksi joutuneita naisia käsittelevässä tutkimuksessa. Vaikka Dalia Puidokien tutkimuksen konteksti ja lähestymistapa oli erilainen kuin itselläni, havainto liian nuorena, usein alakäisenä kaupallisen seksin pariin päätyminen aiheuttamista ongelmista oli samoilla linjoilla kuin omassa aineistossani tehty huomio. (Puidokiene 2013: 17, 75.) Kyseinen tutkimus kuitenkin sai myös

negatiivista huomiota eräässä blogissa¹², jossa tutkimuksen väitteisiin suhtauduttiin vastustavasti. Blogin kannanotolla kuitenkin ennemminkin tuotiin esille seksityöntekijöitä uhriuttavan puheen vastustaminen, eikä suinkaan kielletty seksityöhön liittyviä ongelmia. Sen sijaan seksityöhön sisältyvät rajanvedot ja omasta hyvinvoinnista huolehtiminen koettiin tärkeinä. (B5 14.11.2013.)

Seksiin ja läheisyyteen liittyvät rajanvedot vaikuttivat myös siihen, mitä palveluita asiakkaille tarjottiin:

En IKINÄ antaisi asiakkaan nuolla itseäni, sitä en antaisi mistään hinnasta. Vaikka antaisivat tonnin naaman eteen niin en silti antaisi nuolla. En muutenkaan halua, että asiakkaat koskettelavat liikaa pilluani käsillään koska olen hyvin tarkka hygieniastani ja se kondomilla peitetty penis on puhdas verrattuna asiakkaiden paskaisiin sormiin.

B3 18.4.2016

Meillä on äijän kanssa semmoinen domi ja subi -systeemi ollut seksielämässä. Mä oon kans tarjonnut subin palveluita muille, mutta se ei sitten toiminut. En mä pysty olemaan sille toiselle miehelle orjana siinä. Sen mä suljin sitten pois. Mutta sitten dominana mä voin kyllä toimia.

H2

Palveluiden rajaaminen auttoi ylläpitämään työn mielekkyyttä ja omaa hyvinvointia, mutta sen kautta myös pidettiin erillään työminää ja siviiliminää. Asiakkaille ei esimerkiksi koettu miellyttäväksi tarjota liian henkilökohtaisina pidettyjä palveluja, kuten subin palveluita tai suuseksiä, vaan ne sisällytettiin vain siviilielämän suhteisiin. Tarjottaviin palveluihin liittyvät rajanvedot olivat hyvin moninaisia. Aineistossa ilmenikin toisistaan hyvin erilaisia kokemuksia ja tunteita seksistä ja läheisyydestä asiakkaiden kanssa. Siinä missä yksi teki tarkan rajanvedon siviilielämän taholla ja työssä tapahtuville akteille, toisen kohdalla rajanveto oli häilyvämpää.

Ennen kuin aloin myymään itseäni, oletin, että kyllästyisin seksiin heti, kun siitä tulisi työtä. Surkeana ajattelin, että ei olisi enää mitään järkeä yrittää metsästää hyvää sänkyseuraa, kun päällä ähkivistä miehistä tulisi väsyttävää pakkopullaa. Vastoin oletuksieni, olen huomannut, että musta on tullut viimeisen kolmen kuukauden aikana kyltymätön kone. Vaikka suurinosa asiakkaistani ei ole kovinkaan vetävän näköisiä, nautin silti yleensä melkein jokaisesta tapaamisesta. [...] En välttämättä saa minkäänlaista seksuaalista tyydytystä tapaamisistani asiakkaiden kanssa, mutta jotenkin se jatkuva seksi pitää halut jatkuvasti tapissa. Välillä turhauttaa, etten oikein jaksa seikkailla etsimään työn ulkopuolista seksiseuraa.

B4 8.5.2016

Se on ollut outoa, että koska mä nautin mun poikaystävän kanssa seksistä ja sitten jos mä huomaan, että mä nautin liikaa seksistä asiakkaan kanssa, kun kyllähän seksi on kivaa, mutta musta tuntuu joskus melkein väärältä, että mä nautin siitä liikaa. Se on inhottavaa, jos mä teen myöhään sitä työtä ja sitten mä meen mun poikaystävän luo, joka haluaa pussailla ja halailla ja harrastaa seksiä, niin sitten tekisi mieli sanoa, että mä oon tehnyt tätä koko päivän, lopeta.

H1

Mä oon ehkä vähän jotenkin viattomampi asiakkaiden kanssa, kun sitten äijän kanssa me voidaan olla hirveän irstaita ja tämmöisiä. Mä tykkään antaa niin sanotusti paljon enemmän palvelua sille omalle miehelle kuin, mistä sitten niille asiakkaille. Mä näen, että mä en ole ollenkaan niin hyvä

¹² Blogissa viitattiin väitöstilaisuutta mainostavaan uutiseen, jossa ei ilmennyt, että tutkimuksessa oli tutkittu liettualaisia seksityöntekijöitä ja erityisesti ihmiskaupan uhreja, mikä ilmeni varsinaisesta väitöskirjasta (Lapin Yliopisto 2013; Puidokiene 2013).

asiakkaan kanssa naidessani kuin oman äijäni kanssa. [...] Siinä voi olla jotain semmoista jännää, että vaikka tää on avoin tää juttu, niin mä en haluu olla parempi naisena tai seksipartnerina jollekin muulle kuin sille omalle miehelle

H2

Myös siviilielämän suhteet vaikuttivat siihen, miten asiakassuhteiden intiimiyteen ja fyysisyyteen suhtauduttiin, sillä usein asiakassuhteiden rinnalla pohdittiin siviilielämän kokemuksia. Asiakassuhteita vertailtiin sekä siviilielämän kertaluontoisiin suhteisiin että omaan parisuhteeseen. Erityisesti nautinnon ja kiihottumisen tuntemuksia tai niiden puutetta asiakassuhteissa nostettiin esille näissä vertailuissa. Samoin esimerkiksi suutelu voitiin rajoittaa kuuluvaksi vain siviilielämän suhteisiin (B2 31.3.2016), kuten myös hellyttelynimet ja aktin kutsuminen rakasteluksi (B3 20.9.2015). Vastaavasti parisuhteessa olevalle siviilielämän nautinnon ylittävä nautinto asiakassuhteessa aiheutti syyllisyyden tunteita (B5 4.10.2014). Tällöin työposition alueelle tunkeutui kokemuksia, jotka haluttiin säilyttää siviilielämän positioilla. Toisaalta asiakassuhteen intiimiys saattoi jo muistuttaa siviilielämän suhteiden intiimiyttä siten, ettei asiakaskohtaamista koettu yksinomaan asiakaskohtaamisena, vaan se tuntui ennemminkin siviilielämän suhteisiin rinnastettavalta kohtamiselta (B1 25.4.2013).

Seksityöntekijän ja asiakkaan suhteessa tapahtui paikoitellen hämärtymistä. Hämärtymistä kuvattiin yhdessä blogissa tapahtuneen jopa siihen pisteeseen, ettei voinut enää vetää tarkkaa rajaa, onko kyse työelämän vai siviilielämän suhteesta. Kyseinen henkilö kirjoitti *friends with benefits*¹³ -suhteen muodostamisesta asiakkaan kanssa (B2 25.9.2014) sekä pohti yhteydenpitämistä asiakkaaseen ystävänä, ei työntekijänä (B2 21.12.2014). Tällöin myös työminän ja siviiliminän positioiden raja hämärtyi.

Se siis vähän muutenkin skitso se tyyppi, että se oli menossa, että se halusi pelastaa tän mun kaverin. Tietsä, pahoilta turskilta. Että se voi olla sen vitun prinssi rohkea.

H2

Runsaammin aineistossa kuitenkin kuvailtiin asiakkaan taholta tulevia tunteita tai toiveita syvemmästä suhteesta. Osaltaan tällaiset tunteet ja toiveet kumpusivat läheisyyden ja intiimiyden kokemuksista seksityöntekijän kanssa, puhumattakaan siitä, miten asiakaspalveluasenteen kanssa asiakkaalle luotiin eräänlaista unelmanomaista naiskuvaa (H3). Osittain näiden tunteiden ja toiveiden taustalla havaittiin myös tarvetta pelastaa seksityöntekijä huonolta elämältä (H1; H2). Seksityöntekijöiden kohdalla vastaavia ihastumisen tunteita tai toiveita syvemmästä ihmissuhteesta ei nostettu esille aineistossa lukuun ottamatta aikaisemmin mainittua tilannetta, jossa asiakkaan kanssa suunniteltiin seksisuhdetta siviilielämän puolelle.

¹³ Tutkielmani kontekstissa *friends with benefits* -suhde tarkoittaa rentoa ja satunnaista seksisuhdetta ystävän tai tuttavien kanssa. Siihen ei myöskään sisälly rahallista korvausta.

En ole vielä ketään sellaista tavannut jonka olisin kelpuuttanut kumppanikseni siviilissä. Siviilissä en harrasta seksiä ikinä muiden kanssa paitsi poika/tyttöystävien. [...] En laske asiakkaitani seksikumppanien määrääni. Lasken siihen vain ihmiset joista olen välittänyt tai rakastanut.

B3 20.9.2015

Sitten mä itse koen, että mä oon aika etäinen kuitenkin. Se on varmaan tää perhetausta, tekee, että mä en oikein heittäydy siihen silleen mukaan. Sitten se voi olla, että kun pari kertaa ollut joku asiakas, niin sitten kun on vähän semmoinen pidättyväinen tietyllä tavalla henkiselällä tasolla, niin se ehkä sitten saattaa näkyä siinä mun. Mä koitan nyt hirveästi skarppaa, että mä olisin tosi semmoinen iloisempi ja lämpimämpi niille. [...] Ei pillun myynnissä mitään, mutta se seuran tarjoaminen. [nau-
raa]

H2

Samoin kuin asiakaspalveluasenteen kohdalla myös läheisyyttä ja nautintoa käsitellessä asiakkaan etäännyttäminen nostettiin esiin. Tähän vaikutti erityisesti oman parisuhteen merkitys ja vaikutus. Vaikka läheisyyttä ja seksiä asiakassuhteissa verrattiin nimenomaan parisuhteisiin ja niihin liittyviin tunnesiteisiin, ei seksityössä tapahtuvaa aktia useinkaan täysin rinnastettu siviilielämän sa-
tunnaisuhteisiin. Ammatillisesta ja asiakaspalvelulähtöisestä suhtautumisesta huolimatta seksityötä sen sijaan käsiteltiin paikoitellen pettämisen rinnalla. Asiakkaan kannalta myös pohdittiin, olisiko seksityöntekijän kanssa seksin harrastaminen parempi vaihtoehto kuin kumppanin pettäminen.

Oli miellyttävää päästä kertomaan asiasta vihdoinkin jollekin. Muille en ole puhunut, tosin jos huorista on kyse, puolustan aina toimintaa, jos huora on vapaaehtoisesti mukana. Tämä ammatti on aina ollut ja tulee olemaan. Pettämistä en kannata, mutta huora on mielestäni aina parempi vaihtoehto kuin joku toinen hoito, johon voi kehittyä tunteita, ja joka odottaa, että nyt mies jättää vaimon, lapset, autot, omakotitalot, veneet ja veneen perämööttöritkin lähteäkseen minun kanssani elämän mittaiselle seikkailuille.

B1 3.8.2018

Pääasiassa seksuaalipalveluiden ostaminen seksityöntekijältä koettiin parempana vaihtoehtona kuin suhde, johon voisi liittyä tunteita. Monet aineiston seksityöntekijöistä tarjosivatkin tietoisesti palveluita myös varatuille miehille, mutta joukossa oli myös yksi, joka kuvasi valitsevansa asiakkaikseen mieluummin sellaisia henkilöitä, jotka kertoivat olevansa lapsettomia sinkkuja tai pysyvänsä epätietoisuudessa heidän perhesuhteistaan (B3 15.2.2016).¹⁴

En tiedä miksi en kokenut itseni myymistä pettämisenä. Jos suutelin jotain miestä vaikka baarissa niin kokisin sen pettämiseksi. Koin sen vain bisneksenä, en kokenut kiihottumista tai minkäänlaista intohimoa. Pelkkänä rahanvaihtona.

B3 15.2.2016

Noh, jos ei sitä nyt oikeasti vaivaisi, niin kyllä mä sitten voisin jatkaa, mutta suoraan sanottuna, mä en usko, että mä semmoista kumppania edes haluaisin, jota ei vaivaisi. Koska kyllä mua ainakin vaivaisi, jos mun poikakaveri panisi toista samaan aikaan, kun mua, oli se sitten maksusta tai ei. Kyllä se mua vaivaisi. Varmaan mä samalla arvopohjalla kuitenkin haen myös parisuhdetta, todennäköisesti, sitten kun haen, ei ole kyllä nyt kiire.

H4

¹⁴ Ks. luku 6.1.2 Salailu suhteessa asiakkaisiin ja muuhun ympäristöön.

Asiakkaan suhteiden lisäksi pettämistä hahmoteltiin suhteessa omaan parisuhteeseen, nykyiseen tai tulevaan. Aineistossa tehtiinkin rajanvetoa oman työskentelyn suhteen siinä, halusiko seksityötä tehdä parisuhteen aikana. Siinä missä osa aineiston seksityöntekijöistä kuvasi tekevänsä seksityötä parisuhteen (B3 15.2.2016; B5 11.2.2014; H1) tai avioliiton (H2) aikana, osa jopa kumppanin hyväksymänä ja kannustamana (H2), toisille seksityö ja parisuhde ei ollut mieluinen yhtälö (B1 25.4.2013; H4). Seksityöstä voitiin pyrkiä myös luopumaan tapailusuhteen alkaessa muuttua vakavamaksi, sillä tämä nähtiin ”kunnon suhteen” pohjana (B1 25.4.2013).

Erontekoa siviilielämän ja seksityön välille tehtiin erityisesti kuvaamalla, miten asiakaskohtaamisiin liittyi esittämistä ja suoriutumista (esim. H1). Kontula (2008: 100) kuvasikin seksityöhön liittyvän olennaisesti nautinnon esittämisen. Esittäminen ja esiintyminen ilmenivät asiakastilanteissa, joita Kontula kuvasi seksityöntekijän taholta ”seksuaalisen nautinnon performansseiksi” (Kontula 2008: 103). Seksi itsessään voidaan nähdä eräänlaisena esityksenä (Schechner 2006: 28, 31). Pro graduni kontekstissa en kuitenkaan lähesty esitystä tästä näkökulmasta, vaan olen kiinnostunut siitä, miten asiakaskohtaamisissa luodaan esitys nautinnosta ja läheisyydestä.

Seksiä ja läheisyyttä asiakaskohtaamisissa tuotiinkin aineistossani esille roolien tai näyttelyn kautta. Seksityön kohdalla kuvattiin, miten ”pystyy vetämään roolin päälle aina tarvittaessa” (B3 9.9.2015) tai miten seksityö nähtiin pelaamisena ja esiintymisenä, kun taas siviilielämässä ei koettu vaadetta esiintyä (H2). Voimakkaimmin näyttelyn ja roolien asema näkyi roolileikkejä tarjoavan seksityöntekijän kertomana, jolloin seksityössä tapahtuvaa roolittelua rinnastettiin jopa roolipelaamiseen (H2).

Marvin Carlson (2006: 17–18) kirjoitti, miten tietoisuus teoista asettaa niille esityksen luonteen ja tätä kautta kaikki inhimillinen toiminta onkin esitystä. Samalla esitys on aina esitystä jollekin yleisölle, aineistoni tapauksessa nautinnon ja läheisyyden esitystä asiakkaalle. Richard Schechner (2006: 30) näki esityksen toiminnan, vuorovaikutuksen ja suhteiden kautta, jolloin sen tuottaminen ja vastaanottaminen on aina tilannekohtaista. Nautinnon, läheisyyden ja seksin kokemukset näyttävätkin eri tavoilla riippuen siitä, minkä position alueella ne ilmenivät.

Aikoinaanhan mietin, vapautuuko huoratessa jotain salaisia tai syvimpiä oikeita haluja, jotka voi verhota huoran rooliin. Jos toinen ei tykkääkään, voi vedota itsekseen siihen, että olen huora. Jos olen liian rivo, päällekkävyä tai omaan liian pornomaisia liikkeitä jotka eivät miellytä, niin ei haittaa, en ole minä. Siviilielämässä sängyssä olen vain minä ja jos toinen sitä kommentoi, tuntuu se pahemmalta. [...] Mutta missä määrin huoran rooli voisi sitten olla jäänyt päälle? Mitä jos en olekaan oikeasti rivo, vaan se on vaan iskostunut niin syväälle päähäni, että tällainen kannattaa olla. Sitten toteutan sitä omassakin parisuhteessani enkä osaa muuta? Tätä vastaan kyllä on se, että jo ennen huoraamista minulla oli näitä piirteitä. En kuitenkaan ole erityisen rivo, tämä on vaan pieni esimerkki. Miten aloitteiden laita? Huoratessa totuin tekemään suuremmin, nopeammin ja rohkeammin aloitteita seksiin, että päästään asiaan. Onko se jäänyt päälle? Odotinko ennen huoraamista enemmän, että mies tekee aloitteen ja viettelee?

B1 2.12.2015

No, musta tuntuu, että nyt kun mä oon löytänyt mun poikaystävän, niin mä oon päässyt siinä jollekin vähän uudelle tasolle. Mä oon ollut seksuaalisesti aktiivinen ehkä liiankin aikaisin, niin sen takia seksi on aina ollut vähän semmoista suorittamista ja mä en koe siitä mitään mielihyvää. Tai ehkä just tänkin takia mä en pitänyt seksiä pitkään mitenkään erikoisena asiana, mutta sitten kun mä löysin sen... [...] Mutta löysin yhteyden mun nykyisen poikaystävän kanssa ja se tuntuu erilaiselta sen kanssa. Jopa sängyssä mä haluan miellyttää sitä. Asiakkaiden kanssa musta tuntuu enemmän, että se on enemmän sitä, mitä vaikka jossain pornossa on. Tai mä ainakin ajattelen, että mä esitän ja mä haluan vain suorittaa mahdollisimman hyvin sen.

H1

Mä sanoisin, että se on taitavaa näyttelijätyötä. Mä haluaisin joskus käydä ihan huvikseni testaa-massa, että kuinka hyvä mä oon... Mä oon varmaan aika hyvä valehteleen ja varmaan aika hyvä näyttelijä.

H3

Esiintymistä koskevissa kuvauksissa näyttäytyi samanlaisia piirteitä kuin eroottisen tanssin piirissä tehdystä jaottelussa lavakäytökseen ja takahuoneen käytökseen. Aivan kuin seksityössäkin, eroottisen tanssin kohdalla kuvattiin, miten asiakkaan edessä luotiin mielikuvia, kun taas aidot tunteet ja käytös tulivat esille muualla kuin asiakkaan nähden. (Bradley-Engen & Hobbs 2010: 77.) Vaikka aineistossani tuotiinkin muutamissa kohdissa esille, miten asiakkaille haluttiin luoda aito kuva, tällaisissakin tilanteissa puhuttiin itsestä asiakaspalvelijan roolin kautta, jolloin aidolla kuvalla ei välttämättä tarkoitettu siviiliminän aitouden paljastamista, vaan pikemminkin lämpimän ja inhimillisen kuvan luomista (B2 1.10.2014). Aito kuva siis tarkoitti eri asioita siviiliminän ja työminän kannalta. Pääasiassa aineistossa ilmaistiin esittämisen ja esiintymisen olevan asiakaskohtaamisissa keskeisessä osassa. Tällöin mahdollinen kritiikkikin kohdistuisi työminään esiintyjänä, ei suinkaan siviiliminään. ”Huoran roolin” kuitenkin pohdittiin voivan ylittää rajan työminän puolelta siviiliminän puolelle, kuten blogissa 1 kuvailtiin. Tällaisessa tilanteessa kuvattiin roolin jäävän päälle ja asiakaskohtaamisissa toteutettujen käytösmallien iskostuvan syvälle, jolloin esittämistä tapahtuisi myös siviilielämän suhteissa. Eri positioilla asetetut toiminnan odotukset ilmenivät tällöin ristiriitaisina, vaikka tilanteen voi nähdä myös naisen sopivaan seksuaaliseen käyttäytymiseen liitettyjen kulttuuristen merkitysten kyseenalaistamisena.

Jotenkin tässä työssä myös oppii lopulta kylmettämään sydämensä niin, että inhottavat asiakkaatkaan eivät tunnu yhtään missään, kukaan ei ole loppujen lopuksi liian vanha, ruma tai lihava, vaan pystyt kujerrellen ja pikkutyttömäisesti hymyillen ottamaan vastaan kenet tahansa, vaikka mieli huutaisi jossain pääkopan perällä YÄK.

B4 28.6.2016

Jos me makoillaan jossain kainalossa, mä voisin ajatella, että se on oikeasti mulle suorittamista silloinkin. Mä yritän tietysti ajatella, että tää olisi tosi ihanaa ja luonnollista, mutta se ei tunnu yhtään samalta kuin silloin, kun mä oon mun poikaystävän kanssa. Pitää melkein keskittyä, että nyt mä vähän hipsutan tästä. Tai oon vähän rennommin. Se, että on rennommin, se on melkein kivaa, mutta se ei tunnu samalta kuin mun poikaystävän kanssa. Mun poikaystävän kanssa mä tiedän, että mä voin olla siinä ikuisesti ja mä tykkään haistella sen hajua. Sitten asiakkaiden kanssa, mä en esim tykkää niiden hajusta tai mä en edes keskity siihen, että mä tykkäisin niiden hajusta.

H1

Toki seksin myyntiin liittyy se työminä, ja sä tarjoat sille asiakkaalle palveluita. Ja sitten taas mulla on aika laaja asiakaspalvelukokemus, niin mulle se tulee aika luonnostaan.

H4

Esiintymisen ja esittämisen kokemukset kietoutuivat myös nautinnon tuntemuksiin ja nautinnon esittämiseen. Vastoin kuin siviilielämän suhteissa, asiakaskohtaamisissa nautintoa ja läheisyyttä näyteltiin asiakkaalle tai sitä jopa kuvailtiin suoritettavan. Kuten aiemmin totesinkin, seksistä ja läheisyydestä ei pääsääntöisesti nautittu asiakkaan kanssa, ainakaan samassa mittakaavassa kuin oman kumppanin kanssa. Carlson (2006: 266–268; Irigaray 1985: 76) kirjoitti Luce Irigarayn teorioihin viitaten jäljittelystä ja naamioitumisesta esityksissä. Carlson kuvasi, miten jäljittelyä ja naamioitumista on hyödynnetty erityisesti feminiinisyyden tarkastelussa ja miten feminiinisen roolin harkitun omaksumisen kautta alistumisen voi kääntää vahvistumiseksi. Jopa voimakkaan feminiiniseksi naamioitumalla ja ”heteroseksuaalisen feminiinisyyden sukupuolisia merkkejä” hallitsemalla pystyi haastamaan odotuksia ja oletuksia.

Asiakaskohtaamisissa kuvailtiin näyteltävän ”huoran roolia” tai esitettävän pornografian mukaisia käytösmalleja, jolloin kohtaamisissa jäljiteltiin pornografista kuvastoa ja naisen roolia siinä. Osa aineistoni seksityöntekijöistä puolestaan kuvasi olevansa hillitympi tai viattomampi asiakaskontakteissa kuin oman kumppaninsa kanssa, vaikkakin asiakkaiden kanssa jäljiteltiin jopa tyttöystävän roolia hellyydenosoituksineen ja läheisyyden kokemuksineen (H2). Yhteistä näille kummallekin lähestymistavalle kuitenkin oli pyrkimys tuottaa asiakkaalle kokemus intiimistä kohtaamisesta naisen kanssa, joka vaikutti kiinnostuneelta asiakkaasta ja tämän nautinnosta. Keskeistä oli välttyä luomasta kuvaa ”kalskeasta eukosta” (H2) tai ”kylmästä lahnasta” (B1 11.7.2012). Olennaista näille lähestymistavoille oli myös tietynlaisten feminiinisten roolien jäljittely – oli kyse sitten viattomasta opiskelijatyöstä tai pornografisesta viettelijättärestä.

Esittämisen kokemukset linkittyivät tässä mielessä myös ajatukseen seksityöstä palveluammattina (H2; H4), jossa työ on fyysistä ja ruumiillista, mutta ei välttämättä niinkään henkilökohtaista samassa mielessä kuin hierontaankin voisi työntekijän kannalta suhtautua. Kummassakin työssä kosketaan asiakkaan kehoon, mutta kehoa tarkastellaan työminän kautta, ei samalla tavalla kuin siviilielämässä tarkasteltaisiin. Tällainen koskettamisen ja ruumiillisuuden jaottelu työn ja siviilielämän välillä auttoi selkeyttämään subjektipositivoiden paikkoja. Seksityötä rinnastettiin toisiin töihin, ei suinkaan työn ulkopuolisiin intiimisuhteisiin (H3). Tätä kautta korostui seksityön näkeminen työn kautta, ei seksin.

6.4 Minät ja tilan kokemukset

Työskentelytilat olivat seksityön kohdalla hyvin moninaisia ja myös niiden kautta toteutettiin työminän ja siviiliminän jaottelua. Aineistoni kolme keskeisintä työskentelytilaa olivat seksityöntekijän oma koti, asiakkaan koti sekä hotelli, mutta työtä saatettiin satunnaisesti tehdä myös asiakkaan ystävän luona tai autossa (H2). Seuralaispalveluita tarjoavilla työskentely tuki sijoittui myös julkisille paikoille, kuten ravintoloihin (H1; H3). Monissa haastatteluissa ja blogeissa kuvailtiin työskentelytiloista kerrottaessa myös sitä, millaisissa paikoissa ei haluttu työskennellä.

Huoraamiseni tulevaisuus näyttää vähän huteralta, sillä joudun todennäköisesti luopumaan vakkaritapaamispaikastani. Tällä hetkellä ei ole varaa muuttaa, joten vain hotelli- ja herrojenkotikeikat taitaa olla edessä. Jotenkin olen ollut niiden suhteen aina todella laiska; ei vaan millään jaksaisi lähteä! Matkustukseen menee kuitenkin aina aikaa ja vieraaseen paikkaan meneminen on aina vähän arveluttavaa. Hotellit on sinänsä ihan jees, varsinkin Omenahotellit, joissa ei ole henkilökuntaa (ei tarvitse sietää respan katseita). Onneksi on auto, hätätapauksessa voi tavata sielläkin..

B2 13.1.2015

Mä toimin *outcallina*, että mä en ota sinne meidän kämpille ketään. Kun näitä stalkkereita ja muita hörhöjä löytyy, niin vähentää sitten niitä riskejä, että sieltä ei tuu ketään riehuun. Niin just hotellissa ja joskus asiakkaiden kämpillä ja joskus asiakkaan kaverin kämpillä.

H2

Ihan turvallisuus ja vainoharhaisuus [syitä olla tekemättä seksityötä omassa kodissa]. [nauraa] Siis se, että en mä halua, että kukaan tietää, missä mä asun. Vaikka suuri osa on järkeviä ihmisiä, mutta sitten mä oon kuullut niistä, että joku saattaa ruveta tyyliin stalkkaamaan tai sitten kun on niitä semmoisia asiakkaita, jotka saattaa olla sillai, että panettaa nyt, voitko nähdä nyt, niin mä en halua, että kukaan on oottamassa mun kotialaovella, vaikka onkin alaovi lukossa. En mä halua sitä. Työ erillään ja koti erillään. Ei niillä ole tarvetta tietää, missä mä asun.

H4

Useimmiten asiakas rajattiin pois oman kodin piiristä joko oman yksityisyyden suojelemiseksi tai sen vuoksi, että koti jaettiin jonkun toisen ihmisen kanssa. Tämä toinen ihminen oli pääsääntöisesti joko kumppani, kämppekaveri tai lapset. Tällöin asuinkumppani eristettiin tilan suhteen seksityöstä, vaikka hän olisikin ollut tietoinen työskentelystä kaupallisen seksin alalla (H2). Toisaalta asiakkaan tuomisella kotiin voitiin ajatella vältettävän asiakkaan läheisten tahaton kohtaaminen, kuten luvussa 6.1.2 Salailu suhteessa asiakkaisiin ja muuhun ympäristöön kuvasinkin.

Otan asiakkaita kotiini. Aluksi päätin etten ota, mutta 95% tapaamisista onnistuu niin paremmin. Asiakkaiden kotiin voin myös mennä, mutta useimmat ovat varattuja ja vaimo kotona käyttämässä. Hotellissa hiippailu ei tunnu kivalta, tuntuu, että kaikki näkevät lävitseni millä asialla olen, kokeiltu sitäkin. Vähäsen mietityttää myös se, että alkaako naapurit miettimään, kun luonani käy kaikenlaista heppua...

B1 9.7.2012

Vaikka osa seksityöntekijöistä pyrki vältteleämään hotellin henkilökunnan katseita, nimenomaan hotellitapaamisiin saatettiin viitata turvallisina (B2 10.9.2015). Olivathan ne ympäristöjä, joissa oli useimmissa tapauksissa lähellä henkilökuntaa tai ainakin muita hotellin asiakkaita. Tämän lisäksi turvaa tuottavaksi piirteeksi voi ajatella sen, että asiakkaan varatessa huoneen, hänestä jää

merkintä tietoihin. Samalla tavalla voivat mahdollisesti vaikuttaa hotellin julkisissa tiloissa sijaitsevat valvontakamerat.

No, silloin musta tuntuu, että mä meen niiden henkilökohtaiseen tilaan ja silloin mä oon täysin niiden armoilla enemmän, kun mä oon niiden kotona. Hotelli on aina mun mielestä turvallisempi kuitenkin. Mutta jos ne valitsee niiden kodin, niin se on ihan ok. Mä mielelläni kysyn kans sen sähköpostissa sen osoitteen ennen kuin vain lähdetäis.

H1

No, sillai se on kivaa, että jos pitää vaikka jossain hotellissa, sä voit ottaa sinne omat kamat. Sitten se tulee se asiakas sinne ja sitten se lähtee veke. Sinne ei tarvii itse reissata ympäriämpäri ja tiedät kanssa, että se on semmoinen semi siisti sitten se paikka, missä on. Tietysti, jos menee asiakkaan luokse, niin et sä voi aina tietää, että millainen se on vaikka se kämpä. Mulla on käynyt hyvä säkä, mutta oon mä kuullut tosi paskaisistakin paikoista.

H4

Hotellit olivat lisäksi anonyymeja paikkoja eikä niihin sisältynyt samanlaista henkilökohtaisen minän paljastamista kuin omassa kodissa tehtävän seksityön tapauksessa voi sisältyä. Verrattuna asiakkaiden koteihin, hotellit tarjosivat selkeät raamit kohtaamiselle, jolloin seksityöntekijällä oli ennakkoavustus ympäristöstä ja esimerkiksi sen siisteydestä ennen kuin saapui paikalle. Mikäli kyseessä oli lapsensa kanssa asuva seksityöntekijä, rajasi se entisestään halua ja mahdollisuuksia tehdä seksityötä omassa kodissa.

Pro-tukipisteen verkkosivuilla listattiin ohjeita turvalliseen seksityöhön. Näissä ohjeissa kehoitettiin pohtimaan tarkasti oman yksityisyyden rajoja, etenkin tilaan liittyen. Sen lisäksi, että kotona työskennellessä suositeltiin pitämään henkilökohtaiset ja arvokkaat tavarat poissa asiakkaan näkyviltä, turvallisuus liittyi niin omassa kodissa kuin muissakin paikoissa uhkatilanteiden ennakoimiseen ja arvioimiseen, mutta vahvasti myös itselle miellyttävän työskentelytilan ja -kokemuksen luomiseen. (Pro-tukipiste 2020b.)

No, väkivalta tietysti on, ja sitten se, että kun sä teet yksin sitä työtä, niin sä et oo jossain työpaikalla, missä joku muu on heti siinä vieressä näkemässä, jos jotain sattuu. Varsinkin, jos et ilmoittele mihinkään. Sittenkin vaikka ilmoittelee, niin kyllähän aika paljon voi periaatteessa ehtiä sattua, vaikka kaverit huomaisikin kahden tunnin päästä, että okei, se ei ole vielä kukaan ilmoitellut itsestään.

H4

Myös Sihteeriopiston verkkosivut itsessään näyttäytyivät turvallisena tilana, paikkana, josta sai vinkkejä ja joka parhaimmillaan toimi anonyymina tukiverkkona (Kerkelä 2019b). Voikin pohtia, onko seksityöntekijöillä ollut mahdollisuutta muodostaa samanlaisia tarvittaessa anonyymeja tukiverkkoja Sihteeriopiston sulkemisen jälkeen, vaikka seksin myymiselle onkin nopeasti löytynyt uusia alustoja internetistä (Kerkelä 2019a). Sihteeriopiston kaltaiset seksityöntekijöiden verkostoitumisen mahdollistavat sivustot kuitenkin koettiin työn ammatillisuutta ja turvallisuutta vahvistavana tekijänä. Seksityön positioiden turvallisen tilan tuntuun vaikuttivat siis muutkin tilat kuin pelkästään konkreettiset tilat, joissa työtä tehtiin.

Mutta sen ekan keikan jälkeen mä otin sitten yhteyttä tuolla Sihteeriopisto-forumilla, siellä muut huorat kirjoittelee, niin mä sitten kirjoittelin muutamalle niistä. Ja sitten se, mä en tiedä, ootko sä tavannut sitä [nimi]? [...] No, se on semmoinen, joka on vähän semmoinen kanaemo siellä. Se on auttanut paljon, kun on tullut jotain ongelmia tai muuta, niin se yleensä neuvoo, että soita poliisille ja näin. Joka tapauksessa se oli sitten semmoinen, että mä sitä joskus tapasinkin. Siellä on semmoista tukiverkkoa siellä puolella. [...] No, kyllä se on kiva jakaa kokemuksia ja esimerkiksi, jos on epäselvää, vaikka että mistä ihmiset yleensä laskuttaa ja mistä ei, niin sitten on joku käsitys siitä. Koska asiakashan voi sanoa ihan mitä tahansa, että kyllä tää kuuluu tähän palveluun ja sitten on itse, että saatana, noinkohan vain onkin.

H4

Tilalla oli muutenkin merkitystä myös siviiliminän ja työminän välisen rajanvedon kohdalla. Luvussa 6.1.2 käsittelin asiakkaan kohtaamiseen liittyviä kokemuksia siviilielämässä sekä tapauksia, joissa asiakkaaksi olikin päätynyt tai meinannut päätyä siviilielämästä tuttu henkilö. Seksityöntekijän ja asiakkaan kohtaamiseen vaikutti siis paljon se, missä he kohtasivat. Kun asiakas kohdattiinkin siviiliminän alueella tai siviiliminästä tuttu henkilö tuli työminän alueelle, esiintyi merkityssysteemeissä ja subjektipositioissa ristiriitoja. Toiminnan odotukset eivät kohdanneet, ja ristiriidat aiheuttivat sen, ettei seksityötä tekevä aina osannutkaan asettua selkeästi siviiliminän tai työminän rooliin. Ulkopuolelta tuleva luokitus voi tällaisessa tilanteessa olla ristiriidassa sen kanssa, millaista positiota itse tilanteessa rakensi.

Mä oon miettinyt kans sitä, että jos mä asuisinkin yksin, niin mä en ottais ketään. Musta jotenkin se olis, jos vaikka tapaisi jonkun asiakkaan ja jos sen haju jää sinne jotenkin hengaillemaan. Se on kans, että se on sun työpaikka. Et sä halua hengailaa sun työpaikassa. Kyllä mulla on nytkin, että mulla on työpöytä erikseen ja mulla on ruokapöytä erikseen. Sen on ollut pelottavaa, että mä oon lukenut, että jos asiakasta ei saa ulos.

H1

Mut jos tulee törmättyä, niin sitten vaan naama peruslukemilla, että en mä edes moikkaa. [...] Et jos mä näen jonkun, niin sitten mä vaan oon sillein, et ihan kuin mä en huomaakaan, jos se on tietsä vaimon tai jonkun kanssa.

H2

Douglasin (2000: 86) ajatuksiin nojaten voi todeta asioilla olevan paikkansa järjestelmässä. Vastaavasti väärässä paikassa oleva asia tulkitaan likana. Tätä kautta katsoen myös asiakkaalla oli paikkansa seksityöntekijän järjestelmässä ja väärässä paikassa asiakaskin voitiin nähdä luokitteluja uhmaavana likana. Seksityöntekijöillä olikin erilaisia rajanvetoja sen suhteen, missä he suostuivat asiakkaan kohtaamaan ja mitä he halusivat näissä kohtaamisissa itsestään paljastaa. Kotinsa ulkopuolella työskentelevien kohdalla rajanveto kodin ja työskentelytilan välillä oli tiukka. Asiakkaiden ei koettu kuuluvan tilaan, jossa vietti vapaa-aikaansa, ja heidät saatettiin rajata oman siviilielämän ulkopuolelle muutenkin selkein teoin. Esimerkiksi liiallisia yhteydenottoja pidettiin sopimattomina eikä asiakkaan haluttu pitävän yhteyttä turhanpäiten (B2 22.4.2016; B5 22.10.2014; H1). Hyvä asiakassuhde ei siis aiheuttanut ristiriitoja järjestelmässä eikä uhannut järjestelmän sisäisiä rajoja. Huono asiakassuhde sen sijaan saatettiin pyrkiä poistamaan järjestelmästä kokonaan katkaisemalla asiakassuhde.

[...] se on itse asiassa mua häirinnyt ehkä enemmän, että siellä on niitä lasten kuvia tai muita tavaroita. Tai jos mä olisin asiakas, niin mä en pitäisi mun lasten kuvia tai perhekuvia siinä. Laittaisın pois.

H1

Monet sitten toivoo, että olis *incall*, että ne vois tulla ite jonnekin. Silloin niillä on vähemmän riskejä mihinkään.

H2

Myös jotkut asiakkaista suojasivat oman tilansa ja toivoivat asiakaskohtaamisten tapahtuvan joko hotellissa tai seksityöntekijän luona. Osa asiakkaista puolestaan ei tehnyt rajanvetoa tämän suhteen eikä seksityöntekijä havainnut asiakkaan kotona vieraillessa yksityisyyden suojaamista, mitä pidettiin jopa häiritseväenä. Näissä tilanteissa asiakkaan toivottiinkin salailevan yksityisyytensä samalla tavoin kuin seksityöntekijä teki. Liiallinen henkilökohtaisen elämän paljastaminen sen sijaan rikkoi tilanteessa olevia odotuksia.

7 YHTEISÖ JA SEKSITYÖNTEKIJÄ

Tässä luvussa käsittelen tarkemmin, millainen suhtautuminen yhteisöllä on seksityöhön ja seksityöntekijöihin aineistoni seksityöntekijöiden näkökulmasta. Siinä missä edellisessä luvussa 6 tarkastelin, miten seksityöntekijä käsittelee kokemusta itsestään ja seksityöstä valtarakenteiden ja eri positioiden kannalta, tässä luvussa syvennän kulttuuristen merkitysten analysointia ja otan syväluotaavampaan tarkasteluuni ulkopuolelta, yhteisöstä käsin tulevan suhtautumisen seksityöntekijään ja sen herättämän kokemusmaailman. Tarkastelen siis seksityötä sekä sille annettuja merkityksiä muun muassa naiseuteen ja seksuaalisuuteen liitettyjen symbolien avulla. Leimaaminen, seksityö tabuna ja naiseuden myyttinen kuvasto ovat keskeisiä teemoja tässä luvussa. Seksityöntekijöiden omien kokemusten lisäksi tarkastelen yhteisön suhtautumista julkisen keskustelun ja tutkimuskirjallisuuden pohjalta.

Vanhempani sanoo joskus olevansa ylpeitä minusta. Tämä sattuu koska, se on se hetki milloin koen syyllisyyttä seksin myymisestä. Haluaisin joka kerta kun nään heitä, kertoa siitä mitä olen tehnyt pärjätäkseni. Mutta pelkään liikaa tulevani hylätyksi. He eivät voisi ymmärtää, ei ikinä...

B3 15.2.2016

Samalla kun kirjasin ylös keikkoja kalenteriini, kuuntelin puolikorvalla äidin hermostunutta puhelua siitä, miksi kukaan lähtisi köyhänä opiskelijana tuhlaamaan viimeiset rahansa ulkomaille. Olin hiljaa. En oikein tiennyt mitä sanoa. "*Äiti, tienaan päivässä kolme kertaa enemmän sinä*", "*Äiti, olen prostituoitu*", "*Äiti voitit tonnin lotossa!*". Mikään ei oikein kuulostanut hyvältä, joten annoin hänen olettaa, että olen edesvastuuton tytär.

B4 6.5.2016

Sen lisäksi että seksityöntekijöihin kohdistui leimaamista, seksityöstigma ulottui osin myös asiakkaaseen. Seksityön osapuolten lisäksi leimaavuus saattoi ulottua jopa tilaan, jossa seksityötä harjoitettiin, kuten tiloja käsittelevässä luvussa totesin (ks. luku 6.4). Kyse ei kuitenkaan ollut siitä, että seksityöntekijä kokisi itsensä saastuneena tai itse välttämättä häpeäisi tekemäänsä seksityötä, vaan ongelma oli ennemminkin siinä, että näissä ajatuksissa heijasteltiin ympäröiviä merkitysmaailmoja ja yhteisön taholta koettua asenneilmapiiriä. Ympäristön ei nähty ymmärtävän tai hyväksyvän seksityötä, vaan seksityöstigma oli läsnä näissä ajatuksissa. Kulttuuristen itsestänselvyyksien kautta seksityö näyttäytyi poikkeavana ja toiseutettuna. Kauppinen totesikin *Helsingin Sanomien* haastattelussa 6.10.2015, miten seksityöhön kohdistuvasta leimasta ei ole päästy eroon eikä asenne seksityöntekijöihin ole vuosikymmenten aikana muuttunut (Moilanen 2015). Seuraavien lukujen analyysissa nojaan vastaaviin asenteisiin, kuvastoihin ja kulttuurisiin itsestänselvyyksiin ja pyrin niiden kautta tarkastelemaan seksityötä ja erityisesti sitä, miten seksityötä tekevät opiskelijat näyttäytyvät suhteessa ympäröivään maailmaan.

7.1 Ennakkoluulot

Folkloristi Leea Virtanen (1994: 81-82) totesi ihmisten arki ajattelulle olevan ominaista, miten tarkemmat ja syväluotaavammat kuvat jostain tietystä ilmiöstä jäävät usein yksittäisten ja helposti muistettavien tapausten varjoon. Arki ajattelu tuottaa tällöin helpommin vinoutuneita päätelmiä kuin laajoja otoksia. Seksityötä ja seksityöntekijöitä koskeva ymmärrys julkisessa keskustelussa nivoutui myös runsain mitoin erilaisten yksittäistapausten ja helposti muistettavien eli usein voimakkaita tunteita herättäneiden tapausten ympärille, jolloin seksityöstä tuotettiin kuvaa huono-osaisten, kaltoinkohdeltujen ja monilla muilla tavoin normaalista arjesta syrjäytyneiden naisten vastentahtoisesti tai olosuhteiden pakosta tekemänä työnä (Ahonen 2015; Auvinen 2016; Koljonen 2013; Lehto 2015b).

Arki ajattelussa tuotettavia kuvia seksityöstä ja seksityöntekijöistä käsiteltiin myös pro gradu aineistossa. Seksityöhön ja seksityöntekijöihin kohdistuvien ulkoa kohdistettujen ennako-oletusten lisäksi seksityöntekijät pohtivat myös omia ennakkoluulojansa seksityötä, seksityöntekijöitä ja asiakkaita kohtaan. He saattoivat huvittuneina kuvailla, millaisia oletuksia heillä oli ennen seksityöhön tutustumista tai seksityön aloittamista siitä, mitä työ saattaisi pitää sisällään tai millaisia mielikuvia heillä oli ollut seksityöntekijöistä. Poikkeuksetta he kertoivat näiden ennako-oletusten osoittautuneen vääriksi, useimmilla jo ennen seksityön aloittamista vielä alasta tietoa etsiessä ja yhden haastateltavan kohdalla jopa seksityön aloittamisen jälkeen.

Mä ajattelin, että se olis jotenkin vähän ällömpää tai epäinhimillisempää. Mä katoin, että okei, elokuvat voi aina antaa vähän sellaisen romantisoidun version. Mutta se, että jos ihmiset vaikka ottaa tunniksi tai yöksi, että se on oikeasti vaan, että hikisenä pannaan, ja sitten se on loppu ja se on siinä. Mutta sitten ne on tuntunut vaan tosi normaaleilta. Nyt mulla on semmoinen normaalimpi olo tätä työalaa kohtaan. [...] semmoiset rikolliset, nistit, humpsuiset naiset, tai sitten vastakohtaisesti ne on semmoisia ylilaittuneita ja sitten niillä on tosi kalliita vaatteita tai jotain tämmöistä. Sitten mä huomasin, että ainakin mun asiakaskunta oli sellaista, että ne halus, että mä näytän tavalliselta.

H1

Omien ennako-oletusten muuttumisen kuvailun lisäksi aineistoni seksityöntekijät toivat esiin, miten he olivat kokeneet yhteisön suhtautuvan heihin ja seksityöhön. Seksityöhön ja seksityöntekijöihin koettiin suhtauduttavan kielteisesti ja ennakkoluuloisesti. Yhteisön oletuksissa seksityön nähtiin olevan moraalisesti väärin ja tämän ajateltiin johtavan siihen, että julkisessa keskustelussa seksityön kriminalisointi on noussut toistuvasti esiin. Seksityötä ja seksityöntekijöitä koettiin usein lähestyvän erilaisten riskien ja ongelmakäyttäytymisen kannalta. Kontula (2008: 48–49) mainitsikin, miten seksityön riskeiksi on yleensä lueteltu väkivalta- ja seksuaalirikokset, seksitaudit ja päihderiippuvaisuuden, joista viimeisimmän hän koki keskeisimmäksi, sillä päihdeiden käyttöä rahoitetaan seksityöllä. Seksityön riskien nähtiin kuitenkin palautuvan aina sosiaaliseen stigmaan, joka tautien, rikosten ja päihdeiden ohitse nousi seksityön suurimmaksi ongelmaksi.

Riskien kannalta aineistoni seksityöntekijät kyseenalaistivat oletusta seksityöntekijästä tautisena. Sen sijaan he korostivat pitävänsä tarkasti huolta kondomin käytöstä asiakkaan kanssa. He mursivat käsitystä siitä, että seksityöntekijät eivät huolehdi turvallisuudestaan ja levittävät seksitauteja. Tätä vastoin he kuitenkin kyseenalaistivat asiakkaidensa terveyttä ja saattoivat epäillä heidän kantavan seksitauteja. Etenkin jos asiakas oli ehdottanut seksiä ilman kondomia, epäily seksitauteihin oli suurta, sillä tällöin seksityöntekijät arvelivat asiakkaan yrittävän harrastavaa seksiä muidenkin – sekä muiden seksityöntekijöiden että siviilielämän naisten – kanssa ilman asianmukaista suojaa. Asiakkaiden siviilielämän satunnaissuhteisiin seksityöntekijät suhtautuivat kaikista kriittisimmin kondomin käyttämättä jättämisen ja sukupuolitautilisyyden suhteen. (B3 18.4.2016; B5 9.2.2014; H2; H4; H5.)

Sitten se olisi ihan kauheaa, jos saisi jonkun sukupuolitaudin. Se on ehkä kaikkein pahin. Sitä mä en pelkää, jos joku yrittäisi vaikka tappaa mut. [nauraa] Mä en edes ajattele sitä, että semmoista voisi pelätä. Mutta se, että saa jonkun taudin, se olisi ihan kauheaa.

H1

[...] oli sovittu, että ehdottomasti kumin kanssa, ja asiakas oli kiskaissut kumin just ennen yhtymistä pois. Likka sitten nyt oottelee jonkun testien tuloksia, että onko tullut jotain hiviä tai muuta.

H4

Vaikka seksityöntekijöillä onkin työnsä puolesta runsaasti seksikumppaneita ja täten suurentunut riski saada seksitauteja, kaikki aineistoni seksityöntekijät suhtautuivat oman terveytensä ylläpitämiseen erityisen vakavasti sekä ottivat tämän suhteen ohjat omiin käsiinsä tehden asiakkaille selväksi ensimmäisistä yhteydenotoista lähtien sen, ettei suojaamaton seksi tule kysymykseenkään. Näillä kannanotoilla kyseenalaistettiin kulttuurisia itsestäänselvyyksiä seksityön tautisuuteen liittyen. Samanlaisia linjauksia vetivät Kontulan haastattelemat seksityöntekijät (Kontula 2008: 188–189). Seksitaudin saaminen koettiin myös realistisempänä tai uhkaavampana riskinä kuin esimerkiksi vakavan väkivallan uhka ja sitä vastaan varauduttiin huolella (H1; H2).

Kondomia voi ajatella myös eräänlaisena työvälineenä, joka erottaa asiakkaan kanssa tapahtuvan aktin kumppanin kanssa tapahtuvasta. Kun limakalvosketuksen välissä olikin kumi, ei yhdyntää koettu oikeana seksinä. (Kontula 2008: 114.) Sen lisäksi, että kondomi suojaasi seksitaudeilta, suojaasi se myös ajatukselta, että kyseessä olisi aidosti intiimi kohtaaminen. Omassa aineistossani vastaavia kokemuksia kondomin käytöstä ei noussut esiin. Sen sijaan asiakkaan kanssa tapahtuva akti erotettiin kumppanin kanssa tapahtuvasta emotionaalisista syistä sekä sen vuoksi, että tilanteeseen sisältyi rahan vaihtoa (B3 15.2.2016).

Silti olen miettinyt, etten enää varmaan uskaltaisi. Pelottaisi, että joku alkaisi vainoamaan minua, tulisi kotiovelle sopimattomina aikoina, rikkoisi sääntöjä tai muuta vastaavaa. Miten ihmeessä olen ollut niin itsevarma ja rento? Onko iän myötä karissut nuoruuden ajattelemattomuus? Tosin kaikki vaikuttaa etäältä katseltuna pelottavammalta. Jos aloittaisin uudelleen, ensiksi olisin jäykkänä pelosta, mutta pian varmasti muistaisin, miten homma toimii eikä enää epäilyttäisi.

B1 3.8.2018

Päätin jo ensimmäisen muutaman minuutin perusteella että en tule tyyppiä tapaamaan. Hän kyseli liian yksityiskohtaisesti mitä kaikkea teen asiakkaiden kanssa ja tällä perusteella ajattelen tyyppin olevan ns. huohottaja / runkkumatskun hakija. Tyyppi oli myös inasen töykeä ja asenne maksullista kohtaan oli selkeästi muodostunut ns. thaihierontapaikoista ja elokuvista.

B2 22.4.2016

Väkivallan pelkoa seksityössä ei merkittävästi tuotu esille aineistossa. Sen sijaan mahdolliseksi riskiksi tiedostettiin pikemminkin asiakkaat, jotka eivät noudattaneet yksityisyydenrajoja tai voisivat muutoin alkaa häiriköidä (H2; H4). Asiakkaita kohtaan ilmaistiin ja toistettiin monenlaisia ennako-oletuksia seksityöntekijöiden haastatteluissa ja erityisesti blogeissa. Häirikköasiakkaiden lisäksi nostettiin esille tauteja levittäviä ja ehkäisyä karsastavia asiakkaita. Epämiellyttäviä asiakkaita saatettiin kuvaila likaisuuteen tai tautisuuteen viittaavilla sanoilla, jolloin seksityötä koskevia kulttuurisia merkityksiä kohdistettiin seksityöntekijöiden sijasta asiakkaaseen. (B2 24.3.2016; B3 18.4.2016; B5 1.4.2014; H2; H3).

Yksi asia mistä yllätyin oli se miten miehet käyttäytyvät maksullista naista kohtaan. Tai ainakin minua kohtaan. He kohtelevat minua paremmin kuin suurinosa entisistä poikaystäväistäni. He silittelevät ja koskettelevat enemmän kuin nussivat raa'asti. Kehuvat kauniiksi kokoajan ja kiihottuvat pelkäästä katseesta. Odotin pelkkää panemista, mutta tämä ala on paljon enemmän. Jotkut tosissaan ostaa seuraa, ei seksiä.

B3 13.9.2015

Ehkä se voi johtua siitäkin, mitä sä sanoit, että jos nähdään uhkana se huora, niin sitten on tarvetta tavallaan, että nää ei oo mitään edes ihmisiä nää, jotka ostaa sitä seksiä. Se on mun mielestä jotenkin hirveän surullista ja ihmisarvoa alentavaa. No, samalla lailla kuin se, että jos ihmisestä tekee paskan se, että se myy seksiä tai ihmisestä tekee paskan se, että se ostaa seksiä, niin aika kovilla arvoilla, että voit olla minkäläinen vain muuten, mutta ei auta.

H4

Asiakkaita kohtaan olevia ennakkoluuloja kuitenkin myös kyseenalaistettiin laajalti. Tämä näkyi erityisesti kuvauksissa, joissa kerrottiin omien ennakkoluulojen murtuneen seksityön myötä. Näihin ennakkoluuloihin sisältyi usein oletus naisia ja erityisesti seksityöntekijöitä halventavasta miehestä. Tällaiset oletukset nostettiin esiin aineistossa korostaen, miten hyvää kohtelua asiakkaiden taholta todellisuudessa oli koettu (B4 29.4.2016; H1; H3; H4; H5). Vastaavissa tilanteissa havaittiin, miten seksityöhön liittyvä stigma tarttui myös asiakkaaseen, jolloin seksityöntekijän lisäksi leimattiin myös seksipalveluita ostava henkilö. Aivan kuin seksityöntekijän kohdallakin tämän leiman kuvailtiin läpäisevän asiakkaan koko persoonan, jolloin seksuaalipalveluita ostava henkilö määritettiin vain yhden position kautta.

Asiakkaisiin kohdistuvien ennakkoluulojen lisäksi aineistossa tuotiin esille omaa suhtautumista kaupallisen seksin muihin muotoihin sekä alalla toimijoihin. Aiemmin kuvasin, miten seksityöntekijät kuvasivat kaupallista alaa ja sillä toimivia henkilöitä kohtaan olleiden ennako-oletuksensa muuttuneen sen jälkeen, kun itse alkoivat työskennellä seksityön parissa. Ennako-oletukset

eivät kuitenkaan aina karisseet kokonaan pois työn aloittamisen jälkeen, vaan seksityöhön ja seksityöntekijöihin liittyvää kuvastoa ja ennako-oletuksia pysyi silti matkassa. Etenkin blogiaineistossa kuvattiin esimerkiksi, millaisia mielikuvia kirjoittajilla oli siitä, millaiselta stereotyyppiset seksityöntekijät näyttivät.

Näin myös toisen asiakkaani (eräs vakkari) ja ilmeisesti huoran kanssa matkalla ilmeisesti hotelliin. Ainakaan se ei hänen vaimonsa ollut, sillä hänet tiedän ja nainen/neito näytti kyllä niin huoralta, mitä voisin kuvitella: Erittäin tiukat farkut, merkkilaukku ranteessa, hiustenpidennykset, tekorusketus ja korkokengät.

B1 7.6.2013

Kandidaatintutkielmassani kuvasin, miten blogikirjoituksissa sekä lähennettiin että etäännyttiin muita seksityöntekijöitä – erityisesti ammattimaisesti alalla toimivia. Näillä keinoilla pyrittiin joko murtamaan ammattimaisesti alalla toimivia koskevia mielikuvia paatuneisuudesta ja kylmyydestä tai vastavuoroisesti erottamaan itsensä näistä mielikuvista ja niin ikään erottamaan itsensä myös stigmasta. (Ahtiainen 2014: 19–20.) Jälkimmäistä tapaa ei ilmennyt pro gradu -tutkimukseni haastatteluaineistossa, mutta blogiaineistossa yllä mainitun esimerkin kaltaisia kuvauksia ilmeni muutamia. Haastatteluaineistossa sen sijaan muista seksityöntekijöistä puhuttiin pääasiassa neutraalisti. Kuvaillessa muita seksityöntekijöitä merkittävimmät stereotyyppit liittyivät sekä haastatteluiden että blogien kohdalla nimenomaan aikaan ennen seksityön aloittamista olleisiin mielikuviiin, joita seksityöntekijät olivat poimineet julkisesta keskustelusta tai populaarikulttuurista (esim. H1).

Viime aikoina minua on mietityttänyt Sugar Daddy -toiminnan lisääntyminen. Se nähdään paljon hyväksyttävämpänä kuin tavallinen huoraaminen, vaikka minun silmissäni ne ovat sitä samaa itseään. [...] Jotenkin olen saanut kuvan siitä, että siinä mennään enemmän omalla persoonalla ja ei ole sellaista "huoraminää". [...] Huoratessani tarvitsin myös oikeastaan rahaa. En ole tyttö, joka haaveilee (vieläkään) uudesta hienosta käsilaukusta (kangaskassi on ihan kelpo laukku!), en tarvitse koruja ja opiskellessani en olisi kaivannut ulkomaanmatkoja, jotka ihan varmasti saa muut ihmettelemään, miten tuolla on rahaa. Sugar Daddy olisi toki voinut hankkia minulle uuden suihkuverhon, satasten lahjakortin K-Markettiin ja lenkkarit. Ehkä minäkin olisin löytänyt sitten omannäköiseni Sugar Dad-dyn. Valitsisin silti puhtaan huoraamisen edelleen näiden väliltä. Pelkkää rahaa, jonka voi käyttää tarpeen tullen ja ei liian intiimiksi käyvää suhdetta yhden ainoan ihmisen kanssa

B1 3.8.2018

Vielä pari vuotta sitten mietin maksullisten naisten olevan kuvottavia huoria, jotka myyvät halvalla persettä tien sivussa. Vuosi sitten tein enemmän taustatutkimusta ja aloin miettimään eri tavalla tästä. Itse olen kai enemmän luksushuora, minun seura ei saa pienellä rahasummalla. Hintani ovat kuitenkin palveluiden arvoiset. Jotkut vanhat tantat pyytää enemmän kuin minä, voin kuvitella heidän asiakasmääränsä olevan hyvin pieni.

B3 13.9.2015

Tiedätkö ne sydäntäriipivät tarinat ilotyttörassukoista, jotka pakon edessä joutuvat tekemään tätä kaikkein syntisintä ammattia? Tiedätkö ne tarinat, joissa se viaton naapurintyttö-itkupilli räähky suihkussa kolmatta tuntia putkeen, hankaten ihonsa jokaista senttiä pesuaineella, jotta tuntisi itsensä taas puhtaaksi? Spoiler alert! Ne ovat *paskaa*.

B4 29.3.2016

Vaikka kaikkia kaupallisen seksin muotoja voi jollain tapaa pitää stigman alaisina, nimen-

omaan seksityöhön yleisesti määritellyt muodot¹⁵, kuten klassisen seksin myyminen, on maailmanlaajuisesti nähty HIV-epidemian, naisiin kohdistuvan väkivallan ja ihmiskaupan aiheuttaman negatiivisen huomion myötä sorretuimpina kaupallisen seksin muotoina (Koken 2010: 35–36). Ihmiskaupan aiheuttamaan negatiiviseen huomioon tartuttiin aineistossakin. Ihmiskaupan ja parituksen suhteen haluttiin korostaa vapaaehtoisen seksityön eroa pakotetusta seksityöstä (ks. luvut 2.2 & 3.1.3). Tapaa niputtaa pakotettu ja vapaaehtoinen seksityö yhteen kritisoitiin mustavalkoisen kuvan luomisesta ja koko kaupallisen seksin alan mustamaalaamisesta. Tämän sijasta haluttiin korostaa, miten alalla toimii myös runsain mitoin vapaaehtoisia ja halukkaita työntekijöitä, joiden toimintaa pyrittiin vaikeuttamaan katsomalla koko alaa ja ilmiötä vain tiukasti ihmiskaupan ja parituksen näkökulmasta. (B1 8.4.2014; H4.)

Kaupallisen seksin eri muotojen suhteen aineistossa otettiin kantaa myös sokerideittailuilmioon¹⁶, joka herätti viime vuosikymmenen aikana julkista keskustelua etenkin sen pariin päätyvien alaikäisten vuoksi (Pehkonen & Mattinen 2018). Yhdessä blogissa pohdittiin, miksi sokerideittailua ei nähdä seksityönä, vaikka vaihtosuhde rahan ja seuran sekä seksuaalisten palveluiden välillä oli sekä seksityössä että sokerideittailussa samantyylinen.

Tällaisten kuvausten kautta voi hahmotella seksityöntekijöiden keskinäisiä hierarkioita. Hierarkioita hahmoteltiin suhteessa eri palvelumuotoihin ja siihen, myikö seksiä pakotetusti vai vapaaehtoisesti. Blogissa tuotiin esille myös ikää, hinnastoa ja asemaa ”luksushuorana” rinnastaessa itseä toisiin kaupallisen alan toimijoihin. Sen sijaan haastatteluissa kaupallisen seksin sisäisiä hierarkioita eriteltiin lähinnä erottelemalla vapaaehtoista ja pakotettua seksityötä sekä pohtimalla amatöörien ja ammattilaisten eroja. Kontula (2008: 81–82) kuvasi kaupallisen seksin hierarkioiden perustuvan vahvasti palveluista maksettavaan korvaukseen, jolloin kaduilla asiakkaita etsivät seksityöntekijät, Suomessa toimivat ulkomaalaiset sekä seksityötä tekevät miehet sijoittuvat hierarkian pohjille. Hierarkian pohjalle jääminen voi tällöin aiheuttaa myös vertaistukiverkkojen ulkopuolelle jäämistä (ks. Tiessalo 2018).

Ennakkoluuloilla ja erityisesti kielteisillä mielikuvilla oli siis merkitystä seksityölle ja seksityöntekijälle monellakin tasolla. Sen lisäksi, että ne kietoutuivat stigmaan ja pitivät yllä vahingollisia stereotypioita, aiheuttivat ne myös eriarvoisuutta kaupallisen seksin toimijoiden keskuudessa.

¹⁵ Kaupallisen seksin eri muodoista ks. luku 3.1 Seksityön määrittely.

¹⁶ Sokerideittailu eli *sugardating* on tapailun muoto, jossa *Sugar Daddy* tai *Sugar Mama* rahoittaa nuoremman *Sugar Babyn* tai *Toy Boyn* elämää vastineeksi tapailusta (SugarDaters 2015). Usein tähän sisältyy myös seksuaalisia palveluita (Kervinen & Ollus 2019: 54–55; Pehkonen & Mattinen 2018).

7.2 Äiti seksityöntekijänä

Pelkästään seksityöläisyys riitti luomaan kielteisiä mielikuvia seksityön alalla toimivasta henkilöstä. Vielä voimakkaampia nämä kielteiset mielikuvat ja erilaiset ennakkoluulot olivat silloin, kun seksityöntekijä oli myös äiti. Äitiyden ja seksityöläisyyden yhdistämiseen liittyi pelkoja siitä, miten oma työ voisi vaikuttaa lapseen. Nämä pelot eivät kuitenkaan liittyneet siihen, että äiti seksityöntekijänä olisi vahingollista lapselle, vaan siihen, miten yhteisön taholta tulevat ennakkoluulot ja suhtautuminen voisivat olla haitallisia. Pohdittiin jopa lastensuojeluilmoituksen mahdollisuutta, mikäli seksityö tulisi julki (H2). Toisaalta aineistossa osattiin myös suhtautua huumorilla oletuksiin siitä, että seksityö tekisi äidistä yhtään sen huonomman kuin seksityötä tekemättömän äidin.

Äitiyden kuvattiin vaikuttavan seksityöhön ensinnäkin työn konkreettisten järjestelyjen kautta:

Kyllä mä pidän sen tarkemmin, että mä en ota just esimerkiksi kotiin ketään ja tämmöistä, että pitää sen tietyn... Jos olis vaan oma kämppä, varsinkin, jos mä olisin, tietsä, sinkku ja asuis jossain kerrostalossa. Sit se olis ehkä... Kun ei ole muita, mä vaarantaisin vain itseni siinä. Silloin se olis eri.

H2

Se mun tila, niin mä katson, että eteisessä ei ole lapsen kenkiä eikä takkeja eikä mitään näkösellä. Sitten se, mistä mennään makuuhuoneeseen, niin siinä ei ole mitään kuvia. Kyllä mä koitan peittää sen, että ei muka ole lasta.

H3

Oma koti suojattiin joko työskentelemällä vain oman kodin ulkopuolella tai piilottamalla kaikki lapsen viittaavat jäljet työminän alueelta eli niistä tiloista, joihin asiakkaalla oli pääsy. Lapsen yksityisyyttä siis suojeltiin samalla kuin omaa (H3). Kotona lapsen kanssa ollessa ei myöskään vastattu asiakkaiden puheluihin, jolloin raja seksityöposition ja äidin position välillä piirtyi tarkkarajaiseksi (H2). Samalla seksityön mahdollistamien joustavien työaikojen ja hyvien tienestien koettiin tarjoavan paremmat puitteet kasvattaa lasta opiskelijana. Tällöin lapselle voitiin tarjota terveellisempää ruokaa, harrastusmahdollisuuksia, laadukkaat hoitojärjestelyt ja vakuutukset. Tärkeänä koettiin myös se, että seksityöstä saadut tienestit mahdollistivat sen, että aikaa pystyi käyttämään enemmän lapsen kanssa kuin töitä tehdessä. (H3.)

[...] mä luulen, että se on ehkä sitten semmoinen, että ymmärretään, että voi yh-parka, jolla ei ole tukiverkostoa. Ehkä se vielä silleen jotenkin sallittais, että aateltais, että se on tilanteen pakko. Ihmiset haluaa perustella sen tälleen, että pakko, eihän se sitä halua tehdä.

H3

Ranz (2009: 218–219) kuvasi, miten lapsensa parasta ajattelevan äidin kuvastossa vahvuuden ja uhriuden teemat sekoittuivat yhteen. Uhrautuva äiti oli valmis tekemään kaikkensa lapsensa eteen, jopa tekemään seksityötä. Seksityötä ei tällöin lähestytty naisen seksuaalisuuden tai huonon naiseuden kautta, vaan se hahmottui enemmän työnä, ja samalla uhrautuva äiti nähtiin vahvana naisena.

Äidin rooli oli kuitenkin hyvin kapea ja tiukka, ja hyvän äidin roolia oli vaikea ylläpitää (Ranz 2009: 210). Äitiyden kuvastoon sisältyivät työn, vahvuuden ja hoivan teemat, joista jälkimmäistä on pidetty kulttuurisesti naisen maailmana ja äitiyden oikeanlaisena toteuttamistapana. Näiden teemojen kautta naisen perimmäiseksi tehtäväksi on määritetty juurikin synnyttäminen ja lasten hoivaaminen. Vastaavista näkökulmista on myös löydettävissä naisen ja erityisesti äidin vahvuutta korostavia myyttisiä näkökulmia. (Ranz 2009: 210–211.)

Vaikka seksityötä voikin Ranzin mukaan lähestyä vahvan uhrautuvan äidin näkökulmasta ja aineistossani kuvattiinkin seksityötä tehtävän osin myös, jotta lapselle voisi turvata mahdollisimman hyvän lapsuuden terveellisemmästä ruoasta ja kalliimmista vakuutuksista lähtien (H3), keskeisemmäksi piirteeksi aineistossani muodostui äitiyteen liittyvän sopimattoman seksuaalisen aktiivisuuden pohdinta. Lapsen hyvän nimissä toimimisesta huolimatta tunnistettiin ympäröivän yhteiskunnan asenneilmapiiri ja todettiin, miten seksityötä tekevä äiti oli vaikea nähdä hyvänä äitinä (H3).

Varmaan aika voimakkaita silleen, että yleensäkin, jos äiti on vaikka semmoinen, että se käy muuten vain vaikka kylillä, et olis sinkku ja käy useamman miehen kanssa, niin sitä katottais ehkä vähän silleen, että onpas halpa meininki. Puhumattakaan siitä, että myy ihan pillua. Ehkä se on vähän, kun sitä työtä pidetään semmoisena ala-arvoisena ja muutenkin taudit ja kaikki tämmöiset mielikuvat siihen liittyy. Niin sitä sitten aateltais, että on vähintäänkin huono äiti.

H2

Äitiys syvensikin seksityöhön liittyviä ennakkoluuloja ja sen myötä seksityöstigma ikään kuin kaksinkertaistui. Kontula (2008: 78–80) kuvasi, miten kahden stigman kantaminen sai aikaan moninkertaisen marginaalin. Seksityön lisäksi seksityöntekijä saattoi saada stigman esimerkiksi etnisyytensä tai sukupuolivähemmistöön kuulumisen vuoksi. Vaikka äitiyttä itsenään ei voi pitää stigmalla, aineistoni kohdalla totesin äitiyden lisänneen stigman painoarvoa ja syvyyttä.

Mä nyt oon tietysti muutenkin vähän semmoinen erilainen äiti, että kun ihmiset on just... Yleensä äidit aatellaan semmoisina pullantuoksuina, pehmeinä ja asiallisina ja sitten mä oon just silleen keskari nenässä. Sitten siihen päälle muutenkin, kun ihmiset on välillä vähän, että ootko sä vähän tommonen epä-äitimäinen. Niin siihen perään, että hei mä myyn muuten pilluakin.

H2

Kaksinkertaistuneen stigman vaikutukset näkyivät äitiyden ja seksuaalisuuden kohdatessa. Tämän kautta paljastui, miten naiseuteen ja erityisesti äitiyteen liitettiin odotuksia moraalista vastuusta (Koivunen 1995: 42; Vuola 1994: 210–212). Nainen on yleisesti nähty seksuaalisuutensa kautta, ja vastaavasti naisen synnillisuus on liitetty hänen seksuaalisuuteensa (Vuola 1994: 218). Seksuaalisuuden kautta on hahmotettu myös hyvän ja huonon äidin arkkityypit¹⁷ (Koivunen 1995: 38–

¹⁷ Arkkityypeillä viitataan C.G. Jungin mukaisesti ”ihmisten ja yhteisöjen yhteisiin alkukuviin tai myyttisiin perusmalleihin”, joiden kautta kollektiivinen tajunta saa muodon (Koivunen 1995: 38–39; Korte 1988: 247–248). Itse kuitenkin lähestyn arkkityyppejä tarkastellakseni niiden avulla naiskuvien symboliikkaa, en suoranaisesti jungilaisessa mielessä (ks. Doty 2000: 202; Koivunen 1995; Korte 1988).

39). Hyvän äidin arkkityyppi on muodostunut Neitsyt Marian kaltaisen epäseksuaalisen tai seksuaalisuuteensa hallitsevan naisihanteen mukaisesti, kun taas huono äiti puolestaan on seksuaalinen. (Koi-vunen 1995: 40–42.) Odotukset äitiyttä kohtaan ovat siis olleet hyvin rajatut, jopa seksityötä teke-mättömien naisten kohdalla. Seksityö puolestaan lisäsi äitiyttä koskeviin odotuksiin uuden ulottuvuu-den, jossa seksityöhön liittyvät kielteiset mielikuvat ja ennakkoluulot syvensivät entisestään huonon naisen leimaa. ”Siitä tulee heti voimakkaampi semmoinen, että vittu, mikä halpa lunttu” todettiin eräässä haastattelussa kuvaillessa, millaisia mielikuvia äitiyden ja seksityön yhdistelmä aiheutti ver-rattuna pelkkään seksityötä tekevään opiskelijaan (H2).

Aineistossani oli lisäksi yksi henkilö, joka oli seksityön lopettamisen taitteessa tullut raskaaksi ja pohdiskeli blogissaan tähän liittyviä tuntemuksia. Blogissa kuvailtiin, miten äitiyden myötä sek-sityö viimeistään jäi täysin historiaan, mutta samalla koettiin ristiriitaisia tunteita pohdinnoista, voi-siko alkuraskauden aikana tehdä satunnaisen keikan seksityön parissa.

Tiedän, ettei se takaliston myyminen usein ole mitään ruusuilla tanssimista, mutta on siinä puolen-sakin. Ehkä muut eivät tätä tajua, mutta ne tytöt, jotka ovat alalla olleet saattavat ymmärtää. Se on kuitenkin ollut osa minua jo monta vuotta. Hurjaa, miten nyt on vaan siirryttävä eteenpäin ja val-mistauduttava lapsen tuloon ja äitiyteen. Todella hurjaa.

B5 19.3.2015

Vaan jos ihan yhden keikan vaa heittäisin? Eihän mun raskaus edes vielä näy. Eihän se pieni siellä tiedä mistään mitään. Miten olen näin tyhmä? Missä mun moraali on? Miten kehtaan edes harkita mitään tuollaista? Onko se oikeasti niin, että kun on kerran huora, on aina huora?

B5 17.3.2015

Äitiyden kohdalla ruumiillisuus tuli esille puheena äidin kehosta. Eräs haastateltava pohti, miten siitä huolimatta, että hän pyrki salaamaan työminän alueella äitiytensä ja koitti olla olematta äiti asiakastilanteissa, oli äitiys koko ajan näkyvillä raskausarpien kautta (H3). Vastaavasti synnytyk-sen jälkeen myös maidon heruminen rinnoista voi raskausarpien lisäksi paljastaa äitiyden. Blo-giaineistossa pohdittiin myös raskausvatsan näkymistä ja miten se viimeistään asettaisi rajan mahdol-lisuudelle tehdä seksityötä. Kun raskaus ei vielä näkynyt, oli edes ajatuksen tasolla mahdollista tehdä satunnaisesti keikkaa seksityön parissa. (B5 17.3.2015.)

Kuitenkin ajatus raskaana olevasta naisesta, joka teki vielä seksityötä, aiheutti voimakkaan vastareaktion jopa ajatuksen kirjoittajassa. Ajatus koettiin moraalittomana ja sopimattomana. Perin-teisessä äidin roolissa naisen seksuaalisuus onkin ollut passiivista (Nenola 1986: 11–12; Ranz 2009: 212). Siihen ei siis täten sovi ajatus raskaana olevasta naisesta, joka silti harrastaa seksiä muun kuin oman miehensä iloksi. Vielä vähemmän perinteisen äidin rooliin sopi ajatus naisesta, joka raskaana ollessaan harrasti seksiä maksusta muiden kuin oman miehensä kanssa. Naisen suurin tehtävä, ras-kaaksi tuleminen, oli kuitenkin tuossa tilanteessa jo täytetty. Argentiinalaisia seksityöntekijöitä tut-kinut Suvi Lensu (2015: 20) totesi, miten naisen seksuaalisuus onkin ollut sidottu synnyttämisen

kautta yksityiseen tilaan siinä, missä miehen seksuaalisuus liitetään viriiliyteen ja julkiseen tilaan. Tällöin nainen, joka edes harkitsi tekevänsä seksityötä raskautensa aikana, rikkoi naisen seksuaalisuuden tilallisia raameja.

Naiseuteen ja naisen seksuaalisuuteen onkin liitetty vahvasti kahtiajakoisuus, joka on asettanut naisen olemaan joko äiti tai huora (Nenola 1986: 11–12; Vuola 1994: 209–210). Lensu (2015: 25, 40) totesi myös, miten seksityöntekijöitä tarkasteltiin usein yhden roolin mukaisesti; seksityötä tekevä äiti oli tällöin ristiriitaisessa asemassa, sillä huora ja madonna -jaottelu¹⁸ asetti naisen asemaan, jossa hän voi olla vain joko äiti tai seksityöntekijä. Naisen seksuaalisuuden monimuotoisuudelle ei siis jäänyt tilaa. Seksityötä tekevä äiti jäi tällöin erityisen haavoittuvaiseen asemaan stigman suhteen kaksijakoisuutensa kanssa.

Joskus sitä suo ajatuksia sille, että äitiys ja käy myymässä pillua. Sitä ei pidä ruveta ajattelemaan liikaa. [...] Että jos joku muu tietäisi, että äiti myy pillua, niin sitten se taas kalskahtaa tosi oudolta ja friikiltä korvaan. Mutta sitten kun itse koittaa vain aatella silleen, että no, se on niiden mielipide, et ihan sama.

H2

No, totta kai toivon, että oma [lapsi] saa niin hyvät lähtökohdat, ettei sen tarvitse tämmöistä koskaan tehdä. Mutta jos se tekisi, en mä sitä varmaan tuomitsisi. Ehkä ymmärtäisin aika hyvin.

H3

Kuten Douglas (2000: 86) totesikin, saastaisuuskäsityksemme perustuvat hämmennystä tai ristiriitoja aiheuttavien asioiden tuomitsemiseen. Seksityötä tekevä opiskelija, joka oli vielä äiti, aiheutti ristiriitoja useammallakin tasolla ja rikkoi samalla äitiyteen liittyviä kategorioita sisältä päin. Seksityön parissa myös ylitettiin kategorioiden rajoja ja luotiin uusia äitiyden kuvia, joiden kautta kyseenalaistettiin oletuksia hyvästä äitiydestä tiettyjen raamien mukaisena. Seksityötä tekevien äitien ei siis tarvinnut olla joko lapsensa puolesta uhrautuvia epäitsekkäitä sankareita tai muitakin seksityöntekijöitä syntisempiä ja hirveämpiä naisia, vaan näistä kuvista pyristeltiin irti. Kuitenkin äiteihin kohdistui aineiston perusteella enemmän moraalisesti latautuneita odotuksia kuin lapsettomiin henkilöihin ja tämä myös lisäsi seksityön tabumaisuutta.

7.3 Seksityö tabuna

Kuten edellisessä luvussa kuvailin, äidin tekemä seksityö voidaan nähdä tabuna ja äidin sekä laajemminkin naisen seksuaalisuutta on lähestytty kapea-alaisista näkökulmista, jotka tuottavat mielikuvaa hoivaavasta ja seksuaalisesti tiettyihin raameihin asetetusta äidistä. Se, miten koemme seksuaalisuuden tässä hetkessä, on historiallisten ja kulttuuristen vaikutteiden alaista, vaikka ihmisellä

¹⁸ Ks. luku 7.5 Naiseuden kuvia seksityössä: huora ja madonna.

onkin samalla kyky vaikuttaa omalla kohdallaan seksuaalisuuteen liittyviin merkityssisältöihin. Ajatuksiamme seksuaalisuudesta ohjaavat siis käsitykset siitä, millaista on oikea tai väärä seksuaalinen käyttäytyminen sekä millaiset ovat naiselle tai miehelle sopivat seksuaaliset roolit. (Ronkainen 1994: 19–20, 27.)

Seksityö on yleisesti nähty tabuna. Tabumaisuus ei kuitenkaan seksityön kohdalla ole rajoittunut vain tilanteeseen, jossa seksiä myydään, vaan se on koskettanut kulttuuristen ja yhteiskunnallisten sidosten kautta muun muassa naiseutta, seksuaalisuutta, sukupuolten välisiä suhteita ja yleisesti yhteisössä vaikuttavia normeja ja valta-asetelmia. Tabuun on kietoutunut myös ajatuksia pyhästä sekä kielletystä ja epäpuhtaasta. (Anttonen 2006: 417, 419; Ranz 2009: 206–207.)

Pyhän, kielletyn ja epäpuhtaan ajatukset ovat kiinnittyneet tabun lisäksi erityisesti seksuaalisuuteen liittyviin merkityssisältöihin. Näiden kautta voitiin myös hahmotella käsityksiä oikeanlaisesta seksuaalisesta käyttäytymisestä sekä siitä, millaiset seksuaaliset roolit nähtiin sopivina.

Kun joskus mä puhuin tästä mun poikaystävän kanssa, niin mun mielestä seksi ei ollut kauhean pyhä asia loppujen lopuksi, vaikka mä haluaisin, että se on. Mutta tavallaan nytkin, kun me ollaan puhuttu siitä, kun hänhän ei haluaisi, että mä tekisin näitä hommia enää, niin mä sanoin, että miksen mä tekisi. Mä en koe sitä sellaiseksi, että sitä ei vois tarjota. Mutta sitten kun jostain kulttuurisista syistä tavallaan mun pitäis olla jotenkin yksiaviainen ja pitää tätä jotenkin... [...] Tai mä uskoisin, että jos sitä roiskii kaikkialle, niin se vois olla [seksiä pyhänä pitävän] mielestä jotenkin väärin. Ja mä oon saanut tosi uskonnollisen kasvatuksen, niin senkin myötä on varmaan tullut tällainen kuva, että se on tosi väärin.

H1

Normaalit pariskunnat, joilla on kaikki hyvin, niin se mies ei uskalla välttämättä pyytää, että mä haluaisin tätä. Tai nainen uskalla pyytää, että mä haluaisin kokeilla tämmöistä. Meillä oli joskus eksän kanssa karvaiset käsiraudat ja se oli jotenkin tosi kinkyä. Sen pyytäminen, että voitais käyttää näitä, niin se oli tosi hankalaa. Pariskuntien keskinenkin keskustelu seksistä on joskus tosi rajoituttu.

H2

Ehkä siihen liittyy se, että miten tabu seksi tai seksi parisuhteen ulkopuolella, tai seksi ylipäätään pelkkänä fyysisenä nautintona ilman romantiikkaa, niin ehkä se on kuitenkin vielä aika tabu. [...] Kyllä se mun mielestä ehkä vähän tuntuu siltä tai että mä näkisin, että ne semmoiset tosi voimakkaat tunteet, mitä se herättää, ehkä se johtuu just siitä. Että vaikka ollaan tosi vapaamielisiä ja joo periaatteessa kaikki on sallittu, mutta sitten kuitenkin kun lähdetään oikeasti puhumaan tai sitten joku nainen kertoo vaikka harrastavansa yhdenyönsuhteita tai myyvänsä seksiä, niin sitten se on. Jotenkin mä näkisin, että se kumpuaa sieltä.

H4

Aineistossa seksiä lähestyttiin tabun lisäksi pyhyiden kautta, jolloin se liitettiin yksiavioisuu-teen ja normitettuun seksuaaliseen käyttäytymiseen. Pyhä-sanaa käytettiin tässä kontekstissa arkikie- lisenä ilmaisuna, jonka voisi rinnastaa myös esimerkiksi puhtauteen. Vaikka seksityöntekijä itse ei kokenut omassa henkilökohtaisessa elämässään pitävänsä seksiä pyhänä, korosti hän, miten yleisellä tasolla iskostettu oletus seksistä pyhänä vaikutti hänen ajatuksiinsa. Se määritteli raamit sille, missä

rajoissa seksi voisi olla pyhää. Tällöin pyhyden kokemus asetettiin ulkopuolelta, ei suinkaan henkilökohtaisesta kokemuksesta käsin. (H1.) Normitettua seksuaalista käyttäytymistä tuotiin esiin myös kuvaamalla asennetta seksiin pidättäytyväisenä, ja samoin asenne romanttisen suhteen ulkopuoliseen seksuaaliseen toimintaan koettiin rajoittuneena. Tätä kautta seksistä ja etenkin normitetusta seksuaalisuudesta puhuminen nähtiin olevan suomalaisessa yhteiskunnassa edelleen tabu ja pelkästään seksistä puhumisen ympärillä todettiin olevan sulkeutunut ilmapiiri. (H2; H4.)

Entä jos kaikki paljastuu? Katoavatko ystävät? Kuinka kehtaan pitää itseäni heidän ystävinään näiden valheiden takana? Miten tähän on tultu? Mitä minulle on tapahtunut? Ennen pidin kiinni lupauksistani ja olin kaikkien moraalin vartija. Vääritys ja valheet saivat minulta välittömän tuomion. Huoraaminen rahasta tai ilman, oli häpeällistä, noloa ja lapsellista. Todelliset tunteet ja uskollisuus tuntuivat niin paljon arvokkaammilta, oleellisemmilta pinnallisen liitämisen ja satunnaisten himojen seuraamisen sijaan. Vihasinko kaikkea sitä niin paljon koska piilottelin sisälläni jotain yhtä rappeutunutta, kiellettyä ja .. kiihottavaa?

B2 4.4.2014

Tai ainakin tietyn tyyppisten ihmisten kanssa, että heti, jos puhutaan jostain seksityöstä, niin sitten on vähän silleen...

Minkä tyyppisten ihmisten kanssa?

Jotenkin... Vähemmän avointen ja vanhoillistenkin, mutta ihan tavalliset ihmiset, kun ei seksityöstä puhuta. Seksi on muutenkin asia Suomessa vähän silleen, että jotkut frendit on semmoisia, että ne ei tykkää puhua seksistä, kun yyh, seksiä. [nauraa]

H2

En mä tietysti tiedä, mutta mä luulen, että siihen ainakin liittyy se, että seksi on aika semmoinen tabu muutenkin. Ja seksuaalisuus. Siitä jotenkin puhuminen tai näyttäminen on aika rajattua, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei. Ja sitten se mun mielestä näkyy siinäkin, että miten esimerkiksi seksin ostajia ja myyjiä leimataan tosi pahasti. Mun mielestä se on hirmu härskiä se puhe, mitä seksiä ostavista, no miehiä on se enemmistö, mitä niitä leimataan tunteettomiksi ja eläimiksi ja muuta. Mun mielestä se on tosi kovaa ja ihmisarvoa alentavaa puhetta. Jos sillä pohjalla voidaan leimata ihminen huonoksi, niin millainen arvomaailma pitää sellaisella ihmisellä olla. Kai seksiin on oikeus muillakin kuin parisuhteessa elävillä. Ja sitten taas, no, mistä ne hankkii seksiä, ne voi hankkia pokaamalla baarista tai sitten ne voi ostaa. Onko se kenenkään asia, millä tapaa ne sen tekee?

H4

Seksiä kuvailtiin aineistossa myös pohjimmiltaan likaisena (H2). Seksin likaisuus tai sen ympärillä oleva vaikenemisen ilmapiiri ei koskenut vain vanhoilliset ajatusmalleja, vaan sen koettiin olevan laajempi ja yhteiskuntaa läpileikkaavampi ilmiö. Nämä asenteet myös heijastuivat suoraan seksin, seksuaalisuuden ja naiskuvien kautta seksityöhön. Douglasin (2000: 86) mukaan lika on suhteellista ja luokittelun oheistuote. Siksi myös seksin likaisuuden ja pyhyden tai puhtauden voi nähdä kietoutuvan yhteen, sillä likaisen seksin kautta määritettiin puhdas seksi (Saarikoski 2001: 36). Epäsiveellisyys siis samalla sekä määrittä että uhkasi siveellisyyttä (Anttonen 2006: 419). Oikeanlainen seksuaalisuus tai seksi voivat vielä asettua pyhyden tai puhtauden luokitteluun, mutta vääränlainen seksuaalisuus tai seksi rikkoi järjestystä ja luokitteluita sekä miesten että naisten kohdalla. Folkloristi Karoliina Ojanen (2011: 211) kuvasi tallityttökulttuuria käsittelevässä väitöskirjassaan Douglasin

lika-käsitettä mukaillen, miten tallityttöyhteisöissä seksuaalisuus oli likaa, joka saattoi vaarantaa tyttöjen aseman. Vastaavasti seksuaalisuuden kontrolli oli yhteydessä hyväksyttävän ja toivotunlaisen tyttöyden konstruktion.

Yhtä lailla seksityön voi nähdä vaarantavan naisen maineeseen pohjautuvan aseman ja uhkaavan hyväksyttävän naiseuden rakennetta. Saarikoski (2001: 35–36) kuvasi, miten seksuaalisten normirikkomusten – likaisen seksin tai seksuaalisuuden – kautta rakentui reitti naisen leimaamiseen ja maineeseen. Hänen mukaansa maineen käsitteen kautta oli mahdollista päästä myös käsiksi naiseutta koskevaan kuvastoon. Vastaavasti huoran¹⁹ leima oli Saarikosken mukaan vastakohta, joka heijasti kulttuurisia ideaaleja sekä normaalia ja tavoiteltavaa naiseutta.

Nuorempana kuvittelin olevani täydellinen seksikumppani -halusin aina. Näin myöhemmin olen huomannut, että yhä useammin miehet, varsinkin pidempiaikaiset tuttavuudet pitävät sitä hieman negatiivisena. [...] Eksäni totesikin kerran, ettei minulle kans riitä mikään. Nykyisin kaikki kommentit, mitkä viittaavat siihen, että olen kyltymätön, tuntuvat minusta pahalta.

B1 17.1.2013

[O]n ollut vähän semmoinen ennakkoluuloinen asenne seksityöläisyyteen, kun oli silloin tapetilla se, että kun seksityö on väärin ja sen takia se pitää kieltää. Just se, että kuka sen voi tulla määrittelemään seksityöläisille, että se, mitä sä teet on väärin, jos se on ihmisen oma keho ja oma valinta, mitä sillä keholla tekee. Jos sitä myy sitä kehoa, niin eihän se oo keneltäkään pois. Noi on niin jänniä asenteita, mitkä on meillä sitten tosi voimakkaasti esillä. Että se on jotenkin väärin ja niin ei sovi tehdä.

H2

Miksei ihmisellä saisi olla oikeus fyysiseen nautintoon ilman sitä romanttista suhdetta? Se on semmoinen paheksuttu juttu. Kuinka moni täällä oikeasti harrastaa fyysistä nautintoa ilman romanttista suhdetta? Mä veikkaan, että aika moni. Onko sillä sitten väliä, maksaako siitä, että sä valkkaat jonkun tietyn tyyppisen henkilön vai että sä saat tommoisen random pohan. Ja sitten mahdollisesti oot kännissä etkä muista suojaa. Jotenkin sen takia musta on hassua se, että demonisoidaan niin kauhean pahasti sitä seksin ostamista tai myymistä.

H4

Normaali ja tavoiteltava naiseus sekä oikeanlainen seksi tai seksuaalisuus heijastuivat yleisessä ilmapiirissä seksityötä kohtaan. Satunnainen seksi koettiin olevan romanttisessa suhteessa tapahtuvaa seksiä halveksutumpaa ja vastaavasti maksullinen seksi – oli se sitten satunnaista tai säännöllistä – oli satunnaistakin siviilielämän seksiä paheksutumpaa. Seksityössä tapahtuvan seksin likaisuus koski sekä seksityöntekijää että asiakasta, jotka kummatkin koettiin leimattavan ja tuomittavan. Seksityön kohdalla pohdittiin myös yleistä moraalikäsitystä ja miten se ohjasi ajattelemaan seksityön olevan väärin (B1 5.12.2012).

Musta tuntuu, että se on kans semmoinen vallitseva käsitys, että se on ala-arvoista työtä ja se on semmoista työtä, mistä kukaan ei voi olla ylpeä. Tai se ei oo mikään saavutus. Se ei ole hienoa. Ja se on tabu sen takia, että se voi olla vähän likaista molempiin päin, että jos sä olisit asiakas niin, mikä sä oot, kun sä ostat seksiä, ja se, että sä tarjoat seksiä. Siitä ei just puhuta, niin sitten se on

¹⁹ Huora ei tässä yhteydessä viittaa yksinomaan seksityöntekijään, vaan sanalla tarkoitetaan yleisesti naista halventavaa nimitystä.

vähän omituista ja jos joku on omituista, niin se on kiellettävää.

H1

Kun se yleinen mielipide on aina taas se, että se on vähän kyseenalaista hommaa. Jos ihmiselle sanoo, että mä myyn pillua, ne ajattelee, että mä oon jossain kadulla. Se on ehkä vähän vääristynyt se kuva, että verrataan johonkin...

H2

Kyllähän se suhtautuminen on, että ei niin saa tehdä. Sitten mä oon aina koittanut saada vastauksen, että miksei niin saa tehdä, keneltä se on pois. Se on naisen alistamista ja se on sitä ja se on tätä. Kun nyt oli tää, että miehet kohtelee naista kuin tiskirättiä.²⁰

H3

Seksityöhön liittyvä outouden tai vierauden ilmapiiri koettiin osaltaan vaikuttavan seksityötä koskevaan kielteiseen asenteeseen. Vieras asia näyttäytyi tällöin epäilyttävänä ja täten myös jonain, mikä pitäisi kieltää. Yleiseen ilmapiiriin liittyivät myös seksityöntekijöiden kokemukset heidän työnsä vaikeuttamisesta. Seksityötä ei myöskään koettu pidettävän yhteiskunnallisesti hyväksyttynä tai ainakaan arvostettuna työnä ja sen julki tulemista varottiin yleisen suhtautumisen vuoksi (H4; H5). Yhteisöstä eristämistä voikin pitää leimaamisen yleisenä piirteenä (Saarikoski 2001: 47). Yhteisön kielteisen suhtautumisen nähtiin vaikuttavan myös yleisessä suhtautumisessa kaupallista seksiä koskevaan lainsäädäntöön ja siinä, miten seksityöhön suhtauduttiin lain puitteissa työnä.²¹

Kaikki jotkut lakialoitteetkin, mitä pyritään pistämään vireille, liittyy siihen, että kriminalisoidaanko seksin osto. Käytännössä tai periaatteessa seksin myyminen on laillista, mutta se tehdään käytännössä hyvin laittomaksi. Mähän rikon koko ajan lakia, koska mä ilmoittelen netissä. Se nettipalstan pitäjä, jossa käytännössä meidän ilmoitukset on, niin sehän tavallaan on ikään kuin parittaja siinä lain silmissä. Hotellit, missä mä työskentelen, ne on käytännössä parittajia. Se tehdään käytännössä hirveän vaikeaksi.

H4

Mun mielestä kiellot ei oo ainakaan keino parantaa parituksen uhrien asemaa eikä tietenkään varsinkaan meidän asemaa, jotka tehdään sitä vapaaehtoisesti. Ruotsissa vai missä oli... No, siitä löytyy enemmän tietoa kyllä. Mutta näitä kieltoja on ollut ja käytännössä se menee vain maan alle se seksin myynti. Ei se häviä mihinkään. Sehän nostaa vain kynnystä ottaa yhteyttä esimerkiksi terveydenhuoltoon tai poliisiin silloin, jos tulee ongelmia, mikä laskee kans ihan älyttömästi turvallisuutta. [...] Päinvastoin pitäisi jotenkin lisätä avoimuutta ja keskustelua siitä ja tehdä siitä hyväksytympää. Koska siinä on sekä hyvät että huonot puolensa seksin myynnissä, niin silloin voitais oikeasti keskittyä niihin huonoihin puoliin, kun ei lakaistaisi koko seksin myyntiä siten, että tätä ei tarvii olla olemassakaan. Mä jotenkin näkisin, että silloin olisi oikeasti paljon paremmat mahdollisuudet tarttua niihin epäkohtiin.

H4

Kielteisen asenteen seksityötä ja seksityöntekijöitä kohtaan koettiin vaikeuttavan koko alaa ja haittaavan myös siihen liittyvien ongelmien ratkaisua painamalla alaa piiloon. Seksityön leimaavaan luonteeseen toivottiinkin muutosta yleisen keskustelukulttuurin muutoksen kautta. Tätä avoimempaa julkista keskustelua on ilmennyt jo pro graduni työstön aikana. Tämän myötä ääntänsä ovat saaneet

²⁰ Tällä viitattiin haastattelun aikoihin julkaistuun *Helsingin Sanomien* artikkeliin Seksityöläisten auttaja: "Miehet kohtelevat prostituoituja kuin rättejä" (16.4.2015), jossa seksityön asiakkaiden kuvailtiin kohtelevan naisia kuin tiskirättiä (Lehto 2015b).

²¹ Seksityötä koskevasta lainsäädännöstä ks. luku 3.3 Lainsäädäntö.

laajemmin kuuluviin myös seksityöntekijät ja muut kaupallisen seksin alan toimijat itse sekä seksityöhön perehtyneet asiantuntijat (Heikkilä 2016; Helsingin Sanomat 2018; Lehto 2015a; Ristola 2016; Tuohinen 2016). Avoimemman keskustelun nähtiin olevan ratkaisu myös seksityötä koskevan tabun murtamiseen. Tämän kuitenkin ymmärrettiin vaativan paljon vaivaa ja aikaa, sillä tabun murtamiseksi olisi työstettävä myös yleisiä asenteita seksiä kohtaan.

No, siinä on ollut just sitä kiistelyä siitä, että pitäiskö se laillistaa ja tälleen. Poliitikot ja nää, ne tuntuu olevan hirveästi vastaan ja silleen, että kauheaa, ja vähintäänkin saatanasta koko homma. Siitä pitäis puhua enemmän, että se murtuis se semmoinen tabu, että se olis vain normaali asia ylipäätään. Mutta se nyt vaatis tietysti niin perinpohjaista ihmistenkin suhtautumista ylipäätään seksiin. Sitten se seksityöläisyydestä, se käsitteenä, niin senkin muuttaminen normaaliksi ja positiiviseksi asiaksi, vaatii aika paljon ja paljon aikaa.

H2

Mutta se on jännä, että se jotenkin tuntuu tavallaan siltä, että semmoiset ihmiset ehkä ottaa vähän ikään kuin henkilökohtaisesti sen, että okei, jos huoraamisesta tulisi jotenkin hyväksyttävämpää tai jos sen hyväksyisi tai edes miettisi sitä asiaa, että onkohan toi nyt ihan absoluuttisesti niin älyttömän paha asia, että tuo ihminen tuolla huoraa, niin ikään kuin se pakottaisi sitä jotenkin, että... Okei, jos sä et tykkää vaikka sorkkia kaverin peräpukamia, niin ei sun kannata ruveta sitten lääkäriksi. Sama, että okei, vaikka sä hyväksyisit, että joku toinen tekee, niin ei se nyt tarkoita, että sun tarvitsisi tykätä tehdä sitä itse. Jotenkin välillä tuntuu, että ihmiset ottaa niin henkilökohtaisesti, että ikään kuin jotenkin itse pakottamassa tai että prostituoitujen ala jotenkin olisi pakottamassa, että sitten kun tämä hyväksytään, niin kaikkien pitäisi olla valmis ottamaan sitä tavallaan omalle kohdalle.

H4

Tabun murtumiseen tai ainakin heikentymiseen uskottiin vaikuttavan avoimemman julkisen keskustelun rinnalla yhteiskunnalliset muutokset. Sen lisäksi, että suhtautumisen seksiin toivottiin muuttuvan vähitellen hyväksyvämmäksi, koettiin lainsäädännöllä voivan olla rooli osallistua muutokseen, jolla seksityötä ja seksityöntekijöitä koskeva tabu ja stigma lieventyisivät. Aineistossa näkyikin luottamus siihen, että yhteiskunta muuttuisi vähitellen suvaitsevammaksi ja sallivammaksi seksityön suhteen. (H1; H2; H3; H4)

En mä sillai aktiivisesti pelkää, että se tulis julki, mutta en mä haluaisi, että se tulis julki. Ehkä se on tavallaan sillai murroksessa toikin suhtautuminen siihen, että millaisessa asemassa ja miten seksityöntekijät nähdään. Kyllä se on varmaan muuttumassa koko ajan. Ja jos se tulisi vaikka kymmenen vuoden päästä julki, niin se voisi olla eri kuin että mitä se tulisi nytten. Mutta kyllä se suhtautuminen voi olla aika semmoista raadollistakin. Ja varsinkin, mitä netissä lukee. Tietysti siellä on helppo huudella nimettömänä kuin, että jos vaikka tuntisi mut ja sitten yhtäkkiä tulisi ilmi, että mä teen seksityötä.

H4

Seksityötä ei myöskään aina välttämättä suoranaisesti linkitetty tabuihin ja stigmaan. Sen sijaan saatetaan puhua ennakkoluuloista, peloista ja tuomitsemisesta, ja tätä kautta lähestyä samoja piirteitä kuin tabuja tai stigmaa käsitellessä. Aineistossa korostui arkimaailmaa lähellä oleva kielenkäyttö; omia kokemuksia oli kenties helpompi tuoda esille esimerkiksi pelon tai halveksutuksi tulemisen kautta sen sijaan, että käsittelee suoranaisesti stigmaan vaikutuksia. Saatettiin kertoa peloista,

että joutuisi syrjityksi seksityön vuoksi tai miettiä, miksi seksityöhön on yhteisössä tuomitseva suhtautuminen. Eräs haastateltava myös kielsi seksityön stigmamaisuuden omalla kohdallaan toteamalla, miten kaikki nykypäivänä loppujen lopuksi ajattelevat vain itseään. Toisaalta tähän viitattiinkin keino, jonka avulla on opeteltu välttämään leimautumisen pelkääminen ja siirretty omat ajatukset muualle siitä, mitä toiset ihmiset itsestä mahdollisesti ajattelivat. (H1.)

7.4 Myyttejä seksityöstä ja seksityöntekijästä

Kuten aiemmin olen todennut, naiseuteen ja naisen seksuaalisuuteen sisältyy runsaasti kaksijakoisuutta, jota tuodaan esille arkipäivän ajattelussa ja käsityksissä (luvut 7.2 & 7.3). Naiseutta ja seksuaalisuutta koskevien kuvien kaksijakoisuuden lisäksi pyhään kytkeytyvien ajatusten ilmeneminen seksityötä koskevissa käsityksissä kuvastaa asian myynteille ominaista perustavanlaatuisuutta. Nämä mytologiseen tietoon pohjautuvat käsitykset eivät kuitenkaan ole muuttumattomia, vaan niiden uudelleentulkinta on loputon prosessi (Anttonen 2004: 53–54; Koivunen 1995: 40). Ne eivät myöskään ole yksitahoisia, vaan kulttuurin ja yhteiskunnan muokkaamia ja siten niihin sisältyy monia kerroksia. Kuten aiemmin olen todennut myynti tarkoittaa pro graduni kontekstissa naiskuvien ympärillä ilmenevää symboliikkaa, jonka kautta voi havainnoida näitä monikerroksisia myyttisiä käsityksiä esimerkiksi seksuaalisuudesta, toiseudesta, puhtausjärjestelmistä, äitiydestä sekä hyvän ja huonon naisen kuvista.

Korte (1988: 106–107) kuvasi, miten sekä myyttinen naiskuva että yleisesti vallitsevat käsitykset naisista ja naiseudesta ovat kulkeneet käsi kädessä.²² Yleisesti vallitsevaan käsitykseen naisista eli reaalisesta naiskuvaan on vaikuttanut se, miten nainen myyttisenä hahmona on käsitetty ja millaista symboliikkaa myyttiseen naiseen on sisällytetty. Korte pohti myös, miten yhteiskunnan valtarakenteet ja traditiot on vaikuttaneet siihen, mitä symboliikkaa naiskuviin on milloinkin painotettu ja mitä merkityksiä ne puolelta ovat saaneet. Yleismaailmallisesti naisihannetta on pidetty pehmeiden arvojen kautta rakastavana, perhettään palvelevana, ravitsevana, passiivisena, uhrautuvana ja mukautuvana (Korte 1988: 107; Nenola 1986: 16). Nainen on nähty myös synnin keskiössä ja tätä kautta pahuuden ja kuoleman tuojana (Järvinen 1996: 162; Korte 1988: 103). Pahuuden lisäksi ja sen kautta naiseen on yhdistetty myös heikkous: alttius houkutuksille ja pahuudelle (Salonen 1999: 113). Samoin sekä fyysisen että symbolisen syvyyden ja pimeyden on nähty liittyvän naiseuden myyttiseen kuvaan, hyvässä ja pahassa (Järvinen 1996: 48–49). Myös toiseus ja toissijaisuus toistuvat naisen kuvissa sekä

²² Korte lähestyy naiskuvia jungilaisessa ja psykoanalyttisessä mielessä, kun taas itse hyödynnän hänen tutkimustaan naiskuvien symboliikan tarkastelussa (Korte 1988; vrt. Doty 2000: 202).

mieheen verrattuna että huonon ja hyvän naisen välillä (Nenola 1986: 39; Survo 1998: 158). Korte (1988: 107) esitti, miten nämä naiseuteen liitetyt symbolit ja myyttiset kuvat sekä erityisesti naiskuvan peruspiirteet ovat läpileikkaaneet kulttuureja kielestä, säännöistä ja tavoista lähtien. Tämä läpileikkaavuus on samalla mahdollistanut näiden kuvien uusintamisen. Myyttiset mielikuvat eivät siis elä vain stereotyyppien tasolla, vaan niillä on nykypäivänäkin vaikutusta yleisiin käsityksiin naiseudesta ja siihen, mitä ominaisuuksia naisilta vaaditaan yleisellä tasolla (Salonen 1999: 98).

Historioitsija Satu Lidman (2015: 51, 54, 209) on todennut naiseuden kuviin liittyen, miten erilaiset asennehistorian jäänteet muokkaavat nykyhetkessäkin hyvään naiseuteen liittyviä uskomuksia ja odotuksia. Näiden kautta ovat muodostuneet ihanteet siitä, mitä niin tyttärenä, vaimona kuin äitinä olemiseen on ajateltu sisältyvän elämän eri vaiheissa. Myös vahingolliset odotukset ja uskomukset voivat pitää tiukasti pintansa ja elää jäänteinä arvoissa ja asenteissa. Kuitenkin esimerkiksi juuri naiseuteen liittyvät arvot ja asenteet voivat muuttua vain pintapuolisesti ja niiden uusien kerrostumien tiedostaminen voi jäädä vajavaiseksi (Pohjonen 1994: 71).

Nykypäivän seksuaaliasenteita on tutkittu Väestöliiton FINSEX-tutkimuksissa, joista viimeisin toteutettiin vuonna 2015. Tällöin todettiin, miten seksuaaliasenteet ovat muuttuneet alati vapaamielisempään suuntaan ja seksuaalisen itsemääräämisoikeus on vahvistunut. Myös seksuaalinen tasa-arvo on lisääntynyt siinä suhteessa, että 2010-luvulla hyväksyttiin jo hyvin yleisesti naisten tekemät seksuaaliset aloitteet, naisten taholta tosin nihkeämmin kuin miesten. Samalla on suhtauduttu vapaammin seksiin tilapäisissä suhteissa ja ilman rakkautta. (Väestöliitto 2020a.) Avioliitossa tai romanttisessa suhteessa olemista ei siis pelkästään voi enää nykypäivänä pitää naisen seksuaalisuutta määrittävänä tekijänä.

Kuitenkin suhtautuminen maksulliseen seksiin teki poikkeuksen nykypäivän vapaamielisiin asenteisiin. Tutkimuksessa todettiin, miten kaikkien ikäluokkien²³ joukossa miehet suhtautuivat maksulliseen seksiin naisia hyväksyvämmin²⁴. Vastaajien joukossa maksulliseen seksiin otettiin myös kantaa yhteiskunnallisena ilmiönä, ja erityisesti naisvastaajat paheksuivat muiden naisten seksuaalista käytöstä ilmaisten, miten seksin tai seksuaalipalveluiden myymistä ei pidetty sopivana käyttäytymisenä. (Väestöliitto 2020b.) Näissä asenteissa saattoi huomata käsityksiä naisen sopivasta seksuaalisesta käyttäytymisestä sekä hyväksytyistä tavoista olla nainen. Vapautuneemmista seksuaaliasenteista huolimatta huonon naisen myyttiset kuvat uusiintuivat näissä naisen seksuaalisuutta ja seksuaalista toimintaa koskevissa käsityksissä.

²³ Tutkimuksen ikäluokat olivat 18–24-, 25–34-, 35–44-, 45–54-, 55–64- ja 65–74-vuotiaat (Väestöliitto 2020b).

²⁴ Kaikista miehistä 61 prosenttia hyväksyi seksin myymisen, kun taas naisista vain 23 prosenttia hyväksyi sen (Väestöliitto 2020b).

Naiseuden myyttiset kuvat ovat pitäneet pintansa monissa arkielämän käsityksissä. Samalla kulttuuriset oletukset ja arkipäivän ajatteluun sisältyvät käsitykset ovat muovanneet myyttejä myös seksityöntekijöistä ja seksityöstä. Kontula (2008: 58–62) nosti tutkimuksessaan esille ”myytin huorasta”. Hän ei kuitenkaan käyttänyt myytti-käsitettä samassa merkityksessä kuin itse käytän, vaan myytti tarkoitti hänen kontekstissaan vallitsevia uskomuksia tai oletuksia, jotka eivät kuitenkaan pidä paikkansa. Kyseessä olivat siis enemmänkin diskurssit kuin myytit. Tästä erosta huolimatta päätin nostaa nämä diskurssit esiin myyttisiä kuvia käsitellessäni, sillä niihin voi nähdä sisältyvän naiskuviin liittyviä symboleja. Ensinnäkin Kontula toi esiin mielikuvan seksityöntekijästä rikollisena ja tauteja levittävänä huonona naisena (vrt. luku 3.3). Toiseksi hän tarttui seksityöntekijän uhriuttamiseen eli asettamiseen uhrin asemaan. Sekä kuvan rikollisuudesta ja tautisuudesta että uhrista voi asettaa naiskuvien symboliikan piiriin ja nähdä niiden toistavan arkipäivän ajattelussa ilmenevää mytologista tietoa naiseudesta.

Ja sitten ehkä se, mistä se kumpuaa se sellainen leima, niin ehkä se on just se semmoinen tietty pelko, mikä ehkä sitten taas johtuu siitä epätietoisuudesta, että sä et tavallaan tiedä... Vähän semmoinen, että onkohan ne nyt uhreja, mutta sitten toisaalta ne on ihan jumalia, nehän harrastaa vain seksiä koko ajan, ne tekee jotain ihme tantra-asentoja ja ne vois tyydyttää mun miehen tsiljoona kertaa paremmin. Eihän se sillai mene. Ehkä se on just se epätietoisuus ja siihen liittyvät pelot ja uhkakuvat. Sitten toisaalta voihan siellä olla joskus vilpittömyyden myötätuntoa, että ajatellaan, että se on oikeasti uhri ja sitä kautta, että nää on kuitenkin pakotettuja. Ja koska minä en harrastaisi seksiä vieraan ihmisen kanssa maksusta, niin ei kukaan muukaan harrasta. Ehkä siellä on semmoistakin, mutta mä enemmänkin näkisin, että sen uhri-ajattelun taustalla on semmoinen, että ne ei oo välttämättä vilpittömiä ajatuksia siitä, että voi parkaa.

H4

Kuvaa seksityöntekijästä uhrina kritisoiin aineistossa ja epäiltiin uhriuttamisen johtuvan pääosin muusta kuin aidosta huolesta ja myötätunnosta seksityöntekijöitä kohtaan (B1 8.4.2014; B4 29.3.2016; H2; H4; H5). Sen sijaan taustalla arveltiin vaikuttavan epätietoisuus ja siihen liittyvä pelko sekä seksityöntekijöitä kohtaan muodostetut uhkakuvat, joissa seksityöntekijä näyttäytyi yli-inhimillisenä, jopa jumalallisena seksuaalisuutensa kautta. Tällaisissa kuvissa seksityöntekijä erottui muista tavallisista naisista. Kuva seksityöntekijästä uhrina liittyikin tässä mielessä aiemmin kuvattuihin seksuaaliasenteisiin, joissa ajatukset sopivasta seksuaalisesta käyttäytymisestä ohjasivat, millaista toimintaa naisen kohdalla paheksuttiin. Suhteutettuna tähän seksityöntekijän uhriuttaminen saattoi toimia keinona kritisoida kaupallista seksiä yhteiskunnallisena ilmiönä sekä kyseenalaistaa naisen vapaaehtoinen seksuaalinen toiminta kaupallisen seksin parissa.

Uhriuttamiseen kytkeytyikin seksityöntekijöiden holhoaminen, jota kuvattiin toteutettavan lainsäädäntöön haluttavien uudistusten avulla (H2; H4). Tällaisissa tilanteissa usein on jätetty huomiotta seksityöntekijöiden näkökanta asiaan ja asioita on ajettu esimerkiksi poliitikkojen omien nä-

kökantojen perusteella (H2; H4). Selkeimmin nämä holhousyritykset ovat ilmenneet seksin ostokiel-
lon ajamisena seksityöntekijöiden oikeuksien nojalla, vaikka Pro-tukipiste on toistuvasti ilmaissut
vastustuksensa tälle (Pro-tukipiste 2018; Pro-tukipiste 2016).

Seksin ostokielto on herättänyt ristiriitaisia kantoja, vaikka asiaa usein on lähestytty sek-
sityöntekijöiden suojelua kannattaen. Esimerkiksi Amnestyn ja Naisliitto Unionin välillä aiemmin
ollut mielipide-ero seksin ostokiellosta toi esille kaksi eri lähestymistapaa, joiden kummankin tavoit-
teena kuitenkin oli suojella kaupallisen seksin alalla olevia ihmisiä (Amnesty International 2016; Pro-
tukipiste 2016). Kun seksityöntekijöiden toimintaan vaikuttavissa päätöksissä on jätetty täysin kuu-
lematta alalla olevien ihmisten tai jopa asiantuntijajärjestö Pro-tukipisteen kokemuksia ja kantoja ai-
heesta, seksityöntekijöitä on samalla marginalisoitu ja heille on osoitettu, etteivät he ole kykeneväisiä
päättämään omista asioistaan.

Tällainen suhtautuminen seksityöntekijöitä ja heidän holhouksen tarvettaan kohtaan on täysin
suhteutettavissa siihen, mitä Douglas (2000: 160) totesi marginaalisista olioista ja siitä, miten heitä
on pyritty kontrolloimaan heidän oman etunsa nimissä olettaen, etteivät he itse ymmärrä toimia oman
etunsa mukaisesti. Aineistossa vastustettiinkin uhrin roolia vedoten seksityöntekijöiden omaan ky-
kyyn tehdä valintoja, lähteäkö alalle ja pysyäkö siellä.

Jos on suomalainen huora, niin kyllä se on ihan itse sen valinnut, vaikka olisi vähän semmoinen
puolipakko, mutta ei mekään niin huonossa taloustilanteessa oltu, että meidän olisi pakko lähteä
siihen, että mä myyn persettä. Se on vain plussa, että saadaan enemmän fygeä siitä. En mä... Se on
aina oma valinta. Voihan jollain sitten, jos on vaikka huonompi tilanne, niin ei tuu mieleenkään, että
rupeis myymään persettä tai ne ei edes tiedä, että se olis mahdollista samalla tavalla, kun ei oo niitä
keinoja, mitä kautta asiakkaita saadaan. Jos ei siinä oo mitään tämmöistä välittäjää välissä, niin en
mä näkis sitä minään, että olis mitenkään minkään asian uhri, että se on ihan oma valinta, jos lähtee
sille alalle.

H2

Aattelinkin silloinkin, kun mä laitoin ilmoitusta nettiin, siis sitä kautta sain ekat asiakkaat, niin sil-
loin jo ajattelin heti, että jos tää tuntuu pahalta, kun mä vastaan näille, mä lopetan siihen. Jos musta
tuntuu pahalta, että mä otan ekan asiakkaan, en tee enää sen jälkeen. Mutta ei se oo tuntunut.

H4

Uhrin aseman kieltämisellä kiellettiin myös oman aseman ja päätöksentekokyvyn passivointi.
Passiivisuuden kieltämisellä ja omaa (seksuaalista) päätöksentekokykyä korostamalla asetuttiin kui-
tenkin poikkiteloin yleismaailmallisen naisihanteen kanssa, jolloin passiivisuuden, uhrautuvaisuuden
ja mukautuvaisuuden sijaan seksityöntekijä naiskuvana näyttäytyikin ristiriitaisempänä ja aktiivisem-
pana (Korte 1988: 107).

Kontulan (2008: 58–59) toinen esiin nostama diskurssi, jonka suhteutan naiseuden myyttisiin
kuviin, oli kuva rikollisesta ja tautisesta seksityöntekijästä.

Suoraansanottuna en tahdo rahaa myöskään, mutta kaipaan jännitystä elämääni. Tahdon takaisin

escortin asemaan, takaisin prostituution alamaailmaan.

B3 12.4.2016

Päätin, että ostaisin kaupasta kalliin pullon hyvää kuohuviiniä ja sen kylkeen juustoja ja kaviaaria. Ehkä myös jonkun hyvän hajuveden ja kalliin luomivärisetin. Käyttäisin joka ikisen euron, sillä ne olivat liian likaisia mun lompakkoon.

B4 8.4.2016

Seksityöhön kuuluva rikollisuus tai seksityö osana alamaailmaa ei myötäillyt lainsäädännön²⁵ puolesta aineistoni seksityöntekijöiden tekemää työtä. Yhdessä blogeista kuitenkin viitattiin seksityön kiehtovuuteen nimenomaan osana alamaailmaa, mihin liittyi vahvasti jännityksen aspekti. Alamaailmalla ei kuitenkaan tässä yhteydessä tarkoitettu rikollismaailmaa, vaan pikemminkin jotain salattua tai paheksuttua maailmaa, johon seksityö miellettiin kuuluvan. Rikollisuuteen ja alamaailmaan liittyviä diskursseja ei kuitenkaan samalla tavalla löytynyt haastatteluaineistossa, vaan se liittyi nimenomaan blogeissa käytettävään kielenkäyttöön.

Yhtä lailla tautisuuden kuvat seksityön yhteydessä eivät vastanneet sitä, mitä seksityö käytännössä oli aineistoni kohdalla. Kuten luvussa 7.1 Ennakkoluulot käsittelin, oletus seksityöntekijän tautisuudesta ei pitänyt paikkansa, vaan tautien suhteen seksityöntekijät osoittivat korkeaa tarkkuutta hygienian ja terveyden suhteen. Tautisuuden ja likaisuuden symbolit kuitenkin liitettiin sitkeästi seksityöhön ja seksityöntekijöihin (Kontula 2008: 58). Aineistossa tällaiset symbolit torjuttiin seksityöntekijöiden kohdalla, mutta vastaavasti niitä liitettiin epämiellyttäviin asiakkaisiin tai jopa heidän maksamiin seteleihin, jotka pyrittiin kuluttamaan mahdollisimman nopeasti. Tällöin seksityön likaisuus kohdistuu seksityöntekijöiden antamissa merkityksissä pikemminkin asiakkaita ja erityisesti heidän epäkunnioittavia tai muutoin epämiellyttäviä piirteitä kohtaan.

Rikollisuuden, tautisuuden ja likaisuuden diskursseilla voitiin toistaa vieraan naisen kuvastoa seksityön yhteydessä. Näihin diskursseihin ja vieraan naisen kuvastoon kiinnittyivät myös seksityön häpeällisyys ja seksityöntekijän vaarallisuus (Kontula 2008: 59; Nenola 1986: 143). Erityisesti seksityöntekijän vaarallisuus liittyi nimenomaan naisen sukupuoliseen vaarallisuuteen, jota kautta seksityöntekijä uhkasi koko ympäristöään (Nenola 1986: 143). Näissä uhkakuvissa ja vaarallisuudessa toistui huonon tai vieraan naisen toissijaisuus ja arvaamattomuus, jotka ympäristön oli kyettävä torjumaan (Järvinen 1996: 48; Ranz 2009: 211).

Likaisuus ja symbolinen lika ilmenivät seksityössä myös peseytymisen yhteydessä. Blogeissa peseytymistä kuvailtiin sekä tapaamisiin valmistautumisen aikana (B2 25.9.2014; B5 9.2.2014) että

²⁵ Seksityötä koskevasta lainsäädännöstä ks. luku 3.3. Lainsäädäntö.

tapaamisten jälkeen tapahtuvana toimintana (B1 25.4.2013). Peseytyminen näytti äärimmillään tilanteena, jossa epämiellyttävän asiakkaan jäljet oli mahdollista pestä itsestä pois. Tällöin jotain asiakkaasta ja asiakastapaamisesta ikään kuin hinkautui²⁶ itseen, ja peseytymisen avulla tapaamisen jäljistä pääsi eroon. Samoin myös asiakkaiden kuvailtiin peseytyvän tapaamisen päätteeksi tarkasti haju- teettomilla pesuaineilla ja säilyttävän tapaamisen ajan vaatteensa siten, ettei niihin voisi esimerkiksi lattialta tarttua hiuksia (B1 22.7.2013). Näillä keinoilla vältettiin tilanteet, joissa vaimo voisi vieraan tuoksun ja vaatteisiin tarttuneiden hiusten tai huulipunajälkien perusteella päätellä miehensä tavanneen toisen naisen. Näissä tilanteissa peseytyminen sai myös rituaalinomaisia piirteitä, jolloin asiakastapaamista edeltävä tai sen jälkeinen peseytyminen näyttäytyi jopa rituaalisena puhdistautumisena.²⁷

Rikollisuutta, tautisuutta ja likaisuutta koskevat diskurssit ja symbolit eivät elä vain puheessa ja kulttuurisissa oletuksissa, vaan niillä on valta vaikuttaa arkipäivän käsitysten ja yleisten seksuaaliasenteiden kautta esimerkiksi siihen, miten viranomaiset, poliitikot ja yleensäkin laaja yleisö ovat suhtautuneet seksityöntekijöihin. Tällöin seksityön yhteydessä naisen vääränlainen seksuaalinen toimijuus on tuomittu sopimattomaksi ja seksityöntekijöitä pyritty kontrolloimaan yhteisön ja seksityöntekijöiden edun nimissä.

Tällaisilla asenteilla ja tavoitteilla on osoitettu, miten seksityöntekijä on kategorioihin kuulumaton nainen, joka ei täytä naisihanteen pehmeitä arvoja, mutta ei myöskään istu vapaamieliseen seksuaaliseen asenneilmapiiriin, ainakaan muiden naisten silmissä. Seksityöntekijä on siis seksuaalisesti yhtä aikaa järjestelmän rajoja rikkovaa sekä sisäisiä ristiriitoja aiheuttavaa likaa (Douglas 2000: 192). Vakaan maailman saavuttamiseksi tällaiset luokitteluihin sopimattomat elementit aiheuttavatkin hyljeksintää, jotta on mahdollista löytää sopusointu järjestelmässä (Douglas 2000: 86–87; Ranz 2009: 213). Kuten myös Saarikoski (2001: 36) huomautti, ilman likaisen seksin hahmottamista ei voida hahmottaa, mitä on puhdas seksi.

Ihan varmasti on pahempi pala, koska yleisen mielipiteen takia mies kun panee naisia on se kova jätkä, mutta nainen tehdessään niin on jakorasia. Huora on vielä enemmän jakorasia ja käyttöesine, jos kärjistetään. Huoriin liittyy myös myytti, ne tuntuvat etäisiltä verkkosukkahousuissa kadun varrelta pyllisteleviltä ulkomaalaisilta, joita näkee leffoissa. Huorissa käyvä mies on taas ihan tavallinen suomalainen mies, joita näkee joka puolella. Sitten kun paljastuu, että joku tavallinen opiskelijatyttö on ollut huora, on se vaan liian suuri ristiriita.

B1 2.11.2013

Mutta se on jännä se naisen asema sillä tavalla, että tavallaan sitä pidetään hirveän alhaisena, tavallaan saatetaan just jossain netissä huoritella halventavassa mielessä ja tavallaan sitten se huora on

²⁶ Vrt. väen eli maagiseksi tulkitun voiman hinkautuminen (Tarkka 2005: 296–297).

²⁷ Tieteen termipankissa (2020a) rituaali määritetään ”sosiaalisen käyttäytymisen muodoksi, jota ihmiset suorittavat erityisissä paikoissa, tilanteissa ja usein erityisinä ajankohtina”. Rituaalien määrittelystä ks. *Tieteen termipankki* 12.03.2020 Folkloristiikka: rituaali. Peseytymisrituaaleista ks. myös Douglas (2000: 82).

jotenkin kuitenkin jumalasta seuraava tai ennen jumalaa sillai, että se on joku semmoinen vähän mystinen olento, että mikä tää niin kuin on. Se on tosi ristiriitainen mielikuva, mikä liittyy siihen seksityöntekijään. Se on toisaalta todella semmoinen, että voidaan halventaa ja sitten toisaalta se on jotain ihan sfääreissä, että se ei oo ihminen ollenkaan. Ehkä siihen tavallaan liittyy, ehkä se lähtee tavallaan peloista, että sitä ei tiedetä, mitä se on oikeasti, katsotaan jotain leffoja ja sitten mennään Sihteeriopiston sivuille. Sitten siellä on tissejä, pimpoja auki. Ehkä se on semmoinen tietty pelko, mikä siihen liittyy ja sen takia se herättää niin paljon hyvin monenlaisia tunteita.

H4

Saarikoski (2001: 35–36) kuvasi myös, miten käsitykseen tavallisesta ja puhtaasta seksistä ovat vaikuttaneet seksuaalisuuteen liittyvien valtasuhteiden ilmentämisessä ja tätä kautta myös toiseuden tuottamisessa, sillä puhtautta ja tavallisuutta hahmotellessa tuotetaan myös likaisuutta ja epätavallisuutta. Saarikosken mukaan tällaiset vastakohdat heijastavat kulttuurisia ideaaleja, joihin sisältyy runsas kollektiivinen tietovaranto. Seksuaalisuuden kulttuuriset ideaalit ja myyttiset kuvat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisiä, vaan niitä on myös kyseenalaistettu ja havaittu niiden olevan ristiriitaisia. Jo pelkästään naiseuden myyttiset kuvat ovat kaksijakoisuudessaan näyttäneet hyvinkin ristiriitaisina, kuten seuraavassa luvussa tarkemmin käsitellenkin.

Seksityöntekijän kuvan kuvailtiin aineistossa olevan ristiriitainen ja rajoja ylittävä. Sitä tulkittiin oman elämän kohtaamisten lisäksi median, populaarikulttuurin ja internetkirjoittelun kautta, jolloin se asettui vastatusten sekä mieheyden että hyväksytyyn naiseuden kanssa, mutta samalla oli luokitteluihin asettumatonta. Kuva seksityöntekijästä sisälsi yhtä aikaa halveksuttuun naiseuteen kuuluvaa symboliikkaa ja piirteitä jostain etäisestä ja tavoittamattomasta. Vieraudessaan se oli jopa mystistä ja yli-inhimillistä. Kuitenkin yhdistäessä näihin kuviin tiedon siitä, että seksityöntekijä oli samalla myös opiskelija, aiheutui tästä naiskuviin liittyviä ristiriitoja.

7.5 Naiseuden kuvia seksityössä: huora ja madonna

Naiseuden kuviin ja erityisesti huoron naisen myyttiin sisältyy olennaisesti naiskuvien kaksijakoisuus, jossa hyvä ja huono nainen edustavat kahta ääripäätä, joiden välille ei jää paljoakaan valinnanvaraa. Tässä luvussa paneudun tarkemmin tähän kaksijakoisuuteen ja syvennän edellisten lukujen naiskuvissa esiteltyjä piirteitä. Kirjoitin hyvän ja huoron naisen arkkityypeistä luvussa 7.2 Äiti seksityöntekijänä kuvailen, miten hyvän äidin arkkityyppi kiteytyi epäseksuaalisuuteen tai seksuaalisuuden hallitsemiseen kun taas huono äiti puolestaan kuvailtiin vapaasti seksuaalisena. Tätä samaa jaottelua hyvään ja huonoon arkkityyppiin voi laajentaa myös äitiyden ulkopuolelle koskemaan koko naiseutta.

Naiseutta ja etenkin naisen seksuaalisuutta on jaettu sekä hyväksyttävään että paheksuttavaan,

hyvään ja huonoon. Hyväksyttävään, hyvään naiseuteen ja naisen seksuaalisuuteen on sisältynyt ajatus seksuaalisesti säädellystä naisesta, jonka seksuaalisuus on pikemminkin palvellut jonkun toisen tavoitteita kuin hänen itsensä. Useimmiten tämä tavoite on ollut suvun jatkaminen tai kumppanin seksuaalisten tarpeiden tyydyttäminen. Vastaavasti kuitenkin erikoisempien tai ylenmääräisten tarpeiden tyydyttäminen jätettiin huonojen naisten vastuulle. (Koivunen 1995: 40; Nenola 1986: 11–12.) Kuitenkin naiseen on myös liitetty seksuaalisen tottelemattomuuden riski ja ajatus naisesta valvontaa ja suojelua tarvitsevana omaisuutena (Koivunen 1995: 40; Lidman 2015: 102–103, 173). Kyseiset käsitykset ovat olleet omiaan ruokkimaan huonon naisen kuvaa, joka heijastuu suhteessa hyvään naiseuteen (Koivunen 1995: 42; Lidman 2015: 91).

Oli jotenkin todella rentouttava ilta, normaalista poikkeava ja sai jotenkin vapauttaa itsensä seksuaalisesti... (sai olla ihan rauhassa "porno" eikä tarvinnut pelätä, että toinen nauraisi, että olisin liian tyrkky tai yritän liikaa... olisi kyllä hienoa tuntea samoin suhteessa, mutta jostain ihmeen syystä tunnen, että minun pitäisi olla silloin hirveän siveellinen enkä uskalla olla yhtä rohkea.

B1 25.4.2013

Ainakin tämän herran suhteessa se on varmaan vähän se, että se on tosi omistushaluinen ja se tykkää ajatella, että mä olen pieni ja viaton, mä oon ihan söpö, niin sitten se oli järkyttävää sen mielestä. Sitten se oli kans vähän, että miten se voi osua hänen kohdalleen, että pitää miettiä tällainen asia. Se ei olisi koskaan uskonut musta sellaista.

H1

Ehkä naiset jotenkin kasvatetaan vähän liikaakin semmoisiin satutarinoihin siitä, että tulee prinssi ja sitten sä saat puolet valtakuntaa ja happily ever after. Siellä on sitten se seksi vain osana sitä.

H4

Aineistossa pohdittiin hyväksyttävään naiseuteen sisältyviä odotuksia sekä omalla kohdalla että yleisellä tasolla. Hyväksyttävään naiseuteen ja samalla parisuhdekäyttäytymiseen kuvattiin sisältyvän viattomuuden ja siveellisyyden odotuksia, kun taas seksityöhön kyseiset odotukset eivät sopineet. Seksityön siveettömyys saattoi tosin vastapainona siveellisyydelle tuntua rohkealta ja vapauttavalta, mutta ei kuitenkaan sellaiselta, jota siviilielämän raameissa uskaltaisi toteuttaa. Seksin myös kuvattiin olevan vain sivuosassa suurempaa tarinaa, jossa nainen esitti passiivista roolia. Tällaiset rajanvedot myötäilivät seksityön ja siviilielämän kautta huonon ja hyvän naisen kahtiajakoa, jossa siviilielämän hyvä nainen näyttäytyi kumppanin seksuaalisten tarpeiden kautta, kun taas seksityöntekijä vapautti oman seksuaalisuutensa.

Koivunen (1995: 150, 154, 157–160) kuvasi huora ja madonna -jaottelun pohjautuvan länsimaisen naiskuvan kaksijakoisiin seksuaaliasenteisiin. Tätä kahtia jakoa kuvasti hänen mukaansa selkeimmin Neitsyt Marian ja Maria Magdaleenan myyttisten kuvien vastakkaisuus, jossa edellinen oli pyhä ja epäseksuaalinen neitsytäiti ja jälkimmäisen varaan oli rakennettu syntisen naisen olemus sekä syyllistetty seksuaalisuus. Nämä kaksi Mariaa voi edelleenkin nostaa keskeisiksi kuvastajiksi naisen

myyttisyyttä käsitellessä, sillä etenkin sukupuolen ja seksuaalisuuden kysymyksissä Suomen kaltaisessa sekulaariksi oletetussa yhteiskunnassa uskonto saa julkisessa keskustelussa ja yleisissä asenteissa edelleen painoarvoa (Ahonen & Vuola 2015: 237). Kuten edellisessä luvussa totesin, myyttisillä kuvilla on kyky elää monikerroksisuutensa ja jatkuvan uudelleentuottamisprosessin kautta loputtomiin. Tällöin vanhanaikaisiltakin tuntuvalla kuvastolla voi edelleen nykypäivänä olla merkitystä.

Elina Vuola (2019: 31–32, 61–62) puolestaan nosti Eevan Neitsyt Marian vastinpariksi teoksessaan *The Virgin Mary across cultures: devotion among Costa Rican Catholic and Finnish Orthodox women*. Siinä missä Neitsyt Maria edustaa hyvää naiseutta, Eevassa kulminoituu huono naiseus, seksuaalisuus ja kuolema. Synnille antautuva Eeva on lankeemuksessaan heikko, mutta samalla myös vahva kyetessään vaikuttamaan mieheen.

Neitsyt Marian ja Maria Magdaleenan tai Eevan myyttisten kuvien vastakkaisuutta ja huora ja madonna -jaottelua oli varsin hedelmällistä tarkastella seksityön puitteissa. Seksityöntekijän saattoi yhtä lailla asettaa osaksi huora ja madonna -jaottelua ja samalla kuitenkin todeta hänen rikkovan kyseisen asetelman, asettavan sen ristiriitaiseksi. Madonnan osuuteen tässä jaottelussa on sisällytetty samaa symboliikkaa kuin hyvän naisen kuvaan. Madonna on puhdas, epäseksuaalinen ja häneen on kulminoitunut äitimyytin ihanteellisuudessaan. Vastaavasti huora kuvastaa konkreettisen seksityöntekijän lisäksi yleisellä tasolla syntistä ja seksuaalista naista. (Koivunen 1995: 148–149, 158–159.)

Haastattelussa 1 haastateltava pohti kumppaninsa suhtautumista hänen tekemäänsä seksityöhön ja totesi tähän sisältyneen ristiriitaisia mielikuvia. Haastateltavasta muodostettu viattomia ja tyttömäisiäkin piirteitä sisältänyt mielikuva ajautui kriisiin kohdatessaan seksityöhön liittyvää kuvastoa. Vaikka vastakkain asettuivat huonoon ja hyvään naiseuteen yhdistetyt piirteet, ei kaksijakoisuutta voinut lähestyä yksinomaan huora ja madonna -jaottelun kautta. Sen sijaan siviiliminään liitetty tyttömäisyys saattoi tässä yhteydessä lähestyä jopa lomitamaisuutta, johon sisältyy omanlainen viettelevyyden elementti. Tällöin siviiliminän alueella ilmennyt hyvän naisen kuva jäi etäälle Neitsyt Mariaan kiteytyvästä madonnan kuvasta, vaikkakin se edusti hyväksytyä seksuaalisuutta toisin kuin seksityöposition seksuaalisuus. Huoran kuva tulikin aineiston esimerkissä lähelle huora ja madonna -jaottelun toista ääripäätä.

Mun mielestä tää on ollut tai on hauska vaihe elämässä toistaiseksi. Mä oon joutunut käsittelemään mun seksuaalisuutta terapiassa jo tosi pitkään, niin tavallaan en usko, että sekään vaikuttaa. Tietysti musta tuntuu, että mulla on jo valmiiksi semmoinen kieroutunut kuva seksistä asiana.

Millä tavalla?

No, just se, että kun mä en pidä sitä kauhean pyhänä. Tai yksityisenä. Mutta sen kuuluisi olla.

Mistä sulla on sellainen mielikuva, että seksin pitäisi olla pyhää tai yksityistä?

No, se johtuu ihan tästä mun kasvatuksesta ja siitä, että pitää olla yksiavioinen. Ja nyt ainakin tässä iässä, kun pitää tähdätä joihinkin tiettyihin asioihin ja mua ei vielä kiinnosta.

H1

Naisen myyttisten kuvien vastakkaisuus kumpusi aineistossa naiskuvan kaksijakoisista seksuaaliasenteista. Erityisesti blogiaineistossa tuotiin tätä vastakkaisuutta esille, ja omaa naiseutta ja seksuaalisuutta pohdittiin suhteessa sekä hyvään että huonoon naiseuteen. Hyvän naisen kuva, madonnan puoli naiskuvien jaottelussa näyttäytyi sisäisiä ristiriitoja herättävänä ja silti yleisesti tavoiteltavana sekä yhteisön taholta toivottavana. Sen sijaan huoran puoli kyseisessä jaottelussa näyttäytyi samastuttavampana ja todellisempänä, opiskelijan elämään ja omiin tarpeisiin sopivana. ”Minussa on kaksi puolta. Uskollinen ja säädyllinen nainen, ja moraaliton prostituoitu” todettiin myös blogiaineistossa kuvastaen, miten sama henkilö voi elämänsä eri osa-alueilla olla sekä huora että madonna (B3 20.9.2015). Uskollinen ja säädyllinen nainen liittyi siviilielämän positioihin tyttärenä ja kumppanina, kun taas moraaliton prostituoitu kuului seksityön positioon, joka salattiin suurelta osalta läheisistä, jopa kumppanilta (B3 15.2.2016). Huoran asemaan päätyminen tai huonon naisen kuvastoon kytkeytyminen ei kuitenkaan vaatinut paikkansa pitävää tietoa seksityön tekemisestä, vaan pelkkä sopimaton seksuaalinen käyttäytyminen riitti tähän, kuten kävi tapauksessa, jossa blogin kirjoittaja joutui kohtaamaan asiakkaan vaimon kesken asiakastapaamisen²⁸ (B5 6.11.2014).

Miehellä on ongelma nimeltä "huora ja madonna", joka lyhyesti selvitettynä tarkoittaa sitä, että seksiä pystyy harrastaa ennemminkin tunteettomasti ja vastapuolta pitää enemmänkin huorana, kun taas ihminen, johon tuntee syvempiä tunteita tai pitää häntä hellyyttävänä, tuntuu likaantuvan panemisesta. Parisuhteessa tämä saattaa tarkoittaa mm. vähää seksiä ja huorissakäyntiä. Olin kuullut asiasta ennenkin, nyt ajattelin tätä vaan uudessa valossa. Miten moni omista asiakkaistani kärsii samasta? Kokee vaimon/tyttöystävän ihanana ja haluaa pitää hänet "puhtaana", joten ei toteuta suurimpia fantasioita tai ei harrasta paljoa seksiä hänen kanssaan. Kokee seksin irrallisena välineenä, oman tyydytyksen tuottajana ja ne, jotka toteuttavat fantasioita, ovat huoria (ei välttämättä sanan kirjaimellisessa tarkoituksessa) miehelle? Heihin ei pysty tuntea tunteita tai sympatiaa, he ovat vain tyydytyksen antajia?

B1 23.2.2013

Hän ei kyennyt siis harrastamaan seksiä ihmisen kanssa, johon hänellä oli tunteita. Seksi on ainoastaan huorien (hah, miten ironista) tai satunnaisten naisten kanssa toteutettavaa tunteetonta orgasmin saavuttelua.

B1 22.12.2013

Huora ja madonna -jaottelu nostettiin esille eräässä blogissa myös seksityöntekijän kumppanin seksuaalisen käyttäytymisen ja asenteiden kautta. Kirjoittaja kuvaili huora ja madonna -jaottelun ja naiskuvan kaksijakoisuuden näkyneen heidän suhteessaan hyvin konkreettisella tasolla. Kumppanin rooli oli olla seksuaalisesti puhdas ja miehensä tunteiden kohde, kun taas satunnaisten seksisuhteiden nainen tai seksityöntekijä olivat halun kohteita, fantasioita ja tunnesiteiden tavoittamattomissa. Tällöin miehen seksuaalinen käyttäytyminen ja samoin tunne-elämä jakautuivat kahtia kahden naiskuvan mukaisesti. Kumpikin naiskuva toimi jollain tavalla miehen tarpeiden täyttäjänä: tyttöystävä

²⁸ Ks. luku 6.1.2 Salailu suhteessa asiakkaisiin ja muuhun ympäristöön.

tunteiden kohteena ja toiset naiset tyydytyksen antajina. Seksiin liittyi näissä kuvailuissa ajatus likaisuudesta, jolla on mahdollisuus tahrata hyvä nainen eli kumppani. Parisuhteessa harjoitettu (vääränlainen) seksi ja seksuaalinen käyttäytyminen olivat tällöin likaa, jolla oli mahdollisuus tahrata kumppani. Sen sijaan seksi oikeassa paikassa, romanttisen suhteen ulkopuolella, oli järjestyksen mukaista. Tämä luokittelu ilmeni myös asiakkaiden tyydyttäessä seksityöntekijän kanssa seksuaalisia tarpeita, joita kumppanin kanssa ei uskallettu ottaa puheeksi, kuten läheisyyttä ja seksiä käsittelevässä luvussa kuvailin (luku 6.3).

Sari Näre (1987: 184–185) kuvasi huonon naisen kuvan kautta seksityöntekijän edustaneen naista, joka ei samastu miehen halun rakenteeseen ja johon sisältyy ristiriitaisia kuvia. Huonon ja hyvän naisen kuvastoja sekä huora ja madonna -jaottelua on hyödynnetty yhteiskunnallisen kontrollin välineenä pyrkimyksessä rajata naisen seksuaalista käyttäytymistä (Koivunen 1995: 160). Seksityön parissa yhteiskunnallinen kontrolli onkin noussut hyvin vahvaan asemaan ja kuten olen tutkimuksessani useaan otteeseen todennut, seksityöntekijöiden toimintaa on pyritty toistuvasti rajoittamaan monin keinoin lainsäädännöstä lähtien.

Ajatus parisuhteessa olevasta huorasta tuntuu täysin moraalittomalta. Tilanne on vaikea molemmille parisuhteessa oleville puoliskoille. Jos näin jyrkkiä ja vahvoja mielipiteitä ja tunteita herää jo ulkopuolisillekin, niin miten pariskunnan suhde voi kestää?

B5 11.2.2014

On semmoisia kameratyttöjä netissä ja [kumppani] käyttää tosi paljon sellaisia palveluita. Se joutui laittamaan senkin tauolle, vaan sen takia, että se joutui miettimään sellaisia... Onko ne melkein moraalikysymyksiä? Että kun se on sitä mieltä, että hän ei tykkää, että mun tyttöystävä tekee näin, mutta sitten kun mä sanoin sille, että noi tytöt, jotka on tuolla kameran toisella puolella, ne on yhtä lailla jonkun tyttöystäviä.

H1

Huora ja madonna -jaottelu syvensi seksityön parissa jaottelun merkitystä ja sai uudenlaisia ilmentymiä. Huora oli aineiston kontekstissa niin huono nainen kuin seksityöntekijäkin. Kuitenkin huoran ja madonnan välinen jaottelu sai ristiriitaisia sävyjä niissä tapauksissa, joissa jaottelu ei enää näyttäytynytkään selkeärajisena, vaan samaan naiseen sekoittui hyvän ja huonon naisen, huoran ja madonnan piirteitä. Tällainen rajan hämärtyminen rikkoi oletusta siitä, että naisen seksuaalisuus olisi miehestä ja miehen naiseen kohdistamasta halusta riippuvaista. Tällöin naisen seksuaalisuus ei näyttäytynytkään passiivisena, pelkkänä kohteena olemisena, vaan se oli aktiivista ja odotuksia rikkovaa.

Just se, että mun poikaystäväkin sanoo, että tää ala on jotain niin pohjamutaa kuin olla ja voi. Tai siis, ei hän halua, että mun tyttöystävä tekee tällaista. Mutta senkin takia se ajattelee, että semmoinen hyvin koulussa pärjännyt ja ihan fiksu tyttö, kuten minä, tekee tämmöistä, niin se on tosi ristiriitaista sen mielestä.

H1

[Internetkirjoittelun ja median] pohjalta ainakin tuntuu, että okei, irtoseksiä harrastava nainen voi olla joko lortto tai sitten se on vahva nainen, vahva itsenäinen nainen. Mutta sitten taas seksiä myyvä nainen, se on jotenkin pakkoraossa ja se on uhri. Ja se taas mun mielestä on naisen aliarviointia, tai

miehen, jos sattuu olemaan mies, joka myy seksiä, koska jos se ei oo oikeasti parituksen uhri, niin silloin se on tehnyt sen päätöksen itse. Ja kun sitä vain uhriutetaan, uhriutetaan, okei, että tää on kuitenkin uhri, vaikka se muka tekee vapaasta tahdostaan, niin silloinhan sanotaan, ettei se ole vastuullinen tekemään itse päätöksiä. Että se ei jotenkin voi itse päättää omasta elämästään, että tää on jotenkin tämmöinen vähän lapsen tasolla oleva tyyppi, jota pitäisi jotenkin holhota.

H4

Seksityöntekijä rikkoi naiseuden kategorioita osoittamalla huonon ja hyvän naisen kuvaston sekä huora ja madonna -jaottelun ristiriitaisuuksia. Seksityön tekeminen saattoi asettua jopa hyvän naisen kuvaston piirteitä kumoavaksi tekijäksi, jolloin siviilielämässä koettu hyvin pärjääminen ja älykkyys aiheuttivat ristiriitaisia tunteita aivan kuin seksityötä tekevältä olisi odotettavissa vain huonoja elämänhallintataitoja tai muita negatiivisia piirteitä, jotka selittäisivät seksityön pariin päätyminen. Samoin siinä missä suhtautuminen siviilielämässään seksuaalisesti aktiiviseen naiseen voi olla kaksijakoista mahdollistaen tulkintoja niin huonon kuin hyvän naisen kuvastosta, seksityötä tekevä nainen voi näyttäytyä huonon naisen roolin lisäksi uhrin roolissa.

Uhkien kuvailu vaikuttikin kuuluvan keskeisesti siihen, miten seksityöstä koettiin yleisellä tasolla puhuttavan, kuten ennakkoluuloja käsittelevässä luvussa kävi ilmi (luku 7.1). Uhkakuvien maalailu sisältyi myös huoran kuvaan huora ja madonna -jaottelussa, mitä kautta jaottelu kiinnittyi osaltaan yhteiskunnalliseen kontrolliin. Sen lisäksi, että jaottelun toinen osapuoli, huora, oli yleisesti vaarallinen nainen uhaten yhteisöään, uhaksi muodostui myös hänen kyvyttömyytensä toimia omaksi hyväkseen. Tällöin hänen olemuksensa holhottavana uhrina viesti uhkaa hänelle itselleen ja tätä kautta koko yhteisölle.

Uhriuden ja uhan kietoutuminen yhteen ilmeni myös turvallisen seksuaalikulttuurin kautta. Yhteiskunnallisen kontrollin välineenä huora ja madonna -jaottelu ohjasi naisia vastuulliseen seksuaaliseen käyttäytymiseen, joka nojasi vahvasti hyvän naisen kuvaan. Tällä tavoin luotiin kuvaa muun muassa siitä, miten naisen seksuaalinen aktiivisuus voi altistaa naisen väkivallalle. Heidän kokeemaansa väkivaltaa kuitenkin voitiin myös vähätellä tämän ajattelumallin kautta. Tällöin huonon naisen uhrius on osaltaan hänen omaa syytensä. (Pollari 1994: 83.)

Huoran ja madonnan sekä hyvän ja huonon naisen kahtiajaon vahingollisuus ei aina ilmennyt yhtä selkeänä toimintamallina kuin aikaisemmin esittelemäni blogin tapauksessa, jossa kirjoittajan kumppani jaotteli suhtautumistaan naisiin emotionaalisten ja seksuaalisten tarpeiden perusteella (B1 22.12.2013; B1 23.2.2013). Pahimmillaan hyvän ja huonon naisen välillä ei ollut tilaa muille naiskuville kuin huoralle ja madonnalle (Koivunen 1995: 161; ks. myös Vuola 2019: 11, 56). Kahtiajako ilmeni kuitenkin pääasiassa hienovaraisesti tullen ilmi asenteissa ja odotuksissa. Aineistosta oli poimittavissa odotuksia yksiavioisuuden arvostamiseen ja vastaavasti kielteistä suhtautumista pettämiseen, jotka ilmenivät myös Väestöliiton vuoden 2015 FINSEX-tutkimuksessa, jossa todettiin, miten

vaatimus uskollisuuteen oli vuonna 2015 yleisempää kuin aikaisempina vuosina. (Väestöliitto 2020a.) Tällöin myös suhtautuminen satunnaissuhteita muiden sinkkujen kanssa harrastavaan naiseen oli ymmärtäväisempi kuin seksityötä tekevään naiseen, joka mahdollisesti tarjosi palveluita myös varatuille ja perheellisille miehille.

7.6 Erilaisia seksityöntekijöitä

Olen aikaisempien lukujen aikana pohjustanut, miten moninaisia seksityöntekijän kuvia aineistossani esiintyi ja miten ristiriitaisia nämä kuvat saattoivat olla verrattuna niihin kuviin, joita tutkimuskirjallisuudessa ja mediassa esitettiin, puhumattakaan niistä kuvista, joita seksityöntekijät itse kokivat ympäristönsä tuottavan. Aineistossa tuotettiin erilaisia työminän ja siviiliminän suhteita, samoin kuin eri seksityöntekijöillä oli hyvin erilaisia siviiliminän alueella tuotettavia positioita. Erityisesti äidin – ja yhdessä tapauksessa tulevan äidin – positio toi erilaisia jännitteitä työminän ja siviiliminän välille ja sille annettiin sen verran painoarvoa muiden siviiliminän positioiden ohella, että puhuttiin jopa kolmesta eri minästä: työminästä, siviiliminästä ja äidin positiosta, jotka erosivat toisistaan, mutta asettuivat silti lomittain (B5; H2; H3). Äidin positio muodostui niin merkitykselliseksi, että se vaati tulla eritellyksi työminän ja siviiliminän rinnalle.

Jo pelkästään tutkimukseni kohderyhmä opiskelijat muodostivat kiintoisan joukon kaupallisen seksin alalla. He olivat usein pienituloisia, paikoitellen riippuvaisia valtion jakamista etuuksista ja usein heidän ajankäyttöään sekä mahdollisuuksia tehdä töitä rajoittivat opinnot. Tästä huolimatta heidän elämäntilanteensa oli väliaikainen, kuten myös taloudelliset puitteet, ja heidän tavoitteenaan oli usein taloudellisen tilanteen kohentuminen valmistumisen jälkeen.

Vois kuvitella, että opiskelijat tekis sitä, että suhtautuminen siihen seksityöläisyyteen on jotenkin lieventynyt, että sitä ei nähdä niin pahana asiana, niin sitten mä voisin itse kuvitella, että useammat opiskelijat lähtis alalla, kun siinä tienaa vaain ihan helvetisti paljon enemmän kuin Kelan tuilla. Ja sitten toisaalta tarvii tehdä keikkaakaan niin paljon, kun jotain iltaduunia ja tämmöistä, kun riittää, et on joku pari asiakasta kuukaudessa ja sillä elää jo herroiksi, kun vertaa siihen opintotukeen.

H2

Mulla vaihtelee tosi paljon koulun mukaan, että sillai, miten mulla on luentoja ja miten mulla on sitten noita muita töitä ja ihan ylipäätänsä jotain muuta actionia. Nyt mulla on ollut tässä nyt semmoinen melkein kolmen viikon tauko, sitten huomenna mä otan asiakkaita. Sitä ennen mulla oli melkein joka viikko muutama asiakas. Se vaihtelee ihan sen mukaan. Nyt mulla on ollut kauhea tenttisuma, niin en mä oo kerinnyt aatella sellaista. Sitten täytyy tehdä rahat jossain muussa vaiheessa kuin tenttiin luvun aikana.

H4

Seksityö mahdollisti joustavat puitteet opiskelijoille, ja samalla he kuitenkin suhtautuivat seksityöhön vahvasti siviilielämänsä ehdoilla. Työstä siis joustettiin esimerkiksi parisuhteen tai opintojen ehdoilla. Opiskelijat eivät kuitenkaan olleet homogeeninen ryhmä aineistossani, vaan jokaisella

heillä oli erilaiset taustat ja erilaisia tarpeita työskennellä kaupallisen seksin parissa. Pelkästään oman aineistoni opiskelijat osoittautuivat hyvin monipuoliseksi ihmisjoukoksi: he opiskelivat erilaisilla aloilla ja eri koulutusasteilla, sijoittuivat yli kymmenen vuoden ikähaarukkaan ja elivät monin puolin erilaisia elämiä.

Sehän voi olla, että opiskelijoissa on keskimäärin liberaalimpaa porukkaa kuin, mitä ehkä keskiverto muussa väestössä. Niin, se voi olla, että siellä on moni muukin hoksannut helpon rahan tekemisen keinon. Tai kelle se nyt on helppoa ja kelle ei. Se arvomaailma on varmaan sen verran erilainen kuin sitten keskiverto muulla suomalaisella. Ja kyllähän asenteet koko ajan muuttuu ja opiskelijäväestössä se varmaan muuttuu nopeammin.

H4

Aineistossa kuitenkin nostettiin opiskelijäväestöä yhdistävänä tekijänä esille, miten opiskelijoiden joukossa saattoi ensimmäisenä näkyä arvomaailman ja asenteiden vapaamielistyminen esimerkiksi seksuaalisuuden suhteen. Tällöin kynnyks päätyä kokeilemaan väliaikaisesti tai pidempijaksoisesti seksityötä ei välttämättä ole niin suuri kuin muun väestön keskuudessa. (H2; H4.) Keskivertoa vapaamielisempi arvomaailma ja asenteet opiskelijoiden joukossa saattoivat keventää stigman painoarvoa ja saada suhtautumaan kriittisemmin yleisiin mielikuviin seksityöstä sekä seksityöntekijöistä.

Mun mielestä on jollain tavalla itsetuntoa nostattavaa, että joku maksaa mulle kaks ja puol sataa euroa siitä, että saa tunnin verran kuherrella mun kanssa. Sitten kun se itsetunto jotenkin nousee, niin sitä ehkä muuallakin on vähän itsevarmempi, kun se vaikuttaa niin kokonaisvaltaisesti, vaikka en mä ajattelsikaan aina sillei kävelen täällä koppavasti kuin mikäkin huora. Mutta kun se yleinen olo itsestä on jotenkin vahvempi, niin sitten sitä on muissakin yhteyksissä jotenkin varmempi itseltään ja sitten se taas auttaa eteenpäin.

H2

Eihän mun tulot nyt oo mitkään valtavat, mutta mulla on itsellä opintotuet loppu, niin sitten taas se, mitä mä saan kuussa, se on pikkuisen enemmän yhteensä, mitä olisi opintotuki tai toimeentulotuki, mitä taas kytätään niin, että heti, kun sä tienaat pikkuisenkin, jos sulla on vähänkin säästöä, heti se pudottaa toimeentulotukea. Se ei kannusta millään lailla työntekoon. Mä taas haluan tehdä töitä ja mä haluan tehdä sitä toistakin työtä. Se menee oikeastaan elämiseen ja esimerkiksi nyt toukokuussa mä oon lähdössä mun alan konferenssiin, niin siihen mä sain lentoihin. Ei mulla olisi muuten ollut rahaa lähteä sinne.

H4

Seksityötä pohdittiinkin aineistossa seksityöhön liittyvien haittojen lisäksi myös sen tuomien hyötyjen kautta. Hyödyt olivat pääasiassa taloudellisia ja ajallisia mahdollistaen opiskelijalle muun muassa ulkomailta järjestettäviin konferensseihin osallistumisen, mutta myös henkisellä tasolla vaikuttavia. Seksityön parissa saadun positiivisen palautteen, mutta myös taidon luovia jopa esiintyen erilaisissa tilanteissa erilaisten ihmisten kanssa koettiin nostattavan itsetuntoa sekä edesauttavan myös elämän muilla osa-alueilla toimimista ja onnistumista (H2; H3).

Huoraaminen on kyllä muuttanut paljon omaa mielipidettä huorissakäymisestä, ilman omakohtaista kokemusta kokisin sen todella etäisenä ja epäilyttävänä, kun ei ole tarkempaa tietoa tapahtumasta ja näin ollen kammoksuisin sitä. Tässä on kai käynyt niin kuin monessa muussakin tapauksessa, että outoa ja tuntematonta oudoksutaan, mutta kun saa hieman lähempää kosketuspintaa asiaan, ei se ole enää niin pelottava asia.

B1 23.2.2013

Ne on niin syvällä ennestään ne vanhat negatiiviset asenteet. Niiden kääntäminen, jos vaikka selittäis jollekin auki sitä asiaa, ettei tää nyt oo niin huono asia ollenkaan, niin sitten kun se on, että ei, minä oon luonut tämän mielipiteen, niin sitähan ei sitten muuteta.

H2

Kyllä mä sen hyväksyn, että tietysti jonkun mielestä se on kerta kaikkiaan vastenmielistä, niin fine, mutta mun mielestä siitä pitäisi kyetä argumentoimaan ja keskustelemaan asiasta ja perustelevaan se, minkä takia on. Saa nyt kuka tahansa olla mitä mieltä, mutta mun mielestä ne usein tuntuu, että pohjaa just semmoiseen välittömään tunnereaktioon eikä asiaa edes lähetä ajattelemaan. Eikä myöskään haluta kuulla toisen näkökantaa tai muuta, koska sulla on se oma mielipide, jonka sä haluat pitää siitä kynsin ja hampain kiinni, koska sulla on tietty tunne, joka liittyy siihen alaan.

H4

Aineistossani ilmeni myös, miten seksityöntekijät pyrkivät haastamaan vallalla olevia ennakkoluuloja ja myös kieltäytyivät asettumasta uhrin tai huonon naisen rooleihin. He eivät antaneet kaupallisen seksin alalla työskentelyn määrittää heitä tai heidän elämäänsä kokonaisuutena, vaan se koettiin yhtenä positiona muiden joukossa, vaikka siihen liittyikin salailun tarvetta ja kielteistä suhtautumista yhteisön taholta. Yhteisön kielteistä suhtautumista osattiinkin eritellä pelkona tuntematonta ja outoa kohtaan, josta monen oli vaikea päästää irti.

Vaikka yleinen asenneilmapiiri tuotiin esiin yleisimmin seksityötä vaikeuttavana piirteenä ja salailun aiheuttajana, saattoi etenkin haastatteluaineiston seksityöntekijöiden olleen enemmän tai vähemmän itsevarmoja tekemästään työstä. Tästä kertoi heidän halunsa ja suostumuksensa tulla haastateltavaksi kasvotusten. Samoin myös blogeissa ymmärrettiin mahdollisuus, että joku saattaisi tunnistaa kirjoittajan teksteistä, kuten kirjoittajan läheiset tai jopa asiakkaat (B1 29.1.2013; B2 14.2.2015; B5 27.7.2014). Aineistossa siis osoitettiin valmiutta puhua seksityöstä avoimesti, mikä ohjasi heidän oman määrittelynsä lisäksi heidän sijoittamistansa vapaaehtoisesti alalla toimivien joukkoon. Vapaaehtoisen seksityön sekä parituksen ja ihmiskaupan kritiikitöntä yhteen liittämistä haastettiin aineistossa (B1 8.4.2014; H4).

[...] mun mielestä suotta menee huomiota semmoiseen asiaan, missä ei ole mun mielestä morali-soitavaa tai kiellettävää, seksin myyminen, kun taas se vie huomiota siltä, mihinkä oikeasti pitäisi kohdistaa huomiota eli paritukselle, mikä taas on oikeasti vakava juttu ja missä ihmiset menee rikki ja niitä käytetään tosi pahasti hyväksi. Mun mielestä siitä pitäisi mölistä ja pitäisi vaikka tiedottaa, että miten tunnistaa jonkun parituksen uhrin. Kun taas se huomio menee ihan suotta siitä pois. Sitten ihmiset sekoittaa hirveästi parituksen ja seksin myymisen, ne puhuu ihan ristiin parituksesta ja seksin myymisestä. Leffat, mitä näytetään, nehän on semmoisia jotain huumehuuruisia luolia, missä ihmiset on puolinarkkipäissään myytävänä. Se kuva on niin eri taas sitten, mitä Suomessa on tilanne.

H4

Vapaaehtoisuuden sekä parituksen ja ihmiskaupan eroa haluttiinkin tuoda esille osoittaen, miten ensinnäkin kaupallisen seksin alalle mahtui monenlaisia toimijoita ja monenlaisia tilanteita, ja toiseksi, miten kaupalliseen seksiin populaarikulttuurissa ja sitä kautta julkisessa keskustelussa liitetty mielikuvat eivät edustaneet alaa kokonaisuudessaan. Tämän suhteen kannettiin huolta, että

koko ala niputetaan yhteen sen negatiivisten piirteiden kautta. Tällaisissa selonteoissa oli kuitenkin huomioitava se, että aineistoni seksityöntekijät edustivat seksityöntekijöiden joukossa suhteellisen hyväosaista joukkoa ja myös tarkastelivat kaupallisen seksin kenttää omista lähtökohdistaan. Stigma ja monet seksityön riskit, kuten asiakkaiden taholta tuleva väkivalta tai paljastumisen uhka eivät koskeneet heitä samalla tasolla kuin esimerkiksi ravintoloissa, kaduilla ja muilla julkisilla paikoilla työskenteleviä seksityöntekijöitä. Stigma ja sen haitat eivät kosketakaan kaikkia kaupallisen alan toimijoita yhtä vahvasti (Kontula 2008: 64). Aineistoni seksityöntekijät edustivatkin kaupallisen alan keskiluokkaa työskennellessään suhteellisen turvallisissa oloissa saavuttaen työssään hyvän neuvotteluaseman suhteessa asiakkaisiin ja hyvät tienestit. He myös pohtivat työtänsä ammatillisuutta esiin tuoden ja korostivat aineistossa internetin tuomia mahdollisuuksia tehdä asiakasvalintaa turvallisesti ja anonyymisti. (Kontula 2008: 37.) Tällaiset piirteet viestivät hyvästä asemasta kaupallisen seksin alalla.

Sekä kandidaatintutkielmassani että pro gradu -tutkimuksessa havaitsin myös huonon naisen kategorian sisällä esiintyvän hierarkkisuutta. Kandidaatintutkielmassani havaitsin, miten osa seksi- ja erotiikka-alan toimijoista saattoivat tehdä eroa muihin seksi- ja erotiikka-alan toimijoihin korostaen esimerkiksi näiden paatuneisuutta tai kylmyyttä. Tämän rinnalla sen sijaan korostettiin omaa tavallisuutta, lämpimyyttä tai naapurintyttömäisyyttä. (Ahtiainen 2014: 19–20.) Samanlainen kielenkäyttö toistui varsin pienimuotoisesti pro gradu -tutkimukseni blogiaineistossa. Puolestaan haastattelussa ei luotu arvottavaa rajanvetoa muihin seksityöntekijöihin, vaikka erontekoa pohdittiinkin suhteessa hyväksytyyn naiseuteen.

Aineistoni seksityöntekijöiden kokemuksia ei voi yksioikoisesti olettaa kaikkien seksityöntekijöiden kokemuksia heijastaviksi edes Suomen mittakaavalla, saati globaalilla tasolla. Ne eivät edustaneet myöskään seksityötä opintojen aikana tekevien kokemuksia yksiselitteisesti, vaan tarjosivat katsauksen moninaisen joukon moninaiisiin kokemuksiin. Aineiston perusteella pystyi päättelemään, miten seksityötä tehtiin erilaisista lähtökohdista käsin jopa yhden pienen valtion sisällä. Kymmenen seksityöntekijän aineisto sisälsi niin parisuhteessa olevia kuin sinkkuja sekä perheellisiä ja lapsettomia, joilla oli erilaisia turvaverkkoja ja tukijoukkoja, omat keinonsa käsitellä seksityön eri puolia, kuten salailun ja paljastamisen tasapainottelua sekä erilaisia tapoja suhtautua leimaamiseen ja naiskuviin. Monista eroavaisuuksista huolimatta mukaan mahtui myös paljon yhteneväisiä ja yhdistäviä piirteitä.

8 PÄÄTELMÄT: SEKSITYÖNTEKIJÖIDEN MONINAISET KUVAT JA KOKE- MUKSET

Seksityö on analysoimani perusteella samalla sekä ristiriitaisten ja moninaisten että yhtenäisten kokemusten, tuntemusten ja merkitysten kenttää. Tutkielmassani lähestyin seksityötä alalla toimivien opiskelijoiden kokemusten kautta ja tarkastelin heidän haastatteluidensa sekä blogikirjoitustensa pohjalta sitä, millaisena seksityö heille näyttäytyi ja miten he kokivat ympäröivän yhteisön suhtautuvan seksityöhön ja seksityöntekijöihin. Analysoin, miten seksityötä tekevät opiskelijat erittelivät siviilielämän ja työn suhdetta sekä miten he näkivät seksityön suhteutuvan yhteisön asenteisiin ja kulttuurisiin merkityksiin. Tämän ohella pohdin leimaamisen ja tabun asemaa aineistoni seksityöntekijöiden havainnoissa. Lähestyin lisäksi naiseuteen ja seksuaalisuuteen kytkeytynyttä kuvastoa analysoimalla, millaisia myyttisiä mielikuvia liittyy nykypäivän seksityöntekijään ja millaisena seksityö näyttäytyi huonon naisen myytin sekä tähän linkittyvän huora ja madonna -jaottelun kautta.

Tutkielmani suhteen erityisen antoisaa oli kahden eri tavalla tuotetun aineiston hyödyntäminen. Blogit ja haastattelut olivat sisällöllisesti eri tavoilla painottuneita, ja niissä korostettiin myös eri diskursseja. Blogissa käsiteltiin enemmän omia kokemuksia ja seksityön konkreettisia vaikutuksia, kun taas haastatteluissa syvennyttiin enemmän yhteisön suhtautumiseen, seksuaalisuuteen ja naiskuviin, mikä oli omalta osaltaan haastattelurungon vaikutusta. Kuitenkin monet diskurssit, kuten (hyvän) äitiyden, uhriuden, tautisuuden tai likaisuuden diskurssit, ilmenivät haastatteluissa haastateltavan keskeisinä pitämien aiheiden perusteella, haastateltavan itsensä ohjaamana ja esiin tuomana. Vastaavasti blogien ulosantiin vaikuttivat aiempiin blogikirjoituksiin jätetyt kommentit, joissa mielenkiinto saattoi kohdistua siihen, mitä tapahtui, kenen kanssa ja miksi. Blogissa kuvailtiinkin runsaasti asiakaskohtaamisten sisältöä, eriteltiin nautinnon kokemuksia ja pohdittiin salailun sekä paljastumisen ulottuvuuksia. Yhteisöä tai esimerkiksi naiskuvia syvällisemmin analysoivat pohdinnat nousivat tällöin pintaan lähinnä omien kokemusten sekä blogien kommenttien kannustamina ja tukemina.

Blogien ja haastatteluiden yleisöt olivat erilaisia, joten myös argumentoinnin ja esiintymisen tavat poikkesivat paikoitellen toisistaan. Siinä missä blogissa esiinnyttiin laajalle ja nimettömälle julkiselle yleisölle itsekkin nimimerkillä esiintyen, haastattelutilanteissa esiinnyttiin kasvoitusten aihetta tutkivalle henkilölle ja kenties sitä kautta myös haastattelutilanteista tuotettavan pro gradu -tutkielman lukijoille. Blogien kielenkäyttö olikin provosoivampaa sekä tunteita ja keskustelua herättävämpää kuin haastatteluissa, joissa viestintä oli monin tavoin neutraalimpaa sekä kaupallisen seksin monitahoisuutta huomioivampaa. Blogissa voitiin muun muassa kirjoittaa räikeämmin esimerkein asiakkaista ja toisista seksityöntekijöistä, kun taas haastatteluissa heitä kuvailtiin neutraalimmin.

Kokonaisuudessaan aineistoni osoitti seksityöntekijän kuvan olevan moninainen, paikoitellen ristiriitainenkin ja rajoja ylittävä. Kaupallisen seksin parissa työskentelevinä opiskelijoina aineistoni seksityöntekijöitä yhdisti ensisijaisesti opintojen merkitys suhteessa työhön. Seksityön tekeminen linkittyi opintojen vaatimaan aikaan sekä alhaisiin etuuksiin ja muihin työmahdollisuuksiin, joita kuvattiin usein ajallisesti, taloudellisesti tai henkisesti haastavina. Osa aineistoni seksityöntekijöistä kuvasi tekevänsä seksityötä pääsääntöisesti opintojen aikaisen elämän kustantamiseksi. Tällöin seksityöstä saatavia varoja käytettiin esimerkiksi laskujen maksamiseen ja ruoan ostamiseen. Toiset puolestaan mainitsivat tämän ohella tekevänsä seksityötä myös elintason kohottamiseksi tai esimerkiksi mahdollistaakseen matkustamisen ulkomaille oman opiskelualansa konferenssiin. Seksityö ei kuitenkaan rajoittunut vain opintojen aikaiseen kehykseen, vaan aineistossa pohdittiin seksityön jatkamista myös valmistumisen jälkeen, jolloin omalle alalle työllistymisestä huolimatta nähtiin mahdollisena satunnaisten keikkojen tekeminen. Osalla seksityö rajoittui kuitenkin nimenomaan opintojen aikaiseen elämään.

Opintojen ohessa tehtävälle seksityölle oli aineistossani ominaista myös seksityön keskiluokkaisuus ja se, että työhön suhtauduttiin siviilielämän ehdoilla. Aineistossani korostuivat mahdollisuudet tehdä työtä anonymisti ja valikoida asiakkaat tarkkaan omien kriteerien mukaisesti. Opiskelijoilla vaikutti olevan myös laajalti hyvät tienestit ja hyvät mahdollisuudet löytää asiakkaita. Itsensä nimeämistä opiskelijaksi pidettiin jopa valttikorttina seksityön mainostamisesta. Tällöin asiakkaalle voitiin viestiä mielikuvaa nuoresta opiskelijasta ja kenties jopa pelata 'neito hädässä' -tyylisillä mielleyhtymillä. Opiskelijoiden tekemän seksityön keskiluokkaisuus ilmeni myös siinä, miten aineistossa tehtiin erontekoa ihmiskauppaan ja parituksen uhreihin. Tällä tavoin korostettiin kaupallisen seksin kentän moninaisuuden ja heterogeenisyyden lisäksi alalla vapaaehtoisesti toimivien opiskelijoiden hyvää asemaa tällä kentällä.

Seksityön ja seksityöntekijöiden tarkastelun kannalta tutkielmani tarjoaa näkymän kulttuuriin merkityksiin ja asenneilmapiiriin. Tämän suhteen havaitsin seksiin ja seksuaaliseen käyttäytymiseen kytkeytyviin asioihin liittyvän arvottamista ja hierarkioita: kaikki seksin muodot eivät suinkaan olleet tasavertaisia keskenään, vaan seksi näyttää vahvasti kontekstisidonnaisena, jolloin vain osa seksiakteista ja -suhteista hyväksytään turvallisina, terveellisinä, kypsinä, laillisina tai poliittisesti korrekteinä (Kontula 2008: 28–29; Rubin 1989: 278–279, 282). Tämä koskee seksityötä osana seksiakteja ja -suhteita kuin myös seksityön sisäisiä hierarkioita. Kulttuuristen merkitysten ja yleisten asenteiden kautta myös leimaamisen tavat kietoutuvat seksityöhön.

Vuonna 2015 toteutetussa FINSEX-tutkimuksessa todettiin seksuaaliasenteiden muuttuneen

vapaamielisempään suuntaan ja seksuaalisen itsemääräämisoikeuden vahvistuneen verrattuna aikaisempiin vuosikymmeniin (Väestöliitto 2020a). Seksuaaliasenteiden vapautumisesta huolimatta maksullista seksiä ei nähty samassa mittakaavassa sopivana (Väestöliitto 2020b). Aineistossa tuettiin huomiota siitä, miten suhtautuminen kaupalliseen seksiin ei ole yleisellä tasolla vapautunut, vaikka muuten seksuaaliasenteet ovatkin entistä vapaamielisempiä. Tämä ilmenee erityisesti siinä, miten stigma ja tabu liittyvät edelleen vahvasti seksityöhön ja miten naiseutta koskevan kuvaston kaksijaakoisuus pitää pintansa seksuaaliasenteissa ja kulttuurisissa merkityksissä. Seksuaaliasenteiden vapautumisesta huolimatta totesin seksiä ja naiseutta koskevan mytologisen tiedon pitävän sisällään myös asenteiden vapautumista vastaan puhuvia merkityksiä ja symboleja. Aineistossa nostettiin esille kuvia seksin likaisuudesta sekä pyhydestä ja pyrittiin kyseenalaistamaan seksityöhön yleisesti liitettyjä tautisuuden ja likaisuuden diskursseja.

Havaitsin leimaavuuden ja arvottamisen ilmenevän erityisesti silloin, kun seksityöhön liitettiin äitiys. Äitiyden diskurssit kuvastivatkin, miten kapeita odotukset hyvästä äitiydestä olivat. Asenteet jo seksityötä tekevään opiskelijaan olivat jännitteisiä, mutta kun yhtälöön lisäsi vielä äitiyden, asenteet muuttuivat entistä jännitteisemmiksi ja tuomitsevammiksi. Näissä jännitteisissä asenteissa ilmeni, miten seksityön suhteen äitiys ja seksityö eivät sopineet samoihin kategorioihin, vaan aiheuttivat kategorioiden sisäisiä ristiriitoja, aivan kuin myös mielikuvat seksityöstä ja opiskelijasta.

Julkisen keskustelun seksityöntekijä voidaan nähdä hyvinkin yksipuolisesti voimakkaita tunteita herättävien tapausten kautta. Eriytyisesti uhriuden ja rikollisuuden diskurssit ovat hyvin yleisiä julkisessa keskustelussa. Ulkopuolelta tarjotaan paatuneen, syrjäytyneen tai ongelmallisen seksityöntekijän kuvaa, tai unohdetaan harrastelijamaisuus ammattimaisena nähdyn seksityöntekijän rinnalla. Tällöin erityisesti kaupallisella alalla opintojensa aikana työskentelevät opiskelijat jäävät helposti huomioimatta ja heidät niputetaan samaan yhteyteen näiden huomiota herättävien tapausten kanssa. Paatuneisuuden lisäksi seksityöntekijöihin liitetään helposti uhrin positio. Julkisessa keskustelussa seksityöntekijälle tarjotaan helposti uhrin positiota ja uhriutetaan seksityöntekijöitä, jolloin väheksytään heidän omaa päätäntävaltaansa.

Tällaiselle arkiajattelulle ominaiselle kuvastolle löytyy kuitenkin aina myös vastarinnan ääniä, jotka tuovat esille kaupallisen kentän moninaisuutta ja monimuotoisuutta. Paikoitellen aineiston seksityöntekijöillä tuntuikin olevan yhteistä lähinnä se, että heistä jokainen ansaitsi elantoa opintojensa aikana seksi- ja erotiikka-alalla. Kyseessä ei siis ollut millään tavalla homogeeninen ihmisryhmä. Heidän kokemuksistaan ja heidän tekemistään havainnoista oli kuitenkin mahdollista löytää yhteneväisiä linjoja salailun ulottuvuuksien ja subjektipositioiden käsittelyn kohdalla. Vaikka seksityöntekijät tekivät erilaisia linjauksia sen suhteen, miten avoimesti he kumppaneilleen tai muille

läheisilleen seksityöstä kertoivat, yhteistä heille oli se, ettei seksityön haluttu tulevan laajassa mittakaavassa julki. Sen sijaan aineistossa kuvattiin, miten seksityön paljastumista haluttiin säädellä itse.

Sen lisäksi, että salailu stigman ohella läpileikkaa seksityöntekijän eri positioita ulottuen työminän alueelta myös siviilielämän puolelle, salailulla ja stigmalla on myös ajallisia ulottuvuuksia. Salailu ja stigma eivät siis vaikuta vain nykyhetkessä, vaan niillä on jatkumoa tulevaisuudessakin, jopa seksityön lopettamisen jälkeen. Stigmalla nähdään olevan mahdollisuus palata kummittelemaan tulevaisuudessa, jolloin seksityö näyttäytyy yksilöä määrittävänä tekijänä jopa sen jälkeen, kun seksityötä ei enää tee. Opiskelijoiden kohdalla tämä huoli kohdistuu erityisesti tulevaisuuden ammatillisiin tavoitteisiin.

Työminää ja siviiliminää ei voi pitää kahtena täysin erillisenä positiona, vaan ne kuvastavat pikemminkin yhden ihmisen eri puolia, joilla on paikkansa eri tilanteissa. Kuitenkin nimenomaan äidin position ja seksityöposition välillä ylläpidetään selkeää erottelua. Työminä ja siviiliminä hahmottuvat ja jopa konkretisoituvat erityisesti seksityöhön liittyvän salailun kautta. Työminään liittyy myös olennaisesti esittämisen tai esiintymisen ulottuvuudet, jolloin nautintoa ja läheisyyttä esitetään ja näytellään asiakkaalle. Työminän puitteissa jopa tarvittaessa esiinnyttään tyttöystävämäisessä roolissa jäljitellen siviiliminän tuntemuksia ja käyttäytymistä. Seksityöntekijät tekevät kuitenkin myös rajauksia sen suhteen, mitä palveluita he tarjoavat asiakkaille. Näihin rajauksiin sisältyy myös seksiin ja läheisyyteen liittyviä rajanvetoja, joilla eri positioita pidetään erillään.

Asiakkaat rajataankin pääsääntöisesti työminän alueelle, ja siviilielämän ihmisten koetaan puolestaan kuuluvan siviilielämän alueelle. Eri positioiden rajat saattavat myös paikoitellen hämärtyä, ja seksityöntekijöiden sekä asiakkaiden välille muodostuu jopa kaverisuhteita. Salailu ja stigma eivät myöskään koske pelkästään seksityöntekijää, vaan stigma ulottuu asiakkaaseen sekä paikoittelun jopa tiloihin, joissa seksityötä tehdään. Työminän ja siviiliminän jaottelua toteutetaan myös työskentelytilojen kautta, ja tilojen suhteen läpileikkaavaa on turvallisten tilojen merkitys seksityössä, mikä viittaa niin paljastumisen välttelyyn, konkreettisilta uhilta suojautumiseen kuin mielenrauhan ylläpitämiseen. Työskentelytiloja tarkastellessa on myös mahdollista havaita, miten asiakkaalla on paikkansa järjestelmässä ja väärässä paikassa asiakas näyttäytyy jopa luokitteluja uhmaavana likana.

Tutkielmassani totesin seksityöntekijöiden työskentelevän hyvin erilaisissa tiloissa. Yhtä lailla havaitsin amatöörin ja ammattilaisen välisen rajanvedon osoittautuvan haastavaksi. Näiden sijasta aineistossa korostettiin ammatillisen linjan ja asiakaspalveluasenteen ylläpitämistä, mihin myös sisältyi erilaisia painotuksia. Ammatillisen diskurssin yhteydessä haastettiin usein seksityöhön liitettyjä merkitysmaailmoja kuvaamalla muihin aloihin yhdistettyjä huonoja kokemuksia. Yleistä onkin seksityön rinnastaminen ensisijaisesti toisiin töihin, ei suinkaan siviilielämän suhteisiin, vaikka

seksityöhön liittyy työn emotionaalisen sekä fyysisen puolen kautta olennaisesti läheisyys ja nautinnon tuottaminen.

Seksityöntekijät myös kuvailivat ympäröivää kulttuuria, yhteiskuntaa ja asenneilmapiiriä paikoitellen yhteneväisillä huomioilla. Näiden kautta pystyin valottamaan vallalla olevia merkityssysteemejä sekä avaamaan, millaisena ympäristön suhtautuminen seksityöhön nähdään. Seksityöntekijöihin ja seksityöhön koetaan suhtauduttavan kielteisesti ja ennakkoluuloisesti, ja kulttuuristen itsensänselvyyksien kautta seksityö näyttäytyykin poikkeavana ja toiseutettuna. Ennakkoluulot ja kielteiset mielikuvat puolestaan kietoutuvat stigmaan ja ylläpitävät vahingollisia stereotyyppioita aiheuttaen eriarvoisuutta myös kaupallisen seksin toimijoiden keskuudessa. Erityisesti seksityötä tekeviin äiteihin kohdistuu moraalisesti latautuneita odotuksia. Seksityötä ei kuitenkaan itse yleisesti hävetä tai koeta saastuttavana, vaan ongelma on pikemminkin siinä, että stigmaa käsittelevissä kokemuksissa heijastellaan ympäröiviä merkitysmaailmoja ja yhteisön taholta koettua asenneilmapiiriä. Avoimemman keskustelukulttuurin nähdään kuitenkin edesauttavan seksityötä koskevien ennakkoluulojen ja tabun murttamista.

Tutkielmassani totean naiseuteen ja seksuaalisuuteen liittyvän myyttisen kuvaston vaikuttavan käsityksissä sopivasta seksuaalisesta käyttäytymisestä sekä naiseuden kahtiajaossa. Lähestyin seksityötä huonon naisen myytin kautta ja havaitsin, miten myyttiset kuvat huonosta naiseudesta uusiutuivat naisen seksuaalisuutta koskevissa merkityksissä. Myös huonon ja hyvän naisen kuviin nojautuva kaksijakoinen jaottelu huoraan ja madonnaan ilmeni aineistossani seksityöntekijöiden kuvassa naiseuteen sisältyviä odotuksia ja erityisesti seksityön position eroa suhteessa siviilielämän positioihin. Tällöin hyvän naisen kuviin ja usein myös siviilielämän positioihin liitetään odotuksia hyväksyttävästä seksuaalisuudesta, uskollisuudesta ja jopa epäseksuaalisuudesta. Vastaavasti huonon naisen kuvasto ja seksityön positio pitävät sisällään sopimatonta seksuaalisuutta, petollisuutta ja siivettömyyttä. Hyvän ja huonon naisen kuvaston kaksijakoisuus paljastuu erityisesti seksityötä tekevään äitiin liitetyissä merkityksissä. Äidin ja seksityöntekijän positiot pitävät tällöin sisällään enemmän keskenään ristiriitaista kuvastoa kuin opiskelijan ja seksityöntekijän positiot.

Pääasiassa naiseuden kahtiajako ilmenee hienovaraisella tavalla asenteissa ja odotuksissa. Yleisen asenneilmapiirin koetaan heijastavan tavoiteltavan naiseuden ja sopivan seksuaalisuuden kuvia, jotka usein ovat seksityön poissulkevia. Likaisen seksin kautta usein määritelläänkin puhdas ja hyväksyttävä seksi. Naisen seksuaalisuuden monimuotoisuudelle ei aina jääkään kovin paljon tilaa nykypäivän seksuaaliasenteiden vapaamielisyydestä huolimatta. Äitiyden diskurssit paljastavatkin erityisesti hyvän äidin roolin olevan kapea, ja seksityötä tekevää äitiä on haastavaa nähdä hyvänä

äitinä. Havaitsin seksityötä tekevien opiskelijoiden paikoitellen asettavan huora ja madonna -jaotteen kyseenalaiseksi ja osoittavan hyvän ja huonon naiseuden kategorioiden ristiriitaisuuksia.

Naiseuden myyttinen kuvasto ja etenkin huonon naisen myytti tarjoavat mahdollisuuksia laajentaa ja syventää tutkimusta hyvinkin monialaisesti. Sen lisäksi, että naisen myyttistä kuvastoa voisi tarkastella laajemmin kaupallisen seksin alalla, on sitä mahdollista hyödyntää ilman kaupallisen seksin kehystä naiseutta ja kulttuurisia merkityksiä yleisemmin tarkastellen. Tässä yhteydessä voi pohtia, millaisina hyvä ja huono naiseus ovat näyttäneet jonain tietynä aikana ja jossain tietyssä kontekstissa esimerkiksi kansanrunousaineiston perusteella. Huonon naiseuden tarkastelua voi yhtä lailla laajentaa nykypäivän julkista keskustelua koskevaksi aihepiiriksi, jolloin voi keskittyä nykypäivän naiskuviin ja siihen, miten hyvää ja huonoa naiseutta tuotetaan kielenkäytössä ja erilaisissa asiayhteyksissä. Tällöin voi muun muassa pohtia, millaisiin myyttisiin kuviin näissä kielenkäytöissä vedotaan.

Seksityötutkimuksen parissa itsessään on loputon tutkimustarve ilmiön monitahoisuuden ja sen jatkuvan ajallisen muuttuvuuden vuoksi. Kaupallisen seksin ala muuttuu jatkuvasti ympäröivän kulttuurin ja yhteiskunnan myötä, ja siksi ilmiön parista löytyy tutkimuksellisesti aina tarkennettavaa, vahvistettavaa ja kyseenalaistettavaa. Kuten johdannossa totesin, kulttuurintutkimuksella ja folkloristiikalla on paljon annettavaa seksityötutkimukselle, aivan kuin kaupallisen seksin tarkastelulla on tarjottavaa kulttuurintutkimukselle ja folkloristiikalle. Tutkielmassani havaitsinkin, miten seksityötä on erityisen hedelmällistä tarkastella klassisten työ-, stigma- ja tabu-lähestymistapojen ohella myös myyttistä kuvastoa ja kulttuurisia merkityksiä painottavista näkökulmista.

Myyttisen kuvaston analysointi seksityön puitteissa valottaakin oivallisesti naiskuviin sisältyviä ristiriitoja ja tarjoaa samalla näkymän yhteiskunnassa ja kulttuurissa vallitsevien (seksuaali)asenteiden tarkasteluun. Näiden asenteiden tutkimisella on kulttuurista ja yhteiskunnallista merkitystä, sillä niiden avulla muun muassa perusteellaan seksityöntekijän vaarallisuutta sekä uhriutta ja uusinnetaan laajemminkin naiskuvien kaksijakoisuutta. Seksityöntekijöitä koskevilla myyteillä ja symboleilla on myös vaikutusta arkipäivän käsitysten ja seksuaaliasenteiden kautta siihen, miten viiranomaiset ja laaja yleisö poliittisia päättäjiä myöten suhtautuvat seksityöhön.

LÄHDELUETTELO

Tutkimusaineisto

Blogit

B1. Opiskelijan satunnaista huoraamista. 2012–2018. Blogi *Blogger*-blogialustalla. [online]. <http://iloisenatyttona.blogspot.com/> [Viitattu 30.1.2019.]

B2. Lihanäytelmä. 2014–2018. Blogi *Blogger*-blogialustalla. [online]. <http://lihanaytelma.blogspot.com/> [Viitattu 30.10.2018.]

B3. Name your price, huoraseni. 2015–2016. Blogi *Blogger*-blogialustalla. [online]. <http://maksullineneiti.blogspot.com/> [Viitattu 30.10.2017.]

B4. Tuhannen dollarin tyttö. 2016–2016. Blogi *Blogger*-blogialustalla. [online]. <http://tuhannen-dollarintytto.blogspot.com/> [Viitattu 15.11.2017.]

B5. Blogi *Blogger*-blogialustalla. Blogin nimi, julkaisuvuodet ja verkko-osoite poistettu lähdeluettelosta blogin poistamisen jälkeen. [Viitattu 20.11.2017.]

Haastattelut

H1. Seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu. Huhtikuu 2015. Haastattelija Jaana Ahtiainen. Haastatteluaineisto tekijän hallussa.

H2. Seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu. Huhtikuu 2015. Haastattelija Jaana Ahtiainen. Haastatteluaineisto tekijän hallussa.

H3. Seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu. Huhtikuu 2015. Haastattelija Jaana Ahtiainen. Haastatteluaineisto tekijän hallussa.

H4. Seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu. Huhtikuu 2015. Haastattelija Jaana Ahtiainen. Haastatteluaineisto tekijän hallussa.

H5. Seksityötä tekevän opiskelijan haastattelu. Huhtikuu 2015. Haastattelija Jaana Ahtiainen. Haastatteluaineisto tekijän hallussa.

Kirjallisuus

- Ahonen, Hannamari 2015: Virossa autetaan entisiä seksityöntekijöitä löytämään tavallisia töitä. *Aamulehti* 19.11.2015. <https://www.aamulehti.fi/a/23224545>. [Viitattu 12.1.2020.]
- Ahonen, Johanna & Vuola, Elina 2015: Konflikteista vuoropuheluun. Kohti monimuotoisempaa uskonnon ja sukupuolen ymmärtämistä. Teoksessa Ahonen, Johanna & Vuola, Elina (toim.) *Uskonnon ja sukupuolen risteyksiä*. S. 237–240. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Ahtiainen, Jaana 2014: *Kaksi henkilöllisyyttä, kaksi minää. Työminä ja siviiliminä seksityötä tekevien opiskelijoiden blogikirjoituksissa*. Kandidaatintutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Amnesty International 2016: Amnesty: Valtioiden suojeltava seksityöntekijöiden ihmisoikeuksia. *Amnesty Internationalin verkkosivut*. <https://www.amnesty.fi/amnesty-valtioiden-suojeltava-seksityontekijoiden-ihmisoikeuksia/>. [Viitattu 3.3.2019.]
- Anttonen, Veikko 2006: Pyhä- ja tabu-sanat uskontoantropologian näkökulmasta. *Virittäjä* 3/2006, 417–419. http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2006_417.pdf. [Viitattu 19.10.2019.]
- Anttonen, Veikko 2004: Laulettu runo ja mytologinen tieto. Teoksessa Anna-Leena Siikala, Lauri Harvilahti & Senni Timonen (toim.), *Kalevala ja laulettu runo*. S. 50–68. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Anttonen, Veikko 1997: Pihlaja, naisen kiima ja kasvuvoiman pyhän locus. Teoksessa Pöysä, Jyrki & Siikala, Anna-Leena (toim.): *Amor, genus & familia: kirjoituksia kansanperinteestä* s. 136–147. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Apo, Satu 1995: *Naisen väki. Tutkimuksia suomalaisten kansanomaisesta kulttuurista ja ajattelusta*. Helsinki: Hanki ja jää.
- Auvinen, Tanja 2016: Seksin oston kieltäminen tehoaa – prostituoitu on rikoksen kohde, jota on tuettava. *Helsingin Sanomat* 13.4.2016. Exit – pois prostituutiosta ry:n toiminnanjohtajan mielipidekirjoitus. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000002895917.html>. [Viitattu 13.1.2020.]
- Bradley-Engen, Mindy S. & Hobbs, Carrie M. 2010: To Love, Honor, and Strip: An Investigation of Exotic Dancer Romantic Relationships. Teoksessa Ditmore, Melissa Hope, Antonia Levy ja Alys

- Willman (toim.) *Sex Work Matters: Exploring Money, Power, and Intimacy in the Sex Industry*. S. 67–84. London: Zed Books.
- Brents, Barbara G. & Hausbeck, Kathryn 2010: Sex Work Now: What the Blurring of Boundaries around the Sex Industry Means for Sex Work, Research, and Activism. Teoksessa Ditmore, Melissa Hope, Antonia Levy ja Alys Willman (toim.) *Sex Work Matters: Exploring Money, Power, and Intimacy in the Sex Industry*. S. 9–22. London: Zed Books.
- Carlson, Marvin. 2006: *Esitys ja performanssi: Kriittinen johdatus*. Helsinki: Like.
- Dinnerstein, Dorothy 1977: *The mermaid and the minotaur: sexual arrangements and human malaise*. New York: Harper & Row.
- Doty, William G. 2000: *Mythography: The study of myths and rituals*. (2. painos). Tuscaloosa: University of Alabama Press.
- Douglas, Mary 2000: *Puhtaus ja vaara. Ritualistisen rajanvedon analyysi*. Tampere: Vastapaino.
- Finlex.fi. Järjestyslaki. 2003. L 27.6.2003/612 muutoksineen. [Viitattu 27.4.2019.]
- Finlex.fi. Rikoslaki. 2006. L 2006/743 muutoksineen. [Viitattu 27.4.2019.]
- Finlex.fi. Ulkomaalaislaki. 2004. L 2004/301 muutoksineen. [Viitattu 27.4.2019.]
- Frog 2014: Mytologia on katsojan silmässä. Miten myytit merkityksellistävät maailmaa. Teoksessa Knuutila, Seppo & Piela, Ulla (toim.) *Ympäristömytologia*. S. 59–73. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Goffman, Erving 1990: *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. London: Penguin Books.
- Haverinen, Anna 2014: *Memoria Virtualis: Death and mourning rituals in online environments*. Turku: University of Turku.
- Heikkilä, Markus 2016: Asiantuntijat: Seksin ostamisen lakiuudistuksesta ei ole ollut mitään hyötyä. *Yle* 25.4.2016 <https://yle.fi/uutiset/3-8831467>. [Viitattu 30.7.2016.]
- Helsingin Sanomat 2018: Seksityötä tekevien häpäisemisen on loputtava – olen tehnyt seksityötä

vuosia, ja se on minulle kutsumusammatti. *Helsingin Sanomat* 19.3.2018. Nimimerkillä esiintyvän seksityöntekijän mielipidekirjoitus. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005608618.html>. [Viitattu 15.1.2020.]

Hine, Christine 2015: *Ethnography for the Internet. Embedded, Embodied and Everyday*. London: Bloomsbury.

Hine, Christine 2000: *Virtual Ethnography*. London: Sage Publications.

Häkkinen, Antti 1995: *Rahasta - vaan ei rakkaudesta: Prostituutio Helsingissä 1867-1939*. Helsingissä: Otava.

The International Committee on the Rights of Sex Workers in Europe (ICRSE) 2017: *Professed Protection, Pointless Provisions – Overview of the German Prostitutes Protection Act (Prostituiererschutzgesetz – ProStSchG)*. [online]. http://www.sexworkeurope.org/sites/default/files/userfiles/files/ICRSE_Overview%20of%20the%20German%20Prostitutes%20Protection%20Act_May2017_EN_02.pdf. [Viitattu 6.2.2019.]

Irigaray, Luce 1985: *This sex which is not one*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1999: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1993: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.

Järvinen, Liisa Marjatta 1996: *Naisen myyttinen säikähdys*. Helsinki: Yliopistopaino.

Kerkelä, Lasse 2019a: Sihteeriopisto-sivuston sulkeminen hiljensi Suomen seksikauppaa hetkellisesti, mutta toiminta siirtyi nopeasti muualle. *Helsingin Sanomat* 26.3.2019. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006083922.html>. [Viitattu 12.1.2020.]

Kerkelä, Lasse 2019b: Suomen suosituin seksinmyyntisivusto Sihteeriopisto meni yllättäen kiinni netissä. *Helsingin Sanomat* 25.4.2019. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006048931.html>. [Viitattu 12.1.2020.]

- Kervinen, Elina & Ollus, Natalia 2019: *Lapsiin ja nuoriin kohdistuva ihmiskauppa Suomessa*. Publication Series No. 89. European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI). [online]. [https://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/RwF5tscZD/Lapsiin ja nuoriin kohdistuva ihmiskauppa Suomessa.pdf](https://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/RwF5tscZD/Lapsiin_ja_nuoriin_kohdistuva_ihmiskauppa_Suomessa.pdf). [Viitattu 13.1.2020.]
- Kimpimäki, Minna 2009: *Haureuden harjoittajista ihmiskaupan uhreihin: Prostituution, parituksen ja ihmiskaupan oikeudellinen säätely*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Koljonen, Laura 2013: Onko prostituutio rikos? Oikeusministeriö haluaa lopettaa ilotyttöjen bisnekset. *Suomen Kuvalehti* 4.1.2013 [Päivitetty 29.11.2013] <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/onko-prostituutio-rikos-oikeusministeri-haluaa-lopettaa-ilotyttöjen-bisnekset/>. [Viitattu 12.1.2020.]
- Koivunen, Hannele 1995: *Madonna ja huora*. Helsinki: Otava.
- Koken, Juline A. 2010: The Meaning of the 'Whore': How Feminist Theories on Prostitution Shape Research on Female Sex Workers. Teoksessa Ditmore, Melissa Hope, Antonia Levy ja Alys Willman (toim.) *Sex Work Matters: Exploring Money, Power, and Intimacy in the Sex Industry*. S. 28–64. London: Zed Books.
- Korte, Irma 1988: *Nainen ja myyttinen nainen*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Koskinen, Kaisa 2014: Tunteella ja tuttavallisesti. Margot Wallströmin blogi osana Euroopan komission viestintää. Teoksessa Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson & Sanna-Kaisa Tanskanen (toim.), *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kontula, Anna 2008: *Punainen eksodus. Tutkimus seksityöstä Suomessa*. Helsinki: Like.
- Kosonen, Miia, Laaksonen, Salla-Maaria, Rydenfelt, Henrik & Terkamo-Moisio, Anja 2018: Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka. *Media & viestintä* 41(2018): 1, 117–124.
- Kuula, Arja 2006: *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.
- Laitinen, Merja 2009: Ajan tabut. Teoksessa Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli (toim.), *Tabujen kahleet* s. 5–15. Tampere: Vastapaino.

Lapin Yliopisto 2013: Väitös: Nuoruusajan prostituutio vaikuttaa ihmissuhteisiin. *Lapin Yliopiston verkkosivuilla* 19.2.2013. <https://www.ulapland.fi/news/Vaitos-Nuoruusajan-prostituutio-vaikuttaa-ihmissuhteisiin/w5rnj4eq/19067d15-e051-4917-a016-6206087faccf>. [Viitattu 13.1.2020.]

Laukkanen, Mari-Elina 2000: *Suomalainen päivälehdistö seksikaupan foorumina*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2000:12. Helsinki, Sosiaali- ja terveysministeriö.

Lehto, Essi 2015a: Suomalainen prostituoitu: Teen tätä mieluummin kuin muita töitä. *Helsingin Sanomat* 17.4.2016. <https://www.hs.fi/elama/art-2000002817149.html>. [Viitattu 12.1.2020.]

Lehto, Essi 2015b: Seksityöläisten auttaja: "Miehet kohtelevat prostituoituja kuin rättejä". *Helsingin Sanomat* 16.4.2015. <https://www.hs.fi/elama/art-2000002816594.html>. [Viitattu 12.1.2020.]

Lehtonen, Maiju & Taipalus, Sarianne 2014: "*Huora en ole kaikille*": diskurssianalyysi seksityötä käsittelevistä blogikirjoituksista. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/43311>

Lensu, Suvi 2015: *Whore, mother, citizen?: The need for a re-definition of the citizenship of sex workers in Argentina*. Master's Thesis in Latin American Studies. University of Stockholm, Institute of Latin American Studies. <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1186805/FULLTEXT01.pdf>

Lidman, Satu 2015: *Väkivaltakulttuurin perintö. Sukupuoli, asenteet ja historia*. Gaudeamus: Helsinki.

Löfström, Jan 1999: *Sukupuoliero agraarikulttuurissa: "se nyt vaan on semmonen"*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Marttila, Anna-Maria 2006: Rajat ylittävä prostituutio. *Idäntutkimus* 4/2006. S. 31–46.

Moilanen, Kaisu 2015: Maksullisen seksin nykyhintana on sata euroa – prostituutio on mullistunut Suomessa parissa vuosikymmenessä. *Helsingin Sanomat* 6.10.2015. [Päivitetty 7.10.2015.] <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002857688.html>. [Viitattu 7.1.2020.]

Nenola, Aili 1986: *Miessydäminen nainen: naisnäkökulmia kulttuuriin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Näre, Sari 1994: Pornografiakeskustelusta bordellikeskusteluun. Kaupallinen seksi vietti- ja rakkausetoksen taistelulenttänä. Teoksessa Heinämaa, Sara & Näre, Sari (toim.), *Pahan tyttäret. Sukupuolitettu pelko, viha ja valta*. s. 34–65. Helsinki: Gaudeamus.

Näre, Sari 1987: Miestenlehtien myyttinen naiskuva ja miten sitä luetaan. Teoksessa Seksuaalipoliittinen yhdistys Sexpo ry. (toim.) *Salattu seksuaalisuus*. S. 173–191. Porvoo: WSOY.

Ojanen, Karoliina 2011: *Tyttöjen toinen koti. Etnografinen tutkimus tyttökulttuurista ratsastustalleilla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Paalanen, Tommi 2014: Sadoomasokismi ja väkivaltaporno: sallitun rajat lain ja etiikan näkökulmista. *Oikeus*, 43(3), s. 273–291.

Pehkonen, Kati & Mattinen, Johanna 2018: Sokeri-isit. Seksikauppaa sokerilla. *Yle* 21.11.2018. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/11/21/sokerideittailussa-seksia-saattavat-myyda-alaikaiset-taltnayttaa>. [Viitattu 12.1.2020.]

Pohjonen, Soile 1994: Parisuhde rikoslainsäädännössä. Teoksessa *Pahan tyttäret. Sukupuolitettu pelko, viha ja valta*. Toim. Sara Heinämaa & Sari Näre. S. 66-78. Gaudeamus: Helsinki.

Pollari, Päivä 1994: Raiskaus sukupuolisen väkivallan muotona. Teoksessa *Pahan tyttäret. Sukupuolitettu pelko, viha ja valta*. Toim. Sara Heinämaa & Sari Näre. S. 79-96. Gaudeamus: Helsinki.

Potkonen, Larissa 2012: *Ihanat tytöt verkossa – tutkimus blogeissa yhteisöllisesti tuotetusta tytydestä*. Pro gradu -tutkielma. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20120112>.

Pro-tukipiste 2020a: Lainsäädäntö. *Pro-tukipisteen verkkosivut*. <https://pro-tukipiste.fi/tietoa-ja-tukea/lainsaadanto/>. [Viitattu 2.1.2020.]

Pro-tukipiste 2020b: Turvallisempi seksityö. *Pro-tukipisteen verkkosivut*. <https://pro-tukipiste.fi/tietoa-ja-tukea/turvallisempi-seksityo/>. [Viitattu 2.1.2020.]

Pro-tukipiste 2020b: Verotus. *Pro-tukipisteen verkkosivut*. <https://pro-tukipiste.fi/tietoa-ja-tukea/verotus/>. [Viitattu 2.1.2020.]

Pro-tukipiste 2018: Seksin myynti on yhä käännytyspäätös. *Pro-tukipisteen verkkosivut*. <https://pro->

tukipiste.fi/seksin-myynti-on-yha-kaannytyspaatos/. [Viitattu 3.3.2019.]

Pro-tukipiste 2016: Seksityötä tekevien asemaa ei paranneta kriminalisoinnilla. *Pro-tukipisteen verkkosivut*. <https://pro-tukipiste.fi/seksityota-tekevien-asemaa-ei-paranneta-kriminalisoinneilla/>. [Viitattu 3.3.2019.]

Puidokiene, Dalia 2013: *Covert Codes of Women in Prostitution Pathways for Recovering Roots after Trauma Interface*. Rovaniemi: Lapland University Press.

Ranz, Saija 2009: Vieraimpana naisena. Teoksessa Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli (toim.), *Tabujen kahleet* s. 204–225. Tampere: Vastapaino.

Ristola, Petra 2016: Seksityöntekijöille kauan kaivattua apua - Suomen kolmas tukipiste avataan Turkuun. *Yle* 26.4.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-8834753>. [Viitattu 12.1.2020.]

Ronkainen, Suvi 1994: Yhteiskunta ja seksuaalisuus. Teoksessa Ronkainen, Suvi, Pohjolainen, Pertti & Ruth, Jan-Erik (toim.) *Erotiikka ja elämäntyyli*. S. 19–30. Porvoo: WSOY.

Saarikoski, Helena 2009: *Nuoren naisellisuuden koreografioita. Spice Girlsin fanit tyttöyden tekijöinä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Saarikoski, Helena 2001: *Mistä on huonot tytöt tehty?* Helsinki: Tammi

Salonen, Heli 1999: Naisen myyttinen pahuus kansanperinteen naiskuissa. Teoksessa Hovi, Tuija, Nenola, Aili, Sakaranaho, Tuula & Vuola, Elina (toim.) *Uskonto ja sukupuoli*. S. 97–115. Helsinki: Yliopistopaino.

Sanders, Teela, Maggie O'Neill, ja Jane Pitcher 2009: *Prostitution: Sex Work, Policy and Politics*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Schechner, Richard 2006: *Performance Studies: An introduction*. (2. painos). New York; London: Routledge.

Shore, Bradd 1989: Mana and Tapu. Teoksessa Alan Howard & Robert Borofsky (toim.), *Developments in Polynesian ethnology*. S. 137–173. Honolulu: University of Hawaii Press.

Siikala, Anna-Leena 2012: Myths as Multivalent Poetry. Three Complementary Approaches. Teoksessa Frog, Siikala, Anna-Leena & Stepanova, Eila (toim.), *Mythic Discourses. Studies in Uralic*

Traditions. S. 17–39. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Siikala, Anna-Leena 2004: Kalevalaisen runon myyttisyys. Teoksessa Anna-Leena Siikala, Lauri Harvilahti & Senni Timonen *Kalevala ja laulettu runo*. S. 50–68. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Similä, Jonna 2012: ”Sovrumsterapeut” eller ”prinsessan på stjärten”? – säljares emotionella arbete och skyddsmekanismer i sexhandeln. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Sipilä, Suvi 2012: *Islam, identiteetti ja naiseuden tuottaminen suomalaisten musliminaisten blogeissa*. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-22790>.

Skaffari, Pia 2010: Rajat ylittävä prostituutio: Tutkimus naisten kokemuksista pohjoisen itäprostituutiosta. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Skaffari, Pia & Urponen, Kyösti 2004: ”Ei vain rakkaudesta, vaan myös...”: esiselvitys Lapin seksimarkkinoista ja prostituutiosta. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. C, Työpapereita 48. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

SugarDaters 2015: Termit tutuiksi – Mikä ihmeen sugar babe tai sokerideitti? *SugarDaters -verkkosivuston blogi*. <http://blog.sugardaters.fi/2015/11/11/mika-ihmeen-sugar-babe-tai-sokerideitti/>. [Viitattu 12.1.2020.]

Survo, Arno 1997: Aistillinen noita – feminiininen vastapuoli ’oman’ ja ’vieraan’ suhteessa. Teoksessa Pöysä, Jyrki & Siikala, Anna-Leena (toim.): *Amor, genus & familia: kirjoituksia kansanperinteestä* s. 148–162. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Tarkka, Lotte 2005: *Rajarahvaan laulu: Tutkimus Vuokkiniemen kalevalamittaisesta runokulttuurista 1821-1921*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Tiessalo, Paula 2018: Seksityötä tekevät miehet jäävät yksin ajatustensa kanssa – Ongelmat samoja kuin naisilla. *Yle* 1.5.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10177532>. [Viitattu 13.1.2020.]

Tieteen termipankki 2020a: Folkloristiikka:rituaali. *Tieteen termipankki* 12.03.2020 <https://tieteen-termipankki.fi/wiki/Folkloristiikka:rituaali>. [Viitattu 12.3.2020.]

Tieteen termipankki 2020b: Nimitys:rooli. *Tieteen termipankki* 12.02.2020. <https://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:rooli>. [Viitattu 12.2.2020.]

Toivonen, Venla 2018: *Uhreja vai asiantuntijoita? Seksialan liitto Salli ja seksin oston kriminalisoinnin prosessi 2002–2006*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/289775>

Tuohinen, Petteri 2016: Prostituutio ei kadonnut kieltolaeilla – ”Eivät lait mitään ratkaise”, sanoo norjalainen prostituoitu. *Helsingin Sanomat* 9.4.2016. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002895457.html>. [Viitattu 15.1.2020.]

Vainio-Korhonen, Kirsi 2018: *Musta-Maija ja Kirppu-Kaisa: Seksityöläiset 1800-luvun alun Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Varsa, Hannele 1987: ”Varakas herra etsii päiväkahviseuraa”. Teoksessa Seksuaalipoliittinen yhdistys Sexpo ry. (toim.), *Salattu seksuaalisuus*. S. 192–218. Juva: WSOY.

Varsa, Hannele 1985: *Prostituution näkymätön osa: Miesasiakkaat*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Viitanen, Sini 2010: *”Kaikkihan siitä maksavat”: Seksin ostaminen prostituution asiakkaiden verkkokeskusteluissa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/17209>

Willman, Alys & Levy, Antonia 2010: Introduction: Beyond the Sex in Sex Work. Teoksessa Ditmore, Melissa Hope, Antonia Levy ja Alys Willman (toim.) *Sex Work Matters: Exploring Money, Power, and Intimacy in the Sex Industry*. S. 1–6. London: Zed Books.

Virkkunen, Elli-Noora 2008: *Pieni Vihko. Kolmen lifestyle-blogin kerronnan tarkastelua*. S 635.6. Seminaarityö. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Virtanen, Leea 1994: *Arjen uskomuksia. Punatukkaiset ovat intohimoisia*. WSOY: Helsinki.

Vuola, Elina 2019: *The Virgin Mary across cultures: devotion among Costa Rican Catholic and Finnish Orthodox women*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge.

Vuola, Elina 1994: Eevan ja Marian tyttäret. Kristinuskon naisviha. Teoksessa Heinämaa, Sara &

Näre, Sari (toim.): *Pahan tyttäret: sukupuolitettu pelko, viha ja valta* s. 209–224. Helsinki: Gaudeamus.

Väestöliitto 2020a. FINSEX Asenteet. Seksuaalinen vapaamielisyys lisääntyy. *Väestöliiton verkkosivut*. https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/seksologinen_tutkimus/suomalaisten-seksuaalisuus-finse/finsex-asenteet/. [Viitattu 16.1.2020.]

Väestöliitto 2020b. FINSEX Maksullinen seksi. *Väestöliiton verkkosivut*. https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/seksologinen_tutkimus/suomalaisten-seksuaalisuus-finse/finsex-maksullinen-seksi/. [Viitattu 16.1.2020.]

LIITTEET

Liite 1: Haastattelupyyntö

Hei!

Olen maisterivaiheen opiskelija Helsingin yliopistossa folkloristiikan oppiaineessa. Olen tekemässä pro gradu -työtäni seksityötä tekevistä opiskelijoista ja minua kiinnostaa juuri sinun kokemuksesi ja tuntemuksesi seksityöstä. Graduni on jatkoa kandidaatintyölleni *Kaksi henkilöllisyyttä, kaksi minää. Työminä ja siviiliminä seksityötä tekevien opiskelijoiden blogikirjoituksissa*, joka valmistui keväällä 2014. Olen tutkimuksessani keskittynyt siihen, miten seksityöntekijät itse erittelevät ajatuksiaan ja kokemuksiaan omasta minuudestaan, seksipalveluiden myymisestä ja nykyajan asenneilmastosta.

Etsin siis haastateltavaksi opiskelujen ohella seksityötä tekeviä henkilöitä. Opiskeluasteellasi, iäläsi, asuinpaikallasi tai sukupuolellasi ei ole väliä. Haastatteluita voin tehdä pääkaupunkiseudun lisäksi myös muualla Suomessa ja halutessasi voimme toteuttaa ne myös Skypen tai puhelimen välityksellä. Haastattelut on tarkoitus tehdä kevään ja kesän 2015 aikana.

Haastattelut tehdään luottamuksellisesti, ja haastateltavien anonymiteetti säilytetään tutkimusprosessin läpi. Aineisto jää vain minun käyttööni ja varmistan myös sen, että aineistosta poistetaan kaikki henkilökohtaiset ja tunnistettavat tiedot.

Jos sinua kiinnostaa haastateltavaksi tuleminen tai haluat tietää lisää, minuun voi ottaa yhteyttä sähköpostitse: jaana.ahtiainen@helsinki.fi Minuun saa olla yhteydessä, vaikka et olisi vielä varma osallistumisestasi tutkimukseen. Kaikki yhteydenotot ovat tervetulleita.

Hyvää alkavaa kevättä!

Ystävällisin terveisin,

Jaana Ahtiainen

Liite 2: Haastattelurunko

Taustatiedot

Ikä

Asuinpaikka/-alue

Siviilisääty/asuminen/perhetilanne

Koulutus/koulutusaste

Työ seksityön ohella/entinen työ

Toiminnan aloittaminen

Mistä hankki tietoa seksityöstä?

Mahdolliset aiemmat kokemukset seksityöstä

Tunsiko tai tiesikö ennalta muita seksityöntekijöitä?

Miksi seksityöhön?

Kuinka pitkä aloittamisprosessi oli? Kauan hankki tietoa, tutustui alaan?

Mitä kautta hankki ensimmäiset asiakkaat?

Omat ennakko-oletukset seksityöstä

Mielikuvat seksityöntekijöistä

Mitä mielikuvia seksityöhön liittyi? Ovatko muuttuneet? Miten?

Mitä odotuksia ensimmäiseltä asiakastapaamiselta oli? Entä millainen ensimmäinen asiakastapaaminen oli?

Työ ja asiakas

Kuinka usein tekee työtä?

Kauan on tehnyt työtä?

Minkälaisia palveluita tarjoaa?

Mitä yleensä kuuluu tapaamiseen?

Missä tekee työtä? (kotona, asiakkaan kotona, hotellissa)

Tekeekö töitä muualla kuin asuinpaikkakunnalla?

Mitä kautta pitää yhteyttä asiakkaisiin? Esim. ”huoraluuri” (erikseen työtä varten hankittu SIM-kortti tai puhelin)

Millaisia asiakkaat ovat? Esim. ikä, sosiaalitausta, siviilisäätö

Miten valikoi asiakkaat? Minkälaisia asiakkaita torjuu, minkälaisia ottaa vastaan?

Onko koskaan ns. käännänyt asiakasta ovelta?

Miten laaja asiakaspiiri on?

Onko vakiasiakkaita?

Ovatko kaikki asiakkaat olleet vieraita? Onko ollut tuttuja tai puolittuja?

Miten markkinoi itseään (tyttönä vai naisena, millaista kuvailua ilmoituksessa)?

Suhtautuminen asiakkaisiin?

Ihanteellinen asiakas ja vastenmielinen asiakas

Työn sisältö

Millä nimellä kutsuu itseään (oma nimi vai salanimi)?

Onko väliä, kutsutaanko seksityöntekijäksi, prostituoiduksi vai joksikin muuksi? Onko väliä, kuka kutsuu ja missä kontekstissa?

Miten salaa henkilöllisyyden työssään?

Pukeutuminen työssä, eroaako siviilipukeutumisesta

Miksi tekee juuri seksityötä? Taloudelliset tekijät vai myös jotain muuta

Mihin seksityöstä saadut tulot käytetään? Elintason kohottaminen – mitä mieltä?

Onko joskus saanut muita etuja tai korvauksia seksityöstä? Entä onko tarjottu?

Tekeekö muita töitä seksityön ohella?

Muut opiskelijoiden yleisesti tekemät työt, kuten siivous ja kassalla työskentely, niin sanotut “paskaduunit”. Millaisia vaihtoehtoja nämä ovat?

Kokeeko itsensä ammattilaiseksi vai amatööriksi? Mikä tekee ammattilaiseksi? Mitä eroa on ammattilaisella ja amatöörillä?

Työn ja opiskelun yhdistäminen

Aikooko jatkaa seksityötä opiskelun jälkeen?

Mitä hyötyjä seksityöstä on?

Mitä haittoja?

Onko kokenut uhkaavia tai epämiellyttäviä tilanteita?

Onko varautunut niihin jollain tavalla?

Millaisia riskejä tai vaaroja kokee alalla olevan?

Onko ala muuttunut jollain tavalla sinä aikana, kun on työskennellyt?

Minä(t), siviiliminä ja työminä

Onko kohdannut asiakkaita työn ulkopuolella, entä tuttaviaan työssään?

Seksityö seurustelun aikana

Miten mahdollinen kumppani suhtautuu?

Missä vaiheessa kertoisi uudelle kumppanille seksityöstä?

Lopettaisiko seksityön kumppanin takia tai vähenisikö työ?

Vaikuttaako seksityö siviilielämään? Miten?

Työn salailu, kelle ei ikinä kertoisi?

Stigma/yhteisön suhtautuminen

Onko kertonut työstään läheisilleen? Kenelle? Miksi/miksi ei?

Miten läheiset ovat suhtautuneet?

Millaisia mielikuvia ihmisillä on seksityöstä ja seksityöntekijöistä?

Onko kokenut tullessa leimatuksi seksityön vuoksi? Pelkääkö sitä? Millaisia leimaamisen keinoja voi olla?

Onko kokenut niin sanottua huora vs. madonna -ajattelua? (naisten jaottelun hyviin naisiin, kuten äidit ja tyttöystävät ja huonoihin naisiin, kuten naiset, joihin liitetään seksuaalisempaa kuvastoa)
Näkyykö seksityössä tai onko seksityöntekijänä huomannut tällaista?

Miten kokee yhteisön suhtautuvan seksityöhön? Miten yhteiskunnan pitäisi suhtautua? Millainen olisi unelmatilanne? Onko seksityö tabu?

Kirjoitukset mediassa, millaiseksi seksityö mielletään mediassa? Pitäisikö seksityötä käsitellä enemmän/vähemmän mediassa? Millä tavoin?

“Huorablogit”, onko lukenut? Mitä blogeja? Mielikuvia?

Huorittelu, liittyykö se enää millään tavalla seksityöhön?

Tila

Seksityö kotona: piilottaako asiakkaalta henkilökohtaisia esineitä, muuttaako tilaa jotenkin asiakastapaamista varten, piilottaako esimerkiksi nimensä, valokuvia. Mitä asiakas saa/ei saa tietää?

Seksityö hotelleissa: onko paikan valinnan takana anonymiteetti?

Seksityö asiakkaan luona: miten suhtautuu asiakkaan henkilökohtaisiin esineisiin? Onko huomannut asiakkaan salailevan omaa yksityiselämäänsä esimerkiksi piilottelemalla henkilökohtaisia esineitä? Vai ovatko avoimia sen suhteen?

Mitä hyötyjä ja haittoja on sijainnista? Miten se vaikuttaa työhön?

Voisiko kuvitella tekevänsä työtä jossain toisessa paikassa? Missä? Missä ei voisi kuvitella tekevänsä työtä? Miksi/miksi ei?

Hyvän sijainnin valinta, mitkä seikat vaikuttavat? Kuinka kauas on valmis lähtemään asiakkaan luo? Onko sijainnilla väliä? Maksaako asiakas taksin?

Ruumiillisuus

Miten seksi eroaa työelämässä ja siviilielämässä?

Seksistä nauttiminen asiakaskohtamisessa vs. siviilielämässä?

Läheisyyden, hellyyden kokemukset, sekä asiakkaan kanssa että siviilielämän suhteissa, tuntuuko hellyys samalta?